

Grupa Kapitałowa

ING Banku Śląskiego S.A.

w 2021 roku

Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe za 2021 rok

Spis treści

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	3	10. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	30	24. Wartości niematerialne	83
		11. Wynik na pozostałej działalności podstawowej	30	25. Podatek odroczony	85
		12. Zysk netto przypadający akcjonariuszom niekontrolującym	30	26. Inne aktywa	86
Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	4	13. Leasing i usługi faktoringowe	30	27. Zobowiązania wobec innych banków	87
		14. Aktywa i zobowiązania finansowe	31	28. Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	88
Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	5	15. Rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne	47	29. Zobowiązania wobec klientów	88
		16. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana	50	30. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	89
Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	6	17. Inne aktywa finansowe	50	31. Zobowiązania podporządkowane	90
		18. Rezerwy	50	32. Rezerwy	90
Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	8	19. Rozliczenia międzyokresowe	51	33. Inne zobowiązania	97
		20. Świadczenia pracownicze	51	34. Kapitał własny	98
Polityka rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające	9	21. Kapitały	52	35. Struktura walutowa aktywów i zobowiązań	102
I. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej	10	22. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	52	36. Zobowiązania warunkowe	106
1. Podstawowe informacje o Banku	10	23. Podatki	53	37. Wartość godziwa	106
2. Zakres działania, czas trwania	10	IV. Porównywalność danych finansowych	54	38. Kompensowanie instrumentów finansowych	114
3. Kapitał zakładowy	10	V. Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego	55	39. Działalność powiernicza	116
4. Akcjonariat ING Banku Śląskiego S.A.	10	1. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności	55	40. Leasing – Grupa jako leasingodawca	116
5. Skład Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku	11	2. Wynik z tytułu odsetek	58	41. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych	116
6. Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.	12	3. Wynik z tytułu prowizji	59	42. Podmioty powiązane	121
7. Podmiot uprawniony do badania sprawozdania finansowego	13	4. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany	60	43. Transakcje z personelem zarządzającym i pracownikami	122
8. Zatwierdzenie sprawozdania	13	5. Wynik na sprzedaży papierów wartościowych i przychody z tytułu dywidend	60	44. Zatrudnienie	123
II. Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej	13	6. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	60	45. Istotne zdarzenia po dacie bilansowej	124
1. Zmiany w standardach rachunkowości	13	7. Wynik na pozostałej działalności podstawowej	61	Zarządzanie ryzykiem oraz kapitałem	127
2. Kontynuacja działalności	15	8. Koszty działania	61	I. System zarządzania ryzykiem oraz kapitałem	128
3. Działalność zaniechana	15	9. Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	63	II. Ryzyko kredytowe	132
4. Zakres podmiotowy i waluta sprawozdania	15	10. Koszty ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach obcych	63	III. Ryzyko rynkowe	156
5. Okres sprawozdania i dane porównawcze	15	11. Podatek od niektórych instytucji finansowych	64	IV. Ryzyko płynności i finansowania	169
6. Zasady konsolidacji	15	12. Podatek dochodowy	64	V. Ryzyko ESG	177
III. Znaczące zasady rachunkowości	15	13. Zysk oraz wartość księgowa przypadające na jedną akcję	65	VI. Pozostałe ryzyka	180
1. Podstawy sporządzania sprawozdania finansowego	15	14. Kasa i środki w Banku Centralnym	66		
2. Profesjonalny osąd	16	15. Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	66		
3. Zastosowanie szacunków	16	16. Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	67		
4. Podstawy konsolidacji	26	17. Wycena instrumentów pochodnych	67		
5. Waluty obce	27	18. Rachunkowość zabezpieczeń	69		
6. Wynik z tytułu odsetek	27	19. Inwestycyjne papiery wartościowe	69		
7. Przychody i koszty z tytułu prowizji	28	20. Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu	71		
8. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany	30	21. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	77		
9. Wynik na sprzedaży papierów wartościowych oraz przychody z tytułu dywidend	30	22. Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności	79		
		23. Rzeczowe aktywa trwałe	80		

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

za rok kończący się 31 grudnia			
	Numer noty	2021	2020
Przychody odsetkowe	2	5 432,4	5 246,9
obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej	2	5 431,7	5 244,1
pozostałe przychody odsetkowe	2	0,7	2,8
Koszty odsetkowe	2	462,7	705,1
Wynik z tytułu odsetek	2	4 969,7	4 541,8
Przychody z tytułu prowizji	3	2 325,0	1 963,5
Koszty prowizji	3	480,2	435,1
Wynik z tytułu prowizji	3	1 844,8	1 528,4
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany	4	64,3	103,5
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	5	2,8	7,3
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend	5	38,4	31,1
Wynik na rachunkowości zabezpieczeń	6	-52,5	11,5
Wynik na pozostałej działalności podstawowej	7	0,1	-9,0
Wynik na działalności podstawowej		6 867,6	6 214,6
Koszty działania	8	2 964,5	2 762,5
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	9	316,0	804,6
w tym zysk z tytułu sprzedaży wierzytelności		61,6	4,1
Koszty ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach obcych	10	56,4	270,3
Podatek od niektórych instytucji finansowych	11	544,7	481,6
Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności	22	29,3	16,1
Zysk brutto		3 015,3	1 911,7
Podatek dochodowy	12	707,0	574,1
Zysk netto	13	2 308,3	1 337,6
w tym przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		2 308,3	1 337,6

	2021	2020
Zysk netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	2 308,3	1 337,6
Średnia ważona ilość akcji zwykłych	130 100 000	130 100 000
Zysk przypadający na jedną akcję (w zł)	17,74	10,28

Wartość rozwodnionego zysku na jedną akcję pokrywa się z wartością zysku na jedną akcję zwykłą.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

za rok kończący się 31 grudnia			
	Numer noty	2021	2020
Zysk netto za okres sprawozdawczy		2 308,3	1 337,6
Pozostałe całkowite dochody netto, w tym:	34.2	-6 732,1	2 057,4
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat, w tym:		-6 748,3	2 029,9
dłużne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny		-248,1	102,8
dłużne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – przeniesienie na wynik finansowy w związku ze sprzedażą		-25,7	-18,3
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny		-5 566,7	2 562,5
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – przeniesienie do zysku lub straty		-907,8	-617,1
Pozycje, które nie zostaną przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat, w tym:		16,2	27,5
kapitałowe instrumenty finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny		22,3	30,9
aktualizacja wyceny rzeczowych aktywów trwałych		-0,3	0,0
zyski / straty aktuarialne		-5,8	-3,4
Całkowity dochód netto za okres sprawozdawczy		-4 423,8	3 395,0
w tym przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		-4 423,8	3 395,0

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów należy analizować łącznie z notami uzupełniającymi do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

stan na				
	Numer noty	31.12.2021	31.12.2020	01.01.2020
Aktywa				
Kasa i środki w Banku Centralnym	14	1 100,0	867,3	1 402,9
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	15	704,8	704,6	798,5
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	16, 17, 21	1 538,3	1 817,6	1 303,3
Pochodne instrumenty zabezpieczające	18	250,4	1 194,8	851,6
Inwestycyjne papiery wartościowe	19, 21	45 584,4	54 170,6	33 794,2
Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według amortyzowanego kosztu	20	146 536,0	124 655,3	118 127,8
Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	21, 16, 19	2 280,9	963,0	111,5
Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności	22	184,8	174,1	181,0
Rzeczowe aktywa trwałe	23	831,2	913,1	956,0
Wartości niematerialne	24	377,4	426,6	429,9
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	12	734,5	2,7	0,0
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	25	1 245,0	423,2	445,6
Inne aktywa	26	286,5	282,8	208,4
Aktywa razem		201 654,2	186 595,7	158 610,7

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

stan na				
	Numer noty	31.12.2021	31.12.2020	01.01.2020
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec innych banków	27	10 051,0	8 228,0	6 256,1
Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	28, 17	1 679,6	1 530,8	915,1
Pochodne instrumenty zabezpieczające	18	235,4	558,5	546,0
Zobowiązania wobec klientów	29	170 609,9	151 028,5	130 473,5
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	30	972,4	1 370,5	399,7
Zobowiązania podporządkowane	31	1 610,3	2 309,2	2 131,1
Rezerwy	32	336,9	256,3	205,7
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	12	3,9	389,6	381,3
Inne zobowiązania	33	2 623,4	2 306,0	2 078,9
Zobowiązania razem		188 122,8	167 977,4	143 387,4
Kapitał własny				
Kapitał akcyjny	34.1	130,1	130,1	130,1
Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	34.3	956,3	956,3	956,3
Skumulowane inne całkowite dochody	34.2	-2 821,0	3 923,4	1 867,3
Zyski zatrzymane	34.3	15 266,0	13 608,5	12 269,6
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.		13 531,4	18 618,3	15 223,3
Udziały niekontrolujące		0,0	0,0	0,0
Kapitał własny razem	13	13 531,4	18 618,3	15 223,3

Zobowiązania i kapitał własny razem	201 654,2	186 595,7	158 610,7
-------------------------------------	-----------	-----------	-----------

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym

za rok kończący się 31 grudnia 2021

Numer noty: 34	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Skumulowane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	3 923,4	13 608,5	18 618,3
Zysk netto bieżącego okresu	-	-	-	2 308,3	2 308,3
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	-6 744,4	12,3	-6 732,1
aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	-	-	-225,8	-	-225,8
dłużne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – przeniesienie na wynik finansowy w związku ze sprzedażą	-	-	-25,7	-	-25,7
sprzedaż instrumentów kapitałowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-7,1	7,1	0,0
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	-	-	-5 566,7	-	-5 566,7
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – przeniesienie do zysku lub straty	-	-	-907,8	-	-907,8
aktualizacja wyceny środków trwałych	-	-	-0,3	-	-0,3
zbycie środków trwałych	-	-	-5,2	5,2	0,0
zyski / straty aktuarialne	-	-	-5,8	-	-5,8
Pozostałe zmiany w kapitale własnym, w tym:	0,0	0,0	0,0	-663,1	-663,1
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	0,4	0,4
wypłata dywidendy	-	-	-	-663,5	-663,5
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	-2 821,0	15 266,0	13 531,4

za rok kończący się 31 grudnia 2020

Numer noty: 34	Kapitał akcyjny	Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Skumulowane inne całkowite dochody	Zyski zatrzymane	Kapitały razem
Kapitał własny na początek okresu	130,1	956,3	1 867,3	12 269,6	15 223,3
Zysk netto bieżącego okresu	-	-	-	1 337,6	1 337,6
Inne całkowite dochody netto, w tym:	0,0	0,0	2 056,1	1,3	2 057,4
aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	-	-	133,7	-	133,7
dłużne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – przeniesienie na wynik finansowy w związku ze sprzedażą	-	-	-18,3	-	-18,3
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	-	-	2 562,5	-	2 562,5
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – przeniesienie do zysku lub straty	-	-	-617,1	-	-617,1
zbycie środków trwałych	-	-	-1,3	1,3	0,0
zyski / straty aktuarialne	-	-	-3,4	-	-3,4
Kapitał własny na koniec okresu	130,1	956,3	3 923,4	13 608,5	18 618,3

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

za rok kończący się 31 grudnia			
	Numer noty	2021	2020
Zysk netto		2 308,3	1 337,6
Korekty, w tym:		-1 871,3	18 105,6
Udział w zyskach (stratach) netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności	22	-29,3	-16,1
Amortyzacja	8, 23, 24	286,3	294,2
Wynik z tytułu odsetek (z rachunku zysków i strat)	2	-4 969,7	-4 541,8
Odsetki zapłacone		-432,5	-641,3
Odsetki otrzymane		5 455,7	5 129,9
Dywidendy otrzymane	5	-6,7	-8,4
Zyski (straty) z działalności inwestycyjnej		2,2	1,0
Podatek dochodowy (z rachunku zysków i strat)	12	707,0	574,1
Podatek dochodowy zapłacony		-1 067,5	-1 028,5
Zmiana stanu rezerw	32, 41	73,4	49,8
Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	15, 41	-82,6	-140,1
Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	16, 17, 41	233,3	-632,9
Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych	19, 41	5 571,7	-78,4
Zmiana stanu pochodnych instrumentów zabezpieczających	18, 41	-7 371,8	2 071,1
Zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom wycenianych według zamortyzowanego kosztu	20, 41	-21 840,3	-6 539,1
Zmiana stanu pozostałych aktywów	26, 41	-21,5	-136,8
Zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	27, 41	1 457,0	2 061,1
Zmiana stanu zobowiązań wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	17, 28, 41	148,7	615,9
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	29, 41	19 583,3	20 568,7
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	33, 41	432,0	503,2
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		437,0	19 443,2

za rok kończący się 31 grudnia			
	Numer noty	2021	2020
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	23	-87,0	-84,0
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		3,5	1,3
Nabycie wartości niematerialnych	24	-35,9	-81,1
Zbycie aktywów przeznaczonych do sprzedaży	26	0,0	0,2
Nabycie instrumentów kapitałowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody		0,0	-8,3
Nabycie dłużnych papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		-1 787,9	-23 867,8
Zbycie dłużnych papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu		3 154,2	3 116,3
Otrzymane dywidendy	5	6,7	8,4
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		1 253,6	-20 915,0
Zaciągnięcie kredytów długoterminowych	41	1 852,6	891,0
Splata kredytów długoterminowych	41	-2 189,0	-1 013,3
Splata odsetek od kredytów długoterminowych	41	-28,1	-37,7
Wpływy z emisji dłużnych papierów wartościowych	30	575,0	975,0
Wykup dłużnych papierów wartościowych	30	-975,0	0,0
Odsetki od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych		-4,3	-8,1
Splata zobowiązań z tytułu leasingu	41	-108,8	-104,4
Dywidendy wypłacone	34.3	-663,5	0,0
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		-1 541,1	702,5
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		109,9	162,4
Zwiększenie / zmniejszenie środków pieniężnych netto		149,5	-769,3
Środki pieniężne na początek okresu		1 228,1	1 997,4
Środki pieniężne na koniec okresu	41	1 377,6	1 228,1

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych należy analizować łącznie z notami do skonsolidowanego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Polityka rachunkowości

oraz dodatkowe noty objaśniające

I.	Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej	10
II.	Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej	13
III.	Znaczące zasady rachunkowości	15
IV.	Porównywalność danych finansowych	54
V.	Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego	55

Polityka rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające

I. Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej

1. Podstawowe informacje o Banku

ING Bank Śląski S.A. („Spółka dominująca”, „Jednostka dominująca”, „Bank”) z siedzibą Centrali w Polsce, w Katowicach, przy ul. Sokolskiej 34, został wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Katowicach, Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 5459. Spółce dominującej nadano numer statystyczny REGON 271514909 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 634-013-54-75. W roku 2021 nie nastąpiły zmiany w nazwie Banku ani w jego danych identyfikacyjnych w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego.

2. Zakres działania, czas trwania

ING Bank Śląski S.A. oferuje szeroki zakres usług bankowych świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych zgodnie z zakresem usług określonym w statucie Banku. Bank prowadzi operacje zarówno w złotych, jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie na krajowym i zagranicznych rynkach finansowych. Ponadto, poprzez podmioty zależne Grupa prowadzi działalność leasingową, faktoringową, doradztwa i pośrednictwa finansowego oraz świadczy usługi bankowe oraz inne usługi finansowe. Czas trwania Spółki dominującej jest nieoznaczony.

3. Kapitał zakładowy

Kapitał zakładowy (akcyjny) ING Banku Śląskiego S.A. wynosi 130 100 000 zł i dzieli się na 130 100 000 sztuk akcji zwykłych na okaziciela o wartości nominalnej 1,00 zł każda. Akcje Banku są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych (sektor banki).

4. Akcjonariat ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski S.A. jest spółką zależną od ING Bank N.V., który według stanu na 31 grudnia 2021 roku posiadał 75% udziału w kapitale zakładowym ING Banku Śląskiego oraz 75% udziałów w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A. ING Bank N.V. wchodzi w skład Grupy Kapitałowej, określanej na potrzeby niniejszego sprawozdania finansowego jako Grupa ING.

Na 31 grudnia 2021 roku akcjonariuszami posiadającymi 5 i więcej procent głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A. były następujące podmioty:

Lp.	Podmiot	Liczba akcji i głosów	% ogólnej liczby akcji i głosów na WZ
1.	ING Bank N.V.	97 575 000	75,00
2.	AVIVA Otwarty Fundusz Emerytalny AVIVA Santander	11 179 441	8,59

5. Skład Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku

Zarząd Banku

30 listopada 2020 roku Pan Lorenzo Tassan-Bassut złożył rezygnację z funkcji Wiceprezesa Zarządu ING Banku Śląskiego S.A., ze skutkiem na koniec dnia 31 stycznia 2021 roku.

18 grudnia 2020 roku Rada Nadzorcza powołała Panią Ewę Łuniewską na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku od 1 stycznia 2021 roku.

24 maja 2021 roku Rada Nadzorcza, w związku z otrzymaną decyzją Komisji Nadzoru Finansowego z 14 maja 2021 roku, powierzyła Pani Joannie Erdman stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku odpowiedzialnego za nadzór nad zarządzaniem ryzykiem istotnym w działalności Banku (Pion CRO).

31 sierpnia 2021 roku Rada Nadzorcza powołała Panią Alicję Żyłę na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku od 1 września 2021 roku.

Na koniec 2021 roku skład Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. przedstawiał się następująco:

- p. Brunon Bartkiewicz - Prezes Zarządu Banku,
- p. Joanna Erdman - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Marcin Giżycki - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Bożena Graczyk - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Ewa Łuniewska - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Michał H. Mrozek - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Sławomir Soszyński - Wiceprezes Zarządu Banku,
- p. Alicja Żyła - Wiceprezes Zarządu Banku.

Rada Nadzorcza Banku

26 sierpnia 2021 roku Bank otrzymał oświadczenie Pani Susan Poot o rezygnacji z funkcji członka Rady Nadzorczej Banku, z dniem 30 września 2021 roku.

25 października 2021 roku Bank otrzymał oświadczenie Pana Aleksandra Kuteli o rezygnacji z funkcji członka Rady Nadzorczej Banku, z dniem odbycia Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku, tj. 29 listopada 2021 roku.

29 listopada 2021 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło uchwały w sprawie:

- 1) odwołania ze składu Rady Nadzorczej Banku Pana Antoniego F. Reczka, dotychczas pełniącego funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej Banku. Powodem odwołania jest długotrwała nieobecność Pana Antoniego F. Reczka, uniemożliwiająca jego aktywny udział w pracach Rady Nadzorczej.
- 2) powołania w skład Rady Nadzorczej Banku Pani Doroty Dobija, Pani Moniki Marcinkowskiej oraz Pana Stephena Creese.

Na koniec 2021 roku Rada Nadzorcza ING Banku Śląskiego S.A. działała w następującym składzie:

- p. Aleksander Galos – Przewodniczący RN, Członek Niezależny,
- p. Małgorzata Kołakowska – Wiceprzewodnicząca RN,
- p. Michał Szczurek – Sekretarz RN,
- p. Stephen Creese – Członek RN,
- p. Dorota Dobija – Członek Niezależny RN,
- p. Monika Marcinkowska – Członek Niezależny RN,
- p. Remco Nieland – Członek RN.

6. Grupa Kapitałowa ING Banku Śląskiego S.A.

ING Bank Śląski S.A. jest podmiotem dominującym Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. („Grupa Kapitałowa”, „Grupa”). Skład Grupy na 31 grudnia 2021 roku przedstawiał się następująco:

nazwa	rodzaj działalności	siedziba	% udziału Grupy w kapitale zakładowym	% udziału Grupy w głosach na WZ	charakter powiązania kapitałowego	ujęcie w sprawozdaniu Grupy
ING Investment Holding (Polska) S.A., posiadający udziały w następujących podmiotach zależnych i stowarzyszonych:	holding finansowy	Katowice	100	100	zależny	konsolidacja pełna
ING Commercial Finance S.A.	usługi faktoringowe	Warszawa	100	100	zależny	konsolidacja pełna
ING Lease (Polska) Sp. z o.o.*	usługi leasingowe	Warszawa	100	100	zależny	konsolidacja pełna
NN Investment Partners TFI S.A.	towarzystwo funduszy inwestycyjnych	Warszawa	45	45	stowarzyszony	konsolidacja metodą praw własności
ING Bank Hipoteczny S.A.	usługi bankowe	Katowice	100	100	zależny	konsolidacja pełna
ING Usługi dla Biznesu S.A.	usługi księgowe, kadrowo-płacowe	Katowice	100	100	zależny	konsolidacja pełna
Nowe Usługi S.A.	edukacja i promocja na rzecz rynku finansowego oraz Certyfikatów TURBO	Katowice	100	100	zależny	konsolidacja pełna
Solver Sp. z o.o. w likwidacji**	organizacja wypoczynku i szkoleń	Katowice	100	100	zależny	konsolidacja pełna

*) W skład grupy kapitałowej ING Lease (Polska) Sp. z o.o. wchodzi 5 spółek celowych, w których ING Lease (Polska) Sp. z o.o. posiada 100% udziałów.

**) Z dniem 1 sierpnia 2021 roku otwarta została likwidacja spółki Solver Sp. z o.o.

ING Investment Holding (Polska) S.A.

ING Investment Holding (Polska) S.A. jest spółką holdingową. Za jej pośrednictwem Bank posiada udziały w trzech spółkach: ING Lease (Polska) Sp. z o.o. (100%), ING Commercial Finance S.A. (100%) oraz NN Investment Partners TFI S.A. (45%).

ING Commercial Finance S.A.

Podstawowym przedmiotem działalności spółki jest faktoring, czyli usługi w zakresie finansowania i obsługi wierzytelności. Spółka oferuje faktoring z regresem i bez regresu, z przejęciem ryzyka wypłacalności odbiorcy. Kompleksowa obsługa wierzytelności obejmuje monitowanie odbiorców, sporządzanie bieżących raportów, pośredniczenie w ubezpieczeniu wierzytelności i windykację.

ING Lease (Polska) Sp. z o.o.

Spółka oferuje wszystkie podstawowe rodzaje leasingu które pozwalają sfinansować zarówno ruchomości (w postaci samochodów osobowych, dostawczych, środków transportu ciężkiego, maszyn i urządzeń, sprzętu budowlanego, medycznego, wyposażenia oraz IT), jak i nieruchomości. Spółka kieruje swoje usługi do wszystkich grup klientów: dużych, średnich i małych firm, a także mikro (przedsiębiorców).

ING Bank Hipoteczny S.A.

Celem funkcjonowania spółki jest pozyskanie, a następnie zwiększenie udziału długoterminowego finansowania w bilansie Grupy poprzez emisję długoterminowych listów zastawnych opartych o wierzytelności kredytowe zabezpieczone hipoteką, nabyte od ING Banku Śląskiego lub innych banków.

ING Usługi dla Biznesu S.A.

Spółka prowadzi działalność operacyjną w następujących obszarach biznesowych: prowadzenie internetowej bazy danych o firmach oraz platformy handlowo-aukcyjnej B2B online (ALEO), prowadzenie platformy do fakturowania i zarządzania płatnościami, usługi księgowe i kadrowo-płacowe (ING Księgowość), dystrybucję oprogramowania do robotyzacji procesów biznesowych (SAIO) oraz udostępnianie aplikacji dla klientów indywidualnych agregującej w jednym miejscu rachunki od wielu dostawców (Rachunki imoje).

Nowe Usługi S.A.

Spółka prowadzi działalność edukacyjną i marketingową. Udostępnia portal o inwestowaniu i giełdzie, na którym publikowane są materiały o tematyce inwestycyjnej oraz dostępna jest baza wiedzy (edukacjagieldowa.pl). Spółka zajmuje się także popularyzacją certyfikatów ING Turbo na polskim rynku. To instrumenty notowane na giełdzie w Warszawie, których emitentem jest ING Bank N.V. Główne działania spółki to organizacja akcji marketingowych, prowadzenie szkoleń, obsługa infolinii ING Turbo oraz wsparcie techniczne przy prowadzeniu strony internetowej (ingturbo.pl).

Solver Sp. z o.o. w likwidacji

W ostatnich latach działalność spółki obejmowała głównie organizowanie wypoczynku dla pracowników i ich rodzin oraz emerytów ING Banku Śląskiego S.A. Z uwagi na decyzję o zbyciu nieruchomości, w której prowadzona była działalność spółki, dalsze prowadzenie działalności przestało być możliwe. Z dniem 1 sierpnia 2021 roku otwarta została likwidacja spółki.

NN Investment Partners TFI S.A.

Przedmiotem działalności spółki jest tworzenie funduszy inwestycyjnych i zarządzanie nimi, w tym pośrednictwo w zbywaniu i odkupywaniu jednostek uczestnictwa, reprezentowanie ich wobec osób trzecich oraz zarządzanie portfelami. Spółka jest częścią międzynarodowej Grupy NN.

7. Podmiot uprawniony do badania sprawozdania finansowego

Podmiotem uprawnionym do badania jest KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k. z siedzibą w Warszawie.

8. Zatwierdzenie sprawozdania

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2021 roku do 31 grudnia 2021 roku zostało zatwierdzone przez Zarząd Banku 8 marca 2022 roku.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2020 roku do 31 grudnia 2020 roku zostało zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie ING Banku Śląskiego S.A. 15 kwietnia 2021 roku.

II. Zgodność z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2021 roku do 31 grudnia 2021 roku zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez UE. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe uwzględnia wymogi zatwierdzonych przez UE standardów oraz interpretacji za wyjątkiem wymienionych w punkcie 1 poniżej standardów i interpretacji, które oczekują na zatwierdzenie przez UE bądź zostały zatwierdzone przez UE, ale wchodzą w życie po dniu bilansowym.

1. Zmiany w standardach rachunkowości

W niniejszym rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupa uwzględniła następujące zmiany do standardów i nowe interpretacje zatwierdzone przez Unię Europejską i obowiązujące dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2021 roku lub po tej dacie:

Zmiana	Wpływ na sprawozdanie Grupy
Zmiany do MSSF 9, MSR 39, MSSF 7, MSSF 4 i MSSF 16 Reforma stawek benchmarkowych – Faza II	Implementacja zmian wiąże się z możliwością kontynuacji ujęcia i prezentacji instrumentów finansowych dotkniętych w wyniku reformy stawek benchmarkowych oraz zwiększonym zakresem ujawnień. Poprzez zastosowanie tych obligatoryjnych zmian Grupa uniknęła konieczności rozpoznania zysku lub straty na modyfikacji dłużnych instrumentów finansowych, który mógłby być wymagany w przypadku braku przedmiotowej zmiany (zmiany w zakresie dłużnych instrumentów finansowych wynikające z reformy stawek benchmarkowych są traktowane jako przeszacowanie zmiennej stopy procentowej instrumentu finansowego).
Zmiany do MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe Przedłużenie tymczasowego zwolnienia ze stosowania MSSF 9	Zastosowanie zmiany nie wywarło wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane do dnia 31 grudnia 2021 roku i zatwierdzone przez Unię Europejską, ale nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę:

Zmiana (w nawiasie data zastosowania w Unii Europejskiej)	Wpływ na sprawozdanie Grupy
MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe z uwzględnieniem wydłużenia okresu czasowego zwolnienia z zastosowania MSSF 9. (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2023)	Z analiz Grupy wynika, że implementacja zmian nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiana do MSSF 16: Ulgi w czynszach wynikających z Covid-19 po 30 czerwca 2021 (rok obrotowy rozpoczynający się 1 kwietnia 2021)	Zmiana w zakresie modyfikacji leasingu, której celem jest wydłużenie o 1 rok okresu możliwości odstąpienia od oceny modyfikacji leasingu, w sytuacji, gdy zmiana płatności leasingowych jest bezpośrednią konsekwencją pandemii Covid-19. Zastosowanie zmiany nie będzie wywierało wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany wynikające z cyklicznego przeglądu MSSF 2018-2020 (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2022)	Zmiany w zakresie: MSSF 1 – jednostka zależna stosująca po raz pierwszy standardy rachunkowości MSSF 9 – opłaty w teście „10%” (do ustalenia możliwości wyłączenia zobowiązań finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej) – zgodnie ze zmianą w teście należy uwzględnić wszystkie opłaty zapłacone lub otrzymane również te które zostały rozliczone przez pożyczkobiorcę lub pożyczkodawcę w imieniu innych jednostek Przykłady ilustrujące do MSSF 16 – zachęty leasingowe MSR 41 – rolnictwo: opodatkowanie w wycenie do wartości godziwej. Z analiz Grupy wynika, że implementacja zmian nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSSF 3 Odwołanie do założeń koncepcyjnych (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2022)	Zmiana wprowadzająca do treści standardu odwołania do założeń koncepcyjnych opublikowanych w marcu 2018 roku. Z analiz Grupy wynika, że implementacja zmian nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 37 Umowy rodzące obciążenia – koszty wywiązania się z umowy (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2022)	Zmiana polegająca na doprecyzowaniu pojęcia kosztów wywiązania się z zobowiązań wynikających z umów, w których koszty przewyższają korzyści ekonomiczne z nich wynikające. Z analiz Grupy wynika, że implementacja zmian nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe – korzyści przed planowanym wykorzystaniem (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2022)	Zmiana polegająca na wykluczeniu możliwości potrącania z kosztów wytworzenia rzeczowych aktywów trwałych kwot otrzymanych ze sprzedaży produktów wyprodukowanych na etapie testów przedwdrożeniowych. Tego typu przychody ze sprzedaży i odpowiadające im koszty należy bowiem ująć w rachunku wyników. Z analiz Grupy wynika, że implementacja zmian nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

Opublikowane standardy i interpretacje, które zostały wydane do 31 grudnia 2021 roku, ale nie zostały zatwierdzone przez Unię Europejską na 31 grudnia 2021 roku i nie zostały wcześniej zastosowane przez Grupę:

Zmiana (w nawiasie oczekiwana data zastosowania przez IASB)	Wpływ na sprawozdanie Grupy
MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych: klasyfikacja zobowiązań finansowych jako krótkoterminowe lub długoterminowe z uwzględnieniem odroczenia daty zastosowania (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2023)	Klasyfikacja zobowiązań finansowych jako długoterminowe będzie uzależniona od istnienia praw do dokonania prolongaty zobowiązania na okres dłuższy niż 12 miesięcy oraz od spełnienia warunków realizacji takiej prolongaty na dzień bilansowy. 19 listopada 2021 roku IASB opublikował projekt proponowanych zmian w tym zakresie. W ocenie Grupy implementacja zmiany nie będzie wywierała wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany do MSR 1 i stanowisko praktyczne do MSSF Ujawnienia w zakresie Polityki rachunkowości (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2023)	Zmiana dotycząca zakresu ujawnień znaczących zasad rachunkowości w sprawozdaniu finansowym. Zgodnie z wprowadzonymi zmianami przedmiotem ujawnień będą tylko zasady rachunkowości, które mają istotny wpływ na informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym. Załączone do zmiany stanowisko praktyczne zawiera szczegółowy przykład ilustrujący. Implementacja zmiany będzie miała istotny wpływ na zakres ujawnień znaczących zasad rachunkowości w sprawozdaniu finansowym Grupy.
Zmiana do MSR 8: definicja wartości szacunkowych (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2023)	Zmiana doprecyzowująca definicję wartości szacunkowych tj.: kwoty pieniężne ujęte w sprawozdaniu finansowym które są przedmiotem niepewności pomiaru. Implementacja zmiany nie będzie miała znaczącego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiana do MSR 12 Podatek odroczony dotyczący aktywa oraz zobowiązania ujętego w wyniku pojedynczej transakcji (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2023)	Zmiana precyzuje zasady ewidencyjne w zakresie podatku dochodowego i możliwego do zastosowanie wyłączenia z ujęcia podatku odroczonego. Wprowadzona zmiana precyzuje, że tego wyłączenia nie stosuje się do transakcji leasingowych i ujęcia zobowiązania wynikającego z likwidacji składnika aktywów tj.: transakcji, dla których równocześnie ujmuje się aktywo oraz zobowiązanie. Zastosowanie zmiany nie będzie wywierało wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.
Zmiany do MSSF 17 Umowy ubezpieczeniowe: Pierwsze zastosowanie MSSF 17 oraz MSSF 9 – informacje porównawcze. (rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2023)	Z analiz Grupy wynika, że implementacja zmian nie będzie wywierała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy.

Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania do publikacji, biorąc pod uwagę toczący się w UE proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez Grupę działalność, w zakresie stosowanych przez Grupę zasad rachunkowości nie ma różnicy między standardami MSSF, które weszły w życie, a standardami MSSF zatwierdzonymi przez UE.

2. Kontynuacja działalności

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Grupę Kapitałową w okresie co najmniej 12 miesięcy od daty publikacji, czyli od 11 marca 2022 roku. Zarząd Banku nie stwierdza na dzień podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez Grupę Kapitałową w okresie 12 miesięcy od daty publikacji na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia przez Grupę Kapitałową dotychczasowej działalności.

3. Działalność zaniechana

W 2021 i 2020 roku w Grupie nie wystąpiło zaniechanie istotnej działalności.

4. Zakres podmiotowy i waluta sprawozdania

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za 2021 rok zawiera dane Banku oraz jego jednostek zależnych i stowarzyszonych (razem zwanych „Grupą”).

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzane w złotych polskich („PLN”, „zł”). Wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są po zaokrągleniu do miliona złotych. W związku z tym mogą wystąpić przypadki matematycznej niespójności w sumowaniach lub pomiędzy poszczególnymi notami.

5. Okres sprawozdania i dane porównawcze

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. obejmuje okres od 1 stycznia 2021 roku do 31 grudnia 2021 roku i zawiera dane porównawcze:

- dla skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej na 31 grudnia 2020 roku oraz 1 stycznia 2020 roku,
- dla pozycji ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów, skonsolidowanego sprawozdania ze zmian w kapitale własnym oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych za okres od 1 stycznia 2020 roku do 31 grudnia 2020 roku.

6. Zasady konsolidacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Banku oraz sprawozdania finansowe jego jednostek zależnych. Zostały one sporządzone za okres 12 miesięcy kończący się w dniu 31 grudnia 2021 roku.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych, po uwzględnieniu korekt doprowadzających do zgodności z MSSF, sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie finansowe jednostki dominującej, w oparciu o jednolite zasady rachunkowości zastosowane dla transakcji i zdarzeń gospodarczych o podobnym charakterze. W celu eliminacji jakichkolwiek rozbieżności w stosowanych zasadach rachunkowości wprowadza się korekty.

Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy jednostkami Grupy, w tym przychody i koszty, niezrealizowane zyski oraz zyski i straty wynikające z transakcji w ramach Grupy, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane, chyba że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Jednostki zależne podlegają pełnej konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nimi kontroli przez jednostkę dominującą do dnia ustania kontroli. Sprawowanie kontroli przez jednostkę dominującą ma miejsce wtedy, gdy jednostka dominująca sprawuje władzę nad jednostką zależną, z tytułu swojego zaangażowania w jednostkę zależną jednostka dominująca podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych oraz posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką zależną do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych.

III. Znaczące zasady rachunkowości

Z wymagań MSSF wynikają określone opcje wyboru polityki rachunkowości. Kluczowe obszary, w których MSSF dopuszczają dokonanie wyboru polityki i które odnoszą się do Polityki Rachunkowości Grupy są następujące:

- wybór polityki rachunkowości w zakresie kontynuacji stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń zgodnie w wytycznymi MSR 39,
- wybór polityki rachunkowości w zakresie wyceny budynków i gruntów w wartości przeszacowanej odpowiadającej wartości godziwej na dzień bilansowy.

Polityka rachunkowości Grupy zgodna z wymaganiami MSSF oraz decyzje Grupy w zakresie dopuszczalnych opcji wyboru polityki zostały zaprezentowane poniżej.

1. Podstawy sporządzania sprawozdania finansowego

Sprawozdanie finansowe jest sporządzane w złotych polskich w zaokrągleniu do miliona złotych z jednym miejscem po przecinku (chyba, że zaznaczono inaczej). W sprawozdaniu stosuje się koncepcję wartości godziwej dla nieruchomości własnych oraz aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej, w tym instrumentów pochodnych, oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Pozostałe składniki aktywów finansowych (w tym kredyty i pożyczki) wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu pomniejszonego o odpisy z tytułu utraty wartości lub cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości. Ujęte aktywa finansowe, które zostały desygnowane jako pozycje zabezpieczane w strategii zabezpieczenia wartości godziwej i które w sytuacji braku takiej desygnacji wyceniane byłyby według zamortyzowanego kosztu, wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem korekty wyceny z tytułu zabezpieczanego ryzyka. Aktywa trwałe przeznaczone do

sprzedaży, wykazywane są w kwocie niższej z ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

2. Profesjonalny osąd

W procesie stosowania zasad rachunkowości wobec zagadnień wskazanych poniżej, największe znaczenie, oprócz szacunków księgowych, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

2.1. Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Grupa rozpoznaje aktywa z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że jest prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

2.2. Klasyfikacja umów leasingowych przez leasingodawcę

Występując w roli leasingodawcy Grupa dokonuje klasyfikacji leasingu jako operacyjnego lub finansowego. Klasyfikacja wykonywana jest oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu oraz w odniesieniu do leasingu aktywów wynikających z leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Treść ekonomiczna każdej transakcji stanowi podstawę do oceny w tym zakresie.

2.3. Klasyfikacja aktywów finansowych

Grupa klasyfikuje aktywa finansowe na podstawie oceny modelu biznesowego, w ramach którego aktywa są utrzymywane oraz oceny czy z warunków umownych wynikają wyłącznie płatności kapitału i odsetek od kwoty tego kapitału. Szczegółowe informacje o przyjętych założeniach w tym zakresie zaprezentowane zostały w punkcie [14.2. Klasyfikacja aktywów finansowych](#).

3. Zastosowanie szacunków

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania przez Grupę pewnych szacunków oraz przyjęcia założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w sprawozdaniu finansowym oraz w notach objaśniających.

Szacunki i założenia, przyjęte do prezentowania wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów, dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które są uważane za właściwe w danych warunkach. Przyjęte założenia dotyczące przyszłości i dostępne źródła danych tworzą podstawę do dokonywania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł. Szacunki uwzględniają przewidywane na dzień bilansowy przyczyny/źródła niepewności. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Szacunki i założenia podlegają bieżącym przeglądom. Korekty w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku pod warunkiem, że korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeśli korekta wpływa zarówno na bieżący jak i przyszłe okresy.

Poniżej opisane zostały najistotniejsze szacunki księgowe dokonane przez Grupę.

3.1. Utrata wartości

Grupa ocenia czy na datę bilansową istnieją obiektywne dowody utraty wartości składników aktywów finansowych (pojedynczych lub grupy aktywów finansowych) i składników aktywów trwałych.

3.1.1. Utrata wartości aktywów finansowych

Grupa stosuje wymogi standardu MSSF 9 w zakresie utraty wartości w celu ujęcia i wyceny odpisu na oczekiwane straty kredytowe z tytułu dłużnych aktywów finansowych, które są wyceniane według zamortyzowanego kosztu lub według wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Strata oczekiwana w portfelu ekspozycji nieistotnych indywidualnie jest kalkulowana kolektywnie jako średnia ważona prawdopodobieństwem z trzech scenariuszy makroekonomicznych o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia. Finalny poziom rezerw wynika z sumy strat oczekiwanych wyliczanych w każdym roku w przyszłości aż do daty zapadalności dla Etapu 2 i 3 oraz w horyzoncie 12-miesięcznym dla Etapu 1 z uwzględnieniem dyskontowania.

Do określenia utraty wartości (lub jej odwrócenia) w portfelu ekspozycji indywidualnie istotnych niezbędne jest wyliczenie bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość przyszłych przepływów pieniężnych jest określana m.in. z uwzględnieniem informacji o obecnej i prognozowanej sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy, przewidywanej wartości odzysku z zabezpieczeń prawnych ekspozycji oraz czynników makroekonomicznych.

Metodologia i założenia wykorzystywane przy szacowaniu zarówno wysokości jak i momentów przyszłych przepływów pieniężnych są regularnie przeglądane i uaktualniane w razie potrzeby.

Prognozy makroekonomiczne

Modele ryzyka kredytowego na potrzeby MSSF 9 były budowane w oparciu o historyczne relacje pomiędzy zmianą parametrów ekonomicznych (tj. PKB czy stóp procentowych) i ich późniejszym skutkiem w realizacji zmian w poziomie ryzyka kredytowego (PD/LGD). Do końca 2019 roku zmiany prognoz makroekonomicznych realizowały się stosunkowo powoli, przechodząc płynnie z jednej fazy cyklu do drugiej. Obecna sytuacja gospodarcza wywołana przez pandemię Covid-19 ma zupełnie inną charakterystykę, szybkie i głębokie obniżenie PKB z następnie szybkim

i równie dynamicznym odbiciem gospodarki. Zauważono, że w przeciwieństwie do poprzedniego kryzysu, spadek dynamiki PKB i szczyt niewypłacalności nie nastąpi w tym samym momencie. Dodatkowo, w związku z efektem programów pomocowych, programów utrzymania płynności i zatrudnienia (tj. wsparcie BGK, PFR, moratoria ustawowe i pozaustawowe) efekt zmiany prognoz makroekonomicznych został niejako „rozciągnięty i złagodzony” w czasie w stosunku do tego co pokazywałyby same wskaźniki makroekonomiczne.

Na 31 grudnia 2021 roku, Grupa dokonała rewizji prognoz wskaźników makroekonomicznych. Założenia makroekonomiczne użyte do wyznaczenia oczekiwanych strat kredytowych oparte są o prognozy przygotowane przez Biuro Analiz Makroekonomicznych Banku.

W związku z nadal trwającą pandemią i dużą niepewnością, przyjęte przez Grupę prognozy mogą nie w pełni uwzględniać wpływ sytuacji makroekonomicznej na poziom strat oczekiwanych, zarówno w krótkim jak i długim okresie. W dokonywaniu szacunku, Grupa rozważyła oświadczenie Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości z 27 marca 2020, dotyczących ujmowania strat oczekiwanych wg MSSF 9 biorąc pod uwagę niepewność wywołaną przez pandemię Covid-19. Grupa dokonała odpowiednich osądów biorąc jednak pod uwagę istniejącą istotną niepewność, w szczególności w zakresie 1) przyszłych warunków makroekonomicznych i wpływu działań rządowych w zakresie przeciwdziałania skutkom pandemii oraz 2) oceny czy dla ekspozycji kredytowych nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego.

Korekty zarządcze

W czasach podwyższonej zmienności i niepewności, w których jakość portfela i otoczenie gospodarcze szybko się zmieniają, modele mają osłabione możliwości dokładnego przewidywania strat.

Aby ograniczyć ryzyko modeli, możliwe jest dokonanie dodatkowych korekt, adresujących problemy z jakością danych, modelami lub wynikających z opinii ekspertów. Obejmują one również korekty wynikające z przeszacowania lub niedoszacowania przez modele MSSF 9 wpływu zaktualizowanych scenariuszy makroekonomicznych.

W trakcie 2021 roku zaobserwowano poprawę prognoz makroekonomicznych, częściowo skompensowaną pogorszeniem prognoz pod koniec roku, co w trakcie całego roku 2021 pozytywnie wpłynęło na wysokość odpisów na oczekiwane straty kredytowe wyznaczanych na podstawie modeli. Natomiast wciąż mamy do czynienia z kolejną falą zachorowań, niewiadomym czasem trwania pandemii czy też skalą szczepień. W tej sytuacji rozwiązania odpisów na oczekiwane straty kredytowe wynikające wprost modeli na podstawie zaktualizowanych prognoz makroekonomicznych niekoniecznie korelują z pewnością poprawy sytuacji finansowej klientów, biorąc również pod uwagę programy pomocowe oraz programy utrzymania płynności i zatrudnienia, szczególnie w segmencie korporacyjnym, mogące skutkować ryzykiem opóźnienia momentu wystąpienia niewypłacalności kredytobiorców.

W tej sytuacji Grupa zdecydowała o utworzeniu dodatkowego odpisu na oczekiwane straty kredytowe, którego celem jest łagodzenie efektu rozwiązywania odpisu na oczekiwane straty kredytowe w związku z poprawiającymi się prognozami makroekonomicznymi. Na podstawie eksperckich szacunków, jego wysokość na koniec 2021 roku została ustalona na 139,2 mln zł (w porównaniu do 33,1 mln zł na koniec 2020 roku), co stanowi, w zależności od segmentu, 85%-100% wartości rozwiązyanych na podstawie modeli (bez uwzględnienia korekt zarządczych) odpisów na oczekiwane straty kredytowe z tytułu lepszych prognoz makroekonomicznych w porównaniu do prognoz na koniec 2020 roku. W kwocie tej korekty zarządczej na koniec 2021 roku, kwota 63,1 mln zł dotyczy aktualizacji prognoz makroekonomicznych w scenariuszu bazowym, przygotowanych przez Biuro Analiz Makroekonomicznych Banku z początkiem stycznia 2022 roku, które uległy pogorszeniu w porównaniu z wcześniejszymi prognozami w ostatnim kwartale 2021 roku, przy czym dla stóp procentowych przyjęto krzywe forwardowe według stanu na koniec 2021 roku. Kwota 76,1 mln zł została oszacowana przez Grupę na podstawie eksperckich założeń.

Na koniec 2020 roku, w związku z wdrożonymi programami pomocowymi polegającymi na możliwości zawieszania lub odroczenia spłat przez klientów, Grupa utrzymywała odpis na oczekiwane straty kredytowe w wysokości 9,9 mln zł, w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem niedoszacowania parametru PD na portfelach objętych moratoriami pozaustawowymi. W roku 2020 roku Grupa utrzymywała także dodatkowy odpis na oczekiwane straty kredytowe w wysokości 40,8 mln zł, na pokrycie oczekiwanych podwyższonych strat wynikających z moratoriów ustawowych, które nie były ujęte poprzez standardowe parametry ryzyka. Na koniec 2021 roku Grupa nie utrzymywała odpisów na oczekiwane straty kredytowe z tych tytułów.

Korekty zarządcze nie miały wpływu na klasyfikację ekspozycji do etapów prezentowaną w niniejszym sprawozdaniu finansowym. Podział korekt na etapy i na segment korporacyjny i detaliczny został zaprezentowany w nocie objaśniającej **20.2 Jakość portfela kredytowego**.

Zmiana kryteriów znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego (SICR) dla kredytów indeksowanych do CHF

W 2021 roku usunięto przesłankę klasyfikacji wszystkich kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF do Etapu 2, który wymaga kalkulacji oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia (lifetime). Zmiana ta została wprowadzona, ponieważ ryzyko kredytowe tych aktywów uległo zmniejszeniu w związku z przygotowaną przez Grupę propozycją ugód skierowaną do klientów i udostępnioną w 4 kwartale 2021 roku. Oczekiwana przez Grupę skala ugód znacząco ogranicza wpływ niekorzystnych dla klientów zmian walutowych na zdolność klienta do wywiązywania się ze zobowiązań umownych, ponieważ klient ma możliwość zaakceptowania propozycji Grupy i zamiany kredytu na kredyt denominowany w PLN. W związku z tym, Grupa nie uznaje, że dla kredytów indeksowanych do CHF, przy uwzględnieniu przewidywanego efektu ugód, nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego od dnia udzielenia, co warunkowałoby klasyfikację do Etapu 2. Wprowadzona zmiana szacunków nie ma istotnego wpływu na sprawozdanie z sytuacji finansowej ani rachunek zysków i strat Grupy. W wyniku zmiany, aktywa finansowe o wartości bilansowej brutto wynoszącej 420,9 mln zł zostały przesunięte z Etapu 2 do Etapu 1

(z 12-miesięczną oczekiwaną stratą kredytową), co spowodowało zmniejszenie odpisów na oczekiwane straty kredytowe o 3,7 mln zł.

Opis przesłanek identyfikacji utraty wartości aktywów finansowych, metodologia kalkulacji odpisów oraz stosowane zasady ewidencyjne opisane zostały w punkcie **14.13 Utrata wartości**.

Progi stosowane w identyfikacji istotnego wzrostu ryzyka kredytowego

Ustalenie progu istotnego wzrostu ryzyka kredytowego wymaga osądu i jest istotnym źródłem niepewności szacunków dotyczących strat oczekiwanych.

Progi wzrostu parametru PD w całym okresie życia ekspozycji w stosunku do PD z daty początkowego ujęcia, stanowiące o istotnym wzroście ryzyka kredytowego, wyznaczone są dla modeli zgodnie z przyjętą metodyką. Na koniec 2021 i 2020 roku ich wartości kształtowały się następująco:

	Portfel klientów strategicznych	Portfel korporacyjnej sieci sprzedaży (model SME)	Portfel Mortgages i SE&Micro (model MTG i SBF)	Portfel Consumer Lending (model CLN)	Portfel inwestycyjny
Próg względny	1	1	0,5	0,7	1
Próg bezwzględny	100pb	250pb	75pb	350pb	100pb

Próg bezwzględny – wskazuje maksymalną różnicę między PD na datę raportową a PD z początkowego ujęcia ekspozycji, po której przekroczeniu aktywo jest klasyfikowane do Etapu 2.

Próg względny – wskazuje maksymalną miarę relacji między PD na datę raportową a PD z początkowego ujęcia ekspozycji i jest wyrażony poprzez iloczyn logarytmu opartego na transformacji PD z początkowego ujęcia oraz określonej na poziomie portfela wartości współczynnika, po której przekroczeniu aktywo jest klasyfikowane do Etapu 2.

Różne poziomy progów w zależności od portfela ekspozycji wynikają z innej specyfiki poszczególnych portfeli, w tym uzależnione są od wysokości średniej stopy default rate dla danego portfela.

Analiza wrażliwości strat oczekiwanych na poziom przyjętego progu PD

W celu pokazania wrażliwości strat oczekiwanych na poziom przyjętego progu PD, Grupa dokonała oszacowania odpisów na straty oczekiwane w Etapie 1 i 2 przy następujących założeniach:

- wszystkie te aktywa finansowe znajdowałyby się poniżej progu PD i miały przypisane 12-miesięczne straty oczekiwane oraz
- wszystkie te aktywa przekroczyłyby ten próg PD i miały przypisane straty oczekiwane w całym okresie życia.

Te oszacowania pokazują na 31 grudnia 2021 roku odpowiednio hipotetyczne mniejsze straty oczekiwane dla składników aktywów w Etapie 1 i 2 o około 190 mln zł (w tym 120 mln zł dla portfela korporacyjnego i 70 mln zł dla portfela detalicznego) lub większe o około 880 mln zł (odpowiednio 370 mln zł dla portfela korporacyjnego i 510 mln zł dla portfela detalicznego).

Oszacowania wykonane na 31 grudnia 2020 roku pokazały odpowiednio hipotetyczne mniejsze straty oczekiwane dla składników aktywów w Etapie 1 i 2 o około 210 mln zł (w tym 125 mln zł dla portfela korporacyjnego i 85 mln zł dla portfela detalicznego) lub większe o około 720 mln zł (odpowiednio 315 mln zł dla portfela korporacyjnego i 405 mln zł dla portfela detalicznego).

Prognozy czynników makro i wagi przypisane poszczególnym scenariuszom makroekonomicznym

Poniższe tabele przedstawiają przyjęte na 31 grudnia 2021 roku oraz na 31 grudnia 2020 roku prognozy makroekonomiczne głównych wskaźników oraz odchylenie strat oczekiwanych w scenariuszu pozytywnym, bazowym i negatywnym od raportowanych strat oczekiwanych, zważonych prawdopodobieństwem scenariuszy – podział na portfel korporacyjny, detaliczny oraz dla całego portfela kredytowego (przy założeniu utrzymania niezmienionego horyzontu czasowego kalkulacji strat oczekiwanych odpowiednio 12-miesięcznych lub w całym okresie życia ekspozycji). Prezentowane odchylenia od strat raportowanych nie uwzględniają wpływu korekt zarządczych opisanych wcześniej, z wyjątkiem części korekty zarządczej dotyczącej aktualizacji prognoz makroekonomicznych w scenariuszu bazowym (63,1 mln zł na koniec 2021 roku). Założenia makroekonomiczne na koniec 2021 roku, użyte do wyznaczenia tych odchyleń dla scenariusza bazowego oparte są o prognozy przygotowane przez Biuro Analiz Makroekonomicznych Banku, przy czym dla stóp procentowych przyjęto krzywe forwardowe według stanu na koniec 2021 roku.

Na koniec 2021 roku odchylenia od strat raportowanych dla portfela detalicznego nie zmieniły się istotnie w porównaniu z końcem 2020 roku. W przypadku portfela korporacyjnego odchylenia te uległy istotnemu zmniejszeniu, głównie ze względu na zmniejszenie prognozowanych fluktuacji wskaźników PKB w scenariuszu pozytywnym i negatywnym w 3 letnim horyzoncie prognozy, które w roku 2020 wynikały z szokowych zmian wywołanych początkiem pandemii.

2021

Cały portfel kredytowy						
		2022	2023	2024	Straty oczekiwane nie wężone prawdopodobieństwem - odchylenie od strat raportowanych w %	Raportowane straty oczekiwane (ocena kolektywna w Etapie 1, 2 i 3)
Scenariusz pozytywny	PKB	6,6%	6,0%	5,5%	-12%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	1,9%	1,9%	1,8%		
	Indeks cen nieruchomości	7,8%	6,3%	6,5%		
	3-mies. stopa procentowa	3,0%	3,0%	3,0%		
Scenariusz bazowy	PKB	4,5%	4,2%	3,4%	-3%	60%
	Bezrobocie wg BAEL	2,8%	2,6%	2,6%		
	Indeks cen nieruchomości	2,4%	2,4%	2,4%		
	3-mies. stopa procentowa	3,9%	3,5%	3,3%		
Scenariusz negatywny	PKB	-0,5%	2,7%	1,7%	13%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	4,2%	5,6%	6,9%		
	Indeks cen nieruchomości	0,3%	2,5%	2,5%		
	3-mies. stopa procentowa	2,2%	1,8%	1,7%		

2020

Cały portfel kredytowy						
		2021	2022	2023	Straty oczekiwane nie wężone prawdopodobieństwem - odchylenie od strat raportowanych w %	Raportowane straty oczekiwane (ocena kolektywna w Etapie 1, 2 i 3)
Scenariusz pozytywny	PKB	7,7%	4,2%	5,0%	-14%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	3,8%	2,8%	1,8%		
	Indeks cen nieruchomości	8,1%	6,3%	4,3%		
	3-mies. stopa procentowa	0,6%	1,0%	1,3%		
Scenariusz bazowy	PKB	4,2%	3,7%	3,4%	-6%	60%
	Bezrobocie wg BAEL	4,7%	3,4%	2,8%		
	Indeks cen nieruchomości	2,8%	4,6%	4,6%		
	3-mies. stopa procentowa	0,1%	0,4%	0,5%		
Scenariusz negatywny	PKB	-4,8%	5,4%	2,3%	32%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	6,8%	6,6%	6,9%		
	Indeks cen nieruchomości	-8,1%	5,2%	7,7%		
	3-mies. stopa procentowa	0,0%	0,2%	0,3%		

2021

Portfel korporacyjny						
		2022	2023	2024	Straty oczekiwane nie wężone prawdopodobieństwem - odchylenie od strat raportowanych w %	Raportowane straty oczekiwane (ocena kolektywna w Etapie 1, 2 i 3)
Scenariusz pozytywny	PKB	6,6%	6,0%	5,5%	-18%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	1,9%	1,9%	1,8%		
	Indeks cen nieruchomości	7,8%	6,3%	6,5%		
	3-mies. stopa procentowa	3,0%	3,0%	3,0%		
Scenariusz bazowy	PKB	4,5%	4,2%	3,4%	-5%	60%
	Bezrobocie wg BAEL	2,8%	2,6%	2,6%		
	Indeks cen nieruchomości	2,4%	2,4%	2,4%		
	3-mies. stopa procentowa	3,9%	3,5%	3,3%		
Scenariusz negatywny	PKB	-0,5%	2,7%	1,7%	23%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	4,2%	5,6%	6,9%		
	Indeks cen nieruchomości	0,3%	2,5%	2,5%		
	3-mies. stopa procentowa	2,2%	1,8%	1,7%		

2020

Portfel korporacyjny						
		2021	2022	2023	Straty oczekiwane nie wężone prawdopodobieństwem - odchylenie od strat raportowanych w %	Raportowane straty oczekiwane (ocena kolektywna w Etapie 1, 2 i 3)
Scenariusz pozytywny	PKB	7,7%	4,2%	5,0%	-24%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	3,8%	2,8%	1,8%		
	Indeks cen nieruchomości	8,1%	6,3%	4,3%		
	3-mies. stopa procentowa	0,6%	1,0%	1,3%		
Scenariusz bazowy	PKB	4,2%	3,7%	3,4%	-11%	60%
	Bezrobocie wg BAEL	4,7%	3,4%	2,8%		
	Indeks cen nieruchomości	2,8%	4,6%	4,6%		
	3-mies. stopa procentowa	0,1%	0,4%	0,5%		
Scenariusz negatywny	PKB	-4,8%	5,4%	2,3%	56%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	6,8%	6,6%	6,9%		
	Indeks cen nieruchomości	-8,1%	5,2%	7,7%		
	3-mies. stopa procentowa	0,0%	0,2%	0,3%		

2021

Portfel detaliczny						
		2022	2023	2024	Straty oczekiwane nie wężone prawdopodobieństwem - odchylenie od strat raportowanych w %	Raportowane straty oczekiwane (ocena kolektywna w Etapie 1, 2 i 3)
Scenariusz pozytywny	PKB	6,6%	6,0%	5,5%	-5%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	1,9%	1,9%	1,8%		
	Indeks cen nieruchomości	7,8%	6,3%	6,5%		
	3-mies. stopa procentowa	3,0%	3,0%	3,0%		
Scenariusz bazowy	PKB	4,5%	4,2%	3,4%	0%	60%
	Bezrobocie wg BAEL	2,8%	2,6%	2,6%		
	Indeks cen nieruchomości	2,4%	2,4%	2,4%		
	3-mies. stopa procentowa	3,9%	3,5%	3,3%		
Scenariusz negatywny	PKB	-0,5%	2,7%	1,7%	2%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	4,2%	5,6%	6,9%		
	Indeks cen nieruchomości	0,3%	2,5%	2,5%		
	3-mies. stopa procentowa	2,2%	1,8%	1,7%		

2020

Portfel detaliczny						
		2021	2022	2023	Straty oczekiwane nie wężone prawdopodobieństwem - odchylenie od strat raportowanych w %	Raportowane straty oczekiwane (ocena kolektywna w Etapie 1, 2 i 3)
Scenariusz pozytywny	PKB	7,7%	4,2%	5,0%	-3%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	3,8%	2,8%	1,8%		
	Indeks cen nieruchomości	8,1%	6,3%	4,3%		
	3-mies. stopa procentowa	0,6%	1,0%	1,3%		
Scenariusz bazowy	PKB	4,2%	3,7%	3,4%	-1%	60%
	Bezrobocie wg BAEL	4,7%	3,4%	2,8%		
	Indeks cen nieruchomości	2,8%	4,6%	4,6%		
	3-mies. stopa procentowa	0,1%	0,4%	0,5%		
Scenariusz negatywny	PKB	-4,8%	5,4%	2,3%	5%	20%
	Bezrobocie wg BAEL	6,8%	6,6%	6,9%		
	Indeks cen nieruchomości	-8,1%	5,2%	7,7%		
	3-mies. stopa procentowa	0,0%	0,2%	0,3%		

3.1.2. Utrata wartości rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych

Ocena w przedmiotowym zakresie bazuje na oszacowaniu wartości odzyskiwalnej aktywa, którą stanowi wartość użytkowa lub wartość sprzedaży netto w zależności od tego, która z wyżej wymienionych wartości na moment przeprowadzania przeglądu jest wyższa.

Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne w sytuacji gdy nie można ustalić wartości odzyskiwalnej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego) wiąże się, między innymi, z przyjęciem założeń w zakresie szacunków, co do kwot, terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Grupa może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) oraz innych czynników. W celu wyznaczenia wartości użytkowej, oszacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy użyciu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżące oczekiwania rynku co do wartości pieniądza oraz specyficznego ryzyka w odniesieniu do danego aktywa.

Szacując wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży Grupa opiera się na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców, które co do zasady również opierają się na szacunkach.

Zasady ewidencyjne w tym zakresie zostały wskazane w rozdziale III. *Znaczące zasady rachunkowości*, w punkcie **15.4. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości**.

Szczegółowe informacje dotyczące testu na utratę wartości w odniesieniu do wartości firmy przedstawiono w nocie objaśniającej **24. Wartości niematerialne**.

3.2. Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego na niewykorzystaną stratę podatkową

Grupa ujmuje składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego z tytułu ujemnych różnic przejściowych oraz nierozliczonej straty podatkowej w zakresie, w którym jest prawdopodobne, że osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic i rozliczenie strat podatkowych. Na bazie prognozy wyników podatkowych Grupy na lata 2022- 2026 oszacowano, że Grupa osiągnie wystarczający dochód do opodatkowania, pozwalający na zmniejszenie podstawy opodatkowania o pełną kwotę straty podatkowej. W związku z tym Grupa ujęła w aktywie z tytułu odroczonego podatku dochodowego stratę podatkową w pełnej wysokości. Na koniec 2021 roku składnik aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczący nierozliczonych strat podatkowych wyniósł 544,5 mln zł (49,2 mln zł na koniec 2020).

3.3. Wycena instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach

Wartość godziwą instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach ustala się poprzez zastosowanie technik wyceny. Dla instrumentów pochodnych o charakterze nieopcyjnym stosowane są modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Dla instrumentów pochodnych o charakterze opcyjnym stosuje się modele wyceny odpowiednie do rodzaju transakcji. Modele wyceny stosowane przez Grupę, podlegają weryfikacji przed ich zastosowaniem.

W miarę możliwości do modeli wprowadzane są wyłącznie dane możliwe do obserwacji pochodzące z aktywnego rynku, jednakże w pewnych okolicznościach dobranie właściwego parametru wyceny wymaga oszacowania opartego na porównaniu instrumentu do innego o podobnej charakterystyce lub analogicznego, występującego na innym rynku. Zasadą przewodnią przy ustalaniu wyceny tym sposobem jest zastosowanie się do zasady ostrożnej wyceny nakazującej wybór niższej wyceny aktywów i wyższej wyceny zobowiązań jako bardziej prawdopodobnej, zwłaszcza w warunkach obniżonej płynności lub/i zmienności na rynkach finansowych. Zmiana założeń dotyczących tych czynników może wpłynąć na wyceny niektórych instrumentów finansowych.

Analizę wrażliwości wyceny instrumentów finansowych nie notowanych na aktywnych rynkach zaprezentowano w nocie objaśniającej **37. Wartość godziwa**.

3.4. Rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe

Grupa tworzy rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe zgodnie z MSR 19. Rezerwa na odprawy emerytalne i rentowe przyznane w ramach świadczeń z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy wyliczana jest metodą aktuarialną przez niezależnego aktuarium jako wartość obecna przyszłych, długoterminowych zobowiązań Grupy wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji.

Wyliczenie rezerw jest oparte na szeregu założeń, zarówno co do stóp dyskontowych, prognozowanych podwyżek wynagrodzeń jak i założeń dotyczących rotacji pracowników, ryzyka śmierci i innych. Założenia są weryfikowane na koniec roku obrotowego.

Poniższe tabele prezentują wrażliwość modelu na przyjęte wartości poszczególnych założeń na 31 grudnia 2021 roku oraz 31 grudnia 2020 roku. Jako wariant bazowy zaprezentowano wartość rezerw emerytalnych i rentowych ujętych w księgach Grupy odpowiednio na 31 grudnia 2021 roku oraz 31 grudnia 2020 roku.

2021

	Rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe (w mln zł)		
	dolny przedział	wariant bazowy	górný przedział
Stopa dyskontowa (+1% / wariant bazowy / - 1%)	66,2	73,9	83,0
Odchylenie od założonej dynamiki zmian w wynagrodzeniach (- 0,5% / wariant bazowy / +0,5%)	69,5	73,9	78,5

2020

	Rezerwy na odprawy emerytalne i rentowe (w mln zł)		
	dolny przedział	wariant bazowy	górný przedział
Stopa dyskontowa (+1% / wariant bazowy / - 1%)	56,9	63,8	71,9
Odchylenie od założonej dynamiki zmian w wynagrodzeniach (- 0,25% / wariant bazowy / +0,25%)	61,8	63,8	65,8

3.5. Okres leasingu przy umowach bezterminowych

Okres leasingu ustalony został z uwzględnieniem opcji przedłużenia oraz skrócenia dostępnych w zawartych kontraktach, jeżeli prawdopodobne jest skorzystanie z opcji. W przypadku kontraktów zawartych na czas nieokreślony z opcją wypowiedzenia przysługującą obu stronom kontraktu Grupa oceniła, czy występują istotne koszty wyjścia z umowy. Posiadane przez Grupę kontrakty na czas nieokreślony to przede wszystkim umowy najmu nieruchomości. Jeżeli nie występują istotne koszty, jako okres leasingu ustalony został okres wypowiedzenia przysługujący obu stronom kontraktu. W przypadku gdy koszty wyjścia z kontraktu są istotne, jako okres leasingu Grupa przyjęła okres 4 lat. Przyjęty okres wynika ze strategii fizycznej obecności w danej lokalizacji, zapewniającej elastyczność i efektywność biznesową oraz uwzględniającej zmieniające się oczekiwania i preferencje klientów.

Przyjęte szacunki nie mają istotnego wpływu na wartość aktywów z tytułu prawa do użytkowania. Na 31 grudnia 2021 roku zmiana przyjętego okresu leasingu o 1 rok wpływa na zmianę wartości aktywów o ok. 6 mln zł (podobnie jak na 31 grudnia 2020 roku).

3.6. Odpisy i rezerwy portfelowe związane z portfelem kredytów hipotecznych indeksowanych do kursu franka szwajcarskiego

Na 31 grudnia 2021 roku oraz na 31 grudnia 2020 roku Grupa posiadała należności z tytułu detalicznych kredytów hipotecznych indeksowanych kursem CHF. W tabeli zaprezentowano liczbę oraz poszczególne elementy składające się na wartość bilansową brutto i netto tych należności.

	2021	2020
liczba umów (w szt.)	3 920	4 277
saldo kapitału	825,9	908,9
korekta wartości bilansowej brutto z tytułu ryzyka prawnego	-345,6	-300,0
inne elementy wartości bilansowej brutto (odsetki, ESP)	2,2	2,4
wartość bilansowa brutto	482,5	611,3
odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-13,7	-26,5
wartość bilansowa netto	468,8	584,8

Dodatkowo, w odniesieniu do aktywów finansowych dotyczących kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF usuniętych ze sprawozdania z sytuacji finansowej rozpoznano na 31 grudnia 2021 roku rezerwę w wysokości 37,6 mln zł (11,8 mln zł na 31 grudnia 2020 roku). Rezerwa na ryzyko prawne kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF dotycząca kredytów spłaconych prezentowana jest w zobowiązaniach w pozycji *Rezerwy* (nota objaśniająca nr 32).

W tabeli zaprezentowano podstawowe informacje dotyczące kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF, usuniętych ze sprawozdania z sytuacji finansowej według stanu odpowiednio na koniec 2021 i 2020 roku. Dane nie obejmują umów, dla których sprawy sądowe zostały zakończone oraz umów, które zostały zamknięte w wyniku konwersji na kredyty złotówkowe, w związku z przystąpieniem do ugody (szerzej o programie ugód w nocie objaśniającej 32. Rezerwy).

	2021	2020
liczba umów (w szt.)	2 210	2 023
kwota uruchomiona (w przeliczeniu na mln zł)	319,8	288,8
rezerwa na ryzyko prawne	37,6	11,8

Zmiany w okresie dotyczące szacunku korekty/rezerwy z tytułu ryzyka prawnego zarówno w odniesieniu do kredytów znajdujących się w portfelu Banku jak i w odniesieniu do kredytów spłaconych Bank prezentuje w rachunku zysków i strat w pozycji *Koszty ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach obcych* (nota objaśniająca nr 10).

W poniższej tabeli zaprezentowano zmianę stanu w roku 2021 i 2020:

- korekty wartości bilansowej brutto dla kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, oraz
- rezerwy dotyczącej kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF usuniętych ze sprawozdania z sytuacji finansowej.

	2021		2020	
	korekta wartości bilansowej brutto dotycząca kredytów ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	rezerwa dotycząca kredytów usuniętych ze sprawozdania z sytuacji finansowej (spłaconych)	korekta wartości bilansowej brutto dotycząca kredytów ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	rezerwa dotycząca kredytów usuniętych ze sprawozdania z sytuacji finansowej (spłaconych)
Saldo na początek okresu	300,0	11,8	35,3	9,6
utworzenia i rozwiązania w okresie	35,2	13,2	267,3	3,0
reklasyfikacja ze względu na całkowitą spłatę kredytów	-14,3	14,3	-	-
wykorzystanie, w tym z tytułu ugód	-22,2	-1,7	-2,6	-0,8
różnice kursowe	46,9	-	-	-
Saldo na koniec okresu	345,6	37,6	300,0	11,8

Wysokość kwoty korekty wartości bilansowej brutto wynikającej z ryzyka prawnego dla portfela kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz kwoty rezerw dotyczących ryzyka prawnego dla kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF usuniętych już ze sprawozdania z sytuacji finansowej zależy od wielu zmiennych tj. skali ugód z kredytobiorcami, prognozowanej liczby przyszłych spraw spornych możliwych przyszłych rozstrzygnięć prawnych, oraz rozkładu prawdopodobieństw poszczególnych scenariuszy.

Na 31 grudnia 2021 roku zastosowano portfelowe podejście do oszacowania korekty wartości bilansowej brutto związanej z portfelem kredytów hipotecznych indeksowanych do kursu CHF ujętych w sprawozdaniu z sytuacji

finansowej oraz do oszacowania rezerwy dla składników aktywów dotyczących kredytów hipotecznych indeksowanych do kursu CHF usuniętych ze sprawozdania wynikających z ryzyka prawnego dotyczącego tych kredytów.

Korekta wartości bilansowej brutto portfela CHF ma na celu odzwierciedlenie rzeczywistych i oczekiwanych zmienionych przepływów pieniężnych wynikających z umowy (zmiana wynika z faktu, że ryzyko prawne związane z portfelem kredytów hipotecznych indeksowanych w CHF zmienia oszacowanie płatności z tytułu tych składników aktywów a wprowadzenie korekty wartości bilansowej brutto pozwoli na zaprezentowanie wartości bilansowej brutto w wartości, która odzwierciedli rzeczywiste i oczekiwane zmienione przepływy pieniężne wynikające z umowy).

Dla składników aktywów finansowych usuniętych już ze sprawozdania z sytuacji finansowej utworzenie rezerw na ryzyko prawne na bazie portfelowej wynika z oceny prawdopodobieństwa zaistnienia wpływu środków pieniężnych.

Na 31 grudnia 2021 roku potencjalne straty z tytułu ryzyka prawnego szacowane są metodą portfelową jako średnia ważona prawdopodobieństwem z trzech scenariuszy - bazowego, pozytywnego i negatywnego – z uwzględnieniem oszacowanego prawdopodobieństwa wystąpienia. Scenariusze, na których bazuje estymacja są zróżnicowane pod względem prawdopodobieństwa zaistnienia różnych możliwych wyroków sądowych oraz oczekiwanej przez Bank skali ugód z klientami dotyczących konwersji kredytów z indeksowanych do CHF na kredyty denominowane w PLN (których oprocentowanie ustala się w oparciu o stawkę WIBOR z uwzględnieniem marży kredytowej opublikowanej przez KNF na potrzeby procesu ugodowego) i oczekiwanej liczby spraw sądowych wyliczonej na podstawie profesjonalnego osądu Banku wynikającego z dotychczasowych doświadczeń Banku i analizy aktualnej sytuacji rynkowej.

Na 31 grudnia 2021 roku, dla portfela kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Bank przyjmuje w każdym ze scenariuszy, że dla określonej części portfela może wystąpić:

- 1) konwersja kredytów z indeksowanych do CHF na kredyty denominowane w PLN (których oprocentowanie ustala się w oparciu o stawkę WIBOR) poprzez dobrowolne ugody lub
- 2) unieważnienie umowy kredytowej po zakończeniu prawomocnego postępowania sądowego,
- 3) zwrot spreadu pomiędzy tablicą kursową Banku a średnim kursem NBP.

Rozwiązanie wymienione w punkcie 1), tj. konwersja kredytów z indeksowanych do CHF na kredyty denominowane w PLN poprzez dobrowolne ugody, Grupa przyjmuje w szacowaniu strat jako rozwiązanie dominujące. Kalkulacja strat w tym przypadku zakłada przeliczenie umowy kredytowej i spłat dokonywanych na jej podstawie przez

kredytobiorcę w taki sposób, jakby kredyt od początku był udzielony w PLN. W kalkulacji pierwotnej kwoty kredytu oraz spłat dokonanych w trakcie jej życia wykorzystane są historyczne kursy CHF/PLN z dat tych przepływów pieniężnych. W kalkulacji uwzględniono wynagrodzenie z tytułu oprocentowania kredytu opartego o stawkę WIBOR oraz rynkowe marże kredytowe dla kredytów udzielonych w PLN z okresu udzielenia kredytu.

Kalkulacja strat w przypadku unieważnienia umowy kredytowej opiera się na założeniu zwrotu klientowi rat przez Bank i zwrotu kapitału udzielonego kredytu Bankowi przez klienta. Kalkulacja ta wykorzystuje historyczne kursy CHF/PLN do rozliczenia, nie uwzględnia natomiast wynagrodzenia Banku z tytułu oprocentowania za korzystanie przez kredytobiorcę z kapitału.

Scenariusze pozytywny, bazowy i negatywny różnią się od siebie wielkością portfela objętego konwersją na PLN lub sprawami sądowymi, w tym unieważnieniem umów.

Na 31 grudnia 2021 dla aktywów finansowych usuniętych już ze sprawozdania z sytuacji finansowej Bank przyjmuje w każdym ze scenariuszy, że dla określonej części portfela może wystąpić:

- 1) ugoda z kredytobiorcą polegająca na konwersji kredytów z indeksowanych do CHF na kredyty denominowane w PLN lub
- 2) unieważnienie umowy kredytowej po zakończeniu prawomocnego postępowania sądowego.

Scenariusze pozytywny, bazowy i negatywny różnią się od siebie założeniami dotyczącymi wielkości portfela objętego ugodą unieważnieniem umowy.

Zmiana szacunku z tytułu korekty wartości bilansowej brutto dla kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz rezerwy dla aktywów finansowych usuniętych już ze sprawozdania z sytuacji finansowej w 2021 roku w porównaniu do ich salda na 31 grudnia 2020 roku wynikała m.in. ze wzrostu kursu CHF/PLN, zaktualizowania szacunku wpływu scenariusza ugód z klientami dotyczących konwersji kredytów z indeksowanych do CHF na kredyty denominowane w PLN oraz – dla aktywów finansowych usuniętych już ze sprawozdania z sytuacji finansowej – zmiany założeń co do możliwych rozstrzygnięć oraz horyzontu czasowego realizacji scenariuszy.

Głównym źródłem niepewności dla wyżej opisanych szacunków są założenia dotyczące 1) rozkładu liczby ugód dobrowolnych w porównaniu do ilości spraw spornych kończących się unieważnieniem umowy 2) wielkości portfela nie objętego ani dobrowolnymi ugodami ani sprawami spornymi oraz 3) założeniem dotyczącym prawdopodobieństwa wyroku unieważnienia umowy dla spraw sądowych.

Na 31 grudnia 2021 roku:

- zmiana prawdopodobieństwa między scenariuszem dotyczącym dobrowolnych ugód z klientami na rzecz wyroku unieważniającego umowę kredytową o +/- 5 p.p. (bez zmiany pozostałych założeń) skutkowałaby zmianą poziomu korekty wartości bilansowej brutto dla kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej o +/- 22 mln zł (w porównaniu do +/-20 mln zł na 31 grudnia 2020 roku),
- zmiana prawdopodobieństwa scenariusza dobrowolnych ugód z klientami o +/-5 p.p. kosztem prawdopodobieństwa braku straty skutkowałaby zmianą poziomu korekty wartości bilansowej brutto dla kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej o +/- 21 mln zł (w porównaniu do +/-16 mln zł na 31 grudnia 2020 roku),
- zmiana prawdopodobieństwa scenariusza unieważniającego umowę kredytową o +/-5 p.p. kosztem prawdopodobieństwa braku straty skutkowałaby zmianą poziomu korekty wartości bilansowej brutto dla kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej o +/- 43 mln zł (w porównaniu do +/-36 mln zł na 31 grudnia 2020 roku).

Na 31 grudnia 2021 roku odpisy z tytułu oczekiwanych strat kredytowych na portfel kredytów hipotecznych indeksowanych do kursu CHF wynikające z ujęcia tych kredytów w Etapie 1 wyniosły 0,3 mln zł, 5,8 mln zł w Etapie 2 i 7,8 mln zł w Etapie 3. Dla porównania, na 31 grudnia 2020 roku, odpisy wynikające z ujęcia wspomnianych kredytów w Etapie 2 wyniosły 14,8 mln zł oraz 11,6 mln zł w Etapie 3.

3.7. Zwroty części kosztu kredytu wynikające z przedpłat kredytów konsumenckich

11 września 2019 roku Europejski Trybunał Sprawiedliwości (TSUE) ogłosił wyrok w sprawie skierowanego przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód zapytania prejudycjalnego co do wykładni art. 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 roku w sprawie umów o kredyt konsumencki. Obowiązująca w Polsce Ustawa o kredycie konsumenckim (UKK) zawiera w art. 49 analogiczny przepis, co do którego do roku 2016 nie było wątpliwości interpretacyjnych i banki co do zasady pobierając prowizję za udzielenie kredytu nie zwracały jej klientowi w przypadku wcześniejszej spłaty (za wyjątkiem odstąpienia od umowy). Dyskusję w temacie interpretacji art. 49 UKK rozpoczął UOKiK wydając w 2016 roku wspólne stanowisko z Rzecznikiem Finansowym. Wyrok TSUE rozstrzyga tą kwestię w ten sposób, że w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego banki powinny:

- obniżyć całkowity koszt kredytu wraz z jego wszystkimi elementami składowymi (np. opłaty, prowizję, ubezpieczenia),
- dokonać proporcjonalnego zwrotu tych kosztów tzn. zwrot powinien obejmować okres od dnia faktycznej spłaty kredytu do dnia ostatecznej spłaty określonej w umowie.

Po opublikowaniu w/w wyroku, Prezes UOKiK przedstawił swoje stanowisko, w którym w pełni podzielił ustalenia wyroku TSUE.

W związku z wyrokiem TSUE oraz oświadczeniem UOKiK w 2019 roku Grupa dostosowała swoją działalność do aktualnej interpretacji przepisów w następujący sposób:

- Zwroty wynagrodzenia dotyczące kredytów spłaconych do dnia 11 września 2019 roku odbywają się na bazie ścieżki reklamacyjnej. Grupa oszacowała oczekiwane wypływy wynikające ze zwrotów prowizji dla klientów i ujęła stosowną rezerwę w pozycji Inne rezerwy. Szacunek rezerwy został dokonany w oparciu o założenia odnośnie liczby klientów, którzy mogą zwrócić się do Grupy z reklamacjami oraz sumy prowizji od przepłaconych kredytów. Grupa utworzyła w 2019 roku 17,1 mln zł rezerwy z tego tytułu. Zwiększenie lub zmniejszenie liczby zgłoszeń reklamacyjnych o 10% spowodowałoby odpowiednio wzrost lub spadek rezerwy o 1,7 mln zł. Według stanu na 31 grudnia 2021 roku wartość rezerwy wynosiła 7,4 mln zł (8,9 mln na 31 grudnia 2020 roku).
- W odniesieniu do przedpłat dokonywanych od dnia 11 września 2019 roku Grupa zwraca pobrane prowizje po dokonaniu przez klienta wcześniejszej spłaty kredytu metodą proporcjonalną. Księgowo przychody te ujmowane są metodą efektywnej stopy procentowej, która charakteryzuje się szybszym tempem rozpoznania przychodu niż używana do wyliczenia zwrotu metoda liniowa. W celu poprawnego uwzględnienia wpływu na wycenę należności oraz wynik finansowy Grupa dokonała oszacowania różnicy między rozliczeniem przychodów metodą efektywnej stopy i metodą liniową na bazie oczekiwanych zwrotów prowizji z wykorzystaniem danych historycznych o profilach przedpłat kredytów o różnych terminach zapadalności.

W roku 2021 wartość brutto należności z tytułu kredytów konsumenckich oraz kredytów hipotecznych wycenianych według zamortyzowanego kosztu nie uległa z tego tytułu zmianie. Natomiast w roku 2020 wartość brutto należności z tytułu kredytów konsumenckich oraz kredytów hipotecznych wycenianych według zamortyzowanego kosztu uległa pomniejszeniu o kwotę 7,8 mln zł do łącznej kwoty 28,9 mln zł pomniejszającej wartość brutto.

4. Podstawy konsolidacji

4.1. Jednostki zależne

Jednostkami zależnymi są te podmioty, które są kontrolowane przez Bank. Kontrola istnieje wówczas, gdy Bank ma bezpośredni lub pośredni wpływ na politykę finansową i operacyjną jednostki, który pozwala mu na osiągnięcie zwrotu (tj.: korzyści ekonomicznych) z działalności tej jednostki.

Potwierdzenie sprawowania kontroli nad określoną jednostką zgodnie z wytycznymi wskazanymi w MSSF 10 wymaga jednoczesnego spełnienia następujących warunków:

- posiadania istniejącego prawa (władzy) dającego bieżącą możliwość kierowania istotną działalnością jednostki (działalnością, która znacząco wpływa na zwrot z tytułu określonego zaangażowania w daną jednostkę),
- ekspozycji na zmienne zwroty lub posiadania praw do zmiennych zwrotów,
- posiadania możliwości wykorzystania istniejących praw (władzy) do wywierania wpływu na kwotę zwrotów wynikających z danego zaangażowania.

Warunków wskazanych powyżej nie uważa się za spełnione, jeżeli istniejące prawa mają wyłącznie charakter ochronny tj.: definiowane są jako prawa zabezpieczające interesy Banku wynikające z danego zaangażowania.

Ponowna ocena kontroli prowadzona jest każdorazowo, jeżeli fakty i okoliczności wskazują, że nastąpiła zmiana w zakresie warunków stanowiących podstawę analizy określonego zaangażowania, niemniej jednak nie rzadziej niż raz w roku.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych są zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym od momentu przejęcia kontroli do chwili jej ustania.

W sytuacji ustania kontroli Bank:

- zaprzestaje ujmowania aktywów i zobowiązań jednostki poprzednio zależnej w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym,
- rozpoznaje wszelkie zyski lub straty związane ze zdarzeniami powodującymi utratę kontroli, przypadające udziałom poprzednio dającym kontrolę.

Inwestycje zatrzymane ujmuje w wartości godziwej na dzień utraty kontroli, który stanowi moment początkowego ujęcia w księgach Banku takiej inwestycji, w zależności od warunków jako:

- udziały we wspólnych ustaleniach umownych lub,
- udziały w jednostkach stowarzyszonych lub
- aktywa finansowe klasyfikowane i wyceniane zgodnie z intencją ich utrzymywania.

4.2. Jednostki stowarzyszone

Jednostkami stowarzyszonymi są te jednostki, na które Bank wywiera znaczący wpływ, ale nie sprawuje kontroli nad polityką finansową i operacyjną, co zwykle towarzyszy posiadaniu od 20% do 50% ogólnej liczby głosów w organach stanowiących. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera udział Grupy Kapitałowej Banku w zyskach i stratach jednostki stowarzyszonej według wielkości posiadanych udziałów w kapitale własnym, począwszy od dnia rozpoczęcia wywierania znaczącego wpływu do dnia, w którym znaczący wpływ wygasa.

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych ujmuje się początkowo według ceny nabycia, a następnie rozlicza się metodą praw własności. Inwestycja Grupy Kapitałowej Banku w jednostkach stowarzyszonych obejmuje wartość firmy (pomniejszoną o ewentualne skumulowane odpisy z tytułu utraty wartości), określoną na dzień nabycia. Udział Grupy Kapitałowej Banku w wyniku finansowym jednostek stowarzyszonych od dnia nabycia ujmuje się w rachunku zysków i strat, zaś udział w zmianach stanu innych kapitałów od dnia nabycia – w innych całkowitych dochodach. Wartość bilansową inwestycji koryguje się o łączne zmiany stanu poszczególnych elementów kapitału od dnia ich nabycia.

W przypadku, gdy udział Grupy Kapitałowej Banku w stratach przewyższa wartość udziałów w jednostce stowarzyszonej, Grupa zaprzestaje ujmowania swojego udziału w dalszych stratach lub tworzy na wszelkie dodatkowe straty rezerwy tylko w takiej wysokości, w jakiej inwestor podjął prawny lub zwyczajowy obowiązek lub dokonał płatności w imieniu spółki stowarzyszonej.

Niezrealizowane zyski na transakcjach pomiędzy Grupą Kapitałową a tymi jednostkami eliminuje się proporcjonalnie do udziału w tych jednostkach Grupy Kapitałowej. Niezrealizowane straty są również eliminowane, chyba, że transakcja dostarcza dowodów na wystąpienie utraty wartości przekazywanego składnika aktywów.

4.3. Połączenia jednostek

4.3.1. Objęcie kontroli nad jednostką spoza Grupy ING

Metoda przejęcia stosowana jest przy rozliczaniu nabycia jednostek od stron niepowiązanych. W dniu przejęcia Bank ujmuje, osobno od wartości firmy, możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania z uwzględnieniem warunków ujmowania oraz wszelkie niekontrolujące udziały w jednostce przejmowanej.

4.3.2. Transakcje podlegające wyłączeniu przy konsolidacji

Salda wewnątrzgrupowe oraz zyski i straty lub przychody i koszty powstałe w wyniku transakcji wewnątrzgrupowych podlegają wyłączeniu w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

5. Waluty obce

5.1. Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji

Pozycje zawarte w sprawozdaniach finansowych poszczególnych jednostek Banku wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność („waluta funkcjonalna”). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Banku.

5.2. Transakcje w walutach obcych

Transakcje w walutach obcych są przeliczane po kursie obowiązującym w dniu transakcji. Wynikające z tych transakcji aktywa i zobowiązania pieniężne denominowane w walutach obcych, przeliczane są po kursie obowiązującym w danym dniu. Różnice kursowe powstające z rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych rozpoznawane są w rachunku zysków i strat w pozycji szczegółowej Wynik z pozycji wymiany, będącej elementem linii *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany*.

Różnice kursowe wynikające ze zmian wartości godziwej dłużnych instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody ujmuje się w skumulowanych całkowitych dochodach dotyczących aktywów finansowych klasyfikowanych do tej kategorii finansowej.

6. Wynik z tytułu odsetek

Przychody i koszty z tytułu odsetek dla wszystkich instrumentów finansowych są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Przychody z tytułu odsetek od aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody ujmowane są w rachunku zysków i strat w wysokości zamortyzowanego kosztu przy użyciu efektywnej stopy procentowej lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe.

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów lub zobowiązania finansowego (albo grupy aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych) oraz przypisania przychodów lub kosztów odsetkowych do odpowiednich okresów. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która

dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego.

Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Grupa dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego, jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje i opłaty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej, koszty transakcji oraz wszelkie inne premie i dyskonta.

Potencjalne przyszłe straty kredytowe uwzględniane są tylko i wyłącznie w przypadku aktywów finansowych, które na moment początkowego ujęcia dotknięte są utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Powyższe ma na celu kalkulację efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje (otrzymane lub należne) ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej z tytułu: kredytów z harmonogramami spłat, lokat międzybankowych oraz papierów wartościowych.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych zaklasyfikowanych do Etapu 3, przychody odsetkowe są naliczane od wartości bieżącej należności (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość) przy zastosowaniu stopy procentowej użytej do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych dla celów oszacowania straty z tytułu utraty wartości.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych desygnowanych, jako instrumenty zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń prezentowane są w pozycji *Wynik z tytułu odsetek*.

7. Przychody i koszty z tytułu prowizji

Przychody z tytułu prowizji powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę i obejmują m.in. opłaty za udzielenie kredytów, za zobowiązanie się do udzielenia kredytu, opłaty za wydanie kart, usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie, usługi związane z produktami ubezpieczeniowymi oraz usługi zarządzania aktywami. Przychody z tytułu prowizji obejmują również marże transakcyjne na natychmiastowych i terminowych transakcjach wymiany walutowej.

Opłaty i prowizje (zarówno przychody, jak i koszty) bezpośrednio związane z powstaniem aktywów finansowych posiadających określone harmonogramy spłat są ujmowane w rachunku zysków i strat jako element efektywnej stopy procentowej i stanowią część przychodów odsetkowych.

Grupa do prowizji korygujących efektywną stopę procentową zalicza:

- prowizje od rozpatrzenia wniosku, a także za wydanie promesy kredytowej,

- prowizje od przyznanego limitu,
- prowizje za udzielenie kredytu lub limitu,
- prowizja od obsługi kredytu restrukturyzowanego,
- prowizja za zmiany w umowie kredytowej skutkujące zmianą kwoty, waluty lub harmonogramu spłat kredytu,
- koszty prowizji za pośrednictwo w udzieleniu kredytów i pożyczek.

Prowizje integralnie związane z powstaniem aktywów bez określonych harmonogramów rozliczane są liniowo w okresie trwania kontraktu.

Grupa do prowizji rozliczanych liniowo zalicza:

- prowizje opisane jako prowizje korygujące efektywną stopę procentową jeżeli kredyty których prowizje dotyczą nie charakteryzują się możliwymi do określenia przepływami pieniężnymi (przede wszystkim kredyty w systemie rachunków bieżących, kredyty obrotowe, odnawialne),
- prowizje za wystawienie, potwierdzenie, wydłużenie terminu i podwyższenie kwoty gwarancji i akredytyw,
- prowizje z tytułu umów wieloproduktowych,
- prowizje od przyznanego kredytu/limitu za rozpoczęcie kolejnego roku kredytowania.

Opłaty za zobowiązanie się do udzielenia pożyczek, które najprawdopodobniej będą zaciągnięte, są odraczane i z chwilą powstania aktywów finansowych są rozliczane, jako element efektywnej stopy procentowej lub liniowo przy uwzględnieniu wyżej wymienionego kryterium.

Pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Grupę, takie jak usługi zarządzania środkami pieniężnymi, usługi maklerskie, oraz usługi zarządzania aktywami, są rozpoznawane w rachunku zysków i strat z uwzględnieniem zasady pięciu kroków:

- 1) identyfikacji umowy z klientem,
- 2) identyfikacji poszczególnych zobowiązań w umowie,
- 3) określenie ceny transakcji,
- 4) przypisanie ceny do poszczególnych zobowiązań umownych,
- 5) rozpoznanie przychodu w momencie spełnienia poszczególnych zobowiązań.

Na podstawie przeprowadzonych analiz, Grupa rozpoznaje przychody z tytułu prowizji i opłat:

- jednorazowo, gdy usługa została dostarczona (również dla opłat pobieranych z góry), tj. w momencie przeniesienia kontroli nad dobrem lub usługą,
- w miarę upływu czasu, jeśli świadczenie usług jest realizowane w określonym okresie czasu,

- w określonym momencie w czasie (point-in-time), gdy Grupa wykonuje kluczowe działania,
- w momencie gdy z punktu widzenia klienta występuje rzeczywista korzyść.

Po spełnieniu (lub w trakcie spełniania) zobowiązania do wykonania świadczenia Grupa ujmuje jako przychód kwotę równą cenie transakcyjnej, która została przypisana do tego zobowiązania do wykonania świadczenia.

Przychody z tytułu prowizji, które zostały naliczone i są należne ale nie zostały zapłacone w terminie, po upływie 90 dni podlegają wyłączeniu z wyniku finansowego Grupy.

Przychody i koszty z tytułu prowizji bancassurance

Prowizje i opłaty związane z produktami ubezpieczeniowymi są ujmowane w rachunku zysków i strat zgodnie z ich treścią ekonomiczną i klasyfikowane jako:

- prowizje stanowiące integralną część wynagrodzenia z tytułu instrumentu finansowego, z którym powiązany jest produkt ubezpieczeniowy,
- wynagrodzenie za usługę pośrednictwa,
- wynagrodzenie za świadczenie dodatkowych czynności po dokonaniu sprzedaży produktu ubezpieczeniowego.

Przed wdrożeniem produktu ubezpieczeniowego, w celu jego właściwego ujęcia w rachunku zysków i strat, Grupa analizuje charakterystyki produktu ubezpieczeniowego, a także powiązania produktu ubezpieczeniowego z produktem bankowym. Grupa uwzględnia w tej analizie zasadę przewagi treści ekonomicznej nad formą prawną. Czynniki, jakie Grupa analizuje to m.in.:

- sposób oferowania produktu ubezpieczeniowego, możliwość nabycia produktu bankowego bez produktu ubezpieczeniowego oraz możliwość nabycia wyłącznie produktu ubezpieczeniowego w Grupie,
- warunki cenowe obu produktów sprzedawanych łącznie i odrębnie,
- rentowność produktu ubezpieczeniowego i bankowego sprzedawanych łącznie i odrębnie,
- poziom sprzedaży produktów łączonych w porównaniu do poziomu sprzedaży tych samych produktów bankowych bez ubezpieczenia,
- możliwość zawarcia umowy ubezpieczeniowej poza Grupą,
- ilość rezygnacji i wysokość zwracanych składek ubezpieczeniowych,
- cykl rozliczeń z klientem,
- zakres czynności wykonywanych przez Grupę na rzecz ubezpieczyciela oraz okres ich wykonywania.

Produkty ubezpieczeniowe oferowane do kredytów są traktowane przez Grupę jako powiązane z produktami kredytowymi, przede wszystkim ze względu na brak możliwości nabycia w Grupie produktu ubezpieczeniowego bez zakupu kredytu lub pożyczki.

W zdecydowanej większości funkcjonujących w Grupie produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi, sposób pobierania przychodów z produktów ubezpieczeniowych opiera się na rozliczeniach miesięcznych zarówno z ubezpieczycielem jak i z klientem. Klient może w każdym momencie zrezygnować z ochrony ubezpieczeniowej na kolejny miesiąc, w związku z tym Grupa traktuje takie ubezpieczenia jak odnawiane co miesiąc i rozliczane za każdy miesiąc odrębnie.

W związku z powyższym, przychody z produktów ubezpieczeniowych rozliczanych miesięcznie są rozpoznawane w rachunku zysków i strat również w okresach miesięcznych. Grupa prezentuje przychody z tytułu takich ubezpieczeń w przychodach prowizyjnych dotyczących produktów ubezpieczeniowych. W analogiczny sposób Grupa prezentuje koszty bezpośrednio związane z tymi produktami ubezpieczeniowymi.

Podejście takie zapewnia zgodność z zasadą współmierności przychodów i kosztów. Jednocześnie Grupa monitoruje poziom przychodów z tytułu produktów ubezpieczeniowych powiązanych z produktami kredytowymi pod kątem zasadności podziału na przychody odsetkowe i przychody prowizyjne. Aktualnie, taki podział nie miałby istotnego wpływu na rachunek zysków i strat Grupy. Analogiczne ujęcie Grupa stosuje dla ubezpieczenia nieruchomości do kredytów hipotecznych. Uwzględniając zasadę istotności, Grupa prezentuje przychody z tego ubezpieczenia w pełnej wysokości w wyniku prowizyjnym.

Produkty ubezpieczeniowe powiązane z produktami depozytowymi Grupy (rachunkami bieżącymi i oszczędnościowymi) są w zdecydowanej większości oparte na konstrukcji rozliczeń miesięcznych. W związku z powyższym, przychody z produktów ubezpieczeniowych rozliczanych miesięcznie są rozpoznawane w rachunku zysków i strat również w okresach miesięcznych. Grupa prezentuje przychody z tytułu takich ubezpieczeń w przychodach prowizyjnych dotyczących produktów ubezpieczeniowych.

Prowizje z tytułu produktów ubezpieczeniowych nie powiązanych z produktami bankowymi, rozpoznawane są w rachunku zysków i strat:

- liniowo, przez okres ważności polisy - w przypadku gdy Grupa, oprócz czynności sprzedaży, świadczy także dodatkowe usługi w trakcie trwania okresu ubezpieczenia,
- jednorazowo - jeżeli Grupa nie świadczy żadnych dodatkowych usług w trakcie trwania polisy.

W przypadku gdy występuje ryzyko zwrotu wynagrodzenia z tytułu produktu ubezpieczeniowego, Grupa pomniejsza przychody o kwoty szacowanych rezerw. Rezerwy na zwroty są tworzone w oparciu o dane historyczne o rzeczywistych zwrotach zrealizowanych w przeszłości oraz w oparciu o przewidywania co do wysokości zwrotów w przyszłości.

8. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany zawiera zyski i straty powstałe ze zbycia, przychody o charakterze odsetkowym oraz zmiany wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy przy początkowym ujęciu z wyłączeniem instrumentów pochodnych stopy procentowej desygnowanych jako instrumenty zabezpieczające w strategiach na zasadach rachunkowości zabezpieczeń.

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany obejmuje również korekty wartości godziwej z tytułu przedrozliczeniowego ryzyka kredytowego (ang. presettlement) oraz analogicznego ryzyka generowanego przez Grupę (ang. bilateral value adjustment).

9. Wynik na sprzedaży papierów wartościowych oraz przychody z tytułu dywidend

Na wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody składają się zrealizowane zyski i straty powstałe na skutek zbycia dłużnych papierów wartościowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend.

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania.

Na wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu składają się zrealizowane zyski i straty powstałe na skutek zbycia dłużnych papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu.

10. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

W pozycji tej prezentowana jest wycena transakcji zabezpieczanych i zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej oraz wynik z wyceny instrumentów zabezpieczających w części nieefektywnej powiązania zabezpieczającego rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

11. Wynik na pozostałej działalności podstawowej

Do wyniku na pozostałej działalności podstawowej zaliczane są koszty i przychody nie związane bezpośrednio z działalnością bankową i maklerską Grupy. Są to w szczególności wynik zbycia środków trwałych i wartości niematerialnych, przychody z tytułu sprzedaży pozostałych usług, przychody z tytułu odzyskanych należności nieściągalnych, otrzymane i zapłacone odszkodowania, kary i grzywny.

12. Zysk netto przypadający akcjonariuszom niekontrolującym

Zysk netto przypadający akcjonariuszom niekontrolującym stanowi tę część zysku lub straty oraz wyników netto uzyskanych z działalności oraz aktywów netto jednostki zależnej, którą można przyporządkować do udziałów nie należących (bezpośrednio lub pośrednio przez jednostki zależne) do jednostki dominującej.

13. Leasing i usługi faktoringowe

13.1. Grupa jako leasingodawca

Grupa jest stroną umów leasingowych, na mocy których oddaje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków środki trwałe przez uzgodniony okres. Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Grupę jest zakres, w jakim ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Umowa leasingu zaliczana jest do leasingu finansowego po spełnieniu osobno lub łącznie następujących warunków:

- umowa przenosi własność składnika aktywów na leasingobiorcę przed końcem okresu leasingu,
- umowa zawiera prawo leasingobiorcy do nabycia składnika aktywów po cenie, która zgodnie z przewidywaniami będzie na tyle niższa od wartości godziwej ustalonej na dzień, w którym realizacja prawa zakupu staje się możliwa, iż na dzień rozpoczęcia leasingu można być wystarczająco pewnym, że leasingobiorca z tego prawa skorzysta,
- okres leasingu odpowiada w przeważającej części ekonomicznemu okresowi użytkowania składnika aktywów, nawet jeśli tytuł prawny nie ulega przeniesieniu,
- wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych na dzień rozpoczęcia leasingu wynosi zasadniczo prawie tyle, ile wartość godziwa przedmiotu leasingu,
- aktywa będące przedmiotem leasingu mają na tyle specjalistyczny charakter, że tylko leasingobiorca może z nich korzystać bez dokonywania większych modyfikacji,
- leasingobiorca ma możliwość przedłużenia umowy (lub zawarcia nowej umowy) na dodatkowy okres za opłatą znacząco niższą od opłat obowiązujących na rynku,
- leasingobiorca może wypowiedzieć umowę, a wszelkie związane z tym straty leasingodawcy pokrywa leasingobiorca,
- zyski lub straty związane z wahaniami wartości końcowej składnika aktywów przypadają leasingobiorcy.

Umowy leasingowe, zgodnie, z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie pożytki wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego.

Umowa leasingu trwa przeciętnie od pięciu do dziesięciu lat, z przeniesieniem prawa własności przedmiotu na korzystającego (leasingobiorcę) po zakończeniu umowy leasingu. Własność przedmiotu leasingu stanowi zabezpieczenie należności z tytułu umów leasingu.

W Grupie nie występują warunkowe opłaty leasingowe ani niegwarantowane wartości końcowe przypadające leasingodawcy.

W przypadku umów leasingu na mocy których następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów będących przedmiotem umowy (leasing finansowy), przedmiot leasingu przestaje być ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy. Ujmowana jest natomiast należność w kwocie równej bieżącej wartości minimalnych opłat leasingowych. Rozliczenie opłat leasingowych (podział między przychody finansowe i zmniejszenie salda należności) następuje w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy zwrotu z pozostałej do spłaty należności.

Odsetki od leasingu finansowego prezentowane są w Przychodach z tytułu odsetek w pozycji Odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom, w pozycji szczegółowej Odsetki od umów leasingowych.

Opłaty leasingowe z tytułu umów, które nie spełniają warunków umowy leasingu finansowego, ujmowane są jako przychody w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

13.2. Usługi faktoringowe

Grupa świadczy usługi faktoringowe w obrocie krajowym i zagranicznym, których istotę stanowi obsługa i finansowanie wierzytelności oraz zarządzanie ryzykiem. Ponadto w ramach działalności faktoringowej Grupa świadczy usługi dodatkowe w zakresie limitów finansowych dla dłużników, windykacji oraz przejmowania ryzyka handlowego. Faktoring krajowy bez przejęcia ryzyka (z regresem) jest dominującą formą działalności faktoringowej Grupy.

Przychody odsetkowe wykazywane są w rachunku zysków i strat w pozycji *Wynik z tytułu odsetek* natomiast przychody prowizyjne w pozycji *Wynik z tytułu prowizji*.

14. Aktywa i zobowiązania finansowe

14.1. Początkowe ujęcie

Grupa ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, gdy staje się związany postanowieniami umowy tego instrumentu.

Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz według wartości godziwej przez wynik finansowy ujmuje się stosownie z przyjętą dla wszystkich tego typu operacji metodą księgowania w dniu rozliczenia transakcji – dniu, w którym składnik aktywów jest dostarczony jednostce lub dostarczony przez jednostkę. Pożyczki i należności są rozpoznawane w momencie wypłaty środków do kredytobiorcy.

W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się według wartości godziwej, powiększonej w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania finansowego nie klasyfikowanych jako wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy o istotne koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

14.2. Klasyfikacja aktywów finansowych

Grupa klasyfikuje aktywa finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, oraz
- wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Składnik aktywów finansowych wyceniany jest według zamortyzowanego kosztu jeżeli spełnione są łącznie oba poniższe warunki oraz nie jest desygnowany do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy:

- aktywo jest utrzymywane w ramach modelu biznesowego, którego celem jest otrzymywanie kontraktowych przepływów pieniężnych, oraz
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywa finansowego uprawniają do otrzymywania w określonych datach przepływów pieniężnych, które są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od kapitału pozostałego do spłaty.

Dłużne aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Składnik dłużnych aktywów finansowych wyceniany jest według wartości godziwej przez inne całkowite dochody jeżeli spełnione są łącznie oba poniższe warunki oraz nie jest desygnowany do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy:

- aktywo jest utrzymywane w ramach modelu biznesowego którego celem jest otrzymywanie kontraktowych przepływów pieniężnych lub sprzedaży aktywa finansowego,
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywa finansowego uprawniają do otrzymywania w określonych datach przepływów pieniężnych, które są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od kapitału pozostałego do spłaty.

Instrumenty kapitałowe wycenianie według wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Instrumenty kapitałowe wyceniane są według wartości godziwej przez inne całkowite dochody w sytuacji, gdy na moment początkowego ujęcia w księgach Banku, została podjęta nieodwołalna decyzja o wskazaniu określonej inwestycji do wyceny według wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy

Wszystkie aktywa finansowe, które nie spełniają warunków klasyfikacji do aktywów finansowych wycenianych według amortyzowanego kosztu lub aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, klasyfikowane są do aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowych.

Dodatkowo, na moment początkowego ujęcia Grupa może nieodwołalnie desygnować aktywo finansowe do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy pomimo, że spełnia warunki klasyfikacji do wyceny według amortyzowanego kosztu lub wyceny według wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Warunkiem koniecznym jest potwierdzenie, że ta desygnacja ma na celu wyeliminowanie lub istotne ograniczenie niedopasowania księgowego, które wystąpiłoby bez takiej desygnacji.

Ocena modelu biznesowego

Grupa ocenia cele modelu biznesowego na poziomie jednostki organizacyjnej Grupy, która zarządza i jest tzw. opiekunem merytorycznym danego portfela aktywów finansowych. Wyróżnia się modele biznesowe utrzymywania aktywów finansowych w celu:

- otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych,
- otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych lub sprzedaży,
- pozostałych (np. w celu maksymalizacji zysków ze sprzedaży).

Modele biznesowe określone są na poziomie, który najlepiej odzwierciedla podejście Grupy do zarządzania składnikami aktywów finansowych dla osiągnięcia celów biznesowych oraz generowania przepływów pieniężnych.

W trakcie oceny Grupa weryfikuje wszelkie obszary działalności jednostki opiekuna merytorycznego wyodrębnionego portfela aktywów finansowych, które mogą mieć wpływ na decyzje dotyczące utrzymywania aktywów w portfelu Grupy, w tym w szczególności:

- założenia konstrukcji oferty produktowej,
- strukturę organizacyjną jednostki,
- założenia w zakresie oceny wyników portfela aktywów (np.: podejścia do planowania, założenia w zakresie informacji zarządczej, kluczowych wskaźników oceny),
- podejście do wynagradzania kluczowej kadry zarządzającej w relacji z wynikami portfela i przepływami pieniężnymi wynikającymi z portfela,
- ryzyka generowanego przez portfel aktywów oraz podejścia do zarządzania tymi ryzykami.
- analiza transakcji sprzedaży z portfela aktywów (częstotliwości, wolumen oraz przesłanek podjętych decyzji),
- analiza przewidywań co do przyszłej aktywności sprzedażowej.

Grupa dopuszcza realizację transakcji sprzedaży aktywów finansowych utrzymywanych w celu otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych, która wynika z następujących przesłanek:

- wzrostu ryzyka kredytowego,
- blisko terminu zapadalności,
- sporadyczną sprzedaż,
- sprzedaż o nieznacznej wartości.

Grupa przyjmuje, że:

- sprzedaż blisko terminu zapadalności oznacza sprzedaż aktywów finansowych:
  - z pierwotnym terminem zapadalności dłuższym niż 1 rok, na mniej niż 6 miesięcy przed terminem zapadalności,
  - z pierwotnym terminem zapadalności krótszym niż 1 rok, na mniej niż 3 miesiące przed terminem zapadalności.
- sprzedaż sporadyczna oznacza liczbę transakcji sprzedaży w relacji do średniej liczby pozycji w ramach danego modelu biznesowego na poziomie mniejszym niż 10%,

- sprzedaż o nieznacznej wartości oznacza sprzedaż, dla której zarówno wartość sprzedaży w relacji do wartości całego portfela jak i zrealizowany wynik na sprzedaży w relacji do wyniku odsetkowego netto danego modelu biznesowego jest na poziomie mniejszym niż 10%.

Ocena charakterystyki przepływów pieniężnych

Dla celów oceny charakterystyki realizowanych przepływów pieniężnych Grupa przyjmuje następujące definicje:

- kapitał – definiowany jest jako wartość godziwa aktywa finansowego na moment początkowego ujęcia w księgach Grupy,
- odsetki – definiowane są jako zapłata obejmująca wynagrodzenie:
  - za zmianę wartości pieniądza w czasie,
  - za ryzyko kredytowe związane z kwotą kapitału pozostającą do spłaty przez określony okres czasu,
  - za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzieleniem kredytu (np. ryzyko płynności i koszty administracyjne), oraz
  - marżę zysku.

Ocena ma na celu potwierdzenie czy realizowane przepływy pieniężne są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od tego kapitału pozostającego do spłaty. Grupa weryfikuje postanowienia umowne, które mają wpływ zarówno na moment realizacji przepływów jaki i wysokość kwot przepływów pieniężnych wynikających z określonych aktywów finansowych.

W szczególności weryfikowane są następujące warunki:

- zdarzenia warunkowe mające wpływ na wysokość kwoty przepływów lub terminy ich realizacji,
- dźwignie,
- warunki przedpłaty lub wydłużenia finansowania,
- warunki ograniczające prawo do dochodzenia roszczeń prawnych do realizowanych przepływów,
- warunki modyfikujące wynagrodzenie za zmianę wartości pieniądza w czasie.

Ocena warunków modyfikujących zmianę wartości pieniądza w czasie jest przeprowadzana w oparciu o analizę jakościową lub ilościową.

W sytuacji, gdy ocena jakościowa nie umożliwia potwierdzenia konkluzji co do charakterystyki realizowanych przepływów pieniężnych, Grupa przeprowadza ocenę ilościową. Ocena ilościowa polega na porównaniu:

- niezdyskontowanych przepływów pieniężnych wynikających z analizowanej umowy z

- niezdyskontowanymi przepływami pieniężnymi wynikającymi z referencyjnego aktywa, który nie zawiera warunków modyfikujących wynagrodzenie za zmianę wartości pieniądza w czasie.

Jeżeli analizowane przepływy znacząco się różnią, to oceniane aktywo obligatoryjnie klasyfikowane jest do wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy, ponieważ realizowane przepływy pieniężne nie są wyłącznie spłatą kapitału i odsetek należnych od tego kapitału pozostającego do spłaty.

14.3. Klasyfikacja zobowiązań finansowych

Grupa klasyfikuje zobowiązania finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy,
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- gwarancje finansowe.

Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy

Instrumenty pochodne będące zobowiązaniami i zobowiązania finansowe ujęte w wyniku krótkiej sprzedaży papierów wartościowych wycenia się po początkowym ujęciu według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Zobowiązania finansowe będące wynikającym z umowy obowiązkiem wydania środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych innej jednostce niezakwalifikowane do grupy wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy mające charakter depozytu, pożyczki otrzymanej lub zobowiązania finansowego ujętego w wyniku transakcji sprzedaży aktywa finansowego, która nie klasyfikuje się do usunięcia ze sprawozdania z sytuacji finansowej.

Gwarancje finansowe

Gwarancja finansowa jest kontraktem, na mocy którego wystawca zobowiązuje się do wykonania na rzecz beneficjenta określonych płatności w celu zrekompensowania poniesionych przez beneficjenta strat, spowodowanych zaniechaniem przez określonego dłużnika spłat wynikających z oryginalnych bądź zmodyfikowanych warunków umowy instrumentu dłużnego.

14.4. Usunięcie ze sprawozdania z sytuacji finansowej

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy Grupa przenosi składnik aktywów finansowych a przeniesienie spełnia warunki zaprzestania ujmowania.

Grupa przenosi składnik aktywów finansowych wtedy i tylko wtedy, gdy:

- przenosi umowne prawa do otrzymywania przepływów pieniężnych, lub
- zatrzymuje umowne prawa do otrzymywania przepływów pieniężnych ale przyjmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania przepływów pieniężnych.

W sytuacji gdy Grupa zatrzymuje umowne prawa do przepływów pieniężnych ale przejmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania stronom trzecim tych przepływów pieniężnych, Grupa traktuje taką transakcję jako przeniesienie składnika aktywów finansowych tylko wtedy, gdy spełnione są wszystkie trzy następujące warunki:

- Grupa nie ma obowiązku wypłaty kwoty ostatecznym odbiorcom dopóki nie otrzyma odpowiadającym im kwot, które wynikają z pierwotnego składnika aktywów,
- na mocy umowy przeniesienia Grupa nie może sprzedać ani zastawić pierwotnego składnika aktywów, w inny sposób niż jako ustanowione na rzecz ostatecznych obiorców zabezpieczenie zobowiązania do przekazania przepływów pieniężnych,
- Grupa jest zobowiązana do przekazania wszystkich przepływów pieniężnych otrzymanych z pierwotnego aktywa bez istotnej zwłoki.

Przenosząc składnik aktywów finansowych Grupa ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli Grupa przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych to wyłącza składnik aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej,
- jeżeli Grupa zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej,
- jeżeli Grupa nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to Grupa ustala, czy zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest nadal ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy, odpowiednio w przypadku braku kontroli jest wyłączany ze sprawozdania z sytuacji finansowej do wysokości wynikającej z utrzymania zaangażowania (continuing involvement).

Grupa wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Grupa usuwa aktywa finansowe lub ich części ze sprawozdania z sytuacji finansowej, jeżeli prawa wynikające z tego aktywa wygasają, Grupa zrzeknie się tych praw, dokona sprzedaży wierzytelności, nastąpiło umorzenie lub w wyniku istotnej modyfikacji warunków umowy kredytu lub pożyczki.

Grupa obniża wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych w przypadku, gdy nie ma uzasadnionych perspektyw na odzyskanie danego składnika aktywów finansowych w całości lub części. Zasada ta jest stosowana między innymi dla naliczonych odsetek karnych, także w przypadku, gdy należność główna danego składnika aktywów nadal jest rozpoznawana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Kwoty należności spisanych odzyskane w późniejszych okresach pomniejszają wartość odpisów utworzonych z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat.

14.5. Modyfikacja przepływów pieniężnych wynikających z umowy

Jeżeli w wyniku renegotjacji warunków umowy kredytu lub pożyczki, przepływy pieniężne związane z danym aktywem finansowym podlegają modyfikacji, Grupa przeprowadza ocenę czy przedmiotowa modyfikacja jest istotna i prowadzi do wygaśnięcia tego składnika aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy oraz ujęcia nowego aktywa finansowego.

Grupa przyjmuje, że istotna modyfikacja warunków umowy ma miejsce w sytuacji, gdy następuje:

- zmiana dłużnika za zgodą Grupy, lub
- zmiana formy prawnej/rodzaju instrumentu finansowego, lub
- przewalutowanie kredytu o ile nie zostało to z góry określone w warunkach umowy.

W sytuacji, gdy modyfikacja nie jest istotna i tym samym nie prowadzi do wyłączenia składnika aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy, Grupa dokonuje ponownego obliczenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych oraz ujmuje w wyniku finansowym zysk lub stratę z tytułu modyfikacji.

14.6. Wycena

Po początkowym ujęciu, Grupa wycenia aktywa finansowe, w tym instrumenty pochodne będące aktywami, w wartości godziwej, za wyjątkiem aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Po początkowym ujęciu zobowiązania finansowe są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, za wyjątkiem:

- zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy. Takie zobowiązania, w tym instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, wycenia się według wartości godziwej, w szczególności zobowiązania będącego instrumentem pochodnym powiązany z instrumentem kapitałowym nie kwotowanym na aktywnym rynku, które musi być rozliczone przez dostawę tego instrumentu,
- zobowiązań finansowych powstałych w wyniku przeniesienia składnika aktywów finansowych, które nie kwalifikuje się do wyłączenia ze sprawozdania z sytuacji finansowej lub ujmowanych z zastosowaniem podejścia wynikającego z utrzymania zaangażowania (continuing involvement),
- zobowiązania do udzielenia pożyczki oprocentowanej poniżej rynkowej stopy procentowej, które wycenia się według wyższej z następujących wartości:
  - kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe, oraz
  - początkowo ujętej kwoty, w odpowiednich przypadkach pomniejszonej o skumulowaną kwotę dochodów ujmowanych zgodnie z zasadami MSSF 15,
- warunkowej zapłaty ujętej przez Grupę jako jednostkę przejmującą w ramach połączenia jednostek zgodnie z MSSF 3, którą wycenia się według wartości godziwej przez wynik finansowy.

W przypadku, gdy zmianie ulegają oszacowania płatności lub wpływów (z wyłączeniem nieistotnych modyfikacji i zmian oszacowań oczekiwanych strat kredytowych), Grupa koryguje wartość bilansową brutto składnika aktywów lub zamortyzowany koszt zobowiązania finansowego (lub grupy instrumentów finansowych). W tym celu Grupa przelicza wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych lub zamortyzowany koszt zobowiązania finansowego jako wartość bieżącą szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, które są dyskontowane według pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe w przypadku zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe) bądź, w stosownych przypadkach, według zmienionej efektywnej stopy procentowej).

W szczególności Grupa koryguje wartość bilansową brutto portfela kredytów hipotecznych w walutach obcych uwzględniając zmienione szacowane przepływy pieniężne z tych umów wynikających z ryzyka prawnego tego

portfela. Korekta jest ujmowana jako osobna linia w rachunku zysków i strat *Koszty ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach obcych*.

Udzielone gwarancje finansowe wyceniane są w kwocie wyższej z:

- kwoty będącej najbardziej właściwym szacunkiem nakładów niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku wynikającego z gwarancji finansowej, przy uwzględnieniu prawdopodobieństwa jej realizacji,
- kwoty rozpoznanej w momencie początkowego ujęcia, skorygowanej o rozliczoną kwotę prowizji otrzymanej za udzielenie gwarancji.

14.7. Przeklasyfikowanie

Składnik aktywów finansowych może zostać przeklasyfikowany do innej kategorii finansowej, tylko i wyłącznie w sytuacji, gdy zmieni się model biznesowy. Aktywo jest wówczas przenoszone do kategorii zgodnie z modelem biznesowym po wprowadzonej zmianie. Przeklasyfikowanie jest realizowane ze skutkiem prospektywnym (tj.: od dnia przeklasyfikowania).

W sytuacji przeklasyfikowania:

- Aktywa wycenianego według zamortyzowanego kosztu na aktywo wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, na dzień przeklasyfikowania ustala się nową wartość godziwą aktywa finansowego. Wszelkie różnice pomiędzy wcześniejszym zamortyzowanym kosztem a wartością godziwą ujmuje się w wyniku finansowym.
- Aktywa wycenianego według wartości godziwej przez wynik finansowy na aktywo wyceniane według zamortyzowanego kosztu, wartość godziwa tego składnika na dzień przeklasyfikowania staje się jego nową wartością bilansową brutto i podlega amortyzacji na zasadach ogólnych.
- Aktywa wycenianego według zamortyzowanego kosztu na aktywo wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, na dzień przeklasyfikowania ustala się nową wartość godziwą aktywa finansowego. Wszelkie różnice pomiędzy wcześniejszym zamortyzowanym kosztem a wartością godziwą ujmuje się w innych całkowitych dochodach.
- Aktywa wycenianego według wartości godziwej przez inne całkowite dochody na aktywo wyceniane według zamortyzowanego kosztu – skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach zostaną usunięte z tej pozycji kapitałów i skorygowane z wartością godziwą aktywa. Wartość aktywa na dzień przeklasyfikowania jest taka jakby aktywo od zawsze było wyceniane według zamortyzowanego kosztu.
- Aktywa wycenianego według wartości godziwej przez wynik finansowy na aktywo wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody – aktywo wyceniane jest w wartości godziwej a skutek wyceny odnoszony jest do pozycji kapitałów własnych.

- Aktywa wycenianego według wartości godziwej przez inne całkowite dochody na aktywo wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy – skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach zostaną przeniesione z tej pozycji kapitału własnego do wyniku finansowego zgodnie z wytycznymi MSR1.

14.8. Zyski i straty wynikające z wyceny w terminie późniejszym

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, nie stanowiących części powiązania zabezpieczającego, ujmuje się w następujący sposób:

- zyski lub straty wynikające ze składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, zakwalifikowanego jako wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, ujmuje się w rachunku zysków i strat,
- zyski lub straty wynikające z wyceny do wartości godziwej składnika aktywów finansowych wycenianego przez inne całkowite dochody, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym, poprzez zestawienie zmian w kapitale własnym.

Przychody z tytułu odsetek oblicza się przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Odpowiednią wartość oblicza się przez zastosowanie efektywnej stopy procentowej do wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, z wyjątkiem:

- zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. W odniesieniu do tych składników aktywów finansowych Grupa stosuje efektywną stopę procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe do wartości zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych od momentu początkowego ujęcia, oraz
- składników aktywów finansowych niebędących zakupionymi lub utworzonymi składnikami aktywów finansowych dotkniętymi utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, które następnie stały się składnikami aktywów finansowych dotkniętymi utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (Etap 3).

W przypadku tych składników aktywów finansowych Grupa stosuje efektywną stopę procentową do wartości zamortyzowanego kosztu (netto) składnika aktywów finansowych w późniejszych okresach sprawozdawczych.

Dywidendy wynikające z instrumentów kapitałowych ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do ich otrzymania.

Różnice kursowe wynikające ze zmian wartości składnika aktywów finansowych wycenianego według wartości godziwej przez inne całkowite dochody wyrażonego w walucie obcej ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym tylko w odniesieniu do aktywów niepieniężnych, natomiast różnice kursowe generowane przez aktywa pieniężne (np. papiery dłużne) zaliczane są do rachunku zysków i strat.

W momencie usunięcia składnika aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w kapitale własnym:

- w zakresie dłużnych aktywów finansowych ujmuje się w rachunku zysków i strat,
- w zakresie instrumentów kapitałowych ujmuje się w pozycji kapitałów własnych.

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych kwotowanych na aktywnym rynku (w tym papierów wartościowych) ustalana jest w oparciu o cenę kupna (bid price) dla pozycji długiej i sprzedaży (offer price) dla pozycji krótkiej. W przypadku braku aktywnego rynku dla danego instrumentu lub w przypadku papierów wartościowych, które nie są notowane na aktywnym rynku Grupa ustala wartość godziwą przy zastosowaniu technik wyceny, do których zalicza się wykorzystanie ostatnich transakcji rynkowych, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych, modele wyceny opcji oraz inne techniki wyceny powszechnie używane przez uczestników rynku.

Aktywność rynku ocenia się w oparciu o częstotliwość i wolumen przeprowadzanych transakcji oraz dostępność do informacji o kwotowanych cenach, które co do zasady powinny być dostarczane w sposób ciągły.

Za rynek główny i zarazem najkorzystniejszy uważa się rynek do którego Grupa ma dostęp i na którym w zwykłych warunkach zawarłby transakcje sprzedaży/zakupu składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- poziom 1: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku,
- poziom 2: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe,
- poziom 3: aktywa/zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

W cyklach miesięcznych Grupa weryfikuje czy wystąpiły zmiany w jakości danych wejściowych stosowanych do poszczególnych technik wyceny i ustala, jakie były powody tych zmian oraz ich wpływ na kalkulację wartości godziwej składnika aktywów/zobowiązań finansowych. Każdy zidentyfikowany przypadek rozpatrywany jest indywidualnie i w oparciu o szczegółowe analizy Grupa podejmuje decyzję, czy jego identyfikacja wiąże się z koniecznością aktualizacji podejścia do ustalania wartości godziwej czy też nie.

W uzasadnionych przypadkach Grupa podejmuje decyzję o wprowadzeniu zmian w metodologii ustalania wartości godziwej oraz dacie ich wprowadzenia rozumianej, jako data zmiany okoliczności. Następnie uwzględnia wpływ wprowadzenia zmian na klasyfikację do poszczególnych kategorii hierarchii wyceny wartości godziwej. Wszelkie

zmiany w metodologii wyceny wraz z uzasadnieniem podlegają szczegółowym ujawnieniom w odrębnej nocie do sprawozdania finansowego.

14.9. Metoda rozchodu w zakresie dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

Dla celów szacowania wartości godziwej oraz wyniku zrealizowanego na sprzedaży papierów wartościowych, konieczne jest zastosowanie określonej metody rozchodu. Zastosowanie metody rozchodu w przedmiotowym zakresie bazuje na interpretacji, której skutkiem jest analogiczne zastosowanie wytycznych wskazanych w MSR 2 Zapasy, jednak w zakresie możliwym do wykorzystania z uwzględnieniem określonej specyfiki tego typu instrumentów finansowych.

Grupa stosuje „średnią ważoną cenę nabycia” jako obowiązującą metodę rozchodu do szacowania wartości godziwej oraz wyniku zrealizowanego w zakresie papierów wartościowych z prawem do kapitału.

Grupa stosuje metodę „pierwsze weszło, pierwsze wyszło” FIFO jako obowiązującą metodę rozchodu w zakresie dłużnych papierów wartościowych.

14.10. Pochodne instrumenty finansowe i rachunkowość zabezpieczeń

Pochodne instrumenty finansowe wyceniane są w wartości godziwej bez uwzględniania kosztów transakcji. Podstawą do wyznaczenia wartości godziwej pochodnego instrumentu finansowego przy początkowym ujęciu jest cena transakcyjna, tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty.

Kwota rozliczenia instrumentów pochodnych stopy procentowej, które są przedmiotem rozliczenia za pośrednictwem centralnego kontrahenta, zgodnie z podejściem „rozliczone do rynku” (ang.: „settled to market”) pomniejsza wartość bilansową instrumentów pochodnych.

W wycenie do wartości godziwej instrumentów pochodnych uwzględniany jest komponent ryzyka kredytowego, poprzez dodatkowe korekty wyceny. Korekty wycen są szacowane na poziomie pojedynczego kontrahenta z uwzględnieniem oczekiwanej ekspozycji z tytułu przedrozliczeniowego ryzyka kredytowego (ang. presettlement) oraz analogicznego ryzyka generowanego przez Grupę. Podejście to zakłada możliwość występowania ryzyka nierozliczenia przyszłych płatności po obu stronach transakcji (ang. bilateral value adjustment). Korekta wyliczana jest w oparciu o szacowaną na podstawie wielu symulacji oczekiwaną dodatnią ekspozycję (eliminowane są wyniki ze scenariuszy dające wynik negatywny) oraz bieżącą rynkową wartość (bądź jej szacunek na podstawie referencji do danych porównywalnych) instrumentów zabezpieczających przed ryzykiem kredytowym (ang. CDS). W analogiczny sposób kalkulowany jest element ryzyka własnego na poziomie Grupy oraz element wystąpienia scenariusza równoczesnej niewypłacalności po stronie klienta i Grupy.

Dodatkowo, dla należności wynikających z transakcji na instrumentach pochodnych, które zapadły lub zostały zerwane, ale nie zostały rozliczone Grupa dokonuje odpisów wykorzystując metodologię stosowaną dla oceny ryzyka należności kredytowych, dla których stwierdzono utratę wartości.

Powyższe dwa typy korekt zostały w różny sposób odzwierciedlone w sprawozdaniu finansowym. Korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka dla transakcji niezapadłych zostały zaprezentowane w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany*, natomiast odpisy dla transakcji zapadłych w pozycji *Odpisy na oczekiwane straty kredytowe*.

Jeżeli transakcja, dla której w poprzednim okresie sprawozdawczym została dokonana korekta wartości godziwej w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany* staje się zapadła lub podlega restrukturyzacji, to kwota wcześniejszej korekty do wartości godziwej zostaje przeniesiona do pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej *Odpisy na oczekiwane straty kredytowe*, a dotworzona część odpisu dla takiej już zapadłej transakcji jest prezentowana w rachunku zysków i strat w pozycji *Odpisy na oczekiwane straty kredytowe*. Tak więc na wynik finansowy wpływa tylko kwota nadwyżki aktualnego odpisu (lub dokonanego umorzenia) dla transakcji zapadłej nad kwotą korekty wartości godziwej utworzoną w sytuacji gdy transakcja ta była jeszcze niezapadła.

Instrument hybrydowy zawiera umowę zasadniczą niebędącą instrumentem pochodnym oraz instrument pochodny powodujący, że część lub całość przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs waluty, indeks cen lub stóp lub inną zmienną.

Instrument hybrydowy, w którym umowa zasadnicza stanowi aktywo Grupy jest w całości klasyfikowany do aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Grupa oddziela i ujmuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej instrumenty pochodne będące składnikiem instrumentów hybrydowych, w których umowa zasadnicza stanowi zobowiązanie Grupy. Wydzielone od umowy zasadniczej wbudowane instrumenty pochodne ujmuje się analogicznie jak pozostałe instrumenty pochodne, jeżeli cechy ekonomiczne i ryzyka związane z wbudowanymi instrumentami pochodnymi nie są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykami właściwymi dla umowy zasadniczej, instrument pochodny o takich samych warunkach jak wbudowany instrument pochodny spełnia definicję instrumentu pochodnego oraz umowa zasadnicza stanowiąca zobowiązanie Grupy nie jest wyceniana według wartości godziwej przez wynik finansowy. Wbudowane instrumenty pochodne wyceniane są według wartości godziwej, a jej zmiany są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Grupa wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe w celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stóp procentowych wynikającymi z działalności Grupy. Instrumenty pochodne, które nie zostały

desygnowane jako instrumenty zabezpieczające zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako instrumenty wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy.

14.10.1. Rachunkowość zabezpieczeń

W zakresie rachunkowości zabezpieczeń Grupa stosuje wytyczne MSR 39.

Rachunkowość zabezpieczeń ujmuje wpływające na rachunek zysków i strat skutki kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej.

Grupa wyznacza określone instrumenty pochodne jako instrumenty zabezpieczające wartość godziwą lub zabezpieczające przepływy pieniężne. Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń, jeśli spełnione są następujące warunki:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia sporządzono sformalizowaną dokumentację powiązania zabezpieczającego, w której określono przyjęty przez Grupę cel zarządzania ryzykiem oraz strategię zabezpieczania. W dokumentacji Grupa wyznacza instrument zabezpieczający, który zabezpiecza daną pozycję lub transakcję oraz określa rodzaj ryzyka, przed którym się zabezpiecza. Grupa określa sposób, w jaki będzie oceniana skuteczność instrumentu zabezpieczającego w równoważeniu zmian przepływów środków pieniężnych z tytułu zabezpieczanej transakcji, w zakresie ograniczenia ryzyka, przed którym Grupa się zabezpiecza,
- zabezpieczający instrument finansowy będący przedmiotem kontraktu i zabezpieczane za jego pomocą aktywa lub zobowiązania charakteryzują się podobnymi cechami, a w szczególności wartością nominalną, datą zapadalności, wrażliwością na zmiany z tytułu zabezpieczanego ryzyka,
- Grupa przewiduje, że zabezpieczenie będzie odznaczało się wysoką skutecznością w równoważeniu przepływów środków pieniężnych, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,
- zabezpieczenie przepływów środków pieniężnych dotyczy wysoce prawdopodobnej prognozowanej transakcji, która jest narażona na ryzyko zmian przepływów środków pieniężnych wpływających na poziom wyniku finansowego,
- skuteczność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, czyli można wiarygodnie wycenić wartość godziwą zabezpieczanej pozycji lub przepływy środków pieniężnych z niej pochodzące oraz wartość godziwą instrumentu zabezpieczającego,
- zabezpieczenie jest na bieżąco weryfikowane i stwierdza się jego wysoką skuteczność w całym okresie jego wykorzystania.

Zabezpieczenie wartości godziwej

Jest to zabezpieczenie przed ryzykiem zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane jest w następujący sposób: zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (tj. pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w rachunku zysków i strat; zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w rachunku zysków i strat. Z uwagi na powyższe ewentualna nieefektywność strategii (tj. brak pełnego kompensowania zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej i zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego) ujawniana jest od razu w rachunku zysków i strat.

W przypadku pozycji zabezpieczanej będącej składnikiem aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, zyski lub straty wynikające z zabezpieczanego ryzyka ujmuje się w rachunku zysków i strat, natomiast zyski lub straty wynikające z niezabezpieczonego ryzyka ujmuje się w kapitale własnym.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej w celu zabezpieczenia zmian wartości godziwej instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zakwalifikowanych do portfela aktywów wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz instrumentów dłużnych o stałej stopie procentowej zaklasyfikowanych do portfela wycenianego według zamortyzowanego kosztu przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Jest to zabezpieczenie przed ryzykiem zmienności przepływów pieniężnych, które:

- można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takimi, jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją,
- może wpływać na rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane jest w następujący sposób: zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego, które stanowią efektywną część powiązania zabezpieczającego, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym poprzez sprawozdanie z całkowitych dochodów, natomiast nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Zyski i straty ujęte w kapitale własnym (efektywne zabezpieczenie), w momencie ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań finansowych będącego skutkiem zabezpieczanej planowanej transakcji, przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym okresie lub w okresach, w których zabezpieczany składnik aktywów lub zobowiązań ma wpływ na rachunek zysków i strat.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych w celu zabezpieczenia wielkości przyszłych przepływów pieniężnych określonego portfela aktywów/zobowiązań Grupy lub portfela wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji przed ryzykiem wynikającym ze zmiany stóp procentowych oraz wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji przed ryzykiem wynikającym ze zmiany kursu walut obcych.

14.10.2. Instrumenty pochodne nie spełniające kryteriów rachunkowości zabezpieczeń

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych nie spełniających kryteriów rachunkowości zabezpieczeń wykazywane są w rachunku zysków i strat bieżącego okresu. Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych stopy procentowej wynikające z bieżącego naliczania kuponu odsetkowego oraz pozostała część zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych stopy procentowej prezentowana jest w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany*.

Zmiany wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych prezentowana jest w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany*.

14.11. Kompensowanie instrumentów finansowych

Składnik aktywów finansowych i zobowiązanie finansowe Grupa kompensuje i prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz, gdy rozliczenie ma zostać dokonane w kwocie netto albo realizacja składnika aktywów i wykonanie zobowiązania następują jednocześnie.

W celu ograniczenia ryzyka strat kredytowych Grupa zawiera umowy ramowe z kontrahentami, z którymi przeprowadza transakcje, uwzględniające możliwość kompensowania wzajemnych należności i zobowiązań w sytuacjach wystąpienia przypadków naruszenia takiej umowy ramowej. Z uwagi na warunkowy charakter tych postanowień umownych, kompensowanie w sprawozdaniu finansowym nie występuje a skutki kompensowania warunkowego są zaprezentowane w nocie objaśniającej 38. *Kompensowanie instrumentów finansowych*.

14.12. Transakcje kupna/sprzedaży papierów wartościowych z przyrzeczeniem odsprzedaży/odkupu

Grupa prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywa finansowe odsprzedane z klauzulą przyrzeczenia odkupu (transakcje typu repo, sell-buy-back) jednocześnie ujmuje zobowiązania wynikające z udzielonego

przyrzeczenia odkupu. Warunkiem stosowania takiego rozwiązania jest zachowanie przez Grupę ryzyk i korzyści wynikających z danego aktywa pomimo jego transferu.

W przypadku transakcji zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem sprzedaży (reverse repo, buy-sell-back) posiadane aktywa finansowe prezentowane są jako należność wynikająca z klauzuli odkupu zabezpieczona papierami wartościowymi.

14.13. Utrata wartości

Szacowanie odpisów na utratę wartości opiera się na wycenie oczekiwanej straty kredytowej. Podejście takie stosuje się do dłużnych aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, należności leasingowych, nieodwołalnych zobowiązań finansowych i gwarancji finansowych za wyjątkiem inwestycji kapitałowych.

Na każdy dzień sprawozdawczy Grupa dokonuje szacunku odpisu na oczekiwane straty kredytowe aktywa finansowego w kwocie równej oczekiwanym stratom kredytowym w całym okresie życia, jeżeli ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia. Jeżeli na dzień sprawozdawczy ryzyko kredytowe związane z aktywem finansowym nie wzrosło znacząco od momentu początkowego ujęcia, Grupa wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe tego aktywa w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwanym stratom kredytowym.

Grupa wycenia oczekiwane straty kredytowe w sposób uwzględniający:

- nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, którą ustala się, oceniając szereg możliwych wyników,
- wartość pieniądza w czasie, oraz
- racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych.

Grupa doprecyzowała definicję ekspozycji w statusie niewykonania zobowiązania kredytowego (default), ekspozycji z utratą wartości i ekspozycji nieobsługiwanych (non-performing) przez co ujednoliciła podejście w tym zakresie do wymagań regulacyjnych. Dłużnik lub ekspozycja oceniana jako będąca w stanie niewykonania zobowiązania jednocześnie jest uznawana za ekspozycję z utratą wartości (impaired) i nieobsługiwaną (non-performing).

Podjęcie oparte na trzech Etapach

W procesie tworzenia rezerw kredytowych zmiana jakości kredytowej ekspozycji od momentu jej początkowego ujęcia jest w Grupie opisana trzema etapami o różnym sposobie wyceny oczekiwanych strat kredytowych:

- Etap 1 obejmuje ekspozycje pracujące bez rozpoznanego istotnego wzrostu ryzyka kredytowego od daty początkowego ujęcia. Rezerwa jest liczona w oparciu o 12-miesięczną stratę oczekiwaną (lub do daty zapadalności jeśli jest krótsza niż 12 miesięcy).
- Etap 2 obejmuje ekspozycje pracujące z rozpoznanym istotnym wzrostem ryzyka kredytowego od daty początkowego ujęcia. Rezerwa jest liczona w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia (lifetime), tj. od daty sprawozdawczej do daty zapadalności (remaining maturity).
- Etap 3 to ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, czyli w stanie niewykonania zobowiązania. Rezerwa jest liczona w oparciu o stratę oczekiwaną w całym okresie życia aktywa dla wartości PD = 100%.

Grupa kwalifikuje ekspozycje do Etapu 1, 2 lub 3 z wykorzystaniem podejścia kaskadowego w następującej kolejności:

1. Identyfikacja ekspozycji z utratą wartości i zakwalifikowanie ich do Etapu 3,
2. Alokacja ekspozycji do Etapu 2 w oparciu o przesłanki istotnego wzrostu ryzyka kredytowego,
3. Przydzielenie pozostałych ekspozycji do Etapu 1.

Definicja znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego

O istotnym wzroście ryzyka kredytowego, skutkującego klasyfikacją do Etapu 2, świadczy wystąpienie co najmniej jednej z poniższych przesłanek, przy czym wiodąca jest pierwsza z nich:

- znaczący wzrost parametru PD w całym okresie życia ekspozycji („lifetime”) określonego na datę sprawozdawczą w stosunku do PD „lifetime” z daty początkowego ujęcia w perspektywie okresu pozostałego od daty sprawozdawczej do daty zapadalności,
- występowanie klienta/ekspozycji na Watch List (lista obserwacyjna), chyba, że ocena ryzyka kredytowego indywidualnego klienta wskazuje, że nie wystąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego,
- rating klienta ustalony na poziomie 18/19 lub obsługa klienta przez korporacyjną jednostkę restrukturyzacyjną,
- fakt nadania udogodnienia (forbearance) klientowi,
- opóźnienie w spłacie zaangażowania powyżej 30 dni.

Progi znaczącego wzrostu parametru PD w całym okresie życia ekspozycji w stosunku do PD z daty początkowego ujęcia, stanowiące o istotnym wzroście ryzyka kredytowego, wyznaczane są dla modeli, zgodnie z przyjętą metodyką, jako:

- próg bezwzględny – wskazuje maksymalną różnicę między PD na datę raportową a PD z początkowego ujęcia ekspozycji, po której przekroczeniu aktywo jest klasyfikowane do Etapu 2,
- próg względny – wskazuje maksymalną miarę relacji między PD na datę raportową a PD z początkowego ujęcia ekspozycji i jest wyrażony poprzez iloczyn logarytmu opartego na transformacji PD z początkowego ujęcia oraz określonej na poziomie portfela wartości współczynnika, po której przekroczeniu aktywo jest klasyfikowane do Etapu 2.

Metodologia wyznaczania progów PD do wskazania znacznego wzrostu ryzyka kredytowego polega na wyznaczeniu odpowiedniej segmentacji, a następnie statystycznym wskazaniu progu wejścia do Etapu 2, który maksymalizuje moc dyskryminacyjną klasyfikacji do Etapów przy określonych założeniach, między innymi minimalizacji błędu klasyfikacji.

Dowody i przesłanki klasyfikacji aktywa wycenianego według zamortyzowanego kosztu do Etapu 3

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Składnik aktywa finansowego lub grupa aktywów finansowych utraciły wartość, gdy istnieją dowody utraty wartości, wynikające z jednego lub więcej zdarzeń, mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów (zdarzenie powodujące stratę), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne, wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Grupa ujmuje oczekiwane straty kredytowe w oparciu o racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych.

Dowody utraty wartości

Dowodem utraty wartości jest:

- identyfikacja obiektywnego dowodu utraty wartości (w przypadku korporacyjnych i detalicznych ekspozycji kredytowych), lub
- opóźnienie w spłacie powyżej 90 dni i jednocześnie kwota zaległości w spłacie przekracza bezwzględny i względny próg istotności.

Obiektywne dowody utraty wartości nie wymagają oceny eksperckiej – identyfikacja wystąpienia dowodu powoduje uznanie ekspozycji kredytowej za będącą w stanie niewykonania zobowiązania i jednocześnie ekspozycję z utratą

wartości bez dalszej analizy. Obiektywne dowody utraty wartości korporacyjnej lub detalicznej ekspozycji kredytowej obejmują wystąpienie co najmniej jednej z następujących sytuacji:

- restrukturyzacja ekspozycji kredytowej ze względów niekomercyjnych, związanych z istotnymi trudnościami finansowymi klienta, skutkująca zmianą dotychczasowych warunków umowy, całkowitym lub częściowym refinansowaniem zagrożonej ekspozycji, które nie miałyby miejsca, gdyby klient nie doświadczał trudności finansowych (w tym forbearance), skutkująca stratą w kwocie większej niż 1% wartości bieżącej zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych; dla detalicznych ekspozycji kredytowych – restrukturyzacja non-performing,
- umorzenie lub odpisanie przez Grupę w procesie restrukturyzacji istotnej kwoty należności klienta korporacyjnego skutkującej zmniejszeniem przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych,
- złożenie przez Grupę, kontrahenta klienta, lub inny bank wniosku o upadłość klienta lub wszczęcie postępowania w obrębie prawa restrukturyzacyjnego,
- ogłoszenie upadłości; w przypadku korporacyjnych ekspozycji kredytowych, klient został postawiony w stan likwidacji, zaprzestał prowadzenia działalności,
- ekspozycja kredytowa staje się wymagalna wskutek wypowiedzenia przez Grupę umowy kredytowej,
- zbycie przez Grupę należności kredytowej (lub jej części) ze stratą większą niż 5% kwoty ekspozycji bilansowej, jeżeli przyczyną sprzedaży była pogarszająca się jakość kredytowa ekspozycji,
- wystąpienie przeterminowania przekraczającego 30 dni lub udzielenie kolejnego udogodnienia (forbearance) na ekspozycji kredytowej klasyfikowanej pierwotnie jako forbearance non-performing (ekspozycja niepracująca), a następnie uzdrowionej i będącej w statusie forbearance performing w trakcie okresu próbnego,
- status bezodsetkowy (wstrzymanie naliczania odsetek) dla ekspozycji kredytowej,
- dla detalicznej ekspozycji kredytowej ponad 3-miesięczne zaległości w spłacie należnych zobowiązań w ramach kredytu z jednorazową spłatą całego uruchomionego kapitału na koniec okresu kredytowania,
- dla korporacyjnych ekspozycji kredytowych - podjęcie decyzji o dochodzeniu należności w ramach strategii windykacyjnej,
- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez klienta na drodze postępowania sądowego.

Przesłanki utraty wartości

Przesłanki utraty wartości wymagają indywidualnej eksperckiej oceny sytuacji dłużnika i decyzji, czy klasyfikacja do stanu niewykonania zobowiązania jako ekspozycji z utratą wartości jest uzasadniona.

Do przesłanek utraty wartości dla korporacyjnych ekspozycji kredytowych (z wyłączeniem ekspozycji wobec przedsiębiorców) należą:

- udzielenie przez osobę fizyczną będącą w sytuacji niewykonania zobowiązania, poręczenia w Banku za istotne zobowiązania firmy należącej do niej lub gdy osoba fizyczna jest dłużnikiem Banku, a firma należąca do niej znajduje się w stanie niewykonania zobowiązania,
- ponad 3-miesięczne zaległości w spłacie (w tym wszystkie odsetki, kapitał i prowizje) w ramach kredytu z jednorazową spłatą całego uruchomionego kapitału na koniec okresy kredytowego (nie ma zastosowania, jeżeli częstotliwość spłat przekracza jeden miesiąc),
- klient należy do tej samej grupy ekonomicznej lub prawnej co dłużnik będący w stanie niewykonania zobowiązania,
- zanik możliwości refinansowania,
- dla ekspozycji wynikających z transakcji zawartych na rynku finansowym - zanik aktywnego rynku (np. zawieszenie notowań na GPW) na dany składnik aktywów finansowych (akcje, obligacje, inne papiery wartościowe) znajdujących się w posiadaniu Grupy ze względu na trudności finansowe emitenta/klienta, co może mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danego składnika aktywów finansowych,
- zaprzestanie przez klienta spłat kapitału, odsetek lub prowizji i opóźnienie w spłacie lub najstarsze niedozwolone przekroczenie salda w rachunku bieżącym utrzymuje się przez więcej niż 45 dni kalendarzowych,
- zagrożenie upadłością, złożenie wniosku o wszczęcie postępowania w obrębie prawa restrukturyzacyjnego lub inna reorganizacja finansowa, które mogą skutkować brakiem spłaty aktywa finansowego lub jej opóźnieniem,
- brak zamiaru lub możliwości spłaty zobowiązania przez dłużnika ze względu na występujące problemy finansowe; w szczególności poniższe zdarzenia mogą oznaczać istotne trudności finansowe (zdarzenia opisane w punktach „1” do „5” nie są przesłankami utraty wartości jeśli były założone w planach finansowych klienta na moment przyznania zaangażowania i Grupa takie plany zaakceptowała:
  - 1) ujemne kapitały własne na koniec rocznego okresu obrachunkowego,
  - 2) ujemne przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej w trzech kolejnych rocznych okresach obrachunkowych (ze sprawozdania z przepływów pieniężnych, a jeżeli nie jest sporządzane, to z uproszczonego sprawozdania z przepływów),

- 3) przychody z działalności podstawowej ulegają znaczącemu obniżeniu (ponad 50% rok do roku w oparciu o wyniki rocznych okresów obrotowych) lub przychody z działalności podstawowej ulegają obniżeniu (ponad 30% rok do roku w oparciu o wyniki rocznych okresów obrotowych) i jednocześnie iloraz zadłużenia do EBITDA (earnings before interest, taxes, depreciation and amortisation, zysk przed odliczeniem odsetek od zobowiązań oprocentowanych, podatków i amortyzacji) jest większy od 4 lub EBITDA jest mniejsza od 0 (jeżeli umowa zawiera inną definicję wskaźnika to zdarzenie jest przesłanką utraty wartości, jeżeli jest przekroczony poziom 4 wg definicji z umowy. Jeżeli umowa wskazuje poziom wskaźnika > 4, to identyfikujemy przesłankę utraty wartości przy przekroczeniu poziomu z umowy),
- 4) EBITDA ujemny w dwóch kolejnych rocznych okresach obrotowych,
- 5) realizacja projekcji finansowych przez Klienta odbiega w negatywny sposób od zakresu zaakceptowanego przez Grupę o minimum 20%, co doprowadza do istotnego przełamania wskaźników finansowych,
- 6) zdarzenia opisane w punktach „1” do „5” wystąpiły w trakcie roku obrotowego, o ile wystąpiły w wielkościach uznanych za znaczące i Grupa przewiduje, że sytuacja nie ulegnie poprawie w okresie do zakończenia rocznego okresu obrotowego oraz sytuacja ta może skutkować brakiem spłaty aktywa finansowego lub jej opóźnieniem,
- 7) czynne zajęcia egzekucyjne do rachunków klienta prowadzonych w Grupie, jeśli najstarszy czynny tytuł egzekucyjny utrzymuje się powyżej 90 dni oraz łączna kwota czynnych tytułów jest wyższa niż 100 tys. zł dla klientów korporacyjnej sieci sprzedaży lub 500 tys. zł dla klientów strategicznych,
- 8) nierozliczone roszczenia z gwarancji udzielonych przez Grupę (brak środków klienta), jeżeli przeterminowane zobowiązanie klienta wobec Grupy z tytułu zapłacenia gwarancji przez Grupę utrzymuje się powyżej 45 dni od daty wypłaty roszczenia z gwarancji,
- 9) wypowiedzenie umowy kredytowej o znaczącej wartości w innym banku,
- istotne naruszenie warunków umownych przez klienta, które może mieć negatywny wpływ na przyszłe przepływy pieniężne z danego składnika aktywów finansowych (jeżeli nastąpiło istotne naruszenie warunków umownych, ale Grupa po rozpoznaniu i ocenie przyczyn i skutków takiego naruszenia, zaakceptowała je (czasowo lub trwale) lub warunek taki zmieniła, takie zdarzenie nie jest traktowane jako przesłanka utraty wartości),
  - nieznane miejsce pobytu klienta skutkujące brakiem reprezentacji w kontaktach z Grupą oraz nieujawniony majątek klienta,
  - kryzys sektora, w którym działa klient w połączeniu ze słabą pozycją kredytobiorcy w danym sektorze,
  - restrukturyzacja należności kredytowej ze względów niekomercyjnych związanych z istotnymi trudnościami finansowymi klienta, skutkująca zmianą dotychczasowych warunków umowy, całkowitym lub częściowym

refinansowaniem zagrożonej ekspozycji, które nie miałyby miejsca, gdyby klient nie doświadczał tych trudności finansowych (w tym forbearance) i strata wartości bieżącej netto przepływów pieniężnych jest równa lub niższa niż 1%,

- oszustwo kredytowe dłużnika wobec Banku lub innego podmiotu Grupy ING,
- w ciągu ostatnich 5 lat ekspozycja otrzymała udogodnienie (forbearance) 2 lub więcej razy,
- znaczące pogorszenie ratingu klienta skutkujące jego przeklasyfikowaniem do klasy ryzyka minimum 17 przy jednoczesnym jednorazowym spadku o minimum 4 klasy.

Grupa ustaliła również dodatkowe następujące przesłanki utraty wartości obowiązujące dla transakcji lewarowanych (tj.: transakcji, w których występuje wysoki poziom zadłużenia w stosunku do zysku operacyjnego):

- znaczące naruszenie istotnej klauzuli finansowej lub brak powrotu do stanu sprzed naruszenia, zwłaszcza w sytuacji gdy klient jednocześnie wnioskuje o udogodnienie w spłacie,
- refinansowanie o charakterze forbearance istniejącego kredytobiorcy przy podwyższonym poziomie dźwigni finansowej (IBD/EBITDA, tj. interest bearing debt/earnings before interest, taxes, depreciation and amortisation, zobowiązania ogółem/ zysk przed odliczeniem odsetek od zobowiązań oprocentowanych, podatków i amortyzacji) w porównaniu z poziomami dźwigni w momencie udzielenia finansowania lub poprzedniego refinansowania,
- refinansowanie ekspozycji ze spłatą całego uruchomionego kapitału na koniec okresu kredytowania w sytuacji trudności finansowych klienta i z niskim prawdopodobieństwem refinansowania przez inny bank w aktualnych warunkach rynkowych,
- scenariusze bazowe (base case) oraz warunków skrajnych (stress case) wskazują na brak wystarczających i stabilnych przepływów finansowych do obsługi zadłużenia zgodnie z przyjętym harmonogramem;

oraz dodatkowe następujące przesłanki dla transakcji finansowania nieruchomości przychodowych:

- wskaźnik LTV (Loan to Value) > 90% i nie jest to sytuacja tymczasowa,
- wskaźnik historyczny DSCR (debt service cover ratio, Wskaźnik Pokrycia Obsługi Długu <1.0 lub ICR (interest coverage ratio, Wskaźnik Pokrycia Zobowiązań Odsetkowych) < 1.0 (w zależności od tego, który wskaźnik jest stosowany do oceny ryzyka transakcji) przez dwa kolejne roczne okresy obrotowe oraz przepływy pieniężne generowane przez nieruchomość w ocenie eksperckiej są niewystarczające do spłaty i obsługi kredytu zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Do przesłanek utraty wartości dla detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ekspozycji kredytowych wobec przedsiębiorców należą:

- niedotrzymanie minimum trzech uzgodnień spłaty zadłużenia w ramach aktualnego okresu trwania zaległości,
- osoba fizyczna, która udzieliła poręczenia w Grupie za istotne zobowiązania swojej firmy, znajduje się w stanie niewykonania zobowiązania lub osoba fizyczna jest dłużnikiem Grupy, a jej firma znajduje się w stanie niewykonania zobowiązania,
- klient biznesowy jest powiązany w ramach tej samej grupy dłużników (prawnie lub ekonomicznie) w której jeden z dłużników znajduje się w stanie niewykonania zobowiązania,
- brak zamiaru lub możliwości spłaty – w ocenie Grupy dłużnik nie chce spłacić zobowiązania lub nie ma możliwości spłaty; brak możliwości spłaty zobowiązania występuje wówczas, gdy źródła dochodów dłużnika są niewystarczające do realizacji spłat należnych rat, np.:
  - dla klienta indywidualnego: utrata pracy, zakończenie wypłat świadczeń socjalnych, rozwód, poważna choroba, śmierć dłużnika, uzyskanie informacji o nieterminowej obsłudze zadłużenia o znacznej wartości w innym banku (przeterminowanie powyżej 90 dni) lub rozpoczęcie działań egzekucyjnych/windykacyjnych przez inny bank,
  - dla klienta biznesowego: (przewidywane) niedobory środków pieniężnych, (przewidywana) wysoka dźwignia finansowa lub jej nagły wzrost, (przewidywane) złamanie klauzul finansowych, (przewidywane) pogorszenie sytuacji na rynku, na którym pozycja dłużnika jest słaba,
- udzielenie udogodnienia klientowi, który nie jest w stanie wywiązać się ze swoich zobowiązań finansowych wynikających z zawartej z Grupą umowy kredytowej ze względu na występujące lub spodziewane trudności finansowe,
- oszustwo kredytowe dłużnika wobec Grupy – uzasadnione podejrzenie wyłudzenia kredytu, tj. zobowiązanie, z którego dokumentacji kredytowej lub z ustalonego stanu faktycznego wynika, że został udzielony w wyniku świadomego wprowadzenia w błąd Grupy poprzez przedstawienie dokumentów, zaświadczeń, oświadczeń niezgodnych w treści ze stanem faktycznym,
- wystąpienie co najmniej 2 udogodnień w okresie 5 lat od zastosowania pierwszego udogodnienia.

W procesie identyfikacji utraty wartości, w pierwszej kolejności Grupa ocenia, czy występują obiektywne dowody lub przesłanki utraty wartości dla składników aktywów finansowych.

Kontrolą pod kątem utraty wartości ekspozycji objęty jest cały portfel kredytowy klientów detalicznych i klientów korporacyjnych. Ocena ekspozycji kredytowej pod kątem utraty wartości wykonywana jest w stosunku do dłużnika automatycznie w cyklu dziennym dla klientów z segmentów detalicznych oraz w cyklu bieżącym i w obowiązujących terminach monitoringu portfela regularnego i nieregularnego w stosunku do klientów

korporacyjnych. Wystąpienie obiektywnego dowodu utraty wartości wymaga przekwalifikowania klienta do portfela ekspozycji niepracujących (non-performing).

Identyfikacja przesłanki utraty wartości ekspozycji kredytowej klientów korporacyjnych wymaga indywidualnej eksperckiej oceny sytuacji dłużnika i decyzji, czy klasyfikacja do stanu niewykonania zobowiązania jest uzasadniona, tj.:

- oceny zdolności klienta do spłaty całości zobowiązania wobec Grupy zgodnie z umową oraz udokumentowania tej oceny,
- jeżeli nie stwierdza się stanu niewykonania zobowiązania lub utraty wartości należy przygotować pisemne uzasadnienie pozostawienia klienta w portfelu performing,
- jeżeli w wyniku oceny stwierdzono sytuację stanu niewykonania zobowiązania lub utratę wartości – przekwalifikowania klienta do portfela ekspozycji niepracujących (non-performing).

Jeżeli w wyniku oceny stwierdza się, że dla danego składnika aktywów finansowych nie istnieją dowody utraty wartości składnik ten włączany jest do grup aktywów finansowych o podobnych cechach ryzyka kredytowego, które wskazują na zdolność dłużnika do spłaty całości zobowiązania zgodnie z warunkami umowy. Odpis aktualizujący w tak wyznaczonych grupach wyliczany jest metodą kolektywną w oparciu o wycenę oczekiwanych strat kredytowych. Jeśli istnieją dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości składnika aktywów wycenianego według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej danego składnika instrumentu finansowego.

W praktyce oznacza to, że dla aktywów z portfela Etapu 3 podlegającego ocenie indywidualnej (aktywa finansowe istotnie indywidualnie) kalkulacja odpisu dokonywana jest bezpośrednio przy zastosowaniu zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych dla danego aktywa, a dla aktywów z portfela Etapu 3 podlegającego ocenie kolektywnej (aktywa finansowe nieistotnie indywidualnie) – określana jest przy użyciu metody kolektywnej kalkulacji odpisów z zastosowaniem oczekiwanej straty kredytowej w całym okresie życia aktywa. Podczas szacowania przyszłych przepływów pieniężnych brane są pod uwagę dostępne informacje na temat dłużnika, w szczególności ocenie podlega możliwość spłaty ekspozycji, a w przypadku, gdy ekspozycja kredytowa posiada zabezpieczenie, przy szacowaniu uwzględnia się również oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne z realizacji zabezpieczenia z uwzględnieniem m.in. czasu, kosztów oraz trudności związanych z odzyskaniem płatności w wyniku sprzedaży zabezpieczenia.

Jeżeli istniejące dowody utraty wartości składnika aktywów lub grupy aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu wskazują, że oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z wyżej wymienionych

aktywów finansowych nie wystąpią, wtedy kwota odpisu aktualizującego wartość aktywów równa jest ich wartości bilansowej.

Grupa stosuje nową definicję niewykonania zobowiązania (ang.: definition of default), zgodnie z wytycznymi Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EBA) nr EBA/GL/2016/07 z dnia 18.01.2017 dotyczącymi stosowania definicji niewykonania zobowiązania, określonej w art. 178 rozporządzenia (UE) nr 575/2013.

Wycena oczekiwanej straty kredytowej

Do wyceny oczekiwanej straty kredytowej w podejściu kolektywnym Grupa wykorzystuje dostosowane do wymagań MSSF 9 regulacyjne modele szacowania parametrów ryzyka (PD, LGD, EAD) zbudowane dla potrzeb zaawansowanej metody wewnętrznych ratingów (dalej: metoda AIRB). Modele parametrów ryzyka dla potrzeb MSSF 9 zachowują tę samą strukturę co modele regulacyjne, natomiast sposób estymacji konkretnych wartości parametrów (PD, LGD, EAD) jest dostosowany do wymagań MSSF 9, a w szczególności obejmuje racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych. Parametry modeli zostały skalibrowane według podejścia PIT („point-in-time”) i zaprognozowane w perspektywie 30 lat. W parametrze EAD uwzględniono harmonogramy spłat zgodnie z umowami kredytowymi.

Kwota odpisu aktualizującego wyliczana kolektywnie oparta jest na historii strat dla portfeli aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego. Na potrzeby wyznaczenia parametrów ryzyka stosowanych jest w Grupie ponad trzydzieści modeli, na potrzeby których ekspozycje klasyfikowane są do grup homogenicznych o podobnych charakterystykach na bazie różnych kryteriów (głównie cechy produktowe, np. długość kredytowania, forma zabezpieczenia i cel kredytowania oraz rodzaj klienta i finansowania). Ekspozycje z segmentu bankowości detalicznej dzieli się na kredyty hipoteczne i konsumpcyjne. Ekspozycje z segmentu bankowości korporacyjnej pogrupowane są głównie z uwagi na wielkość klienta (np. małe i średnie przedsiębiorstwa, korporacje), typ klienta (np. instytucje finansowe) przeznaczenie kredytu (np. finansowanie nieruchomości, finansowanie projektów) i produkt (np. leasing, faktoring).

Grupa wycenia oczekiwaną stratę kredytową w całym okresie życia pozostałym do zapadalności (ozn. LEL - Lifetime Expected Loss) na ekspozycji bez rozpoznanej utraty wartości jako zdyskontowaną sumą cząstkowych strat w okresie życia ekspozycji, odnoszących się do zdarzeń niewykonania zobowiązania w każdym 12-miesięcznym oknie czasowym pozostałym do daty zapadalności ekspozycji, z uwzględnieniem wag scenariuszy.

W przypadku ekspozycji zakwalifikowanych do Etapu 1 stosuje się 12-miesięczną stratę oczekiwaną.

Dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości z Etapu 3 (w stanie niewykonania zobowiązania - „in default”), dla których liczy się rezerwę kolektywną, Grupa wycenia oczekiwaną stratę kredytową w całym okresie życia pozostałym do zapadalności ekspozycji.

Wartość pieniądza w czasie jest odzwierciedlona w stracie oczekiwanej przez dwa czynniki dyskontujące:

- Dyskontowanie pomiędzy momentem wejścia należności w stan niewykonania zobowiązania, a momentem odzysku należności. Jest ono uwzględnione w parametrach regulacyjnych modeli LGD.
- Dyskontowanie pomiędzy datą sprawozdawczą a momentem wejścia ekspozycji w stan niewykonania zobowiązania, które jest dodatkowo wzięte pod uwagę w kalkulacji straty oczekiwanej w całym okresie życia (LEL). Zakłada się, że dla każdego rocznego przedziału czasu zdarzenie niewykonania zobowiązania występuje średnio w połowie okresu 0 – 12 miesięcy.

Grupa kalkuluje oczekiwaną stratę kredytową jako średnią ważoną prawdopodobieństwem z kilku scenariuszy (najczęściej trzech: bazowego, negatywnego i pozytywnego) o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia. Strata oczekiwana jest liczona oddzielnie dla każdego scenariusza a średnia ważona prawdopodobieństwem wynika z wag (prawdopodobieństw) przypisanych do każdego scenariusza (suma wag = 100%). Takie podejście wypełnia wymóg standardu, aby odpis na oczekiwane straty kredytowe był nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotą ustaloną w oparciu o szereg możliwych wyników.

Wagi scenariuszy wynikają wprost z przyjętych założeń makroekonomicznych. Grupa zdecydowała o wykorzystaniu 90-tego percentyla rozkładu zmiennych makroekonomicznych jako scenariusza negatywnego, zgodnie z założeniami innych kalkulacji w Grupie związanych z apetytem na ryzyko, które wykorzystują 90% przedział ufności (np. RWA at risk) oraz 10-tego percentyla dla scenariusza pozytywnego jako podejścia symetrycznego. 90-ty oraz 10-ty percentyl wpływają wprost na prawdopodobieństwo realizacji tych scenariuszy – oba posiadają statystycznie po 20% prawdopodobieństwa realizacji. Finalnie, prawdopodobieństwo realizacji scenariusza bazowego jest dopełnieniem prawdopodobieństw realizacji scenariuszy skrajnych i wynosi 60%.

Prognoza (wycena) straty oczekiwanej jest dokonywana w każdym punkcie czasu w przyszłości w zależności od oczekiwanych w danym punkcie warunków ekonomicznych. W oparciu o dane historyczne Grupa określiła relacje pomiędzy obserwowanymi parametrami straty oczekiwanej (PD, LGD), a czynnikami makroekonomicznymi jako funkcje, na podstawie których - przy zadanych prognozach czynników makroekonomicznych – oblicza się przewidywane wartości parametrów straty oczekiwanej w danym roku w przyszłości według podejścia PiT (tzw. forward looking PiT). Wpływ czynników makroekonomicznych na wysokość odpisów na oczekiwane straty kredytowe jest zapewniony w Grupie poprzez ich uwzględnienie w modelowaniu poszczególnych parametrów ryzyka, co umożliwia dobór czynników specyficznych dla danego rodzaju parametru i portfela. Wybór odpowiednich czynników makroekonomicznych jest elementem procesu budowy modelu i zawiera w sobie kilka etapów zarówno eksperckich - gwarantujących uzyskanie interpretowalnej ekonomicznie relacji - jak i czysto statystycznych umożliwiających ocenę istotności i siły występującej relacji. Ocena adekwatności wpływu czynników makroekonomicznych jest elementem całościowej oceny modeli wyznaczania odpisów na oczekiwane straty kredytowe w ramach przeprowadzanego przez Grupę monitoringu modeli.

Dla potrzeb oszacowania straty oczekiwanej Grupa określa poziom ekspozycji EAD tylko dla nieodwołalnych zobowiązań kredytowych poprzez zastosowanie współczynników konwersji CCF (procent wykorzystania wolnej części limitu kredytowego w okresie od daty sprawozdawczej do wystąpienia niewykonania zobowiązania) z regulacyjnych modeli EAD (oszacowanych według podejścia TTC – „through the cycle”). EAD spada z czasem zgodnie z harmonogramem spłat danej ekspozycji.

Dla ekspozycji z określoną datą końcowej spłaty czas do zapadalności został ograniczony do 30 lat. W przypadku, gdy istotna część portfela ma czas trwania powyżej 30 lat, długość okresu do zapadalności odpowiada przewidywanemu czasowi trwania takich ekspozycji.

Dla ekspozycji bez określonej daty końca zaangażowania (np. niektóre kredyty odnawialne i karty kredytowe) oczekiwany czas do zapadalności jest określonym statystycznie parametrem behawioralnym.

Parametr LGD, będący funkcją stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego i wyrażony jako procent EAD, jest szacowany na poziomie produktu i ekspozycji w oparciu o odpowiednio skalibrowane dla potrzeb MSSF 9 parametry z regulacyjnych modeli LGD (oszacowane według podejścia TTC – „through the cycle”). Odzyski z zabezpieczeń są integralną częścią budowy modeli LGD i co do zasady kryteria uznania zabezpieczenia są zgodne z wymaganiami CRR. Do najważniejszych uznanych przez Grupę zabezpieczeń należą zabezpieczenia hipoteczne (mieszkalne i komercyjne) oraz gwarancje i poręczenia.

Poziom parametru LGD, służący do wyliczania kwoty odpisu aktualizującego metodą kolektywną dla ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości (PD = 100%), jest uzależniony od czasu przebywania ekspozycji kredytowej w stanie niewykonania zobowiązania. Dodatkowo, w segmencie klientów korporacyjnych w zakresie dużych i średnich firm, Grupa stosuje tzw. politykę pełnej rezerwy, która zakłada, że dla ekspozycji pozostających w stanie niewykonania zobowiązania co najmniej 2 lata, wartość parametru LGD wynosi 100%, z wyjątkiem ekspozycji zabezpieczonych hipoteką (na pierwszym miejscu) i/ lub gwarancją BGK, gdy łączna wartość zabezpieczeń jest nie niższa niż połowa nominalnej wartości zabezpieczanej ekspozycji kredytowej (LTV ≤ 200%). W takich przypadkach wartość parametru LGD wynosi 100% po upływie 5 lub 8 lat w zależności od ratingu klienta (20-22). Analogicznie, w ramach segmentu klientów detalicznych oraz przedsiębiorców zastosowanie zasad polityki pełnej rezerwy (tj.: LGD = 100%) uzależnione jest od wystąpienia następujących warunków:

- nastąpiło zdarzenie utraty wartości, oraz obiektywne dowody utraty wartości występują nieprzerwanie przez 2 lata od daty rozpoznania utraty wartości wobec przedsiębiorców i aktualne przeterminowanie jest powyżej 90 dni,
- ekspozycje w stanie default, które należą do portfela zakupionego z utratą wartości (POCI),
- ekspozycje oceniono jako oszustwo kredytowe (fraud), tj. zostały zarejestrowane jako podejrzenie wyłudzenia kredytu lub zgłoszone jako zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Ujęcie odpisu na oczekiwane straty kredytowe dotyczącego aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu

Utrata wartości wykazywana jest jako zmniejszenie wartości bilansowej składnika, zaś kwota straty obciąża rachunek zysków i strat okresu.

Jeżeli w kolejnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany przez rachunek zysków i strat. Grupa określiła zdarzenia skutkujące możliwością odwrócenia utraty wartości ekspozycji kredytowej.

Grupa stosuje te same kryteria dla celów wyjścia klienta ze stanu niewykonania zobowiązania i odwrócenia straty z tytułu utraty wartości. Proces rozpoczęcia okresu próbnego i następnie uzdrowienia, tj. przejścia z portfela niepracującego (non-performing) do portfela performing jest realizowany:

- dla klientów z segmentu kredytów hipotecznych i konsumenckich – na poziomie segmentu biznesowego, chyba że dotyczy sytuacji rozpoznawanej na poziomie dłużnika (np. upadłość),
- dla klientów korporacyjnych – na poziomie dłużnika.

Jeżeli dłużnik znajduje się w portfelu z utratą wartości i nie posiada żadnej ekspozycji w statucie udzielonego udogodnienia w spłacie (forbearance) - zostaje uznany za uzdrowionego i zakwalifikowany do portfela pracującego (performing), jeżeli są spełnione wszystkie następujące warunki w poniższej kolejności:

- żaden dowód utraty wartości lub przesłanka utraty wartości będące źródłem niewykonania zobowiązania lub wskazujące na wysokie prawdopodobieństwo niedokonania płatności – nie są aktywne,
- od daty zakończenia dowodu/ przesłanki utraty wartości upłynęło co najmniej 3 miesiące (okres próbny) i w tym okresie zachowanie (zamiar spłaty) i sytuacja klienta (zdolność spłaty) zostały pozytywnie ocenione, a w przypadku klienta korporacyjnego ocena sytuacji finansowej została udokumentowana,
- klient dokonywał regularnych spłat, tj. brak zaległości >30 dni w okresie próbnym,
- po zakończeniu okresu próbnego klient został uznany za zdolnego do spłaty zobowiązań kredytowych w całości, bez korzystania z zabezpieczenia,
- brak zaległości w spłacie przekraczających kwotę limitu bezwzględnego; jeżeli występują zaległości w kwocie przewyższającej kwotę limitu bezwzględnego, okres próbny zostaje wydłużony do czasu obniżenia kwoty zaległości poniżej kwoty tego limitu.

Klient znajdujący się w portfelu z utratą wartości posiadający ekspozycję ze statusem udzielonego udogodnienia w spłacie (forbearance) - zostaje uznany za uzdrowionego i zakwalifikowany do portfela pracującego (performing) jeżeli są spełnione wszystkie następujące warunki:

- żaden dowód utraty wartości lub przesłanka utraty wartości będące źródłem niewykonania zobowiązania lub wskazujące na wysokie prawdopodobieństwo niedokonania płatności - nie są aktywne,
- od ostatniego z poniższych zdarzeń upłynęło co najmniej 12 miesięcy (okres próbny):
  - przyznanie ostatnich środków restrukturyzacji tj. udzielenia udogodnienia w spłacie (forbearance),
  - ekspozycji został nadany status niewykonania zobowiązania;
  - koniec okresu karencji określonego w umowie restrukturyzacyjnej,
- w okresie próbnym klient dokonał istotnych/ regularnych spłat:
  - klient, w ramach swoich regularnych płatności zgodnych z ustalonymi warunkami restrukturyzacji, spłacił materialną kwotę w wysokości stanowiącej wcześniejsze przeterminowanie (jeżeli były kwoty przeterminowane) lub umorzenie (jeżeli nie było żadnych kwot przeterminowania),
  - klient dokonywał regularnych spłat, zgodnie z nowym harmonogramem uwzględniającym warunki restrukturyzacji, tj. brak zaległości > 30 dni w okresie próbnym.
- na koniec okresu próbnego klient nie ma żadnych kwot przeterminowanych i nie ma obaw, co do pełnej spłaty ekspozycji zgodnie z warunkami umowy restrukturyzacyjnej.

Grupa ustaliła następujące dodatkowe warunki odwrócenia utraty wartości / wyjścia ze statusu niewykonania zobowiązania (default) obowiązujące wszystkich klientów:

- Jeśli w okresie próbnym zostanie zidentyfikowany dowód lub przesłanka utraty wartości będące źródłem niewykonania zobowiązania/ wskazujące na wysokie prawdopodobieństwo nie dokonania płatności, data zakończenia okresu próbnego zostanie ponownie ustalona i okres próbny zaczyna się liczyć od początku od momentu wygaśnięcia działania dowodu/ przesłanki.
- Jeżeli w trakcie trwania okresu próbnego i po okresie karencji spłaty wystąpiło zdarzenie DPD > 30, data zakończenia okresu próbnego zostanie zresetowana i okres próbny zaczyna się liczyć od początku od momentu, kiedy DPD wróciło do poziomu poniżej 31 dni.
- Wszystkie warunki odwrócenia utraty wartości/ wyjścia ze stanu niewykonania zobowiązania powinny być spełnione także w odniesieniu do nowych ekspozycji wobec klienta, w szczególności, jeżeli poprzednie ekspozycje kredytowe tego klienta będące wcześniej w restrukturyzacji zostały zbyte lub trwale odpisane.

Wyjątek od zasady braku aktywnych dowodów/ przesłanek utraty wartości będących źródłem niewykonania zobowiązania stanowi dowód „klasyfikacja do Etapu 3/ rezerwa” - jego utrzymywanie się nie wstrzymuje

rozpoczęcia okresu próbnego (ponieważ jest on skutkiem a nie przyczyną niewykonania zobowiązania) - klasyfikacja do Etapu 3 i rezerwa utrzymywane są również w okresie próbnym.

Przesłanki klasyfikacji aktywa finansowego wycenianego według wartości godziwej przez inne całkowite dochody do Etapu 3

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy wystąpiły obiektywne dowody utraty wartości dłużnych aktywów finansowych klasyfikowanych do wyceny według wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Potwierdzenie wystąpienia obiektywnego dowodu utraty wartości jest przesłanką do klasyfikacji aktywa do etapu 3.

Dowody wskazujące, że aktywo finansowe lub grupa aktywów finansowych trwale utraciła wartość mogą wynikać z jednej lub kilku przesłanek, które zaprezentowane zostały poniżej:

- znaczące trudności finansowe emitenta (np.: znaczące ujemne kapitały własne, wysokie ponoszone straty w bieżącym roku przekraczające kapitał własny, wypowiedzenie umowy kredytowej o znaczącej wartości w innym banku),
- niedotrzymanie warunków umowy, w tym w szczególności niespłacenie lub zaleganie ze spłatą wymagalnych zobowiązań (np.: odsetek lub nominału), interpretowane jako materializacja ryzyka kredytowego emitenta,
- przyznanie emitentowi przez jego wierzycieli udogodnień w spłacie zobowiązań, których by nie otrzymał w innych okolicznościach,
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej emitenta,
- identyfikacja utraty wartości aktywa finansowego w poprzednim okresie,
- zanik aktywnego rynku na aktywo finansowe, który może wynikać z trudności finansowych emitenta,
- opublikowane analizy oraz przewidywania agencji ratingowych lub innych jednostek, które potwierdzają określony (wysoki) profil ryzyka aktywa finansowego,
- inne możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na możliwy do ustalenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z grupy aktywów finansowych, które pojawiły się po dacie ich początkowego ujęcia w księgach Grupy. Dane o których mowa powyżej mogą dotyczyć niekorzystnych zmian w sytuacji płatniczej grupy emitentów, kraju lub lokalnych warunków ekonomicznych, które są skorelowane z brakiem spłat z grupy aktywów finansowych.

Ujęcie odpisu na oczekiwane straty kredytowe dotyczącego dłużnych aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Straty z tytułu utraty wartości dłużnych aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody ujmuje się w rachunku zysków i strat. Straty te wyłącza się z innych całkowitych dochodów.

14.14. Zakupione lub utworzone aktywa finansowe dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe

Grupa rozpoznaje jako odrębną kategorię aktywa finansowe zakupione lub utworzone, które są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe na moment początkowego ujęcia (Purchased and originated credit-impaired financial assets, POCI).

Aktywa te mogą zostać ujęte w rezultacie:

- transakcji nabycia aktywa ze zidentyfikowaną utratą wartości,
- istotnej modyfikacji (opisanej w punkcie 14.5) następującej po wyłączeniu z ksiąg pierwotnego zaangażowania lub
- udzielonego nowego zaangażowania kredytowego klientowi dla którego inne zaangażowania klasyfikowane są do Etapu 3.

Aktywa te wyłączone są z modelu opartego o trójetapowe podejście opisane w punkcie 14.13.

Powyższe oznacza, że każda zmiana skumulowanych oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia tych aktywów finansowych, zarówno pozytywna jak i negatywna, ujmowana jest w rachunku wyników jako zysk lub strata z tytułu utraty wartości.

15. Rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne

15.1. Rzeczowe aktywa trwałe

Własne składniki rzeczowych aktywów trwałych

Rzeczowe aktywa trwałe stanowią kontrolowane środki trwałe oraz nakłady na ich budowę. Do środków trwałych zaliczane są składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.

Rzeczowe aktywa trwałe, za wyjątkiem budynków i gruntów wykazuje się według modelu opartego na cenie nabycia lub koszcie wytworzenia tzn. po początkowym ujęciu wykazuje się według kosztu historycznego pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne / umorzeniowe oraz z tytułu utraty wartości. Na koszt historyczny składają się cena nabycia / koszt wytworzenia i koszty bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów.

Każda część składowa pozycji rzeczowych aktywów trwałych, której cena nabycia lub koszt wytworzenia jest istotny w porównaniu z ceną nabycia lub kosztem wytworzenia całej pozycji jest amortyzowana osobno. Grupa alokuje początkową wartość pozycji rzeczowych aktywów trwałych na jej istotne części.

Budynki i grunty wykazuje się według modelu opartego na wartości przeszacowanej tzn. po początkowym ujęciu wykazuje się w wartości przeszacowanej, stanowiącej jej wartość godziwą na dzień przeszacowania, pomniejszonej o kwotę późniejszej zakumulowanej amortyzacji i późniejszych zakumulowanych odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości. Przeszacowania przeprowadza się na tyle regularnie, aby wartość bilansowa nie różniła się w sposób istotny od wartości, która zostałaby ustalona przy zastosowaniu wartości godziwej na dzień bilansowy.

Efekt przeszacowania jest odzwierciedlony w innych całkowitych dochodach w przypadku wzrostu wartości lub w rachunku zysków i strat w przypadku spadku wartości bilansowej składnika. Jednakże zwiększenie wartości ujmowane jest jako przychód w rachunku zysków i strat w takim zakresie, w jakim odwraca ono zmniejszenie wartości z tytułu przeszacowania tego samego składnika aktywów, które poprzednio ujęto jako koszt danego okresu w rachunku zysków i strat. Analogicznie zmniejszenie wartości aktywa wynikające z przeszacowania rozlicza się z odnośną nadwyżką powstałą w wyniku poprzednio dokonanego przeszacowania tego aktywa. Całość nadwyżki z przeszacowania odnoszona jest na zyski zatrzymane w momencie wycofania z użycia lub zbycia składnika aktywów.

Środki trwałe w leasingu

Grupa jest stroną umów leasingowych, na podstawie których otrzymuje prawo do kontroli użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów na dany okres w zamian za wynagrodzenie. Grupa stosuje postanowienia

MSSF 16 do wszystkich umów leasingowych z wyjątkiem kontraktów leasingu aktywów niematerialnych oraz zwolnień przewidzianych w standardzie i opisanych poniżej.

Grupa dokonuje identyfikacji komponentów leasingowych i nieleasingowych w zawartych umowach. Opłaty nieleasingowe z tytułu umów ujmowane są na podstawie odpowiednich MSSF. Opłaty leasingowe podlegają ewidencji zgodnie z poniżej opisanymi zasadami.

W dacie rozpoczęcia leasingu Grupa ujmuje aktywa z tytułu prawa do użytkowania aktywa. Początkową wycenę zobowiązania z tytułu leasingu Grupa wyznacza w wysokości bieżącej wartości przyszłych opłat leasingowych. Identyfikacja przyszłych opłat leasingowych wymaga ustalenia okresu leasingu. Określając okres leasingu Grupa bierze pod uwagę nieodwołalny okres leasingu wraz z okresami, na które można przedłużyć leasing oraz okresami, w których można wypowiedzieć leasing. W dacie rozpoczęcia umowy leasingowej Grupa ocenia, czy można z wystarczającą pewnością założyć, że skorzysta z opcji przedłużenia leasingu, lub że nie skorzysta z opcji wypowiedzenia leasingu. W celu wykonania oceny Grupa uwzględnia wszystkie istotne fakty i okoliczności, które tworzą zachętę ekonomiczną do skorzystania lub nieskorzystania z tych opcji. Grupa dokonuje przeglądu okresu leasingu w celu ponownej oceny istotnych zdarzeń lub okoliczności, które mogą wpływać na oszacowaną długość okresu leasingu. Leasing przestaje być egzekwowalny gdy zarówno leasingobiorca, jak i leasingodawca ma prawo wypowiedzenia leasingu bez konieczności uzyskania zezwolenia drugiej strony, czego konsekwencją jest najwyżej nieznaczna kara. Dla kontraktów leasingowych zawartych na czas nieokreślony, w których występuje obustronna opcja wypowiedzenia oraz potencjalnie wysokie koszty związane z rozwiązaniem kontraktu Grupa dokonuje oszacowania okresu leasingu.

Do wyznaczenia zdyskontowanej wartości opłat leasingowych Grupa stosuje stopę procentową leasingu, a jeżeli stopa nie jest łatwo dostępna, Grupa stosuje krańcową stopę procentową. Grupa określa stopę procentową leasingu jako sumę stopy oprocentowania swap-ów i wewnętrznej ceny transferowej, z uwzględnieniem walut w jakich denominowane są kontrakty leasingowe oraz okresów zapadalności umów. Po dacie rozpoczęcia leasingu, wartość bilansowa zobowiązania:

- powiększana jest o naliczone odsetki leasingowe, które ujmowane są w rachunku zysków i strat jako koszty odsetkowe,
- pomniejszana jest o zapłacone opłaty leasingowe,
- aktualizowana jest w wyniku ponownej oceny, zmiany leasingu lub zmiany zasadniczo stałych opłat leasingowych.

W dacie rozpoczęcia leasingu Grupa ujmuje aktywa z tytułu prawa do użytkowania według kosztu, którego podstawą jest kwota początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu. Koszt składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania obejmuje również:

- opłaty zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed datą rozpoczęcia leasingu, pomniejszone o otrzymane zachęty leasingowe,
- początkowe koszty bezpośrednie poniesione przez leasingobiorcę,
- koszty, które mają zostać poniesione przez leasingobiorcę w związku z doprowadzeniem aktywa do stanu pierwotnego.

Prawo do użytkowania podlega amortyzacji przez okres trwania leasingu oraz jest pomniejszane o straty z tytułu utraty wartości. Aktualizacja wartości prawa do użytkowania w okresie trwania leasingu następuje w wyniku modyfikacji umowy leasingu.

Grupa korzysta ze zwolnienia dla:

- leasingów krótkoterminowych - umowa może być zaklasyfikowana jako umowa krótkoterminowa, jeżeli okres trwania umowy nie przekracza 12 miesięcy, a w stosunku do przedmiotu umowy nie jest przewidziana opcja zakupu,
- leasingów, w których przedmiot umowy ma niską wartość- aktywa mogą być zaklasyfikowane jako aktywa o niskiej wartości, jeżeli cena brutto nabycia nowego składnika nie przekracza kwoty 5 000 EUR, a przedmiot umowy nie jest i nie będzie oddany w subleasing.

Opłaty leasingowe z tytułu powyżej wskazanych kontraktów Grupa ujmuje jako koszty w rachunku zysków i strat w sposób systematyczny przez okres trwania leasingu.

15.2. Wartości niematerialne

Składnik wartości niematerialnych to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów, który nie posiada postaci fizycznej.

Do wartości niematerialnych klasyfikowane są aktywa spełniające następujące wymagania:

- można je wyodrębnić lub wydzielić z jednostki gospodarczej i sprzedać, przekazać, licencjonować lub oddać do odpłatnego użytkowania osobom trzecim, zarówno indywidualnie, jak też łącznie z powiązanymi z nimi umowami, składnikami aktywów lub zobowiązań,
- wynikają z tytułów umownych lub innych tytułów prawnych, bez względu na to, czy podlegają one przeniesieniu lub wyodrębnieniu z jednostki gospodarczej lub innych praw i obowiązków.

Wartość firmy

Wartość firmy z tytułu przejęcia jednostki jest początkowo ujmowana według ceny nabycia stanowiącej kwotę nadwyżki sumy:

- przekazanej zapłaty,
- kwoty wszelkich niekontrolujących (mniejszości) udziałów w jednostce przejmowanej oraz

- w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami, wartości godziwej na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej,

nad kwotą netto ustaloną na dzień przejęcia wartości możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań.

Wartość firmy prezentowana w sprawozdaniu finansowym Grupy ujęta została w oparciu o wymagania obowiązujące na dzień zastosowania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy tj.: według ceny nabycia stanowiącej nadwyżkę kosztów połączenia jednostek gospodarczych nad udziałem jednostki przejmującej w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych. Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Oprogramowanie komputerowe

Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są aktywowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i jego zaimplementowania.

Nakłady związane z utrzymywaniem oprogramowania komputerowego są wykazywane jako koszty w momencie ich poniesienia.

Pozostałe wartości niematerialne

Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Grupę, wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Późniejsze nakłady

Nakłady poniesione po początkowym ujęciu nabytego składnika wartości niematerialnych są aktywowane tylko w przypadku, gdy spełnione są obowiązujące w Grupie kryteria standardów. W pozostałych przypadkach nakłady te są ujmowane w rachunku zysków i strat jako koszty w momencie ich poniesienia.

15.3. Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych dokonywane są metodą liniową zgodnie z ustalonymi stawkami amortyzacji przez przewidywany okres ich użyteczności ekonomicznej. Przez wartość podlegającą amortyzacji rozumie się cenę nabycia lub koszt wytworzenia danego składnika aktywów po pomniejszeniu o wartość końcową (rezydualną) tego składnika. Okres ekonomicznej użyteczności, stawki amortyzacji a także wartość końcowa rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji są corocznie weryfikowane. Wnioski z tej weryfikacji stanowią podstawę dla ewentualnej zmiany okresów amortyzacji rozpoznawanej prospektywnie od daty dostosowania (efekt takiej zmiany jest zgodnie z MSR 8 odnoszony do rachunku zysków i strat).

W przypadku budynków podlegających wycenie do wartości godziwej saldo zakumulowanego umorzenia w dniu przeszacowania jest eliminowane z wartości bilansowej brutto, a wartość bilansowa netto korygowana do wartości przeszacowanej.

Odpisy amortyzacyjne rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych są ujmowane w rachunku zysków i strat. Wartość firmy oraz inne wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania są systematycznie testowane pod kątem utraty wartości na każdy dzień bilansowy. Szacowane okresy użytkowania są następujące:

• budynki i budowle	50 lat
• inwestycje w obce środki trwałe	okres najmu, dzierżawy, leasingu, nie dłuższy niż 10 lat
• urządzenia	3 - 7 lat
• wyposażenie	5 lat
• koszty wytworzenia oprogramowania	3 lata
• oprogramowanie komputerowe	3 lata

15.4. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje oceny rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych pod względem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości.

W przypadku istnienia takiej przesłanki, Grupa dokonuje formalnego oszacowania wartości odzyskiwalnej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, uznaje się utratę jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwalnej.

W zakresie wartości firmy test na utratę wartości przeprowadza się na dzień bilansowy bez względu na to czy istnieją przesłanki wskazujące, że taka utraty wartości wystąpiła.

Ujęcie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują wpływów pieniężnych niezależnie od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwalnej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Grupa ustala wartość odzyskiwalną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa lub jego ośrodka wypracowującego środki pieniężne przekracza wartość odzyskiwalną. Utrata wartości firmy ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, tworzony jest odpis z tytułu utraty wartości.

Odpis z tytułu utraty wartości jest ujmowany w rachunku zysków i strat. Odpisy z tytułu utraty wartości w przypadku ośrodków wypracowujących środki pieniężne w pierwszej kolejności redukują wartość firmy przypadającą na te ośrodki wypracowujące środki pieniężne (grupę ośrodków), a następnie redukują proporcjonalnie wartość księgową innych aktywów w ośrodku (grupie ośrodków).

Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w odniesieniu do wartości firmy nie podlega odwracaniu.

W przypadku innych aktywów, odpis ten podlega odwracaniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony tylko do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej, która pomniejszona o kwotę amortyzacji, zostałaby wyznaczona, jeżeli nie zostałby ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości.

16. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikowane są aktywa trwałe, w przypadku, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie poprzez ich dalsze wykorzystanie. Sytuacja taka ma miejsce, gdy pojedynczy składnik aktywów (lub grupa) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w jego bieżącym stanie z uwzględnieniem jedynie normalnych i zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywów oraz jego sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży ujmuje się w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji. W przypadku, gdy kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży nie są dłużej spełniane, Grupa zaprzestaje klasyfikacji tego składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży oraz dokonuje reklasyfikacji do odpowiedniej kategorii aktywów.

W takim przypadku Grupa wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (lub nie wchodzi już w skład grupy przeznaczonej do sprzedaży) w kwocie niższej z:

- jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży,

- jego wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o braku jego sprzedaży.

Działalność zaniechana to element przedsięwzięcia Grupy, który został zbyty lub jest zakwalifikowany jako przeznaczony do sprzedaży, jak również stanowi odrębną, ważną dziedzinę działalności lub jej geograficzny obszar działalności, albo jest jednostką zależną nabytą wyłącznie z zamiarem jej odsprzedaży. Klasyfikacja do działalności zaniechanej następuje w momencie zbycia lub w momencie, gdy działalność spełnia kryteria działalności przeznaczonej do sprzedaży, jeśli ten moment nastąpił wcześniej. Grupa do zbycia, która ma zostać wycofana z użytkowania, również może się kwalifikować jako działalność zaniechana.

17. Inne aktywa finansowe

Inne aktywa finansowe obejmują należności handlowe i inne należności.

Grupa zastosowała uproszczone podejście w zakresie szacowania odpisu na oczekiwane straty kredytowe i ujmuje odpis w kwocie równej oczekiwanym stratom kredytowym w całym okresie życia należności.

Należności handlowe obejmowane są odpisami aktualizującymi po osiągnięciu progu przeterminowania w wysokości 60 dni. W uzasadnionych przypadkach, a w szczególności w przypadku należności z tytułu niedoborów i szkód, roszczeń kwestionowanych przez dłużników oraz innych należności, dla których ryzyko nieodzyskania Grupa ocenia jako wysokie, odpisów aktualizujących dokonuje się we wcześniejszym terminie.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualną wartość pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako wynik z tytułu odsetek.

Należności budżetowe prezentowane są w ramach innych aktywów finansowych, z wyjątkiem należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, które stanowią w sprawozdaniu z sytuacji finansowej odrębną pozycję.

18. Rezerwy

Rezerwy, w tym na pozycje pozabilansowe, są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jeżeli na Grupie ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych i prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków. Jeżeli skutek jest istotny, kwotę rezerwy wyznacza się za pomocą zdyskontowanych oczekiwanych przepływów pieniężnych według stopy przed opodatkowaniem, która odzwierciedla bieżącą ocenę rynku odnośnie wartości pieniądza w czasie oraz, tam gdzie to dotyczy, ryzyka związane z danym składnikiem zobowiązań. W oparciu o powyższą zasadę rozpoznawane są rezerwy na pozycje pozabilansowe obciążone ryzykiem takie jak: gwarancje niefinansowe, akredytywy dokumentowe, nieodwołalne niewykorzystane linie kredytowe.

Utworzone rezerwy na nieodwołalne niewykorzystane linie kredytowe dla zaangażowań korporacyjnych wykazywane są w rachunku zysków i strat, w pozycji *Odpisy na oczekiwane straty kredytowe*.

Grupa tworzy rezerwy na koszty restrukturyzacji tylko wtedy, gdy zostaną spełnione ogólne kryteria dotyczące ujmowania rezerw wynikające z MSR 37, w szczególności gdy Grupa posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji określający co najmniej działalność lub część działalności, której dotyczy, podstawowe lokalizacje, miejsce zatrudnienia, funkcje i przybliżoną liczbę pracowników objętych odszkodowaniem, kwotę nakładów do poniesienia oraz termin przeprowadzenia. Warunkiem niezbędnym do utworzenia rezerwy jest również rozpoczęcie restrukturyzacji albo jej publiczne ogłoszenie. Utworzone rezerwy obejmują tylko bezpośrednie i nieodzowne nakłady powstające w wyniku restrukturyzacji nie związane z bieżącą działalnością i nie obejmują przyszłych kosztów operacyjnych.

Grupa tworzy rezerwy na ryzyko prawne w sposób indywidualny lub portfelowy:

- w podejściu indywidualnym Grupa tworzy rezerwy na zobowiązania z tytułu spraw sądowych oraz innych należności o charakterze roszczeń prawnych jeżeli szacowane prawdopodobieństwo realizacji takiego zobowiązania jest wyższe niż 50%,
- w przypadku występowania szeregu podobnych spraw sądowych lub innych należności o charakterze roszczeń prawnych, prawdopodobieństwo wypływu środków w celu wypełnienia przez Grupę obowiązku jest ustalane portfelowo przy uwzględnieniu grupy obowiązków jako całości, a szacunek rezerwy dokonywany jest metodą wartości oczekiwanej jako średniej ważonej prawdopodobieństwem z kilku scenariuszy (najczęściej trzech: bazowego, pozytywnego i negatywnego) o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia.

Grupa stosuje powyższe zasady w przypadku roszczeń prawnych, które nie wpływają na przepływy pieniężne z tytułu aktywów finansowych ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej – w takim przypadku Grupa stosuje zasady zgodne z MSSF 9, jak opisano w punkcie 14.6.

W przypadku, gdy roszczenie prawne dotyczy aktywa finansowego, które zostało wyłączone ze sprawozdania z sytuacji finansowej (np. spłacone), postawą tworzenia rezerwy jest MSR 37.

19. Rozliczenia międzyokresowe

19.1. Koszty rozliczane w czasie

Koszty rozliczane w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są przede wszystkim rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Grupy przez kontrahentów, oraz opłacone z góry koszty ubezpieczeń, które zostaną rozliczone w następnych okresach. Koszty rozliczane w czasie prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Inne aktywa*.

19.2. Przychody przyszłych okresów

Pozycja obejmuje głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Przychody rozliczane w czasie prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Inne zobowiązania*.

20. Świadczenia pracownicze

20.1. Świadczenia wynikające z Ustawy o pracowniczych programach emerytalnych

Wydatki ponoszone w związku z programem określonych składek są ujmowane jako koszty w rachunku zysków i strat.

20.2. Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy (inne niż świadczenia z tytułu rozwiązania umowy o pracę) zawierają wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Grupa ujmuje przewidywaną niezdyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń pracowniczych jako koszty w okresie, w którym pracownicy świadczyli związaną z nimi pracę (bez względu na termin zapłaty) w korespondencji z pozostałymi zobowiązaniami.

Kwota krótkoterminowych świadczeń pracowniczych z tytułu niewykorzystanych dni urlopowych przysługujących pracownikom Grupy jest wyliczana jako suma niewykorzystanych urlopów przysługujących poszczególnym pracownikom Grupy.

20.3. Długoterminowe świadczenia pracownicze

20.3.1. Świadczenia z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy

Rezerwy na odprawy emerytalne przyznane w ramach świadczeń z tytułu regulacji wynikających z Kodeksu Pracy szacowane są na podstawie wyceny aktuarialnej. Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej ujmowana i aktualizowana jest w okresach rocznych.

Rezerwy z tytułu długoterminowych świadczeń pracowniczych ujmuje się w pozycji Rezerwy sprawozdania z sytuacji finansowej w korespondencji z kosztami wynagrodzeń w rachunku zysków i strat.

Opis założeń metody kalkulacji i prezentacji zysków i strat aktuarialnych zawarty jest w punkcie dotyczącym zastosowanych szacunków w zakresie rezerw na odprawy emerytalne i rentowe.

20.3.2. Świadczenia wynikające z programu zmiennych składników wynagrodzeń

Świadczenia przyznawane w ramach programu zmiennych składników wynagrodzeń składają się z dwóch części:

- części płatnej w gotówce (maksymalnie 50%) oraz
- części przyznanej w formie akcji fantomowych (minimalnie 50%, po zaokrągleniu do pełnego instrumentu), uprawniających do otrzymania środków pieniężnych, których ostateczna wysokość uzależniona jest od ceny akcji ING Banku Śląskiego S.A.

Cześć programu płatna w gotówce wykazywana jest zgodnie z metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych i jest rozliczana w czasie w okresie oceny pracowników (tj. w trakcie roku pracy, za który pracownicy otrzymują świadczenie. Wartość świadczenia ujmowana jest jako zobowiązanie wobec pracowników w korespondencji z rachunkiem wyników.

W przypadku świadczeń przyznawanych w formie akcji fantomowych zastosowanie ma roczny termin przetrzymania akcji, który dotyczy zarówno części przyznanej po roku oceny (część nieodroczonej) jak i części odroczonej świadczenia na zasadach analogicznych jak w zakresie części gotówkowej (na okresy roczne, dwuletnie, trzyletnie). Podczas okresu przetrzymania pracownik któremu przyznano świadczenie nie może wykonać praw związanych z przyznanymi akcjami fantomowymi.

Wartość godziwa akcji fantomowych bazuje na cenie akcji Banku. W trakcie okresu oceny ujmowane jest zobowiązanie w korespondencji z rachunkiem zysków lub strat. Zobowiązanie wyceniane jest jako wartość godziwa akcji fantomowych (w oparciu o cenę akcji Banku) i oczekiwanej liczby akcji fantomowych do przyznania. Zobowiązanie jest przeszacowywane do daty rozliczenia akcji fantomowych w celu odzwierciedlenia zmian w wartości godziwej oraz w oczekiwanej liczbie akcji fantomowych do przyznania.

21. Kapitały

Na kapitały własne składają się: kapitał akcyjny, kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej, skumulowane inne całkowite dochody oraz zyski zatrzymane. Wszystkie kwoty kapitałów i funduszy wykazywane są w wartości nominalnej.

Kapitał akcyjny

Kapitał zakładowy wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru handlowego.

Dywidendy

Dywidendy za dany rok, które zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie, ale nie zostały wypłacone na dzień bilansowy, ujawnia się w pozycji zobowiązania z tytułu dywidendy w ramach Pozostałych zobowiązań.

Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej

Tworzony jest z premii emisyjnej uzyskanej z emisji akcji, pomniejszonej o poniesione bezpośrednie koszty z nią związane.

Skumulowane inne całkowite dochody

Skumulowane inne całkowite dochody tworzone są w wyniku:

- wyceny instrumentów finansowych zakwalifikowanych do wyceny przez inne całkowite dochody,
- wyceny pochodnych instrumentów finansowych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie przepływów pieniężnych,
- wyceny aktywów trwałych wycenianych według wartości godziwej,
- zysków / strat aktuarialnych.

Na skumulowane inne całkowite dochody odnosi się zmiany aktywa lub rezerwy z tytułu podatku odroczonego wynikające z ujęcia powyższych wycen. Skumulowane inne całkowite dochody nie podlegają dystrybucji.

Zyski zatrzymane

Zyski zatrzymane tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawa. Zyski zatrzymane obejmują:

- pozostały kapitał zapasowy,
- pozostałe kapitały rezerwowe,
- fundusz ryzyka ogólnego,
- wycenę motywacyjnych programów pracowniczych,
- niepodzielony wynik z lat ubiegłych,
- wynik finansowy netto przypadający na jednostkę dominującą.

Pozostały kapitał zapasowy, pozostały kapitał rezerwowy i fundusz ryzyka ogólnego tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawa.

Fundusz ogólnego ryzyka bankowego tworzony jest zgodnie z przepisami ustawy Prawo Bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku z późniejszymi zmianami, z zysku po opodatkowaniu.

Wynik finansowy netto przypadający na jednostkę dominującą stanowi wynik brutto z rachunku zysków i strat roku bieżącego skorygowany obciążeniem z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych oraz o wynik przypadający na udziały mniejszości.

22. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Z punktu widzenia rachunku przepływów pieniężnych na stan środków pieniężnych składa się wartość gotówki (w kasach i Banku Centralnym) oraz jej ekwiwalentów, na które składają się salda na rachunkach bieżących i rachunkach lokat jednodniowych w innych bankach.

23. Podatki

23.1. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy ujmowany jest jako podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w kapitale.

Bieżący podatek jest zobowiązaniem podatkowym odnoszącym się do przychodu do opodatkowania przy użyciu stopy podatkowej obowiązującej na dzień bilansowy, wraz ze wszystkimi korektami zobowiązania podatkowego dotyczącego poprzednich lat.

23.2. Odroczony podatek dochodowy

Grupa tworzy rezerwę na przejściową różnicę z tytułu podatku dochodowego spowodowaną odmiennością momentu uznania przychodów za osiągnięte oraz kosztów za poniesione w myśl przepisów rachunkowych oraz przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Dodatnią różnicę netto wykazuje się jako *Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego*. Ujemną różnicę netto wykazuje się w pozycji *Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego*.

Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest tworzona metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do wszystkich dodatnich różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym, z wyjątkiem sytuacji, gdy rezerwa z tytułu podatku odroczonego wynika z:

- początkowego ujęcia wartości firmy,
- wartości firmy, której amortyzacja nie stanowi kosztów uzyskania przychodu,
- początkowego ujęcia danego składnika aktywów lub zobowiązań pochodzącego z transakcji, która nie jest połączeniem jednostek gospodarczych oraz w czasie wystąpienia transakcji nie ma wpływu na wynik finansowy brutto, ani na dochód podlegający opodatkowaniu (stratę podatkową).

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym oraz niewykorzystanych strat podatkowych. Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są do wysokości, do której jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych, z wyjątkiem sytuacji, gdy składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynika z początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji, które nie jest połączeniem jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku podlega weryfikacji na każdy dzień bilansowy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) prawnie lub faktycznie obowiązujące na dzień bilansowy.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym jest ujmowany w kapitale własnym.

Aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego Grupa wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej po skompensowaniu na poziomie każdej ze spółek podlegającej konsolidacji. Grupa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy, gdy posiada tytuł prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczą tego samego podatnika.

23.3. Podatek od niektórych instytucji finansowych

Podatek od niektórych instytucji finansowych (wprowadzony Ustawą z dnia 15 stycznia 2016 roku Dz.U. 2016 poz. 68) nie jest podatkiem dochodowym i jest prezentowany w linii rachunku zysków i strat *Podatek od niektórych instytucji finansowych*.

23.4. Inne podatki

Przychody, koszty i aktywa ujmowane są w kwocie pomniejszonej o wartość podatku od towarów i usług, podatku od czynności cywilno-prawnych i innych podatków od sprzedaży, z wyjątkiem, gdy podatek od sprzedaży zapłacony przy zakupie towarów i usług nie jest możliwy do odzyskania od władz podatkowych; wtedy podatek od towarów i usług jest ujmowany odpowiednio jako część kosztów nabycia składnika aktywów lub jako element kosztów.

Kwota netto podatku od sprzedaży możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz władz podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jako część należności lub zobowiązań.

IV. Porównywalność danych finansowych

W niniejszym rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za okres od 1 stycznia 2021 roku do 31 grudnia 2021 roku w stosunku do skonsolidowanych rocznych sprawozdań finansowych za okresy wcześniejsze Grupa dokonała zmian w sposobie prezentacji poszczególnych pozycji skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej.

Zmiany są następujące:

- Wyodrębnienie pozycji *Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań* (**zmiana a**)

Grupa wydzieliła w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej nową pozycję – *Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań* – w której zaprezentowano aktywa, które mogą być zastawione lub odsprzedane przez otrzymującego zabezpieczenie. Zgodnie z MSSF 9.3.2.23(a) aktywa te muszą być wyodrębnione i zaprezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oddzielnie od innych aktywów. W nowej pozycji znalazły się dłużne papiery wartościowe odsprzedane z klauzulą przyrzeczenia odkupu w ramach transakcji typu repo lub buy-sell-back. Aktywa te wyceniane są według wartości godziwej przez wynik finansowy, według wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub według amortyzowanego kosztu. Zmiana miała na celu lepsze odzwierciedlenie charakterystyki ryzyka tych aktywów finansowych. Dane na 31 grudnia 2020 roku zostały przekształcone w celu zapewnienia porównywalności.

- Włączenie aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży do pozycji *Inne aktywa* (**zmiana b**)

Kierując się zasadą istotności Grupa odstąpiła od prezentacji aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży w odrębnej pozycji skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej i począwszy od 31 grudnia 2021 roku wykazuje je w *Innych aktywach*. Na przestrzeni kilku ostatnich lat wartość bilansowa tych aktywów sukcesywnie się zmniejszała a na koniec 2021 roku wynosiła 0,0 mln zł. Dane na 31 grudnia 2020 roku zostały przekształcone.

Grupa zmieniła także prezentację kilku pozycji w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych. Szczegółowa informacja na ten temat znajduje się w nocie objaśniającej **4.1. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych**.

Tabela prezentuje poszczególne pozycje aktywów skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej według wartości zaprezentowanych w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za okres od 1 stycznia 2020 roku do 31 grudnia 2020 roku oraz według wartości zaprezentowanych w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Zobowiązania i kapitał własny nie uległy zmianie.

31 grudnia 2020

	w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za okres od 1 stycznia 2020 roku do 31 grudnia 2020 roku (dane zatwierdzone)	zmiana a	zmiana b	w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za okres od 1 stycznia 2021 roku do 31 grudnia 2021 roku (dane porównawcze)
Aktywa				
Kasa, środki w Banku Centralnym	867,3			867,3
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	704,6			704,6
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	2 017,7	-200,1		1 817,6
Pochodne instrumenty zabezpieczające	1 194,8			1 194,8
Inwestycyjne papiery wartościowe	54 933,5	-762,9		54 170,6
Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według amortyzowanego kosztu	124 655,3			124 655,3
Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	0,0	963,0		963,0
Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności	174,1			174,1
Rzeczowe aktywa trwałe	913,1			913,1
Wartości niematerialne	426,6			426,6
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	3,6		-3,6	0,0
Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2,7			2,7
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	423,2			423,2
Inne aktywa	279,2		3,6	282,8
Aktywa razem	186 595,7	0,0	0,0	186 595,7
Zobowiązania i kapitał własny razem	186 595,7	0,0	0,0	186 595,7

V. Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności

Segmentacja działalności

Zarządzanie działalnością Grupy dokonywane jest w wymiarach określonych przez model biznesowy Grupy. Model biznesowy Grupy, głównie dla potrzeb sprawozdawczości zarządczej, zawiera podział klientów na dwa główne segmenty:

- segment bankowości detalicznej,
- segment bankowości korporacyjnej.

Podstawą wydzielenia poszczególnych segmentów są kryteria podmiotowe oraz – w przypadku podziału na podsegmenty – kryteria finansowe (w szczególności wysokość obrotów, poziom zgromadzonych aktywów). Szczegółowe zasady przypisywania klientów do poszczególnych segmentów regulują kryteria segmentacji klienta, które są określone wewnętrznymi regulacjami Grupy.

W Grupie został wydzielony organizacyjnie obszar działalności realizowanej przez Centre of Expertise Treasury. Działalność Centre of Expertise Treasury polega na zarządzaniu ryzykiem płynności krótkoterminowej i długoterminowej, zgodnie z obowiązującymi regulacjami i z wewnątrz ustalonym w Grupie apetytem na ryzyko, zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej oraz inwestowaniu nadwyżek pozyskanych od linii biznesowych przy zachowaniu bufora płynności w postaci aktywów płynnych. Wynik działalności Centre of Expertise Treasury podlega alokacji do segmentów biznesowych, z uwagi na jego funkcję wspierającą segmenty biznesowe Grupy.

Segment bankowości detalicznej

W ramach obszaru działalności detalicznej Grupa obsługuje osoby prywatne - segment klientów masowych oraz klientów zamożnych.

Działalność ta jest analizowana w ujęciu głównych produktów, obejmujących między innymi: produkty kredytowe (kredyty w rachunku bieżącym, kredyty związane z kartami, kredyty ratalne, kredyty hipoteczne), produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe, rachunki oszczędnościowe), produkty strukturyzowane, jednostki uczestnictwa funduszy, usługi maklerskie oraz karty bankowe.

Segment bankowości korporacyjnej

Obszar działalności korporacyjnej obejmuje:

- obsługę klientów instytucjonalnych,
- obsługę przedsiębiorców indywidualnych,
- produkty rynków finansowych.

Obsługa klientów instytucjonalnych obejmuje klientów strategicznych, duże firmy oraz średnie firmy. Dla działalności korporacyjnej prowadzona jest sprawozdawczość w podziale na główne produkty, obejmujące między innymi produkty kredytowe (kredyty obrotowe, inwestycyjne), produkty depozytowe (rachunki bieżące, lokaty terminowe i negocjowane, rachunki oszczędnościowe), produkty rynków finansowych, usługi w zakresie powiernictwa, operacje na rynku kapitałowym realizowane przez podmiot dominujący oraz produkty związane z usługami leasingowymi i faktoringowymi, oferowane przez ING Lease (Polska) Sp. z o.o. oraz ING Commercial Finance Polska S.A.

Obsługa przedsiębiorców indywidualnych obejmuje osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz spółki partnerskie nie prowadzące pełnej księgowości zgodnie z zapisami Ustawy o rachunkowości, spółki cywilne lub jawne, których wspólnicy są tylko i wyłącznie osobami fizycznymi nie prowadzącymi pełnej księgowości zgodnie z zapisami Ustawy o rachunkowości oraz wspólnoty mieszkaniowe. Działalność przedsiębiorców jest raportowana w ujęciu głównych produktów, między innymi produktów kredytowych (pożyczka gotówkowa, linia kredytowa, karta kredytowa), produktów depozytowych (konto firmowe, konto walutowe, konto dla wspólnot mieszkaniowych), produktów leasingowych oferowanych przez ING Lease (Polska) Sp. z o.o., usług w zakresie księgowości, terminali i bramek płatniczych.

Produkty rynków finansowych obejmują operacje dokonywane na rynkach pieniężnych i kapitałowych, prowadzone zarówno na rachunek własny jak i na rzecz klientów. W ramach tej działalności wyróżnia się produkty rynków walutowych, pieniężnych i instrumentów pochodnych, operacje papierami wartościowymi (papiery skarbowe, akcje i obligacje).

Wycena

Wycena aktywów i zobowiązań segmentu, przychodów i kosztów segmentu jest oparta na zasadach rachunkowości stosowanych przez Grupę, zawartych w notach opisujących stosowane zasady rachunkowości. W szczególności ustalenia dochodów i kosztów odsetkowych wewnętrznych i zewnętrznych dla poszczególnych segmentów dokonuje się przy wykorzystaniu systemu cen transferowych, w ramach Systemu Transferu Ryzyka (RTS). Ceny transferowe wyznaczone są w oparciu o jedną krzywą rentowności dla danej waluty wspólną dla produktów aktywnych i pasywnych. Cena transferowa wyznaczona dla produktów aktywnych i pasywnych o tym samym położeniu na krzywej rentowności jest jednakowa. Możliwe są modyfikacje wyjściowej ceny transferowej otrzymane z wyceny produktu na krzywej rentowności, a czynnikami korygującymi cenę transferową mogą być: premia za pozyskanie długoterminowej płynności, dopasowanie pozycji Grupy, koszt zabezpieczenia w przypadku produktów skomplikowanych oraz polityka cenowa. Wykorzystując równania matematyczne – na podstawie stawek kwotowań dostępnych w serwisach informacyjnych – budowane są następnie krzywe dochodowości. Przychody i koszty, wyniki, aktywa i zobowiązania segmentu zawierają te elementy, które bezpośrednio można przyporządkować do danego segmentu, jak również te, które można przypisać do danego segmentu w oparciu o racjonalne przesłanki. Grupa prezentuje przychody segmentu z tytułu odsetek pomniejszone o koszty z tytułu odsetek.

Segmenty geograficzne

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Rachunek zysków i strat według segmentów

	2021			2020		
	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	Razem	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	Razem
Przychody ogółem	3 275,7	3 591,9	6 867,6	2 945,3	3 269,3	6 214,6
wynik z tytułu odsetek	2 715,4	2 254,3	4 969,7	2 439,9	2 101,9	4 541,8
wynik z tytułu prowizji, w tym:	558,0	1 286,8	1 844,8	460,0	1 068,4	1 528,4
przychody z tytułu prowizji w tym:	850,4	1 474,6	2 325,0	741,4	1 222,1	1 963,5
marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut	71,7	472,6	544,3	64,4	370,7	435,1
prowadzenie rachunków klientów	116,9	324,3	441,2	97,7	263,2	360,9
udzielanie kredytów	25,5	377,3	402,8	22,5	328,5	351,0
karty płatnicze i kredytowe	309,7	116,2	425,9	275,5	99,2	374,7
dystrybucja jednostek uczestnictwa	90,4	0,0	90,4	78,7	0,0	78,7
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	165,0	34,1	199,1	134,9	27,6	162,5
usługi faktoringowe i leasingowe	0,0	39,0	39,0	0,0	31,1	31,1
pozostałe prowizje	71,2	111,1	182,3	67,7	101,8	169,5
koszty prowizji	292,4	187,8	480,2	281,4	153,7	435,1
pozostałe przychody/koszty	2,3	50,8	53,1	45,4	99,0	144,4
Koszty działania	1 543,5	1 421,0	2 964,5	1 439,6	1 322,9	2 762,5
w tym amortyzacja	173,8	112,5	286,3	191,0	103,2	294,2
Wynik operacyjny segmentu	1 732,2	2 170,9	3 903,1	1 505,7	1 946,4	3 452,1
odpisy na oczekiwane straty kredytowe	78,0	238,0	316,0	316,0	488,6	804,6
koszty ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach obcych	56,4	0,0	56,4	270,3	0,0	270,3
podatek od niektórych instytucji finansowych	232,0	312,7	544,7	196,4	285,2	481,6
udział w zyskach (stratach) netto jednostek stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności	29,3	0,0	29,3	16,1	0,0	16,1
Zysk brutto	1 395,1	1 620,2	3 015,3	739,1	1 172,6	1 911,7
Podatek dochodowy	-	-	707,0	-	-	574,1
Zysk netto	-	-	2 308,3	-	-	1 337,6
przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	-	-	2 308,3	-	-	1 337,6

Aktywa i zobowiązania oraz przepływy pieniężne netto według segmentów

	2021			2020		
	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	Razem	Segment bankowości detalicznej	Segment bankowości korporacyjnej	Razem
Aktywa segmentu	91 852,9	106 365,2	198 218,1	82 912,4	101 684,1	184 596,5
Inwestycje segmentu w jednostkach stowarzyszonych	184,8	-	184,8	174,1	-	174,1
Pozostałe aktywa (nieprzypisane segmentom)	-	-	3 251,3	-	-	1 825,1
Aktywa ogółem	92 037,7	106 365,2	201 654,2	83 086,5	101 684,1	186 595,7
Zobowiązania segmentu	106 620,0	78 538,6	185 158,6	96 829,0	68 196,5	165 025,5
Pozostałe zobowiązania (nieprzypisane segmentom)	-	-	2 964,2	-	-	2 951,9
Kapitały własne	-	-	13 531,4	-	-	18 618,3
Zobowiązania i kapitał własny ogółem	106 620,0	78 538,6	201 654,2	96 829,0	68 196,5	186 595,7
Nakłady inwestycyjne	76,8	70,8	147,6	86,1	79,1	165,2
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	-794,1	1 765,7	971,6	6 200,6	13 286,8	19 487,4
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (nieprzypisane segmentom)	-	-	-509,8	-	-	-73,7
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej razem	-794,1	1 765,7	461,8	6 200,6	13 286,8	19 413,7
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	599,3	629,6	1 228,9	-9 962,7	-10 952,3	-20 915,0
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	0,0	-1 541,1	-1 541,1	-	732,0	732,0

2. Wynik z tytułu odsetek

	2021	2020
Przychody odsetkowe, w tym:	5 432,4	5 246,9
przychody odsetkowe obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, w tym:	5 431,7	5 244,1
odsetki od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, w tym:	5 277,0	4 902,2
odsetki od kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	16,7	19,1
odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom	4 818,0	4 502,8
odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych	442,3	380,3
odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	154,7	341,9
pozostałe przychody odsetkowe, w tym:	0,7	2,8
odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	0,7	2,8
Koszty odsetkowe, w tym:	462,7	705,1
odsetki od zobowiązań wobec innych banków	10,6	19,9
odsetki od zobowiązań wobec klientów	416,2	642,4
odsetki od zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych	6,3	8,4
odsetki od zobowiązań podporządkowanych	26,7	30,4
odsetki od zobowiązań leasingowych	2,9	4,0
Wynik z tytułu odsetek	4 969,7	4 541,8

Koszty odsetkowe prezentowane w tabeli dotyczą zobowiązań finansowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu.

Dla aktywów w Etapie 3 przychody odsetkowe obliczane są w oparciu o kwoty zaangażowania netto, tzn. kwoty uwzględniające dokonane odpisy na oczekiwane straty kredytowe.

Za rok 2021 przychody odsetkowe od aktywów finansowych w Etapie 3 wynosiły 73,4 mln zł w porównaniu z 92,6 mln zł za rok 2020.

3. Wynik z tytułu prowizji

	2021	2020
Przychody z tytułu prowizji	2 325,0	1 963,5
marża transakcyjna na transakcjach wymiany walut	544,3	435,1
prowadzenie rachunków klientów	441,2	360,9
udzielanie kredytów	402,8	351,0
karty płatnicze i kredytowe	425,9	374,7
dystribucja jednostek uczestnictwa	90,4	78,7
oferowanie produktów ubezpieczeniowych	199,1	162,5
usługi faktoringowe i leasingowe	39,0	31,1
działalność maklerska	69,4	63,1
działalność powiernicza*	26,3	32,2
zagraniczne operacje handlowe	43,6	34,0
pośrednictwo w transakcjach na instrumentach finansowych	4,9	5,8
pozostałe prowizje w tym:	38,1	34,4
związane z aktywami/zobowiązaniami niewycenianymi według wartości godziwej przez wynik	2,9	1,3
inne	35,2	33,1
Koszty prowizji	480,2	435,1
zapłacone prowizje od kart	255,1	234,4
pośrednictwo w sprzedaży produktów depozytowych	84,6	59,0
działalność maklerska i brokerska	26,9	31,8
udostępnienie informacji kredytowej	18,6	16,5
usługi w zakresie obsługi gotówki	24,2	25,5
usługi bankowości elektronicznej	11,9	10,4
obróć papierami wartościowymi	12,1	9,2
koszty KIR	13,3	11,8
pośrednictwo w transakcjach na instrumentach finansowych	4,8	4,6
usługi leasingowe	3,0	3,1
pozostałe prowizje w tym:	25,7	28,8
związane z aktywami/zobowiązaniami niewycenianymi według wartości godziwej przez wynik	7,4	9,8
inne	18,3	19,0
Wynik z tytułu prowizji	1 844,8	1 528,4

*) Prowizje z działalności powierniczej dotyczą prowizji pobranych z tytułu usług powiernictwa, w ramach których Grupa utrzymuje lub inwestuje aktywa na rzecz swoich klientów.

W tabeli ujęto następujące pozycje odnoszące się do instrumentów finansowych, które nie są wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy i które nie zostały uwzględnione w wyliczeniu efektywnej stopy procentowej:

- przychody w łącznej kwocie 444,7 mln zł z tytułu udzielania kredytów, usług faktoringowych i leasingowych (383,4 mln zł w 2020 roku),
- koszty w łącznej kwocie 113,6 mln zł z tytułu pośrednictwa w sprzedaży produktów depozytowych, udostępnienia informacji kredytowej i usług leasingowych (88,4 mln zł w 2020 roku).

Przychody z umów z klientami w rozumieniu MSSF 15 wyniosły w 2021 roku 1 880,3 mln zł w porównaniu z 1 580,1 mln zł w roku 2020.

4. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany

	2021	2020
Wynik z pozycji wymiany oraz wynik na pochodnych transakcjach walutowych, w tym:	16,8	61,1
wynik z pozycji wymiany	674,3	53,0
transakcje pochodne walutowe	-657,5	8,1
Wynik na transakcjach pochodnych na stopę procentową	44,0	5,5
Wynik na instrumentach dłużnych przeznaczonych do obrotu	6,9	36,8
Wynik na instrumentach kapitałowych	-3,6	0,0
Wynik z tytułu wyceny kredytów udzielonych klientom	0,2	0,1
Razem	64,3	103,5

Wynik na instrumentach dłużnych zawiera wynik netto na obrocie rządowymi papierami wartościowymi oraz wynik na wycenie tych instrumentów do wartości godziwej.

Wynik na instrumentach pochodnych zawiera wynik netto na obrocie i wycenie do wartości godziwej instrumentów na stopę procentową (FRA, IRS/CIRS, opcje cap), instrumentów walutowych (swap, opcje) oraz opcji na indeks giełdowy.

Jako wynik na instrumentach kapitałowych za rok 2021 zaprezentowano wynik na sprzedaży akcji jednej spółki z portfela aktywów finansowych innych niż przeznaczone do obrotu wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy.

5. Wynik na sprzedaży papierów wartościowych i przychody z tytułu dywidend

	2021	2020
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	2,8	7,3
Wynik na sprzedaży papierów wartościowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz przychody z tytułu dywidend, w tym:	38,4	31,1
wynik na sprzedaży dłużnych papierów wartościowych	31,7	22,7
przychody z tytułu dywidend	6,7	8,4
Razem	41,2	38,4

Przychody z tytułu dywidend otrzymane w roku 2021 oraz w 2020 pochodzą ze spółek, których akcje Grupa utrzymywała na 31 grudnia 2021 roku oraz na 31 grudnia 2020 roku, odpowiednio, w swoim portfelu.

6. Wynik na rachunkowości zabezpieczeń

	2021	2020
Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej papierów wartościowych	-55,9	19,9
wycena transakcji zabezpieczanej	-1 090,2	316,7
wycena transakcji zabezpieczającej	1 034,3	-296,8
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych	3,4	-8,4
nieefektywność wynikająca z zabezpieczeń przepływów pieniężnych	3,4	-8,4
Razem	-52,5	11,5

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w sekcji Zarządzanie ryzykiem i kapitałem, w rozdziale **III.1.10. Rachunkowość zabezpieczeń**.

7. Wynik na pozostałej działalności podstawowej

	2021	2020
Sprzedaż pozostałych usług	10,0	9,4
Wynik z tytułu zbycia rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	-3,1	-1,5
Odszkodowania i straty związane z działalnością bankową	-6,4	-3,7
Inne	-0,4	-13,2
Razem	0,1	-9,0

8. Koszty działania

	2021	2020
Koszty pracownicze, w tym:	1 497,0	1 314,0
wynagrodzenia, w tym:	1 223,5	1 080,0
program zmiennych składników wynagrodzeń	51,6	28,5
program motywacyjny Grupy ING	0,4	0,1
odprawy emerytalne	4,9	4,7
świadczenia na rzecz pracowników	273,5	234,0
Koszty marketingu i promocji	135,6	123,3
Amortyzacja, w tym:	286,3	294,2
amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	203,3	214,4
w tym amortyzacja prawa do użytkowania	106,8	104,4
amortyzacja wartości niematerialnych	83,0	79,8
Pozostałe koszty działania, w tym:	1 045,6	1 031,0
koszty IT	309,7	268,1
koszty łączności	36,3	44,7
koszty transportu i reprezentacji	22,8	24,2
koszty utrzymania budynków i wycen nieruchomości do wartości godziwej	122,2	96,0
koszty z tytułu leasingu krótkoterminowego i leasingu o niskiej wartości	11,6	13,3
obowiązkowe wpłaty na rzecz BFG, w tym:	245,0	288,7
na fundusz przymusowej restrukturyzacji	132,6	125,4
na fundusz gwarancyjny banków	112,4	163,3
opłaty na rzecz KNF	19,3	13,4
usługi doradcze i prawne, koszty audytu	93,8	99,6
darowizny	6,5	9,5
roszczenia sporne	35,7	12,3
pozostałe	142,7	161,2
Razem	2 964,5	2 762,5

8.1. Świadczenia pracownicze

Program zmiennych składników wynagrodzeń

W roku 2021 kontynuowano rozpoczęty w roku 2012 program zmiennych składników wynagrodzeń. Program kierowany jest do osób zajmujących stanowiska kierownicze mających istotny wpływ na profil ryzyka Grupy (w celu wypełnienia wytycznych wynikających z Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach, Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 roku, Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 604/2014 z dnia 4 marca 2014 roku uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji).

Świadczenia te przyznawane są pracownikom objętym programem w oparciu o ocenę ich wyników pracy za dany rok. Opis i charakterystykę programu ujęto w rozdziale III. *Znaczące zasady rachunkowości* w punkcie **20.3.2. Świadczenia wynikające z programu zmiennych składników wynagrodzeń.**

Poniższa tabela przedstawia zmianę stanu akcji fantomowych w okresie sprawozdawczym.

2021

	Wartość godziwa akcji na 31.12.2021 (w mln PLN)	Liczba akcji przyznanych (w szt.)	Liczba akcji występujących na początek okresu (w szt.)	Liczba akcji wykonanych w roku 2021 (w szt.)	Liczba akcji wygasłych w roku 2021 (w szt.)	Liczba akcji przyznanych ale jeszcze nie wykonanych na 31.12.2021 (w szt.)
Program 2016	260,3	72 748	9 863	9 863	-	-
Program 2017	260,3	67 029	26 985	8 683	-	18 302
Program 2018	260,3	72 137	28 810	-	-	28 810
Program 2019	260,3	72 259	72 259	43 151	-	29 108
Program 2020	260,3	63 806	63 806	-	-	63 806
Program 2021*	260,3	68 451	68 451	-	-	68 451

*) dla Programu 2021 podano wartość zawiązanej rezerwy, faktyczne przyznanie akcji nastąpi w roku 2022

2020

	Wartość godziwa akcji na 31.12.2020 (w mln PLN)	Liczba akcji przyznanych (w szt.)	Liczba akcji występujących na początek okresu (w szt.)	Liczba akcji wykonanych w roku 2020 (w szt.)	Liczba akcji wygasłych w roku 2020 (w szt.)	Liczba akcji przyznanych ale jeszcze nie wykonanych na 31.12.2020 (w szt.)
Program 2015	172,1	108 846	14 521	14 521	-	-
Program 2016	172,1	72 748	19 696	9 833	-	9 863
Program 2017	172,1	67 029	26 985	-	-	26 985
Program 2018	172,1	72 137	72 137	43 327	-	28 810
Program 2019	172,1	72 259	72 259	-	-	72 259
Program 2020	172,1	113 038	-	-	-	-

9. Odpisy na oczekiwane straty kredytowe

Wynik z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe

	2021	2020
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom, w tym:	-0,5	0,5
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	-0,5	0,5
Inwestycyjne papiery wartościowe, w tym:	1,3	4,1
wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-0,3	-0,2
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	1,6	4,3
Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu*, w tym:	323,7	820,7
bankowość korporacyjna	246,4	504,2
w tym dłużne papiery wartościowe korporacyjne i komunalne	-0,2	0,0
bankowość detaliczna	77,3	316,5
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-8,5	-20,7
Razem	316,0	804,6

*) Wartości prezentowane w pozycji Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu obejmują m.in. kwoty spłat dotyczących należności uprzednio spisanych z bilansu, które w roku 2021 wynosiły 1,0 mln zł w porównaniu z 1,6 mln zł w roku 2020.

Bilansowy stan odpisów na oczekiwane straty kredytowe

	2021	2020
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom, w tym:	0,1	0,5
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	0,1	0,5
Inwestycyjne papiery wartościowe, w tym:	12,0	9,8
wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	4,6	3,9
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	7,4	5,9
Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	3 113,6	3 270,3
bankowość korporacyjna	2 158,2	2 183,2
w tym dłużne papiery wartościowe korporacyjne i komunalne	0,3	0,6
bankowość detaliczna	955,4	1 087,1
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	78,6	86,9
Razem	3 204,3	3 367,5

10. Koszty ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w walutach obcych

	2021	2020
Rezerwy na ryzyko prawne kredytów hipotecznych indeksowanych do walut obcych, w tym:		
dotyczące kredytów znajdujących się w portfelu Banku	42,8	267,3
dotyczące kredytów spłaconych	13,6	3,0
Razem	56,4	270,3

Szczegółowe informacje na temat ryzyka prawnego kredytów hipotecznych indeksowanych kursem CHF zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w nocy objaśniającej 32. Rezerwy. Istotne założenia dotyczące kalkulacji rezerw na ryzyko prawne kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF opisano w rozdziale III. Znaczące zasady rachunkowości, w punkcie 3.6.

11. Podatek od niektórych instytucji finansowych

Na mocy Ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych banki obciążane są tzw. podatkiem bankowym, wynoszącym w skali miesięcznej 0,0366% wartości jego aktywów. Podstawę opodatkowania stanowi suma aktywów po pomniejszeniu o 4 mld zł oraz o wartość funduszy własnych i skarbowych papierów wartościowych. Za rok 2021 kwota podatku wyniosła 544,7 mln zł (481,6 mln zł za rok 2020).

12. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy ujęty w rachunku zysków i strat

	2021	2020
Podatek bieżący, w tym:	1 373,0	628,4
podatek bieżący za rok obrotowy	1 442,3	611,1
podatek od dywidend	1,3	1,6
podatki dotyczące lat ubiegłych	-70,6	15,7
Podatek odroczony, w tym:	-666,0	-54,3
powstanie i odwrócenie się różnic przejściowych	-170,7	-5,7
straty podatkowe*, w tym:	-495,3	-48,6
poniesione przez Bank	-517,3	0,0
poniesione przez podmioty zależne	22,0	-48,6
Razem	707,0	574,1

*) Kwota prezentowana w pozycji straty podatkowe obejmuje:

- stratę podatkową poniesioną przez Bank - strata podatkowa w wysokości 2 722,7 mld zł ujęta w pełnej wysokości w podatku odroczonym, tj. w kwocie 517,3 mln zł ($19\% \cdot 2\,722,7$ mld zł) wynika ze spadku wycen IRS, rozliczanych do rynku (ang.: settled to market, STM) z izbami rozliczeniowymi KDPW/LCH/EUREX (CCP), od których Bank, zgodnie z posiadaną interpretacją indywidualną, płaci podatek bieżący; ze względu na to, że w 2021 roku wyceny znacząco spadły, w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT) powstał koszt/należność. W ocenie Grupy, na 31 grudnia 2021 roku nie występuje ryzyko utraty wartości aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.
- rozliczenie straty podatkowej, poniesionej przez podmiot zależny ING Lease (Polska) Sp. z o.o., powstałej na 31 grudnia 2020 roku - strata została rozliczona w wysokości 115,8 mln zł i równocześnie został rozliczony podatek odroczony w kwocie 22 mln zł ($19\% \cdot 115,8$ mln zł); do rozliczenia pozostaje kwota straty w wysokości

143,1 mln zł oraz podatek odroczony w kwocie 27,2 mln zł ($19\% \cdot 143,1$ mln zł). W ocenie Grupy na 31 grudnia 2021 roku nie występuje ryzyko utraty wartości aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego na pozostałą do rozliczenia część straty.

Podatek bieżący za rok obrotowy

	2021	2020
Podatek bieżący za rok obrotowy ujęty w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	1 442,3	611,1
Podatek bieżący za rok obrotowy ujęty w skonsolidowanych kapitałach własnych	-1 423,0	405,7
Razem	19,3	1 016,8

Należność / zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego

	2021	2020
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	734,5	2,7
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	3,9	389,6

Za 2020 i 2021 rok Bank stosował uproszczoną formę wpłacania zaliczek na podatek dochodowy od osób prawnych. Za rok 2021 Bank odnotował stratę podatkową (co opisano wcześniej) i w związku z tym, z uwagi na uproszczoną formę wpłacania zaliczek na podatek dochodowy, wpłacone zaliczki stanowią należność Banku od Urzędu Skarbowego.

Wyliczenie efektywnej stopy podatkowej

Na odchylenie w roku 2021 efektywnej stawki podatkowej powyżej 19% wpłynęły głównie:

- zwiększenia, w tym:
  - podatek od niektórych instytucji finansowych w wysokości 544,7 mln zł (481,6 mln zł w roku 2020),
  - opłaty na rzecz BFG (składka na fundusz gwarancyjny banków oraz składka na fundusz przymusowej restrukturyzacji) w wysokości 245,0 mln zł (288,7 mln zł w roku 2020),
  - utworzenie rezerw na ryzyko prawne kredytów hipotecznych w walutach obcych w wysokości 48,8 mln zł (270,3 mln zł w roku 2020).

- zmniejszenia, w tym:
  - zmiana sposobu rozliczania papierów wartościowych w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT) - w wyniku zmiany Grupa rozpoznała aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego w kwocie 43,9 mln, co miało wpływ na zmniejszenie odchylenia efektywnej stawki podatkowej powyżej 19%.

	2021	2020
A. Zysk brutto	3 015,3	1 911,7
B. 19% zysku brutto	572,9	363,2
C. Zwiększenia - koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodu, w tym:	184,8	215,7
podatek od niektórych instytucji finansowych	103,5	91,5
opłaty na rzecz BFG	46,6	54,8
rezerwy na ryzyko prawne związane z portfelem CHF oraz zwroty prowizji	9,2	48,1
koszty spisania należności kredytowych i pozakredytowych	4,1	9,1
odpis aktualizujący na należności w części nie pokrytej podatkiem odroczonym	5,2	1,6
utworzenie rezerw na roszczenia sporne i inne aktywa	7,0	1,4
PFRON	1,6	1,4
koszty reprezentacji	0,5	0,7
inne	7,1	7,1
D. Zmniejszenia - przychody niepodlegające opodatkowaniu, w tym:	50,7	4,8
rozpoznanie aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku ze zmianą sposobu rozliczania papierów wartościowych w podatku dochodowym	43,9	0,0
wycena metodą praw własności spółek stowarzyszonych	5,6	3,1
rozwiązanie rezerw na roszczenia sporne	0,3	0,7
inne	0,9	1,0
E. Podatek księgowy ujęty w rachunku zysków i strat (B+C-D)	707,0	574,1
Efektywna stopa podatkowa (E : A)	23,45%	30,03%

13. Zysk oraz wartość księgowa przypadające na jedną akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Wyliczenie podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję jednostki dominującej za rok 2021 oparte było na zysku netto w kwocie 2 308,3 mln zł (rok 2020: 1 337,6 mln zł) oraz średniej ważonej ilości akcji zwykłych występujących na koniec roku 2021 i 2020 w liczbie 130 100 000 sztuk.

	2021	2020
Zysk netto przypadający akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A.	2 308,3	1 337,6
Średnia ważona ilość akcji zwykłych	130 100 000	130 100 000
Zysk przypadający na jedną akcję (w zł)	17,74	10,28

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

W ciągu roku 2021 jak również w ciągu roku 2020 nie wystąpiły czynniki rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W opisywanych okresach ING Bank Śląski S.A. nie emitował obligacji zamiennych na akcje ani opcji na akcje. Kapitał zakładowy dzieli się w całości na akcje zwykłe (nie ma akcji uprzywilejowanych). Ze względu na powyższe wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

Wartość księgowa przypadająca na jedną akcję

Wyliczenie wartości księgowej przypadającej na jedną akcję jednostki dominującej za rok 2021 oparte było na kwocie kapitału własnego przypadającego akcjonariuszom ING Banku Śląskiego S.A. w wysokości 13 531,4 mln zł (rok 2020: 18 618,3 mln zł) oraz liczbie akcji występujących na koniec roku 2021 i 2020 w liczbie 130 100 000 sztuk.

	2021	2020
Wartość księgowa	13 531,4	18 618,3
Liczba akcji	130 100 000	130 100 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł)	104,01	143,11

14. Kasa i środki w Banku Centralnym

	2021	2020
Gotówka i pozostałe środki pieniężne	599,1	723,1
Środki na rachunkach w Banku Centralnym	500,9	144,2
Razem	1 100,0	867,3

Podmiot dominujący Grupy utrzymuje na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim rezerwę obowiązkową, której wysokość na koniec 2021 roku wynosiła 2,0% wartości otrzymanych depozytów (w porównaniu z 0,5% na koniec 2020 roku).

Średnia arytmetyczna stanu środków rezerwy obowiązkowej, którą podmiot dominujący Grupy zobligowany jest utrzymywać w danym okresie na rachunku bieżącym w NBP wynosiła:

- 3 370,1 mln zł dla okresu od 31.12.2021 r. do 30.01.2022 r.,
- 774,7 mln zł dla okresu od 31.12.2020 r. do 30.01.2021 r.

Środki rezerwy obowiązkowej utrzymywane na rachunku bieżącym w NBP są oprocentowane w okresie rezerwowym w wysokości ustalonej przez Radę Polityki Pieniężnej. Na 31 grudnia 2021 roku oprocentowanie wynosiło 0,1% podobnie jak na 31 grudnia 2020 roku.

15. Kredyty i inne należności udzielone innym bankom

	2021	2020
Rachunki bieżące	95,0	92,1
Lokaty międzybankowe	125,2	0,0
Kredyty i pożyczki	302,1	344,3
Złożone depozyty zabezpieczające typu call	182,6	268,7
Razem (brutto)	704,9	705,1
Odpis na oczekiwane straty kredytowe, w tym:	-0,1	-0,5
dotyczący kredytów i pożyczek	-0,1	-0,5
Razem (netto)	704,8	704,6

Kredyty i inne należności udzielone innym bankom według terminów zapadalności

	2021	2020
bez określonego terminu	95,0	92,1
do 1 miesiąca	204,7	284,6
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	360,1	10,1
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	45,1	18,9
powyżej 1 roku do 5 lat	0,0	299,4
Razem (brutto)	704,9	705,1

16. Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy

	2021			2020		
	dłużne papiery wartościowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	pozostałe aktywa finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy	Ogółem	dłużne papiery wartościowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	pozostałe aktywa finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez wynik finansowy	Ogółem
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	243,2	1 455,1	1 698,3	200,1	1 710,6	1 910,7
wycena instrumentów pochodnych	-	629,3	629,3	-	1 199,8	1 199,8
pozostałe aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	243,2	825,8	1 069,0	200,1	510,8	710,9
dłużne papiery wartościowe, w tym:	243,2	301,1	544,3	200,1	235,9	436,0
obligacje Skarbu Państwa w PLN	243,2	259,2	502,4	200,1	219,1	419,2
obligacje Skarbu Państwa Czech w CZK	-	41,4	41,4	-	0,0	0,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	-	0,5	0,5	-	16,8	16,8
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	524,7	524,7	-	274,9	274,9
Aktywa finansowe inne niż przeznaczone do obrotu wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym:	-	83,2	83,2	-	107,0	107,0
kredyty obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	-	78,4	78,4	-	106,2	106,2
instrumenty kapitałowe	-	4,8	4,8	-	0,8	0,8
Razem	243,2	1 538,3	1 781,5	200,1	1 817,6	2 017,7

Szczegółowe ujawnienia na temat wartości nominalnych instrumentów pochodnych oraz ich wyceny w podziale na poszczególne typy instrumentów pochodnych wraz z terminami pozostałymi do ich realizacji zostały zaprezentowane w nocie objaśniającej 17. Wycena instrumentów pochodnych.

Jako *dłużne papiery wartościowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań* zaprezentowano papiery, które mogą być zastawione lub odsprzedane przez otrzymującego zabezpieczenie. Aktywa te, zgodnie z wymogami MSSF 9, Grupa prezentuje odrębnie w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań*. Więcej informacji nt. aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań znajduje się w nocie objaśniającej nr 21.

Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem wyceny instrumentów pochodnych) według terminów zapadalności

	2021				2020			
	pozostałe aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	kredyty obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	instrumenty kapitałowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	Ogółem	pozostałe aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	kredyty obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	instrumenty kapitałowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	Ogółem
bez określonego terminu	-	-	4,8	4,8	-	-	0,8	0,8
do 1 miesiąca	524,7	10,2	-	534,9	278,6	-	-	278,6
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	4,5	-	4,5	0,0	4,2	-	4,2
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	7,5	14,1	-	21,6	218,3	18,9	-	237,2
powyżej 1 roku do 5 lat	297,8	45,4	-	343,2	142,3	60,7	-	203,0
powyżej 5 lat	239,0	4,2	-	243,2	71,7	11,2	-	82,9
dla których termin zapadalności upłynął	-	-	-	0,0	-	11,2	-	11,2
Razem	1 069,0	78,4	4,8	1 152,2	710,9	106,2	0,8	817,9

17. Wycena instrumentów pochodnych

W tabeli zostały zaprezentowane wartości nominalne instrumentów pochodnych, których wycena prezentowana jest w aktywach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy (wycena dodatnia) oraz zobowiązaniach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy (wycena ujemna) skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy. Nominały instrumentów pochodnych w przypadku transakcji jednowalutowych zostały zaprezentowane w kwotach zakupionych, natomiast w przypadku transakcji dwuwalutowych zaprezentowano zarówno kwoty zakupione jak i sprzedane.

W kwocie wyceny instrumentów pochodnych do wartości godziwej ujęto korektę wyceny z tytułu ryzyka kredytowego związanego z niewypłacalnością kontrahenta (CVA) oraz niewypłacalnością Grupy (DVA).

2021

	Wycena do wartości godziwej		Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			
	Aktywa	Zobowiązania	poniżej 3 miesięcy	od 3 m-cy do 1 roku	powyżej 1 roku	Razem
Instrumenty pochodne na stopę procentową, w tym:	237,9	496,8	91 488,3	123 863,6	452 298,7	667 650,6
rozliczane przez CCP	137,1	151,8	89 253,3	119 788,2	443 574,5	652 616,0
kontrakty na przyszłą stopę procentową FRA - PLN	28,2	36,3	44 590,0	37 622,0	17 894,0	100 106,0
swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	172,7	402,9	44 389,9	82 946,5	419 338,9	546 675,3
swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	33,2	55,6	2 260,3	1 618,8	11 601,2	15 480,3
swapy na stopę procentową (IRS USD) fixed - float	0,5	0,5	224,5	0,0	2 337,0	2 561,5
swapy na stopę procentową (IRS CZK) fixed - float	2,7	0,9	0,0	0,0	706,6	706,6
opcje CAP - EUR	0,5	0,5	9,8	1 676,3	373,7	2 059,8
opcje CAP - PLN	0,1	0,1	13,8	0,0	47,3	61,1
Walutowe instrumenty pochodne, w tym:	389,3	449,8	43 579,9	27 331,3	5 365,0	76 276,2
kontrakty walutowe (swap, forward), w tym:	348,6	402,0	43 372,8	27 005,1	3 442,5	73 820,4
kontrakty walutowe (swap, forward) EUR/PLN	63,5	75,1	15 475,1	8 416,4	1 355,7	25 247,2
kontrakty walutowe (swap, forward) USD/PLN	120,1	177,4	16 368,7	9 971,3	165,3	26 505,3
kontrakty walutowe (swap, forward) EUR/USD	54,4	19,2	5 577,7	2 113,5	0,0	7 691,2
kontrakty walutowe (swap, forward) pozostałe pary walut	110,6	130,3	5 951,3	6 503,9	1 921,5	14 376,7
CIRS, w tym:	40,7	47,8	207,1	326,2	1 922,5	2 455,8
CIRS CHF/PLN (float-float)	8,7	30,0	120,8	241,2	0,0	362,0
CIRS EUR/PLN (float-float)	32,0	17,8	86,3	85,0	1 922,5	2 093,8
Bieżące transakcje pozabilansowe, w tym:	2,1	2,4	2 826,9	0,0	0,0	2 826,9
operacje wymiany walutowej	1,9	2,4	2 647,4	-	-	2 647,4
operacje papierami wartościowymi	0,2	0,0	179,5	-	-	179,5
Razem	629,3	949,0	137 895,1	151 194,9	457 663,7	746 753,7

2020

	Wycena do wartości godziwej		Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			
	Aktywa	Zobowiązania	poniżej 3 miesięcy	od 3 m-cy do 1 roku	powyżej 1 roku	Razem
Instrumenty pochodne na stopę procentową, w tym:	837,3	675,8	71 158,8	120 369,1	344 556,9	536 084,8
rozliczane przez CCP	495,5	402,2	66 100,9	104 039,8	290 844,4	460 985,1
kontrakty na przyszłą stopę procentową FRA - PLN	3,8	3,7	34 944,0	16 040,0	3 996,0	54 980,0
swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	742,4	568,5	34 505,4	97 119,1	324 204,2	455 828,7
swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	88,4	101,1	1 400,6	3 461,0	11 152,2	16 013,8
swapy na stopę procentową (IRS USD) fixed - float	1,7	1,5	82,0	2 273,8	4 819,0	7 174,8
opcje CAP - EUR	0,9	0,9	226,8	1 475,2	321,5	2 023,5
opcje CAP - PLN	0,1	0,1	0,0	0,0	64,0	64,0
Walutowe instrumenty pochodne, w tym:	351,9	371,8	24 579,2	22 073,9	5 123,7	51 776,8
kontrakty walutowe (swap, forward), w tym:	299,7	216,9	23 185,1	13 118,4	2 980,9	39 284,4
kontrakty walutowe (swap, forward) EUR/PLN	159,3	66,3	11 122,0	4 774,9	786,1	16 683,0
kontrakty walutowe (swap, forward) USD/PLN	77,1	46,5	4 720,5	3 481,7	549,8	8 752,0
kontrakty walutowe (swap, forward) EUR/USD	9,5	34,1	1 942,2	1 071,1	370,8	3 384,1
kontrakty walutowe (swap, forward) pozostałe pary walut	53,8	70,0	5 400,4	3 790,7	1 274,2	10 465,3
CIRS, w tym:	43,8	143,2	44,7	4 909,9	2 142,8	7 097,4
CIRS CHF/PLN (float-float)	6,9	10,7	0,0	0,0	196,0	196,0
CIRS EUR/PLN (float-float)	36,9	20,7	44,7	127,3	1 946,8	2 118,8
CIRS EUR/USD (float-float)	0,0	109,7	0,0	3 718,9	0,0	3 718,9
CIRS USD/CHF (float-float)	0,0	2,1	0,0	1 063,7	0,0	1 063,7
opcje walutowe (nabyte), w tym:	12,1	-0,3	674,7	2 022,8	0,0	2 697,5
opcje EUR/PLN	0,0	-0,3	0,4	0,0	0,0	0,4
opcje USD/PLN	12,1	0,0	674,3	2 022,8	0,0	2 697,1
opcje walutowe (sprzedane)	-3,7	12,0	674,7	2 022,8	0,0	2 697,5
opcje EUR/PLN	-3,7	0,0	0,4	0,0	0,0	0,4
opcje USD/PLN	0,0	12,0	674,3	2 022,8	0,0	2 697,1
Bieżące transakcje pozabilansowe, w tym:	7,7	15,0	7 128,8	0,0	0,0	7 128,8
operacje wymiany walutowej	7,7	15,0	7 123,8	-	-	7 123,8
operacje papierami wartościowymi	0,0	0,0	5,0	-	-	5,0
Wycena pozostałych instrumentów finansowych	2,9	2,7	-	-	-	-
Razem	1 199,8	1 065,3	102 866,8	142 443,0	349 680,6	594 990,4

Instrumenty pochodne stopy procentowej IRS/FRA „rozliczane do rynku” (ang.: „settled to market”)

Instrumenty pochodne stopy procentowej IRS/FRA przekazane do rozliczania za pośrednictwem centralnych kontrahentów/CCP rozliczane są zgodnie z podejściem „settlement-to-market/rozliczenie do rynku”. Zgodnie z warunkami wspomnianej usługi, ekspozycja bilansowa wynikająca z transakcji jest codziennie rozliczana w oparciu o zmianę wartości godziwej poszczególnych transakcji. W związku z tym nie jest składany depozyt zabezpieczający Variation Margin. Wartość bilansowa poszczególnych transakcji uwzględnia przepływy realizowane w ramach dziennego rozliczenia ekspozycji z nich wynikających.

18. Rachunkowość zabezpieczeń

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym za rok 2021 (podobnie jak za rok 2020) Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej oraz rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych. W tabeli poniżej zaprezentowano wycenę instrumentów zabezpieczających w podziale na instrumenty zabezpieczające wartość godziwą papierów wartościowych oraz instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne. Wycena instrumentów zabezpieczających prezentowana jest w pozycji Pochodne instrumenty zabezpieczające w aktywach (wycena dodatnia) i zobowiązaniach (wycena ujemna) skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy.

	2021		2020	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne	250,3	218,6	1 194,8	513,9
Instrumenty zabezpieczające wartość godziwą papierów wartościowych	0,1	16,8	0,0	44,6
Razem pochodne instrumenty zabezpieczające	250,4	235,4	1 194,8	558,5

Szczegółowe informacje na temat stosowanej w Grupie rachunkowości zabezpieczeń zamieszczone są w dalszej części sprawozdania w sekcji *Zarządzanie ryzykiem i kapitałem* w rozdziale **III.1.10. Rachunkowość zabezpieczeń**.

19. Inwestycyjne papiery wartościowe

	2021			2020		
	dłużne papiery wartościowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	pozostałe inwestycyjne papiery wartościowe	Ogółem	dłużne papiery wartościowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	pozostałe inwestycyjne papiery wartościowe	Ogółem
Wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody , w tym:	1 266,4	14 378,9	15 645,3	762,9	20 630,5	21 393,4
dłużne papiery wartościowe, w tym:	1 266,4	14 211,5	15 477,9	762,9	20 472,8	21 235,7
obligacje Skarbu Państwa w PLN	1 266,4	11 765,9	13 032,3	762,9	17 845,1	18 608,0
obligacje Skarbu Państwa w EUR	-	1 022,9	1 022,9	-	1 057,7	1 057,7
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	-	941,4	941,4	-	1 078,1	1 078,1
obligacje Rządu Austriackiego	-	481,3	481,3	-	491,9	491,9
instrumenty kapitałowe	-	167,4	167,4	-	157,7	157,7
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	771,3	31 205,5	31 976,8	0,0	33 540,1	33 540,1
dłużne papiery wartościowe, w tym:	771,3	31 205,5	31 976,8	0,0	33 540,1	33 540,1
obligacje Skarbu Państwa w PLN	771,3	15 311,5	16 082,8	-	17 982,2	17 982,2
obligacje Skarbu Państwa w EUR	-	4 028,8	4 028,8	-	4 094,3	4 094,3
obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego	-	2 299,8	2 299,8	-	2 103,4	2 103,4
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	-	5 695,2	5 695,2	-	6 170,9	6 170,9
obligacje Polskiego Funduszu Rozwoju	-	3 855,2	3 855,2	-	3 016,7	3 016,7
bony skarbowe	-	0,0	0,0	-	172,6	172,6
bony pieniężne NBP	-	15,0	15,0	-	0,0	0,0
Razem	2 037,7	45 584,4	47 622,1	762,9	54 170,6	54 933,5

Jako *dłużne papiery wartościowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań* zaprezentowano papiery, które mogą być zastawione lub odsprzedane przez otrzymującego zabezpieczenie. Aktywa te, zgodnie z wymogami MSSF 9, Grupa prezentuje odrębnie w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań. Więcej informacji nt. aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań znajduje się w nocie objaśniającej **21**.

Wartość prezentowana w pozycji instrumenty kapitałowe w kategorii wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody obejmuje inwestycje w akcje i udziały wyemitowane przez podmioty, które są uważane za istotne z punktu widzenia działalności Grupy. Podejście do wyceny do wartości godziwej tych instrumentów zostało opisane w dalszej części sprawozdania w nocie objaśniającej 37. *Wartość Godziwa*. Z tytułu posiadanych akcji Grupa otrzymała w 2021 roku przychód w postaci dywidend w wysokości 6,7 mln zł (8,4 mln zł w roku 2020), który został zaprezentowany w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji *Wynik na sprzedaży papierów wartościowych i przychody z tytułu dywidend*.

W roku 2021 Grupa sprzedała udziały jednej spółki. W ramach rozliczenia sprzedaży udziałów Grupa nabyła akcje innej spółki, które zamierza zbyć w możliwie krótkim czasie. Akcje nabytej spółki zakwalifikowane zostały do portfela aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy.

W roku 2020 Grupa nie sprzedawała akcji/udziałów z portfela instrumentów kapitałowych.

Inwestycyjne papiery wartościowe według terminów zapadalności

	2021			2020		
	wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	wyceniane według amortyzowanego kosztu	Ogółem	wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	wyceniane według amortyzowanego kosztu	Ogółem
bez określonego terminu	167,4	-	167,4	157,7	-	157,7
do 1 miesiąca	-	15,0	15,0	-	-	0,0
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	-	1 127,4	1 127,4	-	172,6	172,6
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	57,2	2 763,5	2 820,7	3 787,8	2 415,5	6 203,3
powyżej 1 roku do 5 lat	8 665,7	19 511,4	28 177,1	8 009,8	20 423,1	28 432,9
powyżej 5 lat	6 755,0	8 559,5	15 314,5	9 438,1	10 528,9	19 967,0
Razem	15 645,3	31 976,8	47 622,1	21 393,4	33 540,1	54 933,5

Jakość portfela inwestycyjnych papierów wartościowych

	2021			2020		
	Etap 1		netto	Etap 1		netto
	brutto	odpis		brutto	odpis	
Wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody , w tym:	15 649,9	-4,6	15 645,3	21 397,3	-3,9	21 393,4
dłużne papiery wartościowe, w tym:	15 481,4	-3,5	15 477,9	21 239,5	-3,8	21 235,7
obligacje Skarbu Państwa w PLN	13 035,5	-3,2	13 032,3	18 611,4	-3,4	18 608,0
obligacje Skarbu Państwa w EUR	1 023,1	-0,2	1 022,9	1 057,9	-0,2	1 057,7
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	941,4	0,0	941,4	1 078,2	-0,1	1 078,1
obligacje Rządu Austriackiego	481,4	-0,1	481,3	492,0	-0,1	491,9
instrumenty kapitałowe	168,5	-1,1	167,4	157,8	-0,1	157,7
Wyceniane według amortyzowanego kosztu, w tym:	31 984,2	-7,4	31 976,8	33 546,0	-5,9	33 540,1
dłużne papiery wartościowe, w tym:	31 984,2	-7,4	31 976,8	33 546,0	-5,9	33 540,1
obligacje Skarbu Państwa w PLN	16 086,5	-3,7	16 082,8	17 985,6	-3,4	17 982,2
obligacje Skarbu Państwa w EUR	4 029,5	-0,7	4 028,8	4 095,1	-0,8	4 094,3
obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego	2 300,3	-0,5	2 299,8	2 103,9	-0,5	2 103,4
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	5 695,4	-0,2	5 695,2	6 171,4	-0,5	6 170,9
obligacje Polskiego Funduszu Rozwoju	3 857,5	-2,3	3 855,2	3 017,4	-0,7	3 016,7
bony skarbowe	0,0	0,0	0,0	172,6	0,0	172,6
bony pieniężne NBP	15,0	0,0	15,0	0,0	0,0	0,0
Razem	47 634,1	-12,0	47 622,1	54 943,3	-9,8	54 933,5

Inwestycyjne papiery wartościowe - zmiana odpisu na oczekiwane straty kredytowe

	2021			2020		
	Etap 1		Ogółem	Etap 1		Ogółem
	wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	wyceniane według amortyzowanego kosztu		wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	wyceniane według amortyzowanego kosztu	
Odpis na początek okresu	3,9	5,9	9,8	4,0	1,6	5,6
Zmiany w okresie, w tym:	0,7	1,5	2,2	-0,1	4,3	4,2
utworzenia i rozwiązania w okresie	0,7	1,5	2,2	-0,1	4,3	4,2
Odpis na koniec okresu	4,6	7,4	12,0	3,9	5,9	9,8

W 2021 roku zmiany w wartości brutto inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz aktywów finansowych wycenianych według amortyzowanego kosztu nie miały istotnego wpływu na poziom odpisów na oczekiwane straty kredytowe. W 2020 roku istotnie wzrósł wolumen inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych według amortyzowanego kosztu co przełożyło się na wzrost odpisu na oczekiwane straty kredytowe w porównaniu z rokiem ubiegłym.

W 2021 i 2020 roku nie miały miejsca transfery inwestycyjnych papierów wartościowych między etapami o różnym sposobie wyceny oczekiwanych strat kredytowych.

20. Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według amortyzowanego kosztu

	2021			2020		
	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto
Portfel kredytowy, w tym:	146 400,3	-3 113,6	143 286,7	125 992,4	-3 270,3	122 722,1
Bankowość korporacyjna	79 914,5	-2 158,2	77 756,3	70 159,9	-2 183,2	67 976,7
kredyty w rachunku bieżącym	12 408,6	-560,0	11 848,6	9 549,9	-567,8	8 982,1
kredyty i pożyczki terminowe	46 117,3	-1 441,7	44 675,6	42 928,5	-1 417,7	41 510,8
należności leasingowe	11 180,0	-90,0	11 090,0	9 832,1	-134,5	9 697,6
należności faktoringowe	6 890,0	-66,2	6 823,8	4 857,1	-62,6	4 794,5
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	3 318,6	-0,3	3 318,3	2 992,3	-0,6	2 991,7
Bankowość detaliczna	66 485,8	-955,4	65 530,4	55 832,5	-1 087,1	54 745,4
kredyty i pożyczki hipoteczne	57 410,2	-217,9	57 192,3	47 901,1	-279,3	47 621,8
kredyty w rachunku bieżącym	685,9	-54,0	631,9	655,0	-60,7	594,3
pozostałe kredyty i pożyczki	8 389,7	-683,5	7 706,2	7 276,4	-747,1	6 529,3
Inne należności, w tym:	3 249,3	0,0	3 249,3	1 933,3	-0,1	1 933,2
złożone depozyty zabezpieczające typu call	2 531,5	0,0	2 531,5	1 272,2	0,0	1 272,2
inne	717,8	0,0	717,8	661,1	-0,1	661,0
Razem	149 649,6	-3 113,6	146 536,0	127 925,7	-3 270,4	124 655,3

Kredyty i inne należności udzielone klientom według terminów zapadalności

	2021	2020
bez określonego terminu	12 425,5	9 560,4
do 1 miesiąca	7 925,9	4 751,1
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	7 466,1	5 229,9
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	20 854,3	19 331,2
powyżej 1 roku do 5 lat	43 655,1	39 538,1
powyżej 5 lat	55 321,2	47 413,6
dla których termin zapadalności upłynął	2 001,5	2 101,4
Razem (brutto)	149 649,6	127 925,7

20.1. Należności z tytułu leasingu finansowego

Według stanu na 31 grudnia 2021 roku największy udział w portfelu przedmiotów oddanych w leasing stanowiły pojazdy (50% wartości portfela), jednocześnie odnotowano wzrost o 16,9% wartości nowych umów finansowania pojazdów w stosunku do końca roku 2020.

Znaczny udział w portfelu stanowią również maszyny i urządzenia (33% wartości portfela) przy jednoczesnym wzroście o 17,3% w stosunku do wartości finansowanych maszyn i urządzeń z końca roku 2020, pozostałe ruchomości stanowiły 9% wartości portfela (wzrost o 0,9% w stosunku do końca roku 2020).

Jednocześnie w 2021 roku zmniejszył się o 3 punkty procentowe udział w portfelu leasingu nieruchomości do poziomu 7% (spadek wartości portfela o 20,3% w stosunku do końca roku 2020).

Przyszłe minimalne płatności leasingowe, które mają być otrzymane przez Grupę z tytułu umów leasingowych przedstawiają się następująco:

	2021	2020
poniżej 1 roku	4 135,8	3 735,8
od 1 roku do 2 lat	2 886,7	2 507,3
od 2 do 3 lat	2 027,7	1 802,5
od 3 do 4 lat	1 090,5	1 022,0
od 4 do 5 lat	706,6	436,7
powyżej 5 lat	332,7	327,8
Razem	11 180,0	9 832,1

Należności brutto z tytułu leasingu finansowego, które mają być otrzymane przez Grupę z tytułu umów leasingowych przedstawiają się następująco:

	2021	2020
poniżej 1 roku	4 434,4	3 923,7
od 1 roku do 2 lat	3 071,0	2 619,0
od 2 do 3 lat	2 127,3	1 864,4
od 3 do 4 lat	1 138,7	1 051,2
od 4 do 5 lat	726,8	448,9
powyżej 5 lat	351,3	340,8
Razem	11 849,5	10 248,0

Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych przedstawia się następująco:

	2021	2020
Należności (brutto) z tytułu leasingu finansowego	11 849,5	10 248,0
Niezapadłe odsetki	669,5	415,9
Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych	11 180,0	9 832,1

Przychody zrealizowane przez Grupę z tytułu umów leasingu finansowego przedstawiają się następująco:

	2021	2020
Zysk ze sprzedaży środków trwałych (przedmiotów leasingu)	4,9	4,3
Przychody odsetkowe z inwestycji leasingowej netto	245,4	243,9
Zmienne opłat leasingowe (provizje od umów)	15,1	10,2
Razem	265,4	258,4

W roku 2021 rozpoznano należność leasingową, w przypadku której wystąpiła istotna modyfikacja. Należność ta, ujęta jako aktywo POCl, powstała wskutek zbycia restrukturyzowanej nieruchomości pochodzącej z umowy leasingu z odroczeniem części płatności.

W 2020 roku nie stwierdzono przypadków występowania istotnych modyfikacji umów leasingu finansowego.

Sposób zarządzania ryzykiem przez leasingodawcę związanym z wszelkimi prawami, jakie zachowuje on w odniesieniu do bazowych składników aktywów

W umowach leasingu finansowego leasingobiorca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie pożytki wynikające z posiadania przedmiotu leasingu.

Podstawowym zabezpieczeniem kontraktów leasingowych są przedmioty leasingu, dotyczy to wszystkich umów, z uwagi na konstrukcję standardowej umowy leasingowej oraz fakt, iż własność przedmiotu leasingu pozostaje do czasu zakończenia umowy po stronie leasingodawcy. Przedmioty leasingu są ubezpieczane w pełnym zakresie przez Grupę lub przez Klienta w zaakceptowanych przez Grupę towarzystwach ubezpieczeniowych. Przed zawarciem umowy leasingu Grupa dokonuje oceny zdolności kredytowej klienta oraz oceny ryzyka związanego z przedmiotem leasingu. Dodatkowo, mając na względzie ograniczenia potencjalnej straty w sytuacji braku obsługi długu, Grupa dąży do zawierania dodatkowych umów zabezpieczeń. Typ i wartość wymaganych zabezpieczeń są uzależnione od kwoty i przedmiotu finansowania, parametrów leasingu (np. udział własny, okres finansowania, wartość rezydualna). Zgodnie z warunkami umów leasingu w przypadku wypowiedzenia umowy leasingu należności z niej wynikające stają się wymagalne. Dodatkowo w ramach realizacji zabezpieczeń Grupa przejmuje przedmiot leasingu i niezwłocznie dąży do zagospodarowania go w możliwie jak najkorzystniejszy sposób (sprzedaż, releasing).

20.2. Jakość portfela kredytowego

	2021			2020		
	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto
Bankowość korporacyjna	79 914,5	-2 158,2	77 756,3	70 159,9	-2 183,2	67 976,7
aktywa w Etapie 1	70 654,1	-168,7	70 485,4	59 222,1	-192,1	59 030,0
aktywa w Etapie 2	6 466,2	-218,4	6 247,8	7 842,2	-227,7	7 614,5
aktywa w Etapie 3	2 743,1	-1 771,1	972,0	3 094,3	-1 763,4	1 330,9
w tym aktywa indywidualnie istotne	1 763,4	-982,0	781,4	1 966,6	-969,5	997,1
aktywa POCl	51,1	0,0	51,1	1,3	0,0	1,3
Bankowość detaliczna, w tym:	66 485,8	-955,4	65 530,4	55 832,5	-1 087,1	54 745,4
kredyty i pożyczki hipoteczne	57 410,2	-217,9	57 192,3	47 901,1	-279,3	47 621,8
aktywa w Etapie 1	56 297,2	-17,5	56 279,7	46 037,7	-34,3	46 003,4
aktywa w Etapie 2	784,7	-48,5	736,2	1 531,5	-72,0	1 459,5
aktywa w Etapie 3	328,3	-151,9	176,4	331,9	-173,0	158,9
pozostałe kredyty	9 075,6	-737,5	8 338,1	7 931,4	-807,8	7 123,6
aktywa w Etapie 1	7 805,4	-89,5	7 715,9	6 608,3	-115,9	6 492,4
aktywa w Etapie 2	586,1	-90,9	495,2	598,1	-109,8	488,3
aktywa w Etapie 3	681,9	-557,1	124,8	722,8	-582,1	140,7
aktywa POCl	2,2	0,0	2,2	2,2	0,0	2,2
Razem, w tym:	146 400,3	-3 113,6	143 286,7	125 992,4	-3 270,3	122 722,1
aktywa w Etapie 1	134 756,7	-275,7	134 481,0	111 868,1	-342,3	111 525,8
aktywa w Etapie 2	7 837,0	-357,8	7 479,2	9 971,8	-409,5	9 562,3
aktywa w Etapie 3	3 753,3	-2 480,1	1 273,2	4 149,0	-2 518,5	1 630,5
aktywa POCl	53,3	0,0	53,3	3,5	0,0	3,5

W 2021 roku usunięto przesłankę klasyfikacji wszystkich kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF do Etapu 2, który wymaga kalkulacji oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia (lifetime). W wyniku zmiany, aktywa finansowe o wartości bilansowej brutto wynoszącej 420,9 mln zł zostały przesunięte z Etapu 2 do Etapu 1 (z 12- miesięczną oczekiwaną stratą kredytową), co spowodowało zmniejszenie odpisów na oczekiwane straty

kredytowe o około 3,7 mln zł. Więcej informacji na temat tej zmiany opisano w rozdziale III. *Znaczące zasady rachunkowości*, w punkcie **3.1.1. Utrata wartości aktywów finansowych**.

Grupa identyfikuje aktywa finansowe POCl, których wartość bilansowa na 31 grudnia 2021 roku wynosiła 53,3 mln zł (3,5 mln zł na 31 grudnia 2020 roku). Są to ekspozycje z tytułu wierzytelności z utratą wartości nabyte w związku z przejęciem Bieszczadzkiej SKOK w roku 2017, ekspozycje, które w wyniku restrukturyzacji zostały istotnie zmodyfikowane, co wiązało się z koniecznością usunięcia pierwotnego zaangażowania kredytowego lub leasingowego i ponownym ujęciem aktywa w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Wzrost salda w 2021 roku wynika z ujęcia jako POCl należności powstałej wskutek zbycia restrukturyzowanej nieruchomości pochodzącej z umowy leasingu z odroczeniem części płatności.

W 2021 roku, ekspozycje kredytowe w kwocie 2 077,9 mln zł (w tym 5,0 mln zł z tytułu ekspozycji objętych narzędziami pomocowymi z tytułu COVID-19, tzw. moratoriów) podlegały modyfikacji kontraktowych przepływów pieniężnych, które nie skutkowały ich wyłączeniem i ponownym ujęciem składnika aktywów finansowych (dla porównania w roku 2020 ekspozycje te wynosiły 6 642,9 mln zł, w tym 3 618,0 mln zł z tytułu moratoriów).

Modyfikacje kontraktowych przepływów pieniężnych, które nie skutkują ich wyłączeniem i ponownym ujęciem składnika aktywów finansowych czyli prowadzą do ujęcia zysków lub strat z modyfikacji, wynikają z przesłanek biznesowych lub zdarzeń z zakresu ryzyka kredytowego w postaci udogodnień (forbearance) przyznanych klientom. W przypadku wystąpienia przesłanek biznesowych sposób ustalania odpisów na oczekiwane straty kredytowe nie ulega zmianie. Przyznanie klientom udogodnień (forbearance) świadczy o istotnym wzroście ryzyka kredytowego, skutkującego klasyfikacją do Etapu 2, w przypadku przyznania kolejnego udogodnienia następuje klasyfikacja do Etapu 3 zgodnie z zasadami szacowania odpisów z tytułu utarty wartości opisanymi w rozdziale III. *Znaczące zasady rachunkowości*, w punkcie **14.13. Utrata wartości**.

Dla aktywów finansowych, w przypadku których przepływy pieniężne wynikające z umowy uległy modyfikacji w trakcie okresu sprawozdawczego, podczas gdy odpowiadający im odpis na oczekiwane straty kredytowe był wyceniany w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia (tj. aktywów finansowych w Etapach 2 i 3), zamortyzowany koszt przed modyfikacją wyniósł 282,6 mln zł, a strata netto z tytułu modyfikacji wyniosła -2,0 mln zł (w roku 2020 odpowiednio: 795,7 mln zł i -1,7 mln zł).

Wartość bilansowa brutto na koniec okresu sprawozdawczego aktywów finansowych, które od momentu początkowego ujęcia uległy modyfikacji w momencie, w którym odpis na oczekiwane straty kredytowe był wyceniany w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia (tj. aktywów finansowych w Etapach 2 i 3), i w przypadku których odpis na oczekiwane straty kredytowe uległ w trakcie okresu sprawozdawczego zmianie na kwotę równą 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym (tj. nastąpiło

przesunięcie tych aktywów finansowych do Etapu 1) wynosiła na 31 grudnia 2021 roku 41,2 mln zł w porównaniu z 173,2 mln zł na koniec roku 2020.

Sprzedaż wierzytelności niepracujących

W roku 2021 Grupa przeprowadziła jedną transakcję sprzedaży wierzytelności niepracujących. 7 maja 2021 roku Grupa zawarła umowę dotyczącą sprzedaży należności detalicznych oraz korporacyjnych z portfela z rozpoznaną utratą wartości. W wyniku transakcji portfel należności dotkniętych utratą wartości zmniejszył się o 373,4 mln zł. Pozytywny wpływ transakcji na wynik brutto Grupy wyniósł 61,6 mln zł.

W roku 2020 Grupa zawarła umowę dotyczącą sprzedaży należności korporacyjnych z portfela z rozpoznaną utratą wartości, w wyniku której portfel należności dotkniętych utratą wartości zmniejszył się o 8,3 mln zł a pozytywny wpływ transakcji na wynik brutto Grupy wyniósł 4,1 mln zł.

Wynik na sprzedaży wierzytelności jest prezentowany w linii *Zysk z tytułu sprzedaży wierzytelności w Odpisach na oczekiwane straty kredytowe* w rachunku zysków i strat.

Zabezpieczenia

Zgodnie z polityką kredytową Grupa przyjmuje zabezpieczenia spłaty udzielonych kredytów, ustanowione na rachunkach kredytobiorców oraz zabezpieczenia na majątku kredytobiorców. Więcej informacji na temat zabezpieczeń zaprezentowano w sekcji *Zarządzanie ryzykiem oraz kapitałem*, w rozdziale **II.1.6. Zarządzanie ryzykiem kredytowym**.

Uzgodnienie wartości bilansowej brutto (WBB) i zmiana odpisu na oczekiwane straty kredytowe (odpis)

2021

	Bankowość korporacyjna										Bankowość detaliczna										Ogółem	
	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis
	Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem		Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem		WBB	odpis
Stan na początek okresu	59 222,1	192,1	7 842,2	227,7	3 094,3	1 763,4	1,3	0,0	70 159,9	2 183,2	52 646,0	150,2	2 129,6	181,8	1 054,7	755,1	2,2	0,0	55 832,5	1 087,1	125 992,4	3 270,3
Zmiany w okresie, w tym:	11 432,0	-23,4	-1 376,0	-9,4	-351,2	7,7	49,8	0,0	9 754,6	-25,1	11 456,6	-43,1	-758,8	-42,4	-44,5	-46,1	0,0	0,0	10 653,3	-131,6	20 407,9	-156,7
kredyty udzielone w okresie	24 376,3	77,1	-	-	-	-	49,8	-	24 426,1	77,1	17 864,7	55,3	-	-	-	-	-	-	17 864,7	55,3	42 290,8	132,4
transfer do etapu 1	2 568,1	9,0	-2 563,1	-49,5	-5,0	-3,2	-	-	0,0	-43,7	1 313,3	3,6	-1 299,9	-58,3	-13,4	-10,7	-	-	0,0	-65,4	0,0	-109,1
transfer do etapu 2	-3 380,2	-19,2	3 402,8	119,1	-22,6	-14,2	-	-	0,0	85,7	-671,0	-8,9	758,7	81,5	-87,7	-44,2	-	-	0,0	28,4	0,0	114,1
transfer do etapu 3	-346,8	-2,8	-213,7	-24,7	560,5	252,1	-	-	0,0	224,6	-280,4	-6,4	-147,9	-36,5	428,3	254,1	-	-	0,0	211,2	0,0	435,8
spłaty (całkowite i częściowe) oraz uruchomienia nowych transz	-11 785,4	-25,3	-2 002,0	-55,0	-618,2	-22,8	-	-	-14 405,6	-103,1	-6 457,4	-27,0	-336,7	-22,5	-153,7	-52,1	-	-	-6 947,8	-101,6	-21 353,4	-204,7
zmiana oszacowania odpisu z tytułu strat oczekiwanych	-	-91,0	-	-24,4	-	50,2	-	-	0,0	-65,2	-	-34,6	-	-10,0	-	9,6	-	-	0,0	-35,0	0,0	-100,2
korekty zarządcze	-	30,6	-	25,0	-	15,4	-	-	0,0	71,0	-	-25,7	-	3,3	-	6,8	-	-	0,0	-15,6	0,0	55,4
Razem odpisy na oczekiwane starty kredytowe w rachunku zysków i strat		-21,6		-9,5		277,5		0,0		246,4		-43,7		-42,5		163,5		0,0		77,3		323,7
wyłączenie z bilansu (umorzenia, sprzedaż)	-	-	-	-	-265,9	-265,9	-	-	-265,9	-265,9	-	-	-	-	-218,0	-218,0	-	-	-218,0	-218,0	-483,9	-483,9
naliczenia odsetek karnych (za zwłokę)	-	-	-	-	106,8	-	-	-	106,8	0,0	-	-	-	-	26,8	-	-	-	26,8	0,0	133,6	0,0
spisania odsetek karnych (za zwłokę)	-	-	-	-	-106,8	-	-	-	-106,8	0,0	-	-	-	-	-26,8	-	-	-	-26,8	0,0	-133,6	0,0
korekta wartości z tytułu ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w CHF	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0	0,0	-312,6	-	267,0	-	-	-	-	-	-45,6	0,0	-45,6	0,0
naliczenia i spisania odsetek efektywnych	-	-	-	-	-	15,1	-	-	0,0	15,1	-	-	-	-	-	-15,6	-	-	0,0	-15,6	0,0	-0,5
pozostałe	-	-1,8	-	0,1	-	-19,0	-	-	0,0	-20,7	-	0,6	-	0,1	-	24,0	-	-	0,0	24,7	0,0	4,0
Stan na koniec okresu	70 654,1	168,7	6 466,2	218,3	2 743,1	1 771,1	51,1	0,0	79 914,5	2 158,1	64 102,6	107,1	1 370,8	139,4	1 010,2	709,0	2,2	0,0	66 485,8	955,5	146 400,3	3 113,6

2020

	Bankowość korporacyjna										Bankowość detaliczna										Ogółem	
	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis	WBB	odpis
	Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem		Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem		WBB	odpis
Stan na początek okresu	61 733,3	67,0	5 261,7	144,9	2 920,2	1 474,1	1,5	0,0	69 916,7	1 686,0	44 045,1	56,2	3 706,6	268,9	608,6	434,9	0,0	0,0	48 360,3	760,0	118 277,0	2 446,0
Zmiany w okresie, w tym:	-2 511,2	125,1	2 580,5	82,8	174,1	289,3	-0,2	0,0	243,2	497,2	8 600,9	94,0	-1 577,0	-87,1	446,1	320,2	2,2	0,0	7 472,2	327,1	7 715,4	824,3
kredyty udzielone w okresie	17 502,0	77,1	-	-	-	-	-0,2	-	17 501,8	77,1	12 292,1	55,9	-	-	-	-	2,2	-	12 294,3	55,9	29 796,1	133,0
transfer do etapu 1	1 276,5	6,6	-1 266,8	-41,8	-9,7	-4,3	-	-	0,0	-39,5	1 213,8	24,0	-1 204,7	-106,8	-9,1	-6,6	-	-	0,0	-89,4	0,0	-128,9
transfer do etapu 2	-5 706,0	-19,6	5 726,7	149,5	-20,7	-7,9	-	-	0,0	122,0	-693,0	-4,5	716,8	74,7	-23,8	-11,6	-	-	0,0	58,6	0,0	180,6
transfer do etapu 3	-323,4	-1,6	-312,8	-25,1	636,2	259,6	-	-	0,0	232,9	-268,2	-2,7	-265,0	-51,2	533,2	295,7	-	-	0,0	241,8	0,0	474,7
spłaty (całkowite i częściowe) oraz uruchomienia nowych transz	-15 260,3	-15,9	-1 566,6	-21,8	-364,1	-9,7	-	-	-17 191,0	-47,4	-3 943,8	-8,3	-559,4	-25,0	-44,6	-21,1	-	-	-4 547,8	-54,4	-21 738,8	-101,8
zmiana oszacowania odpisu z tytułu strat oczekiwanych	-	45,1	-	-0,9	-	71,7	-	-	0,0	115,9	-	-2,9	-	11,9	-	54,4	-	-	0,0	63,4	0,0	179,3
korekty zarządcze	-	21,7	-	21,3	-	-	-	-	0,0	43,0	-	32,6	-	8,2	-	-	-	-	0,0	40,8	0,0	83,8
Razem odpisy na oczekiwane starty kredytowe w rachunku zysków i strat		113,4		81,2		309,4		0,0		504,0		94,1		-88,2		310,8		0,0		316,7		820,7
wyłączenie z bilansu (umorzenia, sprzedaż)	-	-	-	-	-67,6	-67,6	-	-	-67,6	-67,6	-	-	-	-	-9,6	-9,6	-	-	-9,6	-9,6	-77,2	-77,2
naliczenia odsetek karnych (za zwłokę)	-	-	-	-	134,2	-	-	-	134,2	0,0	-	-	-	-	28,0	-	-	-	28,0	0,0	162,2	0,0
spisania odsetek karnych (za zwłokę)	-	-	-	-	-134,2	-	-	-	-134,2	0,0	-	-	-	-	-28,0	-	-	-	-28,0	0,0	-162,2	0,0
korekta wartości z tytułu ryzyka prawnego kredytów hipotecznych w CHF	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0	0,0	-	-	-264,7	-	-	-	-	-	-264,7	0,0	-264,7	0,0
naliczenia i spisania odsetek efektywnych	-	-	-	-	-	54,7	-	-	0,0	54,7	-	-	-	-	-	30,7	-	-	0,0	30,7	0,0	85,4
pozostałe	-	11,7	-	1,6	-	-7,2	-	-	0,0	6,1	-	-0,1	-	1,1	-	-11,7	-	-	0,0	-10,7	0,0	-4,6
Stan na koniec okresu	59 222,1	192,1	7 842,2	227,7	3 094,3	1 763,4	1,3	0,0	70 159,9	2 183,2	52 646,0	150,2	2 129,6	181,8	1 054,7	755,1	2,2	0,0	55 832,5	1 087,1	125 992,4	3 270,3

Zmiany wartości bilansowej brutto portfela kredytowego wpływają na poziom odpisów na oczekiwane straty kredytowe przede wszystkim poprzez uruchomienia kredytów w okresie, transfery między Etapami oraz spłaty dokonane przez kredytobiorców.

W roku 2021, wśród kredytów udzielonych w trakcie roku najbardziej istotną pozycję stanowią kredyty hipoteczne dla osób fizycznych (12 770,7 mln zł), ponadto pożyczki pieniężne dla osób fizycznych (3 706,5 mln zł). Znacząca część to także kredyty krótkoterminowe: odnawialne (1 872,7 mln zł), obrotowe (3 725,1 mln zł) oraz kredyty w rachunku bieżącym (1 475,8 mln zł). W portfelu kredytów udzielonych w trakcie roku są też należności leasingowe (5 173,0 mln zł) oraz faktoringowe (3 092,1 mln zł). Dodatkowo, w trakcie 2021 roku do wartości bilansowej brutto kredytów i innych należności udzielonych klientom naliczone zostały odsetki karne w wysokości 133,6 mln zł, które zostały w całości spisane. Na koniec 2021 stan spisanych odsetek karnych, które są przedmiotem czynności windykacyjnych wynosił 422,6 mln zł.

W roku 2020, wśród kredytów udzielonych w trakcie roku najbardziej istotną pozycję stanowiły kredyty hipoteczne dla osób fizycznych (8 979,0 mln zł), ponadto pożyczki pieniężne dla osób fizycznych (2 360,2 mln zł). Znacząca część to kredyty krótkoterminowe: odnawialne (692,3 mln zł), obrotowe (2 750,1 mln zł) oraz kredyty w rachunku bieżącym (1 041,5 mln zł). W portfolio kredytów udzielonych w trakcie 2020 roku były też należności leasingowe (3 032,6 mln zł) oraz faktoringowe (1 770,3 mln zł). W trakcie 2020 roku do wartości bilansowej brutto kredytów i innych należności udzielonych klientom naliczone zostały odsetki karne w wysokości 162,2 mln zł, które zostały w całości spisane. Stan spisanych odsetek karnych na koniec 2020 roku wynosił 379,2 mln zł.

21. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań spełniające kryterium odrębnej prezentacji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

Grupa prezentuje odrębnie w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań, które mogą być zastawione lub odsprzedane przez otrzymującego zabezpieczenie. Zgodnie z MSSF 9.3.2.23(a) aktywa te muszą być wyodrębnione i zaprezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oddzielnie od innych aktywów.

	2021				2020		
	portfel aktywów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez wynik finansowy	portfel aktywów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	portfel aktywów finansowych wycenianych wg amortyzowanego kosztu	Razem	portfel aktywów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez wynik finansowy	portfel aktywów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Razem
obligacje skarbowe, w tym:							
stanowiące zabezpieczenie zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu (transakcje sell-buy-back)	243,2	1 266,4	771,3	2 280,9	200,1	762,9	963,0
Razem	243,2	1 266,4	771,3	2 280,9	200,1	762,9	963,0

Pozostałe aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Wartość bilansową pozostałych aktywów finansowych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań, które nie spełniają kryterium odrębnej prezentacji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej prezentuje poniższa tabela.

	2021			2020		
	portfel aktywów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	portfel aktywów finansowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	Razem	portfel aktywów finansowych wycenianych wg wartości godziwej przez inne całkowite dochody	portfel aktywów finansowych wycenianych wg zamortyzowanego kosztu	Razem
obligacje skarbowe, w tym:	199,8	814,1	1 013,9	212,0	842,8	1 054,8
stanowiące zabezpieczenie na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	-	592,7	592,7	-	665,1	665,1
stanowiące blokadę pod zobowiązanie do zapłaty z tytułu składki na fundusz gwarancyjny banków	-	176,2	176,2	-	136,1	136,1
stanowiące blokadę pod zobowiązanie do zapłaty z tytułu składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków	172,4	-	172,4	131,2	-	131,2
stanowiące wniesienie zabezpieczenia w papierach wartościowych z tytułu wstępnego depozytu rozliczeniowego	-	31,0	31,0	-	31,2	31,2
stanowiące zabezpieczenie kredytu otrzymanego przez spółkę zależną z Europejskiego Banku Inwestycyjnego	14,0	-	14,0	67,4	-	67,4
stanowiące zabezpieczenie pod fundusz rozliczeniowy KDPW CCP	-	7,1	7,1	-	10,4	10,4
stanowiące wniesienie zabezpieczenia w papierach wartościowych z tytułu wstępnego depozytu rozliczeniowego dla Rynku ASO	-	7,1	7,1	-	-	-
stanowiące zabezpieczenie w rejestrze zabezpieczeń listów zastawnych	13,4	-	13,4	13,4	-	13,4
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego, w tym:	0,0	264,9	264,9	0,0	254,5	254,5
stanowiące zabezpieczenie rozliczeń dokonywanych z LCH	-	117,6	117,6	-	118,3	118,3
stanowiące depozyt zabezpieczający pod rozliczenie transakcji w EUREX	-	122,3	122,3	-	111,2	111,2
na rachunku w Euroclear, przeznaczone na zabezpieczenie pod transakcje nie przekazane do izb clearingowych	-	25,0	25,0	-	25,0	25,0
obligacje Rządu Austriackiego - stanowiące zabezpieczenie rozliczeń dokonywanych z LCH	481,3	-	481,3	491,9	-	491,9
wierzytelności hipoteczne stanowiące zabezpieczenie listów zastawnych	-	2 996,1	2 996,1	-	3 016,2	3 017,7
Razem	681,1	4 075,1	4 756,2	703,9	4 113,5	4 818,9

Blokowanie papierów wartościowych odbywa się z uwzględnieniem warunków wynikających z:

- Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji,
- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego I Rady (UE) nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 roku,
- z zawartych umów,
- zobowiązań z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu.

Grupa posiada zobowiązania z tytułu emisji listów zastawnych, których zabezpieczeniem są wskazane powyżej wierzytelności hipoteczne. Na koniec 2021 i 2020 roku wartość nominalna wyemitowanych listów zastawnych wynosiła 400 mln zł. Szczegółowe informacje na temat wyemitowanych listów zastawnych znajdują się w nocie objaśniającej 30. *Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych.*

Grupa posiada złożone depozyty zabezpieczające typu call stanowiące zabezpieczenie transakcji na instrumentach pochodnych. Należności z tego tytułu prezentowane są w nocie objaśniającej 15. *Kredyty i inne należności udzielone innym bankom oraz w nocie objaśniającej 20. Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu.*

Do aktywów o ograniczonej możliwości dysponowania poza instrumentami prezentowanymi w niniejszej nocie zalicza się także wartość rezerwy obowiązkowej, którą jednostka dominująca Grupy zobowiązana jest utrzymywać na rachunku bieżącym w NBP. Więcej informacji na temat rezerwy obowiązkowej zawarto w nocie objaśniającej 14. *Kasa i środki w Banku Centralnym.*

Papiery wartościowe nie stanowiące aktywów Grupy przyjęte jako zabezpieczenie zobowiązań z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu

Wartość rynkowa papierów wartościowych będących przedmiotem transakcji typu buy-sell-back / reverse repo wynosiła 508,7 mln zł według stanu na 31 grudnia 2021 roku w porównaniu do 270,6 mln zł według stanu na 31 grudnia 2020 roku. Na 31 grudnia 2021 roku papiery o wartości 481,5 mln zł były przedmiotem dalszej odsprzedaży (w porównaniu do 262,7 mln zł na 31 grudnia 2020 roku).

22. Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności

ING Bank Śląski S.A. posiada pośredni udział w kapitale zakładowym spółki NN Investment Partners TFI poprzez ING Investment Holding (Polska) S.A. będący podmiotem zależnym Banku. Przedmiotem działalności spółki NN Investment Partners TFI jest tworzenie funduszy oraz portfeli inwestycyjnych i zarządzanie nimi. Grupa ujmuje udziały jako inwestycję w jednostkę stowarzyszoną i wycenia metodą praw własności zgodnie z MSR 28.

	2021	2020
NN Investment Partners TFI S.A.	184,8	174,1
Razem	184,8	174,1

Wybrane dane dotyczące jednostki stowarzyszonej:

	2021	2020
Udział w kapitałach jednostki	45%	45%
Aktywa, w tym:	170,6	132,7
krótkoterminowe	110,9	129,5
długoterminowe	59,7	3,2
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania, w tym:	41,8	33,3
krótkoterminowe	31,1	31,6
długoterminowe	10,7	1,7
Aktywa netto	128,8	99,4
Zysk (strata)	70,0	41,3
Przychody	144,4	119,6
Inne całkowite dochody	0,7	0,5
Całkowite dochody ogółem	70,7	41,8
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	80,3	63,2
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe (z wył. zobow. z tyt. dostaw i usług oraz pozostałych zobow. i rezerw)	4,8	2,8
Długoterminowe zobowiązania finansowe (z wył. zobow. z tyt. dostaw i usług oraz pozostałych zobow. i rezerw)	10,7	1,6
Amortyzacja	1,4	1,0
Przychody odsetkowe	0,1	0,5
Koszty odsetkowe	0,1	0,1
Obciążenie lub dochód z tytułu podatku dochodowego	17,3	10,5

Poniżej przedstawiono uzgodnienie wartości bilansowej inwestycji w jednostki stowarzyszone za rok 2021 i 2020.

	2021	2020
Wartość bilansowa na początek okresu	174,1	181,0
wycena metodą praw własności w okresie	29,3	16,1
otrzymane dywidendy	-18,6	-18,7
reklasyfikacja z inwestycji w jednostki stowarzyszone do inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-4,3
Wartość bilansowa na koniec okresu	184,8	174,1

23. Rzeczowe aktywa trwałe

	2021	2020
Aktywa z tytułu prawa do użytkowania, w tym:	323,4	376,6
nieruchomości	304,9	354,9
środki transportu	18,5	21,6
pozostałe aktywa	0,0	0,1
Nieruchomości własne	259,2	266,9
Inwestycje w obcych środkach trwałych	51,4	60,8
Sprzęt informatyczny	84,8	110,4
Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe	73,8	68,9
Środki trwałe w budowie	38,6	29,5
Razem	831,2	913,1

Nie występują ograniczenia prawne dotyczące rzeczowych aktywów trwałych na koniec 2021 i 2020 roku.

2021

	Aktywa z tytułu prawa do użytkowania				nieruchomości własne	inwestycje w obcych środkach trwałych	sprzęt informatyczny	pozostałe rzeczowe aktywa	środki trwałe w budowie	Razem
	nieruchomości	środki transportu	pozostałe aktywa	Ogółem						
Wartość brutto na początek okresu	530,5	37,1	0,7	568,3	424,1	338,5	360,9	425,2	29,5	2 146,5
Zwiększenia, w tym:	59,2	7,9	0,2	67,3	21,5	9,6	18,3	28,9	86,4	232,0
nowe umowy dotyczące prawa do użytkowania	10,1	7,4	-	17,5	-	-	-	-	-	17,5
korekta aktywa w związku z rekalkulacją zobowiązania leasingowego	49,1	0,5	0,2	49,8	-	-	-	-	-	49,8
zakup	-	-	-	0,0	-	-	0,3	0,3	86,4	87,0
przyjęcie z inwestycji	-	-	-	0,0	21,3	9,6	18,0	28,4	-	77,3
przekwalifikowanie z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	0,0	-	-	-	0,2	-	0,2
inne	-	-	-	0,0	0,2	-	-	-	-	0,2
Zmniejszenia, w tym:	-22,8	-4,2	0,0	-27,0	-12,1	-0,6	-0,8	-3,2	-77,3	-121,0
przedterminowe zakończenie kontraktu	-16,8	-3,9	-	-20,7	-	-	-	-	-	-20,7
korekta aktywa w związku z rekalkulacją zobowiązania leasingowego	-6,0	-0,3	-	-6,3	-	-	-	-	-	-6,3
sprzedaż i likwidacja	-	-	-	0,0	-0,3	-0,6	-0,8	-1,7	-	-3,4
przyjęcie z inwestycji	-	-	-	0,0	-	-	-	-	-77,3	-77,3
przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	0,0	-11,8	-	-	-1,5	-	-13,3
Zmiana wartości godziwej, w tym:	0,0	0,0	0,0	0,0	-11,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-11,4
uwzględniona w innych całkowitych dochodach	-	-	-	0,0	-0,4	-	-	-	-	-0,4
uwzględniona w rachunku zysków i strat*	-	-	-	0,0	-11,0	-	-	-	-	-11,0
Wartość brutto na koniec okresu	566,9	40,8	0,9	608,6	422,1	347,5	378,4	450,9	38,6	2 246,1
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-175,6	-15,5	-0,6	-191,7	-157,2	-277,7	-250,5	-356,3	0,0	-1 233,4
Zmiany w okresie, w tym:	-86,4	-6,8	-0,3	-93,5	-5,7	-18,4	-43,1	-20,8	0,0	-181,5
odpisy amortyzacyjne	-95,8	-10,7	-0,3	-106,8	-12,9	-18,4	-43,1	-22,1	-	-203,3
zmniejszenie zakresu i przedterminowe zakończenie kontraktu	9,4	3,9	-	13,3	-	-	-	-	-	13,3
przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	0,0	7,2	-	-	1,5	-	8,7
przekwalifikowanie z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	0,0	-	-	-	-0,2	-	-0,2
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-262,0	-22,3	-0,9	-285,2	-162,9	-296,1	-293,6	-377,1	0,0	-1 414,9
Wartość netto na koniec okresu	304,9	18,5	0,0	323,4	259,2	51,4	84,8	73,8	38,6	831,2

*) w linii koszty działania, w pozycji szczegółowej koszty utrzymania budynków i wycen nieruchomości do wartości godziwej

2020

	Aktywa z tytułu prawa do użytkowania				nieruchomości własne	inwestycje w obcych środkach trwałych	sprzęt informatyczny	pozostałe rzeczowe aktywa	środki trwałe w budowie	Razem
	nieruchomości	środki transportu	pozostałe aktywa	Ogółem						
Wartość brutto na początek okresu	461,1	30,8	0,7	492,6	406,1	328,4	306,5	407,1	44,0	1 984,7
Zwiększenia, w tym:	87,6	9,1	0,0	96,7	11,6	15,2	54,9	20,2	83,4	282,0
nowe umowy dotyczące prawa do użytkowania	38,7	8,9	-	47,6	-	-	-	-	-	47,6
korekta aktywa w związku z rekalkulacją zobowiązania leasingowego	48,9	0,2	-	49,1	-	-	-	-	-	49,1
zakup	-	-	-	0,0	-	-	0,4	0,2	83,4	84,0
przyjęcie z inwestycji	-	-	-	0,0	9,0	14,4	54,5	20,0	-	97,9
przekwalifikowanie z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	0,0	2,6	-	-	-	-	2,6
inne	-	-	-	0,0	-	0,8	-	-	-	0,8
Zmniejszenia, w tym:	-18,2	-2,8	0,0	-21,0	-4,6	-5,1	-0,5	-2,1	-97,9	-131,2
przedterminowe zakończenie kontraktu	-18,0	-2,8	-	-20,8	-	-	-	-	-	-20,8
korekta aktywa w związku z rekalkulacją zobowiązania leasingowego	-0,2	-	-	-0,2	-	-	-	-	-	-0,2
sprzedaż i likwidacja	-	-	-	0,0	-0,2	-	-0,5	-0,9	-	-1,6
przyjęcie z inwestycji	-	-	-	0,0	-	-	-	-	-97,9	-97,9
przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	0,0	-4,4	-5,1	-	-1,2	-	-10,7
Zmiana wartości godziwej, w tym:	0,0	0,0	0,0	0,0	11,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,0
uwzględniona w rachunku zysków i strat*	-	-	-	0,0	11,0	-	-	-	-	11,0
Wartość brutto na koniec okresu	530,5	37,1	0,7	568,3	424,1	338,5	360,9	425,2	29,5	2 146,5
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	-86,3	-7,6	-0,3	-94,2	-145,5	-258,2	-199,7	-331,1	0,0	-1 028,7
Zmiany w okresie, w tym:	-89,3	-7,9	-0,3	-97,5	-11,7	-19,5	-50,8	-25,2	0,0	-204,7
odpisy amortyzacyjne	-93,8	-10,3	-0,3	-104,4	-11,4	-21,4	-50,8	-26,4	-	-214,4
zmniejszenie zakresu i przedterminowe zakończenie kontraktu	4,5	2,4	-	6,9	-	-	-	-	-	6,9
przekwalifikowanie do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	0,0	1,3	1,9	-	1,2	-	4,4
przekwalifikowanie z aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-	-	-	0,0	-1,6	-	-	-	-	-1,6
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	-175,6	-15,5	-0,6	-191,7	-157,2	-277,7	-250,5	-356,3	0,0	-1 233,4
Wartość netto na koniec okresu	354,9	21,6	0,1	376,6	266,9	60,8	110,4	68,9	29,5	913,1

*) w linii koszty działania, w pozycji szczegółowej koszty utrzymania budynków i wycen nieruchomości do wartości godziwej

Zobowiązania umowne do nabycia rzeczowego majątku trwałego

W roku 2021 Grupa zawarła umowy z kontrahentami skutkujące w przyszłości przyrostem wartości rzeczowych aktywów trwałych na łączną kwotę 1,1 mln zł. Z uwagi na ramowy charakter części umów kwota ta nie jest docelowa - jej wysokość będzie wynikała z kosztorysów skalkulowanych w trakcie realizacji. Umowy dotyczą nieruchomości (budynków i budowli), inwestycji w obcych środkach trwałych, środków trwałych w budowie oraz pozostałych środków trwałych.

Na koniec roku 2020 Grupa posiadała umowy (częściowo o charakterze ramowym) dotyczące nieruchomości (budynków i budowli), inwestycji w obcych środkach trwałych, środków trwałych w budowie oraz pozostałych środków trwałych na łączną kwotę 1,2 mln zł.

24. Wartości niematerialne

	2021	2020
Wartość firmy ujęta w wyniku wniesionego aportem oddziału ING Bank N.V.	223,3	223,3
Oprogramowanie	138,9	167,9
Nakłady na wartości niematerialne	14,1	34,7
Inne wartości niematerialne	1,1	0,7
Razem	377,4	426,6

Zmiana stanu wartości niematerialnych

2021

	Wartość firmy	Oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Inne wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto na początek okresu	223,3	1 254,2	34,7	16,6	1 528,8
Zwiększenia, w tym:	0,0	55,0	35,8	1,4	92,2
zakup	-	-	35,8	-	35,8
przyjęcie z inwestycji	-	55,0	-	1,4	56,4
Zmniejszenia, w tym:	0,0	0,0	-56,4	0,0	-56,4
przyjęcie z inwestycji	-	-	-56,4	-	-56,4
Wartość brutto na koniec okresu	223,3	1 309,2	14,1	18,0	1 564,6
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0,0	-1 086,3	0,0	-15,9	-1 102,2
Zmiany w okresie, w tym:	0,0	-84,0	0,0	-1,0	-85,0
odpisy amortyzacyjne	-	-82,0	-	-1,0	-83,0
inne	-	-2,0	-	-	-2,0
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0,0	-1 170,3	0,0	-16,9	-1 187,2
Wartość netto na koniec okresu	223,3	138,9	14,1	1,1	377,4

2020

	Wartość firmy	Oprogramowanie	Nakłady na wartości niematerialne	Inne wartości niematerialne	Razem
Wartość brutto na początek okresu	223,3	1 194,9	15,8	16,6	1 450,6
Zwiększenia, w tym:	0,0	60,6	81,2	0,0	141,8
zakup	-	-	81,2	-	81,2
przyjęcie z inwestycji	-	60,6	-	-	60,6
Zmniejszenia, w tym:	0,0	-1,3	-62,3	0,0	-63,6
sprzedaż i likwidacja	-	-1,3	-1,2	-	-2,5
przyjęcie z inwestycji	-	-	-60,6	-	-60,6
inne	-	-	-0,5	-	-0,5
Wartość brutto na koniec okresu	223,3	1 254,2	34,7	16,6	1 528,8
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0,0	-1 005,7	0,0	-15,0	-1 020,7
Zmiany w okresie, w tym:	0,0	-80,6	0,0	-0,9	-81,5
odpisy amortyzacyjne	-	-78,9	-	-0,9	-79,8
inne	-	-1,7	-	-	-1,7
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0,0	-1 086,3	0,0	-15,9	-1 102,2
Wartość netto na koniec okresu	223,3	167,9	34,7	0,7	426,6

Zobowiązania umowne do nabycia wartości niematerialnych

W roku 2021 Grupa zawarła umowy z kontrahentami na nabycie w przyszłości wartości niematerialnych na łączną kwotę 25,0 mln zł, przy czym z uwagi na ramowy charakter części umów kwota ta nie jest docelowa. Umowy te, podobnie jak w roku ubiegłym, dotyczą zakupu licencji oraz wdrożenia oprogramowania komputerowego.

Na koniec roku 2020 Grupa posiadała umowy (częściowo o charakterze ramowym) zakupu licencji oraz wdrożenia oprogramowania na łączną kwotę 7,3 mln zł.

Test na utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które posiadają wartość firmy

W odniesieniu do wartości firmy test na utratę wartości jest przeprowadzany przynajmniej raz w roku bez względu na stwierdzenie jakichkolwiek przesłanek wskazujących na to, że możliwość utraty wartości mogła nastąpić.

W jednostce dominującej Grupy testem na utratę wartości objęto wartość firmy uzyskaną w wyniku wniesionego aportem oddziału ING Bank N.V., która została przypisana do działalności korporacyjnej Grupy. Ustalono najmniejsze możliwe do zidentyfikowania ośrodki wypracowujące środki pieniężne, do których przypisano wartość firmy w łącznej kwocie 223,3 mln zł. Nie stwierdzono żadnych innych dodatkowych składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, które mogłyby zostać przyporządkowane do zidentyfikowanych ośrodków generujących środki pieniężne.

Dane wejściowe dla potrzeb testu obejmują wysokość kapitału ekonomicznego, aktywów ważonych ryzykiem, zysku przed opodatkowaniem w podziale na segmenty oraz efektywnej stopy podatkowej. Test wykonywany jest na podstawie modelu kalkulującego i porównującego wartość bieżącą wolnych przepływów pieniężnych ośrodka z wielkością szacowanej wartości księgowej kapitałów ośrodka. Przepływy pieniężne ośrodka zdefiniowane są jako zyski netto pomniejszone o kapitał wymagany do utrzymania współczynnika wypłacalności na wymaganym poziomie. Do dyskontowania przepływów użyto na koniec 2021 roku stopy dyskonta w wysokości 8,97% reprezentującej średni ważony koszt kapitału, oszacowany na bazie stopy wolnej od ryzyka (3,67%), współczynnika beta (1,06) oraz premii za ryzyko cen akcji (5,00%). Na koniec 2020 roku, stopa dyskonta użyta do dyskontowania przepływów, wynosiła 7,52% i została oszacowana na bazie stopy wolnej od ryzyka wynoszącej 1,52%, współczynnika beta wynoszącego 1,0 oraz premii za ryzyko cen akcji na poziomie 6,00%. Do pozostałych założeń należy nominalna stopa wzrostu po okresie prognozy (2,5% na koniec 2021 roku podobnie jak na koniec 2020 roku).

Ustalenie wartości odzyskiwalnej przeprowadzono w oparciu o oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów przy uwzględnieniu szacunkowej prognozy oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych generowanych w trakcie kontynuowania użytkowania. Prognozy dotyczące przepływów pieniężnych opierają się na racjonalnych założeniach odzwierciedlających jak najwłaściwszą ocenę kierownictwa odnośnie całokształtu warunków, które wystąpią podczas pozostającego okresu użytkowania aktywów. Prognozy dotyczące przepływów oparte są na przyjętym w jednostce dominującej Grupy średnioterminowym planie finansowym oraz strategii działania obejmującym maksymalnie okres najbliższych 3 lat. Dane dotyczące kolejnych lat są wynikiem ekstrapolacji. Ekstrapolacja zakłada, że ośrodek wypracowujący przepływy pieniężne utrzyma wskaźnik zysk brutto / aktywa ważne ryzykiem na poziomie z ostatniego roku prognozy Grupy podnosząc swoje zyski o uprzednio wskazaną stopę wzrostu. Zasadność przyjętych założeń jest okresowo weryfikowana - a rozbieżności pomiędzy szacowanymi w oparciu o przyszłe przepływy a rzeczywistymi przepływami analizowane.

Przeprowadzony test wykazał nadwyżkę bieżącej wartości przepływów pieniężnych nad wartością księgową netto ośrodka wypracowującego przepływy pieniężne i w związku z tym nie stwierdzono dla tego ośrodka utraty wartości.

25. Podatek odroczony

Zmiany różnic przejściowych w ciągu roku

2021

	saldo na początek okresu	zmiany odnoszone na wynik finansowy	zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	saldo na koniec okresu
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego				
odpis na oczekiwane straty kredytowe	348,1	-7,8	-	340,3
leasing operacyjny wycena	115,1	1,6	-	116,7
aktualizacja wyceny instrumentów finansowych	230,6	205,9	-14,7	421,8
świadczenia pracownicze	63,6	12,3	-	75,9
rezerwy	81,7	23,4	-	105,1
rozliczenie różnicy między amortyzacją podatkową a bilansową	19,2	-4,7	-	14,5
leasing finansowy	0,1	-0,1	-	0,0
straty podatkowe	49,2	495,3	-	544,5
inne	2,1	10,1	-	12,2
Razem	909,7	736,0	-14,7	1 631,0
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego				
aktualizacja wyceny instrumentów finansowych	293,7	-	-170,5	123,2
odsetki naliczone	170,2	43,1	-	213,3
korekta z tytułu efektywnej stopy procentowej	21,2	24,5	-	45,7
rozliczenie międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	0,9		-	0,9
leasing finansowy wycena	0,3	1,0	-	1,3
Inne	0,2	1,4	-	1,6
Razem	486,5	70,0	-170,5	386,0
Podatek odroczony – stan bilansowy, w tym:				
aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	423,2	666,0	155,8	1 245,0
				1 245,0

2020

	saldo na początek okresu	zmiany odnoszone na wynik finansowy	zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	saldo na koniec okresu
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego				
odpis na oczekiwane straty kredytowe	280,0	68,1	-	348,1
leasing operacyjny wycena	167,8	-52,7	-	115,1
aktualizacja wyceny instrumentów finansowych	147,4	54,5	28,7	230,6
świadczenia pracownicze	83,0	-19,4	-	63,6
rezerwy	71,2	10,5	-	81,7
rozliczenie różnicy między amortyzacją podatkową a bilansową	11,9	7,3	-	19,2
leasing finansowy	0,9	-0,8	-	0,1
straty podatkowe	0,6	48,6	-	49,2
inne	0,0	2,1	-	2,1
Razem	762,8	118,2	28,7	909,7
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego				
aktualizacja wyceny instrumentów finansowych	188,3	-	105,4	293,7
odsetki naliczone	111,6	58,6	-	170,2
korekta z tytułu efektywnej stopy procentowej	13,8	7,4	-	21,2
rozliczenie międzyokresowe dotyczące amortyzacji z tytułu zastosowanej ulgi inwestycyjnej	1,1	-0,2	-	0,9
leasing finansowy wycena	1,8	-1,5	-	0,3
Inne	0,6	-0,4	-	0,2
Razem	317,2	63,9	105,4	486,5
Podatek odroczony – stan bilansowy, w tym:				
aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	445,6	54,3	-76,7	423,2
				423,2

Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach

	2021	2020
zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty dłużne	42,6	62,9
zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty kapitałowe	27,1	23,6
aktualizacja wyceny rzeczowych aktywów trwałych	0,1	1,3
aktualizacja wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	-9,8	126,6
zyski/straty aktuarialne	-5,0	-3,6
Razem	55,0	210,8

26. Inne aktywa

	2021	2020
Rozliczenia międzyokresowe, w tym:	164,2	202,9
przychody do otrzymania	95,0	99,8
z tytułu prowizji	22,5	49,8
z tytułu kosztów działania	46,7	53,3
Pozostałe aktywa, w tym:	122,3	79,9
rozrachunki z odbiorcami	16,2	20,1
rozliczenia publiczno-prawne	104,9	44,0
aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	0,0	3,5
pozostałe	1,2	12,3
Razem	286,5	282,8
w tym aktywa finansowe	122,3	76,4

Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Kierując się zasadą istotności Grupa odstąpiła od prezentacji aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży w odrębnej pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej i począwszy od 31 grudnia 2021 roku wykazuje je w innych aktywach.

Na 31 grudnia 2021 roku Grupa nie posiadała aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży. Na 31 grudnia 2020 roku na kwotę aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży składała się wartość 3 nieruchomości, które zostały przekwalifikowane z rzeczowych aktywów trwałych.

W poniższej tabeli zaprezentowano zmianę stanu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży w ciągu 2021 i 2020 roku.

	2021	2020
Wartość na początek okresu	3,6	3,6
zwiększenia, w tym:	4,6	6,3
przekwalifikowanie z rzeczowych aktywów trwałych	4,6	6,3
zmniejszenia, w tym:	-8,2	-6,3
sprzedaż	-8,0	-5,3
przekwalifikowanie do rzeczowych aktywów trwałych	-0,2	-1,0
Wartość na koniec okresu	0,0	3,6

26.1. Jakość pozostałych aktywów finansowych

	2021			2020		
	brutto	odpis	netto	brutto	odpis	netto
aktywa w Etapie 1	122,3	0,0	122,3	76,4	0,0	76,4
aktywa w Etapie 3	42,6	-42,6	0,0	41,0	-41,0	0,0
Razem	164,9	-42,6	122,3	117,4	-41,0	76,4

Zmiana odpisu na oczekiwane straty kredytowe

	2021			2020		
	Etap 1	Etap 3	Razem	Etap 1	Etap 3	Razem
Odpis na początek okresu	0,0	41,0	41,0	0,0	51,9	51,9
Zmiany w okresie, w tym:	0,0	1,6	1,6	0,0	-10,9	-10,9
dowiązanie odpisu na oczekiwane straty kredytowe	0,0	6,6	6,6	0,0	13,4	13,4
wyłączenie ze sprawozdania z sytuacji finansowej w wyniku umorzenia	0,0	-4,5	-4,5	0,0	-3,6	-3,6
wyłączenie ze sprawozdania z sytuacji finansowej z tytułu spłaty	0,0	-0,5	-0,5	0,0	-20,7	-20,7
Odpis na koniec okresu	0,0	42,6	42,6	0,0	41,0	41,0

Uzgodnienie wartości bilansowej brutto

	2021			2020		
	Etap 1	Etap 3	Razem	Etap 1	Etap 3	Razem
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	76,4	41,0	117,4	39,6	51,9	91,5
Zmiany w okresie, w tym:	45,9	1,6	47,5	36,8	-10,9	25,9
transfer do Etapu 3	-6,6	6,6	0,0	-13,4	13,4	0,0
wyłączenie ze sprawozdania z sytuacji finansowej z tytułu umorzenia	0,0	-4,5	-4,5	0,0	-3,6	-3,6
rozpoznanie nowych instrumentów finansowych, spłaty i inne	52,5	-0,5	52,0	50,2	-20,7	29,5
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	122,3	42,6	164,9	76,4	41,0	117,4

27. Zobowiązania wobec innych banków

	2021	2020
Rachunki bieżące	413,4	421,3
Depozyty międzybankowe	3 507,1	2 861,6
Kredyty otrzymane*	3 871,7	3 517,1
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 991,4	762,9
Przyjęte depozyty zabezpieczające typu call	242,2	660,3
Pozostałe zobowiązania	25,2	4,8
Razem	10 051,0	8 228,0

*) Pozycja "Kredyty otrzymane" obejmuje finansowanie długoterminowych kontraktów leasingowych w EUR (tzw. "matched funding") otrzymane przez spółkę zależną ING Lease Sp. z o.o. od ING Banku N.V. oraz innych banków nie powiązanych z Grupą.

Zobowiązania wobec innych banków według terminów zapadalności

	2021	2020
bez określonego terminu	412,7	419,0
do 1 miesiąca	5 948,6	4 436,4
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	288,6	131,4
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	814,2	300,3
powyżej 1 roku do 5 lat	2 474,2	2 494,0
powyżej 5 lat	112,7	446,9
Razem	10 051,0	8 228,0

28. Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy

	2021	2020
Wycena instrumentów pochodnych	949,0	1 065,3
Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym:	730,6	465,5
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	486,2	265,5
zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	244,4	200,0
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	244,4	200,0
Razem	1 679,6	1 530,8

Szczegółowe ujawnienia na temat wartości nominalnych instrumentów pochodnych oraz ich wyceny w podziale na poszczególne typy instrumentów pochodnych zostały zaprezentowane w nocie objaśniającej 17. Wycena instrumentów pochodnych.

Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem wyceny instrumentów pochodnych) według terminów zapadalności

	2021	2020
do 1 miesiąca	244,4	200,0
powyżej 1 roku do 5 lat	211,5	117,9
powyżej 5 lat	274,7	147,6
Razem	730,6	465,5

29. Zobowiązania wobec klientów

	2021	2020
Depozyty, w tym:	168 458,5	149 269,9
Bankowość korporacyjna	69 029,9	58 755,4
depozyty bieżące	55 776,1	45 250,6
depozyty oszczędnościowe	12 462,4	12 920,5
depozyty terminowe	791,4	584,3
Bankowość detaliczna	99 428,6	90 514,5
depozyty bieżące	28 641,5	22 924,1
depozyty oszczędnościowe	69 286,6	65 896,2
depozyty terminowe	1 500,5	1 694,2
Pozostałe zobowiązania, w tym:	2 151,4	1 758,6
zobowiązania z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	476,3	547,1
depozyty zabezpieczające typu call	12,5	20,7
inne	1 662,6	1 190,8
Razem	170 609,9	151 028,5

Zobowiązania wobec klientów według terminów zapadalności

	2021	2020
bez określonego terminu	168 013,3	147 570,9
do 1 miesiąca	1 086,4	1 813,8
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	507,1	433,1
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	955,2	1 085,4
powyżej 1 roku do 5 lat	40,1	115,1
powyżej 5 lat	7,8	10,2
Razem	170 609,9	151 028,5

30. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

	2021	2020
Zobowiązania z tytułu emisji, w tym:	972,4	1 370,5
obligacje wyemitowane przez ING Bank Hipoteczny S.A.	575,6	975,1
listy zastawne wyemitowane przez ING Bank Hipoteczny S.A.	396,8	395,4
Razem	972,4	1 370,5

Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych według terminów zapadalności

	2021	2020
do 1 miesiąca	150,6	0,0
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	425,0	925,1
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	0,0	50,0
powyżej 1 roku do 5 lat	396,8	395,4
Razem	972,4	1 370,5

Program emisji obligacji

W 2021 roku w ramach Programu Emisji Obligacji (Program obligacji) podmiot zależny Grupy – ING Bank Hipoteczny S.A. – wyemitował obligacje o łącznej wartości nominalnej 654 mln zł (tj. 1 308 sztuk o wartości nominalnej 500 tys. zł każda). Obligacje zostały wyemitowane w trzech seriach:

- Seria 4 o wartości 150 mln zł oraz terminie wykupu ustalonym na 10 miesięcy,
- Seria 5 o wartości 79 mln zł oraz terminie wykupu ustalonym na 6 miesięcy,
- Seria 6 o wartości 425 mln zł oraz terminie wykupu ustalonym na 3 miesiące.

Obligacje zostały zarejestrowane w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych w Warszawie. Obligacje serii 4 i 6 skierowane były do inwestorów kwalifikowanych. Obligacje serii 5 zostały w całości nabyte przez podmiot z Grupy Kapitałowej Banku.

W 2020 roku w ramach Programu Emisji Obligacji ING Bank Hipoteczny S.A. wyemitował trzy serie obligacji o łącznej wartości nominalnej 975 mln zł (tj. 1.950 sztuk o wartości nominalnej 500 tys. zł każda).

- Seria 1 o wartości 675 mln zł oraz okresie wykupu ustalonym na 3 miesiące,
- Seria 2 o wartości 50 mln zł oraz okresie wykupu ustalonym na 6 miesięcy,
- Seria 3 o wartości 250 mln zł oraz okresie wykupu ustalonym na 3 miesiące.

Obligacje skierowane były do inwestorów kwalifikowanych. Obligacje zostały zarejestrowane w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych w Warszawie.

W 2021 roku ING Bank Hipoteczny S.A. wykupił wszystkie obligacje, wyemitowane w ramach Programu obligacji w 2020 roku.

Na koniec 2021 roku łączna wartość nominalna wyemitowanych i niewykupionych przez podmioty spoza Grupy obligacji własnych wynosiła 575 mln zł, w porównaniu do 975 mln zł na koniec 2020 roku.

Listy zastawne

Na koniec roku 2021 jak i 2020 Grupa posiadała zobowiązania z tytułu emisji listów zastawnych wyemitowanych w ramach ustanowionego w roku 2019 Programu emisji listów zastawnych ING Banku Hipotecznego S.A. (Program listów zastawnych). Celem ustanowienia Programu było stworzenie infrastruktury prawnej, w ramach której Grupa będzie mogła przeprowadzać emisje listów zastawnych zarówno na rynku lokalnym jak i zagranicznym. Środki pozyskane z inauguracyjnej 5-cio letniej „zielonej” emisji, przeprowadzonej w ramach Programu, zostały przeznaczone na refinansowanie złotych kredytów hipotecznych osób fizycznych, zabezpieczonych na nieruchomościach należących do 15% najbardziej efektywnych energetycznie budynków w Polsce. Wykup emisji będzie miał miejsce w październiku 2024 roku.

31. Zobowiązania podporządkowane

ING Bank Śląski posiada w swoim bilansie dwie pożyczki podporządkowane wynikające z umów z ING Bank N.V. z siedzibą w Amsterdamie. Są to:

- Umowa zawarta 30 października 2018 roku na kwotę 100,0 mln EUR. Po podpisaniu umowy pożyczki Bank wystąpił do KNF z wnioskiem o zgodę na zaliczenie kwoty pożyczki do kapitału Tier 2. Uzyskanie zgody nastąpiło 30 stycznia 2019 roku.
- Umowa zawarta w 30 września 2019 roku na kwotę 250,0 mln EUR. Po podpisaniu umowy pożyczki Bank wystąpił do KNF z wnioskiem o zgodę na zaliczenie kwoty pożyczki do kapitału Tier 2. Uzyskanie zgody nastąpiło 28 listopada 2019 roku.

Wszystkie pożyczki zostały udzielone na okres 10 lat. Bank ma prawo do wcześniejszej spłaty każdej z nich po upływie 5 lat, pod warunkiem uzyskania stosownej zgody Komisji Nadzoru Finansowego. Odsetki od wszystkich pożyczek są płatne kwartalnie według stawki EURIBOR 3M powiększonej o marżę (1,22% dla pożyczki z roku 2018 i 1,66% dla pożyczki z roku 2019). Warunki finansowe pożyczek nie odbiegają od warunków rynkowych. ING Bank N.V. jest podmiotem dominującym, posiadającym 75% akcji i głosów na Walnym Zgromadzeniu Banku.

Pożyczka podporządkowana wynikająca z umowy zawartej 23 lutego 2016 roku na kwotę 150,0 mln EUR została spłacona do ING Bank N.V. 24 listopada 2021 roku, po uprzednim uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

Na koniec 2021 roku wartość bilansowa pożyczek podporządkowanych wynosiła łącznie 1 610,3 mln zł (2 309,2 mln zł na koniec 2020 roku).

32. Rezerwy

	2021	2020
Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	78,6	86,9
Rezerwa na odprawy emerytalne	73,9	63,8
Rezerwa na sprawy sporne	42,4	21,4
Rezerwa na restrukturyzację	67,6	49,5
Rezerwa na ryzyko prawne kredytów hipotecznych w walutach obcych*	37,6	11,8
Inne rezerwy	36,8	22,9
Razem	336,9	256,3

*) Prezentowane za rok 2021 i 2020 wartości stanowią rezerwę dotyczącą kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF usuniętych ze sprawozdania z sytuacji finansowej. W odniesieniu do kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, Grupa szacuje korektę wartości bilansowej brutto i ujmuje ją w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, w pozycji *Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu*. W rozdziale III. *Znaczące zasady rachunkowości*, w punkcie 3.6. *Odpisy i rezerwy portfelowe związane z portfelem kredytów hipotecznych indeksowanych do kursu franka szwajcarskiego* zaprezentowano zmianę stanu w roku 2021 i 2020 zarówno rezerwy jak i korekty wartości bilansowej brutto z tytułu ryzyka prawnego kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF.

W tabelach poniżej zostały zaprezentowane zmiany stanu poszczególnych rezerw w roku 2021 oraz 2020.

2021

	Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe				Rezerwa na odprawy emerytalne	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na restrukturyzację	Rezerwa na ryzyko prawne	Inne rezerwy	Razem
	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Ogółem						
Saldo na początek okresu	38,5	14,3	34,1	86,9	63,8	21,4	49,5	11,8	22,9	256,3
utworzenia i rozwiązania w okresie	-5,7	8,1	-10,9	-8,5	3,2	21,3	30,8	13,2	16,2	90,5
reklasyfikacja ze względu na całkowitą spłatę kredytów	-	-	-	0,0	-	-	-	14,3	-	14,3
wykorzystanie (w tym z tytułu ugód)	-	-	-	0,0	-	-0,3	-12,7	-1,7	-2,3	-17,0
zyski i straty aktuarialne	-	-	-	0,0	6,9	-	-	-	-	6,9
inne	-	-	0,2	0,2	-	-	-	-	-	0,2
Saldo na koniec okresu	32,8	22,4	23,4	78,6	73,9	42,4	67,6	37,6	36,8	336,9
Przewidywany okres rozliczenia rezerwy:										
do 1 roku				0,0	4,3	24,2	31,1	0,0	8,8	68,4
powyżej 1 roku				78,6	69,6	18,2	36,5	37,6	28,0	268,5

2020

	Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe				Rezerwa na odprawy emerytalne	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na restrukturyzację	Rezerwa na ryzyko prawne	Inne rezerwy	Razem
	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Ogółem						
Saldo na początek okresu	22,3	17,5	67,3	107,1	55,9	18,1	0,0	9,6	15,0	205,7
utworzenia i rozwiązania w okresie	16,2	-3,2	-33,2	-20,2	3,7	4,4	49,5	3,0	13,9	54,3
wykorzystanie	-	-	-	0,0	-	-1,0	-	-0,8	-6,1	-7,9
zyski i straty aktuarialne	-	-	-	0,0	4,2	-	-	-	-	4,2
inne	-	-	-	0,0	-	-0,1	-	-	0,1	0,0
Saldo na koniec okresu	38,5	14,3	34,1	86,9	63,8	21,4	49,5	11,8	22,9	256,3
Przewidywany okres rozliczenia rezerwy:										
do 1 roku				0,0	4,0	1,7	22,6	0,0	18,9	47,2
powyżej 1 roku				86,9	59,8	19,7	26,9	11,8	4,0	209,1

Rezerwa na odprawy emerytalne

Rezerwy na odprawy emerytalne szacowane są na podstawie wyceny aktuarialnej z zastosowaniem stopy dyskonta, którą na koniec roku 2021 przyjęto na poziomie 2,8% (1,2% na koniec roku 2020). Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej ujmowana jest i aktualizowana w okresach rocznych.

Poniższa tabela prezentuje zmianę stanu zobowiązania ujętego w bilansie.

	2021	2020
Saldo na początek okresu	63,8	55,9
Koszty ujęte w rachunku zysków i strat, z tego:	4,8	4,8
koszt bieżącego zatrudnienia	4,1	3,7
koszty odsetek	0,7	1,1
Zyski i straty aktuarialne	7,0	4,2
Wyplacone świadczenia	-1,7	-1,1
Saldo na koniec okresu	73,9	63,8

Rezerwa na sprawy sporne

Wartość postępowań dotyczących zobowiązań lub wierzytelności toczących się w 2021 roku nie przekroczyła 10% kapitałów własnych Grupy. W ocenie Grupy żadne z pojedynczych postępowań toczących się w roku 2021 przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej, jak również wszystkie postępowania łącznie nie stwarzają zagrożenia dla płynności finansowej Grupy.

Rezerwa na restrukturyzację

W 2021 roku, Zarząd Banku zdecydował o rozszerzeniu zakresu transformacji zainicjowanej w 2016 roku. Celem procesu transformacji jest dostosowanie organizacji do zmian zachowań klientów. Efektem będzie stopniowe zmniejszanie zatrudnienia ze względu między innymi na przesuwanie procesów do kanałów zdalnych, zjawisko digitalizacji i automatyzacji procesów oraz dalsze ograniczenie ilości placówek. W związku z tym, w 2021 roku Bank utworzył dodatkową rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 29,6 mln zł na przewidywane świadczenia pracownicze z tytułu rozwiązania stosunku pracy. Rezerwa została ujęta w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji Koszty działania w pozycji szczegółowej Koszty pracownicze. Przewidywany okres realizacji przepływów pieniężnych z tego tytułu to lata 2022-2024.

W 2020 roku została utworzona rezerwa restrukturyzacyjna w wysokości 49,5 mln zł (na koniec 2021 roku wysokość tej rezerwy wynosiła 38,0 mln zł), która przeznaczona była na pokrycie kosztów osobowych (tj. kosztów odpraw pracowniczych) oraz kosztów pozaosobowych związanych z fizyczną likwidacją i transformacją placówek (dotyczących przedterminowego rozwiązania umów najmu placówek, kosztów doprowadzenia likwidowanych placówek do pierwotnego stanu oraz kosztów związanych z likwidacją stanowisk obsługi gotówkowej). Została ona ujęta w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji Koszty działania w pozycjach szczegółowych:

- kwota 39,5 mln zł jako koszty pracownicze,
- kwota 10,0 mln zł jako koszty pozostałe.

Ryzyko prawne związane z portfelem kredytów indeksowanych do CHF

Istotne założenia dotyczące kalkulacji kwoty korekty wartości bilansowej brutto wynikającej z ryzyka prawnego dla portfela kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz kwoty rezerw dotyczących kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF usuniętych już ze sprawozdania z sytuacji finansowej na 31 grudnia 2021 roku opisano w rozdziale III. *Znaczące zasady rachunkowości*, w punkcie 3.6.

Na 31 grudnia 2021 roku przeciwko Bankowi toczyło się 755 spraw sądowych (450 spraw na koniec roku 2020) w związku z zawartymi umowami o kredyt w złotych indeksowany kursem CHF. Na 31 grudnia 2021 roku niespłacony kapitał kredytów, których dotyczyły przedmiotowe postępowania wynosił 197,8 mln zł (129,6 mln zł na koniec roku 2020).

Do tej pory do Banku nie wpłynął żaden pozew zbiorowy, jak również żadna z klauzul stosowanych przez Bank w umowach nie została wpisana do rejestru klauzul niedozwolonych.

3 października 2019 roku TSUE wydał wyrok, który nie dotyczył oceny klauzul znajdujących się w umowach kredytów indeksowanych do CHF pod kątem ich ewentualnej abuzywności, a jedynie możliwych konsekwencji uznania przez sąd krajowy abuzywności danego postanowienia. W wyroku zawarto pewne wskazówki, którymi powinny kierować się sądy krajowe. Trybunał kolejny raz potwierdził, że ocena umowy nie powinna odbywać się w sposób automatyczny. To do sądu krajowego należy również ocena, czy po stwierdzeniu abuzywności danego postanowienia umowa – zgodnie z prawem krajowym – nie może dalej obowiązywać bez takiego postanowienia. Dopiero, gdy sąd krajowy dojdzie do przekonania, że umowa nie może dalej obowiązywać bez warunku uznanego za abuzywny, klient wyraża zgodę na utrzymanie uznanych za abuzywne postanowień lub wyrażnie się temu sprzeciwia. Ocena potencjalnych skutków dla konsumenta stwierdzenia nieważności danej umowy kredytowej również należy do sądu krajowego.

11 maja 2021 roku odbyło się posiedzenie pełnego składu Izby Cywilnej SN (pierwotnie zaplanowane na 25 marca 2021 roku). Podczas posiedzenia miał zostać rozpoznany wniosek Pierwszego Prezesa SN z 29 stycznia 2021 roku o podjęcie uchwały w przedmiocie następujących zagadnień prawnych dotyczących tematyki kredytów denominowanych i indeksowanych w walutach obcych (podstawa prawna art. 83 § 1 ustawy z 8 grudnia 2017 roku o SN):

1. Czy w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie wiąże konsumenta, możliwe jest przyjęcie, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów?

W razie odpowiedzi przeczącej na powyższe pytanie:

2. Czy w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego do takiej waluty umowa może wiązać strony w pozostałym zakresie?
3. Czy w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego w walucie obcej umowa ta może wiązać strony w pozostałym zakresie?

Niezależnie od treści odpowiedzi na pytania 1-3:

4. Czy w przypadku nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej, w wykonaniu której bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają odrębne roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron, czy też powstaje jedynie jedno roszczenie, równe różnicy spełnionych świadczeń, na rzecz tej strony, której łączne świadczenie miało wyższą wysokość?
5. Czy w przypadku nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej z powodu niedozwolonego charakteru niektórych jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się od chwili ich wypłaty?
6. Czy, jeżeli w przypadku nieważności lub bezskuteczności umowy kredytowej którejkolwiek ze stron przysługuje roszczenie o zwrot świadczenia spełnionego w wykonaniu takiej umowy, strona ta może również żądać wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych przez drugą stronę?

Wyrok SN może mieć wpływ na założenia przyjęte w modelu szacowania przez Grupę korekt wartości bilansowej brutto wynikających z ryzyka prawnego dla portfela kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz rezerw dotyczących ryzyka prawnego dla kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF usuniętych już ze sprawozdania z sytuacji finansowej. W szczególności może mieć on wpływ na ilość i rozstrzygnięcia spraw spornych oraz zainteresowanie kredytobiorców zawieraniem dobrowolnych uгод dotyczących konwersji na kredyty w PLN. Bank monitoruje sytuację prawną związaną z wyrokiem SN, co może mieć

wpływ na zmianę założeń w modelu dotyczącym kosztów z tytułu ryzyka prawnego kredytów indeksowanych do CHF w kolejnych okresach sprawozdawczych.

7 maja 2021 roku SN przyjął uchwałę w składzie siedmiu sędziów SN odnoszącą się do zagadnień przedstawionych przez Rzecznika Finansowego, tj. rozliczeń stron w razie nieważności lub upadku umowy o kredyt indeksowany lub denominowany do walut obcych. SN potwierdził stanowisko wyrażone w uchwale z 16 lutego 2021 roku (III CZP 11/20), że w razie nieważności umowy każdej ze stron przysługuje roszczenie o zwrot spełnionego przez tę stronę świadczenia (tzw. teoria dwóch kondykcji). SN nie przesądził, że każda umowa kredytu indeksowanego lub denominowanego powinna zostać unieważniona. Stwierdzenie abuzywności postanowienia umownego powinno bowiem co do zasady skutkować zastosowaniem przez sądy krajowe takich rozwiązań, które przywracają równowagę. Według SN umowa powinna być uznana za definitywnie bezskuteczną, jeżeli konsument – należycie poinformowany o skutkach – nie wyrazi zgody na związanie postanowieniem uznanym za abuzywne.

18 listopada 2021 roku Trybunał Sprawiedliwości UE wydał wyrok w sprawie C-212/20 RBI dotyczącej hipotecznego kredytu indeksowanego do waluty obcej.

Sąd odsyłający zadał TSUE dwa pytania:

- pytanie nr 1 dotyczyło tego, czy klauzula spreadowa musi być napisana w taki sposób, aby klient mógł sobie sam wyliczyć, jaki kurs powinien być zastosowany, czy jednak biorąc pod uwagę charakter umowy i jej długość, może być określony w sposób ogólniejszy, a mianowicie odnoszący się do rynkowej wysokości waluty obcej;
- pytanie nr 2 dotyczyło tego, czy jeżeli może to być kurs rynkowy, to czy można zinterpretować ten warunek umowny - na podstawie art. 65 k.c. - że strony uzgodniły kurs rynkowy.

Odpowiedzi TSUE:

- odpowiedź na pytanie nr 1 - treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę;
- odpowiedź na pytanie nr 2 - sąd krajowy, który stwierdził nieuczciwy charakter warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem nie może dokonać wykładni tego warunku (tj. zastosować art. 65 k.c.) w celu złagodzenia jego nieuczciwego charakteru, nawet jeśli taka wykładnia odpowiadałaby wspólnej

woli stron (w rozpatrywanej sprawie chodziło o przyjęcie, że w miejsce kursu „dowolnego” zastosowanie będzie miał kurs na poziomie rynkowym).

Przedmiotowy wyrok zawiera zarówno pozytywne jak i negatywne dla banków tezy. W szczególności potwierdza on, że oceniając klauzule należy brać pod uwagę stan informacji, którymi przedsiębiorca dysponował w chwili zawarcia umowy z konsumentem (w domyśle nie można czynić mu zarzutu, że nie powiedział czegoś, o czym sam nie wiedział). Ponadto TSUE wskazuje na kurs Narodowego Banku Polskiego jako ten kurs wymiany, który jest obiektywnie ustalony.

W związku z powyższym, w ocenie Banku wyroki sądów krajowych w tych sprawach mogą być nadal różne.

Z informacji przekazywanych przez pełnomocników reprezentujących banki w sporach frankowych wynika, że w wielu sądach ukształtowała się praktyka polegająca na zaniechaniu badania przesłanek abuzywności klauzul waloryzacyjnych. Coraz więcej sędziów stoi na stanowisku, że zostało już przesądzone, że jeśli klauzula waloryzacyjna odsyła do tabeli kursowej banku to jest ona abuzywna. Dlatego sędziowie rezygnują z oceny danego, konkretnego postanowienia umownego, a ich rozważania koncentrują się jedynie na analizie, czy umowa może dalej być wykonywana bez tego postanowienia. Ostatnie orzeczenia pokazują, że najczęściej sądy nie widzą takiej możliwości i stwierdzają nieważność umowy kredytu. Powyższa praktyka przejawia się we wzroście liczby przegranych przez banki spraw sądowych w 2020 i 2021 roku. Z uwagi na ogólną liczbę spraw i obciążenie sądów będzie to jednak proces rozłożony w czasie.

W świetle dotychczasowego orzecznictwa dotyczącego spraw tzw. frankowych, nie można całkowicie wykluczyć rozstrzygnięcia sporu z klientem banku polegającego na obowiązku zwrotu spreadów pobranych przez bank. Należy mieć na względzie, że orzecznictwo to nie jest jeszcze w pełni ugruntowane, wciąż wiele kwestii wymaga przesądzenia. Pomimo iż obecnie dominują orzeczenia stwierdzające nieważność takich umów kredytu, w ocenie Banku w perspektywie kilkuletniej takie rozwiązanie nadal jest prawdopodobne. Potwierdza to wyrok TSUE z 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20 w którym Trybunał w odpowiedzi na pytanie polskiego sądu wprost dopuścił możliwość usunięcia przez sąd krajowy z umowy tylko postanowień dotyczących marży (spreadu) banku, przy jednoczesnym utrzymaniu indeksacji kredytu do waluty obcej. Ponadto zgodnie z wyrokiem TSUE z 2 września 2021 roku w sprawie C-932/19 (tzw. sprawa węgierska) to do sądu krajowego należy ocena, czy przepisy krajowe pozwalają na utrzymanie umowy po wyeliminowaniu z niej uznanego za abuzywny warunku dotyczącego różnic kursowych. Nie można zatem a priori wykluczyć takiej możliwości na gruncie polskich przepisów.

Program ugód

W grudniu 2020 roku Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego przedstawił propozycję zawierania przez banki z kredytobiorcami dobrowolnych ugód. Założeniem ugód jest konwersja kredytów na kredyty denominowane w PLN, na mocy których następuje przeliczenie umowy kredytowej i spłat dokonywanych na jej podstawie przez kredytobiorcę w taki sposób, jakby kredyt od początku był udzielony w PLN. Oprocentowanie kredytu w PLN ustala się w oparciu o stawkę WIBOR z uwzględnieniem marży kredytowej wynikającej ze średniego oprocentowania nowych kredytów w PLN z miesiąca udzielenia kredytu w CHF publikowanego w statystykach NBP.

Od 25 października 2021 roku Bank oferuje możliwość zamiany kredytu hipotecznego indeksowanego kursem CHF na kredyt złotowy, tak jakby od momentu jego uruchomienia był on udzielony w polskiej walucie. W tym celu Bank udostępnił klientom możliwość złożenia wniosku o mediację poprzez Centrum Mediacji Sądu Polubownego Komisji Nadzoru Finansowego. Z procesu mediacji mogą skorzystać klienci, którzy posiadają w Banku mieszkaniowy kredyt hipoteczny lub mieszkaniowy kredyt budowlano-hipoteczny indeksowany kursem CHF z przeznaczeniem na własne cele mieszkaniowe, z wyłączeniem pożyczek hipotecznych oraz ww. kredytów, gdzie jednym z celów kredytowania była konsolidacja zobowiązań innych niż mieszkaniowe. Umowę o mediację można podpisać wyłącznie dla jednego z posiadanych aktywnych kredytów mieszkaniowych.

Kredyt zostanie przeliczony od dnia jego uruchomienia, przy założeniu, że był on od początku kredytem udzielonym w polskich złotych. Konwersja nastąpi na zasadach przedstawionych przez Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego. Szczegółowe zasady rozliczenia kredytu oraz ustalenie rodzaju oprocentowania na przyszłość (okresowo stałe lub zmienne) będą przedmiotem ustaleń w procesie mediacji przed KNF.

Od momentu uruchomienia programu ugód do końca 2021 roku klienci złożyli 522 wnioski o ugodę a Bank zawarł 147 ugód w ramach programu.

Inne rezerwy

Rezerwa na zwroty prowizji od przedpłaconych kredytów konsumenckich

W związku z wyrokiem TSUE z 11 września 2019 roku oraz oświadczeniem UOKiK (szerzej na ten temat w rozdziale III. *Znaczące zasady rachunkowości*, w punkcie 3.7.) Grupa automatycznie zwraca proporcjonalnie część prowizji w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego (dla spłat dokonanych po 11 września 2019 roku). Dla przedterminowych spłat dokonanych przed 11 września 2019 roku Grupa dokonuje zwrotów o ile klient złoży reklamację a jej weryfikacja wykaże zasadność zwrotu.

Wysokość utworzonej rezerwy na zwroty dokonywane na ścieżce reklamacyjnej w 2019 roku wyniosła 17,1 mln zł. Według stanu na 31 grudnia 2021 roku wartość rezerwy wynosiła 7,4 mln zł (8,9 mln na 31 grudnia 2020 roku). Na 31 grudnia 2021 roku nie nastąpiła zmiana szacunków w odniesieniu do zwrotów prowizji realizowanych na ścieżce reklamacyjnej.

9 października 2019 roku zostało Bankowi doręczone zawiadomienie o wszczęciu przez UOKiK postępowania wyjaśniającego i wezwanie do udzielenia informacji odnoszących się do produktów bankowych będących w ofercie od 16 maja 2016 roku, do których znajdują zastosowanie przepisy ustawy o kredycie konsumenckim, w tym art. 49 tej ustawy. Postępowanie wyjaśniające dotyczy rozliczania przez Bank zwrotów prowizji w przypadkach przedterminowych spłat kredytów konsumenckich. Bank przekazał do UOKiK żądane informacje pismem z 29 października 2019 roku. 24 grudnia 2019 roku zostało Bankowi doręczone kolejne pismo UOKiK w tym samym postępowaniu z wnioskiem o udzielenie dodatkowych informacji. Bank odpowiedział pismem z dnia 3 stycznia 2020 roku.

Grupa monitoruje wpływ wyroków TSUE na zachowania kredytobiorców, praktykę i orzecznictwo polskich sądów w tych sprawach oraz na bieżąco dokonuje oceny prawdopodobieństwa wpływu środków pieniężnych w odniesieniu do kredytów hipotecznych indeksowanych do CHF oraz zwrotów prowizji z tytułu kredytów konsumenckich.

Postępowania prowadzone przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK)

Postępowanie w sprawie postanowień przewidujących możliwość zmiany wzorca umownego, umowy lub tabeli opłat i prowizji z ważnych przyczyn, tzw. klauzul modyfikacyjnych

1 kwietnia 2019 roku Prezes UOKiK wszczął z urzędu postępowanie w sprawie o uznanie wzorca umowy za niedozwolony w zakresie postanowień umownych, które mogą naruszać art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Postępowanie dotyczy postanowień przewidujących możliwość zmiany wzorca umownego, umowy lub tabeli opłat i prowizji z ważnych przyczyn, tzw. klauzul modyfikacyjnych.

Zakres postępowania odnosi się do zapisów w różnych ogólnych warunkach umów, regulaminach oraz umowach zawieranych z konsumentami: dla pożyczek pieniężnych, limitu zadłużenia w koncie, udzielania i spłaty kredytów w rachunku brokerskim, korzystanie z karty kredytowej – w wersji obowiązującej od 7 marca 2016 roku; dla rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych oraz oszczędnościowych – w wersji obowiązującej od 9 listopada 2015 roku; dla prowadzenia rachunków płatniczych – w wersji obowiązującej od 6 sierpnia 2018 roku; dla kart przedpłaconych – w wersji obowiązującej od 1 stycznia 2016 roku.

W ocenie Prezesa UOKiK analizowane klauzule modyfikacyjne mogą stanowić niedozwolone postanowienia umowne ze względu na:

- możliwość jednostronnej zmiany ogólnych warunków umowy co do jej istotnych postanowień, w zakresie umów umożliwiających generowanie zadłużenia po stronie konsumentów, zawartych na czas oznaczony,
- ogólny, niedoprecyzowany charakter przesłanek jednostronnej zmiany umowy, który nie daje konsumentom możliwości ich poprawnej weryfikacji, a w niektórych zapisach brak ograniczeń czasowych co do zakresu zmian,

- brak zapisów dotyczących możliwości kontynuowania umowy zawartej na czas oznaczony dotyczącej kredytowania potrzeb konsumentów na dotychczasowych zasadach w przypadku niezaakceptowania jednostronnych propozycji zmian kierowanych ze strony Banku.

Pismem z 13 maja 2021 roku UOKiK zawiadomił Bank o zakończeniu zbierania materiału dowodowego. UOKiK zdecydował o przedłużeniu terminu zakończenia postępowania do 31 grudnia 2021 roku, a następnie do 30 kwietnia 2022 roku.

Na 31 grudnia 2021 roku Grupa nie zidentyfikowała przesłanek do utworzenia rezerw z tego tytułu.

Postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

Przed Prezesem UOKiK prowadzone było postępowanie wszczęte z urzędu 9 lipca 2014 roku w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na: dokonywaniu w trakcie obowiązywania umów o kartę płatniczą wymiany kart płatniczych niewyposażonych w funkcję zbliżeniową na karty wyposażone w tą funkcję bez zmiany treści umowy; wywodzeniu skutków prawnych z komunikatu dla posiadaczy rachunków określonych w Regulaminie świadczenia przez ING Bank Śląski usług w ramach prowadzenia rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych oraz rachunków oszczędnościowych dla osób fizycznych; niedostarczeniu konsumentom informacji o możliwości oraz zasadach dokonywania za pomocą kart płatniczych tzw. transakcji zbliżeniowych, limitach wydatków dla transakcji płatniczych wykonywanych za pomocą tych kart płatniczych, w postaci papierowej lub na innym trwałym nośniku, w odpowiednim czasie przed zawarciem umowy. Propozycje zobowiązań Banku przedstawione nadzorcy w ramach postępowania zostały już zrealizowane. 18 grudnia 2018 roku UOKiK zadecydował o przedłużeniu postępowania. W lipcu 2021 roku UOKiK zwrócił się o informację czy Bank podtrzymuje wolę zobowiązania. W związku z wykonaniem wszystkich propozycji zobowiązań złożonych w ramach postępowania oraz brakiem kwestionowanych przez urząd praktyk, Bank wniósł o umorzenie postępowania. 30 grudnia 2021 roku UOKiK wydał decyzję kończącą postępowanie. UOKiK nakazał Bankowi zaprzestanie stosowania praktyk, które uznał za naruszające zbiorowe interesy konsumentów, stwierdził zaniechanie stosowania przez Bank praktyki, którą uznał za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, w części umorzył postępowanie.

Postępowanie w sprawie zarzutu praktyk ograniczających konkurencję na rynku usług acquiringowych związanych z płatnościami za pomocą kart płatniczych w Polsce

Po przeprowadzeniu przeciwko ING Bankowi Śląskiemu S.A. oraz innym bankom postępowania antymonopolowego, na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców (POHiD), Prezes UOKiK wydał 29 grudnia 2006 roku decyzję stwierdzającą, że Bank dopuścił się praktyk ograniczających konkurencję. Za ograniczającą konkurencję UOKiK uznał praktykę polegającą na uczestniczeniu przez różne polskie banki, w tym Bank, w porozumieniu ograniczającym konkurencję na rynku usług acquiringowych związanych z regulowaniem zobowiązań konsumentów wobec akceptantów, z tytułu płatności za nabywane przez konsumentów towary i usługi,

za pomocą kart płatniczych na terytorium Polski poprzez wspólne ustalanie wysokości stawek opłaty interchange pobieranej od transakcji dokonywanych kartami systemu Visa i MasterCard w Polsce. W związku ze stwierdzeniem praktyk ograniczających konkurencję UOKiK nałożył kary pieniężne, w tym na Bank w kwocie 14,1 mln zł.

Od decyzji tej m.in. Bank złożył odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK). Wyrokiem 12 listopada 2008 SOKiK zmienił decyzję UOKiK, w ten sposób, że nie stwierdził praktyki ograniczającej konkurencję. 22 kwietnia 2010 roku wyrok ten został uchylony wyrokiem Sądu Apelacyjnego, który przekazał sprawę SOKiK do ponownego rozpoznania. 27 kwietnia 2021 roku akta głównej sprawy dotyczącej opłaty interchange zostały przekazane do SOKiK.

Ze względu na brak ostatecznych rozstrzygnięć kwota zwróconej kary nie została ujęta w rachunku zysków i strat. Na 31 grudnia 2021 roku Bank utrzymuje rezerwę w wysokości 14,1 mln zł.

Postępowania KNF

- 12 października 2018 roku Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) nałożyła na Bank karę pieniężną w wysokości 500 tysięcy złotych, na podstawie art. 232 ust. 1 ustawy o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, w brzmieniu sprzed zmiany dokonanej ustawą z dnia 31 marca 2016 roku, w związku z naruszeniem obowiązków depozytariusza określonych w art. 72 ustawy w związku z pełnieniem przez Bank funkcji depozytariusza funduszu Inventum Premium SFIO oraz Inventum Parasol FIO z wydzielonymi subfunduszami.

W toku ponownego rozpatrywania sprawy KNF potwierdziła zaistniałe naruszenia oraz nie zidentyfikowała okoliczności przemawiających za obniżeniem kary.

W związku z postępowaniem, w grudniu 2018 utworzona została rezerwa w wysokości 0,5 mln zł. Bank zapłacił orzeczoną karę w 3 kwartale 2020 roku. 1 października 2020 Bank zaskarżył przedmiotową decyzję do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Wyrokiem z 7 kwietnia 2021 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny uchylił decyzję z 12 października 2018 roku oraz decyzję KNF z 12 sierpnia 2020 roku utrzymującą tę decyzję w mocy.

KNF złożyła skargę do NSA 27 lipca 2021 roku. 25 sierpnia 2021 Bank wniósł odpowiedź na przedmiotową skargę. Termin rozprawy przed NSA nie został ustalony.

- 17 czerwca 2020 postanowieniem, doręczonym 1 lipca 2020 roku, Komisja Nadzoru Finansowego (KNF) wszczęła postępowanie administracyjne w przedmiocie nałożenia kary na ING Bank Śląski S.A., w związku z podejrzeniem naruszeniem obowiązków depozytariusza określonych w art. 72 ustawy o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi w związku z pełnieniem przez Bank funkcji depozytariusza funduszu Trigon Polskie Perły FIZ, Opera MP FIZ, Opera SFIO Subfundusz Alfa-plus,

Trigon Profit XX NS FIZ, Trigon Profit XXI NS FIZ, Trigon Profit XXII NS FIZ, Trigon Profit XXIII NS FIZ, Trigon Profit XXIV NS FIZ oraz Altus Absolutnej Stopy Zwrotu FIZ Rynku Polskiego 2 oraz art. 9 ust. 2 wyżej wskazanej ustawy. Postępowanie zostało przedłużone do sierpnia 2021 roku, następnie do listopada 2021 roku. W związku z postępowaniem utworzona została rezerwa w wysokości 2,5 mln zł.

Postępowanie zakończyło się 17 grudnia 2021 roku wydaniem Decyzji, na mocy której KNF nałożyła na Bank karę administracyjną w wysokości 4,3 mln zł (łącznie) za naruszenie :

- 1) art. 72 ust. 1 pkt 7 w związku z art. 72 ust. 3 ustawy o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi za nienależyte sprawowanie stałej kontroli czynności faktycznych i prawnych dokonywanych przez Fundusze Trigon Profit oraz z fundusz Opera MP Fundusz Inwestycyjny Zamknięty i subfundusz Opera Alfa-plus.pl wydzielony w ramach Opera Specjalistyczny Fundusz Inwestycyjny Otwarty w związku z wyceną akcji spółek Kancelaria Medius SA, Centrum Finansowe SA, SkyCash Poland SA i akcji spółki Re Development SA oraz wyceną pakietów wierzytelności,
- 2) art. 9 ust. 2 ustawy o funduszach inwestycyjnych w związku z wykonywaniem obowiązków depozytariusza w sposób nierzetelny i bez dochowania najwyższej staranności wynikającej z profesjonalnego charakteru prowadzonej działalności.

Bank złożył wniosek do KNF o ponowne rozpatrzenie sprawy. Na 31 grudnia 2021 roku Bank utrzymywał rezerwę z tego tytułu w wysokości 4,3 mln zł.

- 8 czerwca 2021 roku Bank otrzymał zawiadomienie Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) o wszczęciu z urzędu postępowania administracyjnego w przedmiocie nałożenia kary administracyjnej w związku z podejrzeniem naruszeń stwierdzonym w wyniku kontroli przeprowadzonej w dniach 20-24 maja 2019 w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

20 stycznia 2022 roku Bank otrzymał decyzję, na mocy której KNF nałożyła na Bank karę administracyjną w wysokości 3,0 mln zł za naruszenia dotyczące:

- 1) nieprawidłowego zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego obejmujących bieżące monitorowanie stosunków gospodarczych klienta,
- 2) braku bieżącego stosowania oraz odpowiedniego zintensyfikowania środków bezpieczeństwa finansowego w przypadkach wyższego ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu,
- 3) braku dokumentacji zastosowanych środków bezpieczeństwa finansowego mających na celu badanie źródła pochodzenia środków finansowych oraz majątków klientów segmentu Private Banking.

Na 31 grudnia 2021 roku Bank posiadał rezerwę na pokrycie kary administracyjnej w wysokości 3,0 mln zł.

Pozostałe postępowania

- 28 czerwca 2021 roku Bank otrzymał od Generalnego Inspektora Informacji Finansowej (GIIF) wystąpienie pokontrolne na podstawie art. 142 ustawy z 1 marca 2018 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu dotyczące kontroli przeprowadzonej w Banku w dniach od 16 listopada 2020 roku do 7 marca 2021 roku. Bank otrzymał zawiadomienie GIIF o wszczęciu z urzędu postępowania administracyjnego w tym obszarze. Bank w toku postępowania podejmuje wymagane prawem działania.
- 23 stycznia 2020 roku Bank otrzymał od Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (Prezes UODO) informację o kontroli zgodności przetwarzania danych osobowych z przepisami o ochronie danych osobowych, tj. rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) oraz ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych. 9 grudnia 2021 roku Bank otrzymał zawiadomienie Prezesa UODO o wszczęciu z urzędu postępowania administracyjnego w tym obszarze. Bank w toku postępowania podejmuje wymagane prawem działania.

33. Inne zobowiązania

	2021	2020
Rozliczenia międzyokresowe, w tym:	889,9	683,3
z tytułu świadczeń pracowniczych	348,0	282,8
w tym program zmiennych składników wynagrodzeń	93,2	61,8
z tytułu prowizji	180,9	161,1
z tytułu kosztów działania	361,0	239,4
Pozostałe zobowiązania, w tym:	1 733,5	1 622,7
zobowiązania z tytułu leasingu	335,6	393,7
rozrachunki międzybankowe	709,1	611,7
rozrachunki z dostawcami	123,4	118,3
rozrachunki publiczno-prawne	121,4	101,3
zobowiązanie do zapłaty na fundusz gwarancyjny BFG	155,5	121,8
zobowiązanie do zapłaty na fundusz przymusowej restrukturyzacji BFG	148,0	113,5
pozostałe	140,5	162,4
Razem	2 623,4	2 306,0
w tym zobowiązania finansowe	1 733,5	1 622,7

34. Kapitał własny

34.1. Kapitał akcyjny

Kapitał akcyjny jednostki dominującej wynosi 130.100.000,00 zł i dzieli się na:

- 92.600.000 akcji zwykłych na okaziciela serii A o wartości nominalnej 1,00 zł każda,
- 37.500.000 akcji zwykłych na okaziciela serii B o wartości nominalnej 1,00 zł każda.

Każda akcja zwykła daje swojemu posiadaczowi prawo do dywidendy i jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu. Wszystkie akcje są w pełni opłacone.

34.2. Skumulowane inne całkowite dochody

W poniższej tabeli zaprezentowano salda bilansowe skumulowanych innych całkowitych dochodów, odpowiednio na 31 grudnia 2021 roku i 31 grudnia 2020 roku. W kolejnych tabelach przedstawiono uzgodnienie zmian w skumulowanych innych całkowitych dochodach w trakcie roku 2021 i 2020.

	2021	2020
Skumulowane inne całkowite dochody, w tym:		
z tytułu aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty dłużne, w tym:	79,7	353,4
podatek odroczony	-42,6	-62,9
podatek bieżący*	23,7	-19,9
z tytułu aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty kapitałowe, w tym:	115,9	100,8
podatek odroczony	-27,1	-23,6
z tytułu rzeczowych aktywów trwałych, w tym:	0,3	5,8
podatek odroczony	-0,1	-1,3
z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych, w tym:	-2 994,5	3 480,0
podatek odroczony	9,8	-126,6
podatek bieżący**	692,5	-689,7
z tytułu zysków / strat aktuarialnych, w tym:	-22,4	-16,6
podatek odroczony	5,0	3,6
Razem	-2 821,0	3 923,4

*) podatek bieżący od wyceny instrumentów dłużnych

Ze względu na to, że dłużne papiery wartościowe wchodzące w skład wszystkich portfeli stanowią łącznie własność jednego podatnika podatku dochodowego od osób prawnych (dalej „CIT”), Bank skalkulował dla wszystkich portfeli łącznie, odrębnie dla każdego papieru oraz z zastosowaniem metody FIFO wyniki podatkowe na nabyciu i zbyciu dłużnych papierów wartościowych. Zmiana metody ustalania wyników podatkowych z tytułu nabycia/zbycia dłużnych papierów wartościowych powoduje inny rozkład wyników zrealizowanych w zakresie wyceny. Rachunkowa niezrealizowana wycena w skumulowanych innych całkowitych dochodach na potrzeby CIT staje się wyceną zrealizowaną, od której Bank płaci podatek bieżący. Z tego powodu dla tej części wyceny niezrealizowanej w skumulowanych innych całkowitych dochodach, która w ujęciu CIT jest zrealizowana, ewidencjonowany jest podatek bieżący.

**) podatek bieżący od wyceny instrumentów pochodnych zabezpieczających

Grupa korzysta z usługi przewidzianej w regulaminie KDPW/LCH/EUREX (CCP) w zakresie podejścia do rozliczania instrumentów pochodnych stopy procentowej IRS/FRA polegającym na „rozliczaniu do rynku” (ang.: „settled to market”, „STM”). Efektywna część powiązania zabezpieczającego wynikająca z wyceny pochodnych instrumentów zabezpieczających mimo, że jest prezentowana w innych całkowitych dochodach to z uwagi na mechanizm STM jest rozliczona gotówkowo i kwota płacona na rzecz/ otrzymana od CCP stanowi przychód/ koszt podatkowy z punktu widzenia podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). Stąd w innych całkowitych dochodach ewidencjonowany jest podatek bieżący. Szczegółowe informacje na temat usługi STM zawarte są w nocie objaśniającej 17. Wycena instrumentów pochodnych.

2021

	zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty dłużne	zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty kapitałowe	rzeczowe aktywa trwałe	zabezpieczenia przepływów pieniężnych	zyski / straty aktuarialne	Razem
Skumulowane inne całkowite dochody - stan na początek okresu	353,4	100,8	5,8	3 480,0	-16,6	3 923,4
aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	-248,0	22,2	-	-	-	-225,8
aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – przeniesienie na wynik finansowy w związku ze sprzedażą	-25,7	-	-	-	-	-25,7
sprzedaż instrumentów kapitałowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-7,1	-	-	-	-7,1
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	-	-	-	-5 566,7	-	-5 566,7
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – przeniesienie do zysku lub straty	-	-	-	-907,8	-	-907,8
aktualizacja wyceny rzeczowych aktywów trwałych	-	-	-0,3	-	-	-0,3
zbycie środków trwałych	-	-	-5,2	-	-	-5,2
zyski / straty aktuarialne	-	-	-	-	-5,8	-5,8
Skumulowane inne całkowite dochody - stan na koniec okresu	79,7	115,9	0,3	-2 994,5	-22,4	-2 821,0

W pozycji *aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny* w odniesieniu do dłużnych papierów wartościowych zaprezentowane zostały zmiany wartości godziwej pozycji zaklasyfikowanych do tej kategorii bez uwzględnienia zmian wynikających z wyceny z tytułu zabezpieczanego ryzyka, w zakresie pozycji objętych rachunkowością zabezpieczeń wartości godziwej.

W pozycji *zabezpieczenie przepływów pieniężnych – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny* zaprezentowana została kwota dotycząca efektywnej części powiązania zabezpieczającego w strategii zabezpieczającej przepływy pieniężne portfela aktywów/zobowiązań finansowych.

W pozycji *zabezpieczenie przepływów pieniężnych – przeniesienie do zysku lub straty* zaprezentowana została amortyzacja efektywnej części powiązania zabezpieczającego strategii zabezpieczającej przepływy pieniężne, w datach w których pozycja zabezpieczana skutkuje na rachunek zysków lub strat.

Zasady odnoszące się do powyższych pozycji zostały szczegółowo opisane w rozdziale III. *Znaczące zasady rachunkowości* w punkcie 14.10.1. oraz w sekcji *Zarządzanie ryzykiem i kapitałem* w rozdziale III.1.10. *Rachunkowość zabezpieczeń*.

2020

	zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty dłużne	zmiany wartości godziwej aktywów finansowych wycenianych przez inne całkowite dochody - instrumenty kapitałowe	rzeczowe aktywa trwałe	zabezpieczenia przepływów pieniężnych	zyski / straty aktuarialne	Razem
Skumulowane inne całkowite dochody - stan na początek okresu	268,9	69,9	7,1	1 534,6	-13,2	1 867,3
aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	102,8	30,9	-	-	-	133,7
aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – przeniesienie na wynik finansowy w związku ze sprzedażą	-18,3	0,0	-	-	-	-18,3
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny	-	-	-	2 562,5	-	2 562,5
zabezpieczenie przepływów pieniężnych – przeniesienie do zysku lub straty	-	-	-	-617,1	-	-617,1
zbycie środków trwałych	-	-	-1,3	-	-	-1,3
zyski / straty aktuarialne	-	-	-	-	-3,4	-3,4
Skumulowane inne całkowite dochody - stan na koniec okresu	353,4	100,8	5,8	3 480,0	-16,6	3 923,4

34.3. Zyski zatrzymane

	2021	2020
Pozostały kapitał zapasowy	314,7	314,7
Kapitał rezerwowy	10 868,8	10 193,4
Fundusz ogólnego ryzyka	1 215,2	1 215,2
Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	52,3	51,9
Niepodzielony wynik lat ubiegłych	506,7	495,7
Wynik roku bieżącego	2 308,3	1 337,6
Razem	15 266,0	13 608,5

2021

	Pozostały kapitał zapasowy	Kapitał rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	Niepodzie- lony wynik lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	Razem
Zyski zatrzymane - stan na początek okresu	314,7	10 193,4	1 215,2	51,9	1 833,3	0,0	13 608,5
wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	-	-	2 308,3	2 308,3
odpis z zysku na kapitał rezerwowy	-	675,4	-	-	-675,4	-	0,0
wypłata dywidendy*	-	-	-	-	-663,5	-	-663,5
zbycie środków trwałych	-	-	-	-	5,2	-	5,2
sprzedaż instrumentów kapitałowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-	-	7,1	-	7,1
wycena motywacyjnych programów pracowniczych	-	-	-	0,4	-	-	0,4
Zyski zatrzymane - stan na koniec okresu	314,7	10 868,8	1 215,2	52,3	506,7	2 308,3	15 266,0

*) W 2021 roku Bank wypłacił dywidendę z zysku za rok 2020 w kwocie 663,5 mln zł, tj. 5,10 zł na akcję.

2020

	Pozostały kapitał zapasowy	Kapitał rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka	Wycena motywacyjnych programów pracowniczych	Niepodzie- lony wynik lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	Razem
Zyski zatrzymane - stan na początek okresu	314,7	9 043,3	1 215,2	51,9	1 644,5	0,0	12 269,6
wynik netto bieżącego okresu	-	-	-	-	-	1 337,6	1 337,6
odpis z zysku na kapitał rezerwowy	-	1 150,1	-	-	-1 150,1	-	0,0
zbycie środków trwałych	-	-	-	-	1,3	-	1,3
Zyski zatrzymane - stan na koniec okresu	314,7	10 193,4	1 215,2	51,9	495,7	1 337,6	13 608,5

Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy tworzy się z odpisów z zysku po opodatkowaniu, z nadwyżek osiągniętych przy wydawaniu akcji powyżej ich wartości nominalnej oraz z uiszczanych przez akcjonariuszy dopłat, z przeznaczeniem na pokrycie strat bilansowych. Decyzję o wykorzystaniu kapitału zapasowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Kapitał rezerwowy

Kapitał rezerwowy tworzony jest niezależnie od kapitału zapasowego z odpisów z zysku po opodatkowaniu, w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie. Kapitał rezerwowy może być przeznaczony na pokrycie szczególnych strat i wydatków, jak również na podwyższenie kapitału zakładowego ze środków Banku. Decyzję o wykorzystaniu kapitału rezerwowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Fundusz Ogólnego Ryzyka

Fundusz Ogólnego Ryzyka tworzony jest na podstawie ustawy Prawo Bankowe z zysku po opodatkowaniu i jest przeznaczony na ryzyka działalności bankowej. Decyzje o użyciu funduszu podejmuje Zarząd.

Wypłata dywidendy

Dywidenda jest wypłacana w oparciu o wynik finansowy ustalony w jednostkowych rocznych sprawozdaniach finansowych jednostki dominującej oraz spółek Grupy. Szczegółowe informacje nt polityki dywidendowej Grupy oraz ograniczeń w wypłacie dywidendy znajdują się w niniejszym sprawozdaniu w sekcji *Zarządzanie ryzykiem oraz kapitałem*, w rozdziale **I.1.5. Polityka dywidendowa**.

35. Struktura walutowa aktywów i zobowiązań

Poniżej zaprezentowano skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej oraz pozycje pozabilansowe Grupy Kapitałowej w podziale na podstawowe waluty. Do wyliczeń wartości w oryginalnej walucie zastosowano następujące kursy walut:

	31.12.2021	31.12.2020
EUR	4,5994	4,6148
USD	4,0600	3,7584
CHF	4,4484	4,2641

2021

	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty		Razem
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN		
Aktywa										
Kasa, środki w Banku Centralnym	842,0	180,0	39,1	38,1	9,4	3,1	0,7	36,8		1 100,0
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	465,6	174,9	38,0	17,4	4,3	2,6	0,6	44,3		704,8
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	1 270,6	65,7	14,3	56,1	13,8	8,7	2,0	137,2		1 538,3
Pochodne instrumenty zabezpieczające	142,2	108,2	23,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		250,4
Inwestycyjne papiery wartościowe	39 580,0	6 004,4	1 305,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		45 584,4
Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu	126 133,3	16 731,2	3 637,7	829,6	204,3	479,5	107,8	2 362,4		146 536,0
Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	2 280,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		2 280,9
Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności	184,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		184,8
Rzeczowe aktywa trwałe	831,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		831,2
Wartości niematerialne	377,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		377,4
Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego	734,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		734,5
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 245,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		1 245,0
Inne aktywa	278,0	7,9	1,7	0,4	0,1	0,0	0,0	0,2		286,5
Aktywa razem	174 365,5	23 272,3	5 059,8	941,6	231,9	493,9	111,1	2 580,9		201 654,2

2021

	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	Razem
Zobowiązania									
Zobowiązania wobec innych banków	3 885,3	6 126,8	1 332,1	1,2	0,3	0,0	0,0	37,7	10 051,0
Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	1 550,6	59,4	12,9	29,6	7,3	0,1	0,0	39,9	1 679,6
Pochodne instrumenty zabezpieczające	117,7	117,7	25,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	235,4
Zobowiązania wobec klientów	146 844,8	19 000,0	4 131,0	3 874,5	954,3	24,5	5,5	866,1	170 609,9
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	972,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	972,4
Zobowiązania podporządkowane	0,0	1 610,3	350,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 610,3
Rezerwy	330,6	4,7	1,0	1,6	0,4	0,0	0,0	0,0	336,9
Zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego	3,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,9
Inne zobowiązania	2 419,8	195,3	42,5	6,4	1,6	1,8	0,4	0,1	2 623,4
Zobowiązania razem	156 125,1	27 114,2	5 895,2	3 913,3	963,9	26,4	5,9	943,8	188 122,8
Kapitał własny									
Kapitał akcyjny	130,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	130,1
Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	956,3
Skumulowane inne całkowite dochody	-2 894,0	73,0	15,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-2 821,0
Zyski zatrzymane	15 266,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15 266,0
Kapitał własny razem	13 458,4	73,0	15,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	13 531,4
Zobowiązania i kapitał własny razem	169 583,5	27 187,2	5 911,1	3 913,3	963,9	26,4	5,9	943,8	201 654,2
Zobowiązania warunkowe udzielone	41 191,6	6 118,9	1 330,4	1 348,8	332,2	2,3	0,5	32,2	48 693,8
Zobowiązania warunkowe otrzymane	20 083,5	1 110,5	241,4	376,4	92,7	0,0	0,0	75,0	21 645,4

2020

	PLN	EUR		USD		CHF		pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	Razem
Aktywa									
Kasa, środki w Banku Centralnym	516,7	235,2	51,0	61,3	16,3	4,8	1,1	49,3	867,3
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	362,5	289,9	62,8	30,6	8,1	0,5	0,1	21,1	704,6
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	1 632,6	134,3	29,1	16,1	4,3	10,0	2,3	24,6	1 817,6
Pochodne instrumenty zabezpieczające	1 031,3	163,5	35,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 194,8
Inwestycyjne papiery wartościowe	48 052,6	6 118,0	1 325,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	54 170,6
Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu	105 726,5	16 517,1	3 579,2	681,7	181,4	597,0	140,0	1 133,0	124 655,3
Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	963,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	963,0
Inwestycje w jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności	174,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	174,1
Rzeczowe aktywa trwałe	913,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	913,1
Wartości niematerialne	426,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	426,6
Aktywa z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	423,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	423,2
Inne aktywa	278,5	3,8	0,8	0,3	0,1	0,0	0,0	0,2	282,8
Aktywa razem	160 503,4	23 461,8	5 084,0	790,0	210,2	612,3	143,5	1 228,2	186 595,7

2020

		EUR		USD		CHF		pozostałe waluty		
	PLN	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN		Razem
Zobowiązania										
Zobowiązania wobec innych banków	3 318,9	4 592,3	995,1	252,4	67,2	22,8	5,3	41,6		8 228,0
Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	1 211,7	116,2	25,2	158,7	42,2	14,5	3,4	29,7		1 530,8
Pochodne instrumenty zabezpieczające	375,3	183,2	39,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		558,5
Zobowiązania wobec klientów	130 908,8	15 601,4	3 380,7	3 708,4	986,7	24,9	5,8	785,0		151 028,5
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1 370,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		1 370,5
Zobowiązania podporządkowane	0,0	2 309,2	500,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		2 309,2
Rezerwy	244,0	7,1	1,5	5,2	1,4	0,0	0,0	0,0		256,3
Zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego	389,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		389,6
Inne zobowiązania	2 102,4	198,8	43,1	2,6	0,7	0,0	0,0	2,2		2 306,0
Zobowiązania razem	139 921,2	23 008,2	4 985,7	4 127,3	1 098,2	62,2	14,5	858,5		167 977,4
Kapitał własny										
Kapitał akcyjny	130,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		130,1
Kapitał zapasowy - nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		956,3
Skumulowane inne całkowite dochody	3 811,8	111,6	24,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		3 923,4
Zyski zatrzymane	13 608,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		13 608,5
Kapitał własny razem	18 506,7	111,6	24,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		18 618,3
Zobowiązania i kapitał własny razem	158 427,9	23 119,8	5 009,9	4 127,3	1 098,2	62,2	14,5	858,5		186 595,7
Zobowiązania warunkowe udzielone	37 953,1	4 821,1	1 044,7	802,8	213,6	2,5	0,6	8,0		43 587,5
Zobowiązania warunkowe otrzymane	10 756,5	589,6	127,8	167,2	44,5	0,0	0,0	72,8		11 586,1

36. Zobowiązania warunkowe

36.1. Zobowiązania warunkowe udzielone

	2021	2020
Niewykorzystane linie kredytowe	38 972,4	33 997,6
Gwarancje	6 215,5	6 058,6
Niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	1 563,2	1 580,5
Limity na kartach kredytowych	1 549,1	1 520,5
Akredytywy	393,6	430,3
Razem	48 693,8	43 587,5

Grupa posiada zobowiązania do udzielenia kredytów. Na zobowiązania te składają się zatwierdzone kredyty, limity na kartach kredytowych oraz limity zadłużenia w rachunku bieżącym.

Grupa wystawia gwarancje i akredytywy, które stanowią zabezpieczenie wywiązania się klientów Grupy ze swoich zobowiązań wobec podmiotów trzecich. Wartości gwarancji i akredytyw pokazane w powyższej tabeli odzwierciedlają maksymalną możliwą do poniesienia stratę, jaka byłaby ujawniona na dzień bilansowy, gdyby klienci w całości nie wywiązali się ze swoich zobowiązań.

Z tytułu udzielonych zobowiązań warunkowych Grupa pobiera prowizje, które są rozliczane zgodnie z charakterystyką danego instrumentu.

Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji finansowych według terminów wymagalności

	2021	2020
do 1 miesiąca	130,1	152,6
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	893,7	618,7
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	2 224,8	2 535,3
powyżej 1 roku do 5 lat	2 110,2	1 990,6
powyżej 5 lat	856,7	761,4
Razem	6 215,5	6 058,6

36.2. Zobowiązania warunkowe otrzymane

	2021	2020
Zobowiązania warunkowe o charakterze gwarancyjnym	14 663,0	10 763,6
Zobowiązania warunkowe dotyczące finansowania	6 982,4	822,5
Razem	21 645,4	11 586,1

Na otrzymane zobowiązania o charakterze gwarancyjnym składają się wartości zabezpieczeń do kredytów udzielonych przez Bank. Otrzymane zobowiązania dotyczące finansowania obejmują wartość depozytów i kredytów, które na moment sporządzenia sprawozdania finansowego nie spełniają kryterium ujęcia w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

37. Wartość godziwa

Wartość godziwa to kwota, za jaką składnik aktywów mógłby być wymieniony, lub zobowiązanie wykonane, pomiędzy dobrze poinformowanymi i zainteresowanymi stronami w bezpośrednio zawartej transakcji, innej niż sprzedaż pod przymusem lub likwidacja i jest najlepiej odzwierciedlona przez cenę rynkową, jeśli jest dostępna.

37.1. Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych Grupa klasyfikuje do jednej z trzech kategorii, tzw. Poziomu wyceny. Opis poszczególnych poziomów wyceny zawarty jest w rozdziale III. *Znaczące zasady rachunkowości*, w punkcie **14.8**.

Poniżej zaprezentowano wartości bilansowe aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej w rozbiciu na poziomy wyceny.

2021

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Aktywa finansowe, w tym:	16 026,9	1 404,4	245,9	17 677,2
Wycena instrumentów pochodnych	-	629,3	-	629,3
Pozostałe aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	301,1	524,7	-	825,8
dłużne papiery wartościowe, w tym:	301,1	0,0	-	301,1
obligacje Skarbu Państwa w PLN	259,2	-	-	259,2
obligacje Skarbu Państwa Czech w CZK	41,4	-	-	
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	0,5	-	-	0,5
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	524,7	-	524,7
Aktywa finansowe inne niż przeznaczone do obrotu wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym:	4,7	-	78,5	83,2
kredyty obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	-	-	78,4	78,4
instrumenty kapitałowe	4,7	-	0,1	4,8
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	250,4	-	250,4
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w tym:	14 211,5	-	167,4	14 378,9
dłużne papiery wartościowe, w tym	14 211,5	-	-	14 211,5
obligacje Skarbu Państwa w PLN	11 765,9	-	-	11 765,9
obligacje Skarbu Państwa w EUR	1 022,9	-	-	1 022,9
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	941,4	-	-	941,4
obligacje Rządu Austriackiego	481,3	-	-	481,3
instrumenty kapitałowe	-	-	167,4	167,4
Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań, w tym:	1 509,6	-	-	1 509,6
obligacje Skarbu Państwa w PLN z portfela aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	243,2	-	-	243,2
obligacje Skarbu Państwa w PLN z portfela aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 266,4	-	-	1 266,4

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Zobowiązania finansowe, w tym:	486,2	1 428,8	0,0	1 915,0
Wycena instrumentów pochodnych	-	949,0	-	949,0
Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym:	486,2	244,4	-	730,6
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	486,2	-	-	486,2
zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	-	244,4	-	244,4
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	244,4	-	244,4
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	235,4	-	235,4

2020

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Aktywa finansowe, w tym:	21 672,4	2 669,5	264,0	24 605,9
Wycena instrumentów pochodnych	-	1 199,8	-	1 199,8
Pozostałe aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	235,9	274,9	-	510,8
dłużne papiery wartościowe, w tym:	235,9	-	-	235,9
obligacje Skarbu Państwa w PLN	219,1	-	-	219,1
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	16,8	-	-	16,8
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	274,9	-	274,9
Aktywa finansowe inne niż przeznaczone do obrotu wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym:	0,7	-	106,3	107,0
kredyty obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	-	-	106,2	106,2
instrumenty kapitałowe	0,7	-	0,1	0,8
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	1 194,8	-	1 194,8
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w tym:	20 472,8	-	157,7	20 630,5
dłużne papiery wartościowe, w tym	20 472,8	-	-	20 472,8
obligacje Skarbu Państwa w PLN	17 845,1	-	-	17 845,1
obligacje Skarbu Państwa w EUR	1 057,7	-	-	1 057,7
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	1 078,1	-	-	1 078,1
obligacje Rządu Austriackiego	491,9	-	-	491,9
instrumenty kapitałowe	-	-	157,7	157,7
Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań, w tym:	963,0	-	-	963,0
obligacje Skarbu Państwa w PLN z portfela aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	200,1	-	-	200,1
obligacje Skarbu Państwa w PLN z portfela aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	762,9	-	-	762,9

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Zobowiązania finansowe, w tym:	265,5	1 823,8	0,0	2 089,3
Wycena instrumentów pochodnych	-	1 065,3	-	1 065,3
Pozostałe zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym:	265,5	200,0	0,0	465,5
zobowiązania z tytułu krótkiej pozycji papierów wartościowych	265,5	-	-	265,5
zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	-	200,0	-	200,0
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	200,0	-	200,0
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	558,5	-	558,5

Przesunięcia pomiędzy poziomami wyceny

W roku 2021 podobnie jak w roku 2020 nie było przesunięć pomiędzy poziomami wyceny.

Wycena instrumentów finansowych klasyfikowanych do poziomu 2 wyceny

Do poziomu 2 wyceny Grupa klasyfikuje instrumenty pochodne oraz transakcje z przyrzeczeniem odkupu.

Instrumenty pochodne

Dla transakcji o profilu nieliniowym (opcje walutowe), w zależności od typu produktu, stosuje się następujące modele:

- europejska opcja waniliowa – model Garmana-Kohlhagena,
- europejska opcja digital – model Garmana-Kohlhagena skorygowany o call spread,
- Cap/Floor (transakcje back to back) – model Bachelier.

Danymi wejściowymi do modeli są:

- kurs walutowy – pozyskiwany ze strony internetowej NBP,
- zmienności implikowane – pozyskiwane z Bloomberg,
- krzywe rentowności analogiczne jak dla instrumentów pochodnych o charakterze liniowym.

Dla instrumentów o charakterze liniowym (pozostałe instrumenty pochodne) wartość godziwa jest wyznaczana w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne na poziomie transakcji. Wartość godziwa wyznaczona w ten sposób jest wartością bieżącą tych przepływów.

Wszystkie dane wejściowe wykorzystane do konstrukcji krzywych rewaluacyjnych są informacjami obserwowanymi na rynku. Są to stopy rynku depozytowego, punkty forward, stopy FRA, stopy IRS, stopy OIS, punkty basis walutowe, punkty basis pomiędzy indeksami na zmienną stopę, kursy walutowe. Dane pochodzą z systemu Reuters i są to w większości informacje od brokerów. Jakość danych rynkowych podlega kontroli podczas dziennego procesu kontrybucji stawek rewaluacyjnych.

Instrumenty pochodne wyceniane są według koncepcji krzywych OIS z założeniem istnienia zabezpieczenia wyceny transakcji w postaci depozytu oprocentowanego stopą ESTR. Wyjątkiem są transakcje w PLN oraz CZK podlegające rozliczeniu w ramach centralnych izb rozliczeniowych (LCH, KDPW, EUREX), gdzie rozliczenie NPV odbywa się w walucie oryginalnej, co ma odzwierciedlenie w stosowanych krzywych do wyceny (krzywa dyskontowa oparta na kwotowaniach WIBOR, FRA oraz IRS).

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu

Wartość godziwa dla transakcji z przyrzeczeniem odkupu wyznaczana jest w oparciu o przyszłe przepływy pieniężne zdyskontowane według krzywej rentowności dla instrumentów z przepływem płatności (tzw. instrumentów cashowych).

Wycena instrumentów finansowych klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny

W aktywach finansowych klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny na 31 grudnia 2021 roku oraz na 31 grudnia 2020 roku znajdują się nienotowane instrumenty kapitałowe oraz kredyty, które nie spełniły kryterium SPPI według MSSF 9.

Instrumenty kapitałowe

Wycena do wartości godziwej nienotowanych udziałów kapitałowych w innych spółkach jest oparta o model zdyskontowanych przepływów pieniężnych, dywidend lub ekonomicznej wartości dodanej. Szacunki przyszłych przepływów pieniężnych zostały przygotowane w oparciu o średnioterminowe prognozy rentowności przygotowane przez Zarządy tych spółek. Stopa dyskonta jest oparta o koszt kapitału własnego szacowany w oparciu o model CAPM (Capital Asset Pricing Model). Na koniec 2021 roku kształtowała się w przedziale 9,1%-11,1%, w zależności od spółki, w porównaniu do 7,7%-13,5% na koniec 2020 roku. Wycena do wartości godziwej nienotowanych udziałów kapitałowych w innych spółkach na 31 grudnia 2021 roku obejmowała następujące podmioty: Biuro Informacji Kredytowej S.A., Krajową Izbę Rozliczeniową S.A. oraz Polski Standard Płatności sp. z o.o. Na 31 grudnia 2020 roku wycena ta obejmowała, oprócz wymienionych podmiotów, także Twisto Polska sp. z o.o.

Na 31 grudnia 2021 roku analiza wrażliwości wyceny instrumentów kapitałowych wskazuje, że 1) przyjęcie docelowej stopy wypłaty dywidendy o +10p.p. / -10p.p. względem scenariusza bazowego, skutkowałaby odpowiednio zwiększeniem / zmniejszeniem wyceny o 19% (o 11% na 31 grudnia 2020 roku); 2) przyjęciu kosztu kapitału własnego o -0,5p.p. / +0,5p.p. względem scenariusza bazowego, skutkowałoby odpowiednio zwiększeniem wyceny o 8% / zmniejszeniem wyceny o 7% (10%/8% na 31 grudnia 2020 roku) ; 3) połącznie efektów z punktu 1) i 2), skutkowałoby odpowiednio zwiększeniem wyceny o 28% / zmniejszeniem wyceny o 24% (23%/18% na 31 grudnia 2020 roku).

W trakcie 2021 roku zmiana wyceny instrumentów kapitałowych klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny uwzględniona w pozostałych całkowitych dochodach wyniosła 25,7 mln zł (w 2020: 38,1 mln zł).

Kredyty

Metodyka wyceny do wartości godziwej portfela kredytów opiera się na metodzie zdyskontowanych przepływów pieniężnych. W ramach tej metody dla każdego wycenianego kontraktu szacowane są oczekiwane przepływy pieniężne, czynniki dyskontowe na poszczególne daty płatności oraz wyznaczana jest wartość zdyskontowanych przepływów pieniężnych na datę wyceny. Modele wyceny zasilane są parametrami biznesowymi dla poszczególnych kontraktów oraz parametrami obserwowalnymi przez rynek, takimi jak krzywe stóp procentowych, koszt płynności i koszt kapitału. Zmiana parametrów przyjętych do wyceny nie miała istotnego wpływu na wartość wyceny na 31 grudnia 2021 roku.

Stopy dyskontowe dla powyższych kredytów wynosiły na koniec 2021 i 2020 około 2%, natomiast analiza wrażliwości wartości godziwej według stanu na 31 grudnia 2021 oraz 31 grudnia 2020 roku wskazuje, że przy zmianie stopy dyskontowej o +1/-1 p.p. przy braku zmiany oczekiwanych przepływów powoduje zmianę wartości godziwej o około +/- 1%.

W roku 2021 wpływ wyceny kredytów klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny wyniósł 0,2 mln zł (w roku 2020: 0,1 mln zł) i został uwzględniony w rachunku zysków i strat w pozycji *Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany*.

Zmiana stanu aktywów / zobowiązań finansowych klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny

	2021			2020		
	kredyty obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	instrumenty kapitałowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	instrumenty kapitałowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	kredyty obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	instrumenty kapitałowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	instrumenty kapitałowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody
Stan na początek okresu	106,2	0,1	157,7	160,3	0,1	110,6
Zwiększenia, w tym:	0,2	0,0	17,9	0,1	0,0	47,1
kredyty udzielone w okresie / nabycie inwestycji	-	-	-	-	-	4,2
wycena odnoszona na skumulowane inne całkowite dochody	-	-	17,9	-	-	38,1
wycena odnoszona na rachunek zysków i strat*	0,2	-	-	0,1	-	-
reklasyfikacja instrumentów kapitałowych z inwestycji w jednostki stowarzyszone do inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-	-	-	-	-	4,8
Zmniejszenia, w tym:	-28,0	0,0	-8,2	-54,2	0,0	0,0
spłaty kredytów / zbycie inwestycji	-28,0	-	-7,1	-54,2	-	-
utrata wartości inwestycji kapitałowych	-	-	-1,1	-	-	-
Stan na koniec okresu	78,4	0,1	167,4	106,2	0,1	157,7

*) W pozycji Wynik na instrumentach finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz wynik z pozycji wymiany.

37.2. Aktywa niefinansowe wyceniane według wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

2021

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Nieruchomości własne	-	-	259,2	259,2

2020

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Nieruchomości własne	-	-	266,9	266,9
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	-	-	3,6	3,6

Zmiana stanu aktywów niefinansowych klasyfikowanych do poziomu 3 wyceny zaprezentowana jest w niniejszym sprawozdaniu w notach objaśniających 23. Rzeczowe aktywa trwale oraz 26. Inne aktywa.

Wycena do wartości godziwej

Nieruchomości własne

Grupa wycenia posiadane nieruchomości do wartości godziwej. Wycena jest przeprowadzana przez niezależnego rzeczoznawcę z wykorzystaniem metody dochodowej zgodnie z obowiązującymi zasadami wyceny nieruchomości.

Na 31 grudnia 2021 roku analiza wrażliwości wyceny nieruchomości własnych wskazuje, że przy przyjęciu stopy kapitalizacji o -0,5p.p. / +0,5p.p. względem scenariusza bazowego, skutkowałoby to odpowiednio zwiększeniem wyceny o 7% (15,4 mln zł) / zmniejszeniem wyceny o 8% (-17,6 mln zł).

Na 31 grudnia 2020 roku analiza wrażliwości wyceny nieruchomości własnych wskazywała, że przy przyjęciu stopy kapitalizacji o -0,5p.p. / +0,5p.p. względem scenariusza bazowego, skutkowałoby to odpowiednio zwiększeniem wyceny o 9% (17,8 mln zł) / zmniejszeniem wyceny o 8% (-16,8 mln zł).

Wyniki wycen nieruchomości zostały zaprezentowane w rachunku zysków i strat w linii Koszty działania (w nocie objaśniającej nr 8 w pozycji szczegółowej koszty utrzymania budynków i wycen nieruchomości do wartości godziwej).

Na 31 grudnia 2021 roku w skumulowanych innych całkowitych dochodach była zaewidencjonowana kwota 0,3 mln zł (uwzględniająca podatek odroczony) dotycząca nieruchomości wycenionych według wartości godziwej. Według stanu na 31 grudnia 2020 roku kwota ta wynosiła 5,8 mln zł. Spadek kwoty wyceny ujętej w innych całkowitych dochodach wynikał ze sprzedaży w 2021 roku kilku nieruchomości własnych Grupy.

Wartość wycenianych nieruchomości oszacowana według kosztu historycznego z uwzględnieniem utraty wartości i odpisów amortyzacyjnych wyniosłaby na 31 grudnia 2021 roku 258,8 mln zł w porównaniu z 259,8 mln zł na 31 grudnia 2020 roku.

37.3. Aktywa i zobowiązania finansowe, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej

W tabeli przedstawiono porównanie wartości bilansowej z wartością godziwą dla inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, portfela kredytowego oraz zobowiązań wobec klientów, zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych i zobowiązań podporządkowanych. Dla pozostałych aktywów i zobowiązań finansowych oraz gwarancji i zobowiązań pozabilansowych niewycenianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości godziwej, wartość godziwa jest zbliżona do wartości bilansowej.

2021

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa			
		Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu; w tym:	31 205,5	24 519,3	5 251,9	0,0	29 771,2
obligacje Skarbu Państwa w PLN	15 311,5	14 533,1	-	-	14 533,1
obligacje Skarbu Państwa w EUR	4 028,8	4 052,3	-	-	4 052,3
obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego	2 299,8	502,3	1 679,4	-	2 181,7
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	5 695,2	5 431,7	-	-	5 431,7
obligacje Polskiego Funduszu Rozwoju	3 855,2	-	3 557,5	-	3 557,5
bony pieniężne NBP	15,0	-	15,0	-	15,0
Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	146 536,0	0,0	0,0	146 008,6	146 008,6
Bankowość korporacyjna, w tym:	77 756,3	0,0	0,0	78 216,9	78 216,9
kredyty i pożyczki (w rachunku bieżącym i terminowe)	56 524,2	-	-	57 056,2	57 056,2
należności leasingowe	11 090,0	-	-	11 275,0	11 275,0
należności faktoringowe	6 823,8	-	-	6 823,8	6 823,8
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	3 318,3	-	-	3 061,9	3 061,9
Bankowość detaliczna, w tym:	65 530,4	0,0	0,0	64 542,4	64 542,4
kredyty i pożyczki hipoteczne	57 192,3	-	-	55 756,7	55 756,7
kredyty i pożyczki pozostałe	8 338,1	-	-	8 785,7	8 785,7
Inne należności	3 249,3	-	-	3 249,3	3 249,3
Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań, w tym:	771,3	710,1	-	-	710,1
obligacje Skarbu Państwa w PLN z portfela aktywów finansowych wycenianych według amortyzowanego kosztu	771,3	710,1	-	-	710,1
Zobowiązania wobec klientów	170 609,9	-	-	170 609,2	170 609,2
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	972,4	-	-	961,6	961,6
Zobowiązania podporządkowane	1 610,3	-	-	1 594,7	1 594,7

2020

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa			
		Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu; w tym:	33 540,1	29 416,1	4 704,5	0,0	34 120,6
obligacje Skarbu Państwa w PLN	17 982,2	18 462,8	-	-	18 462,8
obligacje Skarbu Państwa w EUR	4 094,3	4 133,9	-	-	4 133,9
obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego	2 103,4	537,6	1 555,4	-	2 093,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	6 170,9	6 281,8	-	-	6 281,8
obligacje Polskiego Funduszu Rozwoju	3 016,7	-	2 976,5	-	2 976,5
bony skarbowe	172,6	-	172,6	-	172,6
Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	124 655,3	0,0	0,0	124 318,4	124 318,4
Bankowość korporacyjna, w tym:	67 976,7	0,0	0,0	68 103,5	68 103,5
kredyty i pożyczki (w rachunku bieżącym i terminowe)	50 492,9	-	-	50 765,5	50 765,5
należności leasingowe	9 697,6	-	-	9 677,8	9 677,8
należności faktoringowe	4 794,5	-	-	4 794,5	4 794,5
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	2 991,7	-	-	2 865,7	2 865,7
Bankowość detaliczna, w tym:	54 745,4	0,0	0,0	54 281,7	54 281,7
kredyty i pożyczki hipoteczne	47 621,8	-	-	47 127,0	47 127,0
kredyty i pożyczki pozostałe	7 123,6	-	-	7 154,7	7 154,7
Inne należności	1 933,2	-	-	1 933,2	1 933,2
Zobowiązania wobec klientów	151 028,5	-	-	151 032,9	151 032,9
Zobowiązania podporządkowane	2 309,2	-	-	2 160,0	2 160,0

Grupa ujawnia dane nt. wartości godziwej kredytów i depozytów zaliczanych do grup aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej.

Dla potrzeb wyliczeń wartości godziwej portfela kredytów hipotecznych wykorzystywana jest krzywa rentowności zawierająca ceny transferowe, które są kalkulowane na podstawie:

- PLN: stawki BID do 9M (włącznie) to WIBID a od 1Y odpowiednie stawki IRS; stawki OFFER do 9M (włącznie) to WIBOR a od 1Y odpowiednie stawki IRS,
- EUR: stawki BID do 9M (włącznie) to EURIBOR a od 1Y odpowiednie stawki IRS; stawki OFFER do 9M (włącznie) to EURIBOR a od 1Y odpowiednie stawki IRS,
- USD i CHF: stawki BID do 9M (włącznie) to LIBOR a od 1Y odpowiednie stawki IRS; stawki OFFER do 9M (włącznie) to LIBOR a od 1Y odpowiednie stawki IRS.

Dla potrzeb wyliczeń wartości godziwej pozostałych kredytów i depozytów zaliczanych do grup aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej wykorzystywana jest cena transferowa liczona jako:

- PLN: stawki BID to WIBID overnight; stawki OFFER to WIBOR overnight,
- EUR: stawki BID to EURIBOR overnight; stawki OFFER to EURIBOR overnight,
- USD i CHF: stawki BID to LIBOR overnight; stawki OFFER to LIBOR overnight.

Stawki BID są wykorzystywane w wyliczaniu wartości godziwej dla zobowiązań finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie; w przypadku aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu wykorzystywane są stawki OFFER. Wszystkie punkty pośrednie na krzywych są interpolowane liniowo.

Szacunki w zakresie strat kredytowych są odzwierciedleniem funkcjonującego w Grupie modelu tworzenia odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

Przyjęty przez Grupę model w niektórych aspektach jest oparty na założeniach, których nie potwierdzają ceny weryfikowalnych bieżących transakcji rynkowych dotyczących tego samego instrumentu – nie uwzględnia też zmian spowodowanych restrukturyzacją.

Kredyty i inne należności

Portfel kredytowy wraz z papierami wartościowymi zaliczonymi do grup aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu jest klasyfikowany na subportfele uwzględniające rodzaj produktu, segment klienta oraz walutę. Dla tak wyodrębnionego subportfela stosowany jest czynnik dyskontujący dla każdego przepływu pieniężnego.

Dla kredytów/papierów przyjmuje się czynnik dyskontowy jako sumę:

- stopy rynkowej opartej na krzywej rentowności z dnia bilansowego oraz
- średniej marży opartej na portfelu kredytów udzielonych w ostatnich dwóch miesiącach.

W tym celu przyjmuje się następujące założenia:

- wykorzystanie do kalkulacji kredytów udzielonych w ostatnich dwóch miesiącach,
- podział na wyżej opisane grupy produktowe,
- miejsce na krzywej rentowności, z którego zostaje wyznaczona właściwa stopa rynkowa odzwierciedla data przeszacowania każdego kredytu.

W rezultacie, w trakcie kalkulacji, dla kredytów i innych należności wartość godziwa powstaje jako suma wartości bieżącej netto przepływów pieniężnych pojedynczego kredytu/papieru (w przypadku portfela kredytów hipotecznych wartość godziwa jest sumą wartości bieżącej netto przepływów pieniężnych zagregowanego portfela kredytów hipotecznych).

W przypadku portfela kredytów hipotecznych w PLN w celu wyceny do wartości godziwej stosowana jest metoda dochodowa.

Kluczowe założenia:

- na potrzeby przeprowadzenia wyceny dokonywana jest korekta oryginalnych harmonogramów spłat kapitałowo-odsetkowych przez uwzględnienie przedpłat, ryzyka kredytowego oraz przyjęcie terminowej struktury stóp procentowych,
- parametry ryzyka kredytowego, tj PD lifetime i LGD w ujęciu zdyskontowanym na potrzeby wyceny ujęte są w spodziewanych przepływach pieniężnych,
- na potrzeby szacowania przepływów pieniężnych uwzględnione są przedpłaty, oszacowane w oparciu o analizę historycznych danych na podstawie stosowanego modelu przedpłat,
- kalkulacja stopy dyskontowej przyjętej w celu oszacowania wartości przepływów pieniężnych uwzględnia wszystkie ryzyka i koszty, z pominięciem ryzyka przedpłat i kosztów ryzyka kredytowego odzwierciedlonych w przepływach,
- ryzyko przedpłat oraz koszty ryzyka kredytowego odzwierciedlone są w przepływach pieniężnych,
- zastosowanie marży kalibracyjnej ustalonej na podstawie najnowszej produkcji portfela kredytów hipotecznych analogicznego do wycenianego portfela.

Wartość godziwa kredytu obliczana jest jako suma zdyskontowanych przepływów pieniężnych z tytułu spłat kapitału oraz płatności odsetek, z uwzględnieniem kapitału przedpłaconego oraz kosztu ryzyka kredytowego.

W przypadku kredytów nieposiadających harmonogramu spłat oraz kredytów z grupy zagrożonych utratą wartości przyjmuje się, że dla tych kredytów wartość godziwa równa się ich wartości księgowej.

Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

W przypadku inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu wartość godziwa papierów dla celów ujawnień, które są kwotowane na aktywnym rynku ustalana jest w oparciu o cenę z tego rynku. W przypadku pozostałych papierów wartościowych w tym portfelu wykorzystywany jest model opisany powyżej w części Kredyty i inne należności.

38. Kompensowanie instrumentów finansowych

Poniższe ujawnienie dotyczy kompensowania aktywów i zobowiązań finansowych, które podlegają egzekwowalnym porozumieniom ramowym o charakterze warunkowym. Główne umowy ramowe zawierane przez Grupę to umowy ISDA (w zakresie instrumentów pochodnych) oraz GMRA (w zakresie transakcji zakupu/sprzedaży papierów wartościowych). Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji z tytułu instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające, które Grupa składa i otrzymuje w ramach realizacji tzw. Credit Support Annex (CSA), czyli załączników do umów ISDA.

2021

Aktywa finansowe

	Kwoty brutto uznanych aktywów finansowych	Kwoty netto aktywów finansowych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty nie kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto
			Instrumenty finansowe	środki pieniężne i instrumenty finansowe otrzymane jako zabezpieczenie	
Transakcje pochodne, w tym:	879,7	879,7	-595,6	-253,4	30,7
wycena instrumentów pochodnych	629,3	629,3	-450,5	0,0	178,8
pochodne instrumenty zabezpieczające	250,4	250,4	-145,1	0,0	105,3
zabezpieczenie transakcji pochodnych	0,0	0,0	0,0	-253,4	-253,4
Pożyczki papierów wartościowych z otrzymanym przrzeczeniem odkupu, w tym:	524,7	524,7	0,0	-508,7	16,0
transakcje klasyfikowane do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	524,7	524,7	0,0	-508,7	16,0
Razem					46,7

2020

Aktywa finansowe

	Kwoty brutto uznanych aktywów finansowych	Kwoty netto aktywów finansowych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty nie kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto
			Instrumenty finansowe	środki pieniężne i instrumenty finansowe otrzymane jako zabezpieczenie	
Transakcje pochodne, w tym:	2 394,6	2 394,6	-1 164,3	-681,0	549,3
wycena instrumentów pochodnych	1 199,8	1 199,8	-672,1	0,0	527,7
pochodne instrumenty zabezpieczające	1 194,8	1 194,8	-492,2	0,0	702,6
zabezpieczenie transakcji pochodnych	0,0	0,0	0,0	-681,0	-681,0
Pożyczki papierów wartościowych z otrzymanym przrzeczeniem odkupu, w tym:	274,9	274,9	0,0	-270,6	4,3
transakcje klasyfikowane do aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	274,9	274,9	0,0	-270,6	4,3
Razem					553,6

2021

Zobowiązania finansowe

	Kwoty brutto uznanych zobowiązań finansowych	Kwoty netto zobowiązań finansowych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty nie kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto
			Instrumenty finansowe	środki pieniężne i instrumenty finansowe złożone jako zabezpieczenie	
Transakcje pochodne, w tym:	1 184,4	1 184,4	-595,6	-214,3	374,5
wycena instrumentów pochodnych	949,0	949,0	-450,5	0,0	498,5
pochodne instrumenty zabezpieczające	235,4	235,4	-145,1	0,0	90,3
zabezpieczenie transakcji pochodnych	0,0	0,0	0,0	-214,3	-214,3
Pożyczki papierów wartościowych z otrzymanym przrzeczeniem odkupu, w tym:	2 235,8	2 235,8	0,0	-2 202,1	33,7
transakcje klasyfikowane do zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu	244,4	244,4	0,0	-243,1	1,3
transakcje klasyfikowane do zobowiązań wobec banków / klientów	1 991,4	1 991,4	0,0	-1 959,0	32,4
Razem					408,2

2020

Zobowiązania finansowe

	Kwoty brutto uznanych zobowiązań finansowych	Kwoty netto zobowiązań finansowych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	Powiązane kwoty nie kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej		Kwota netto
			Instrumenty finansowe	środki pieniężne i instrumenty finansowe złożone jako zabezpieczenie	
Transakcje pochodne, w tym:	1 623,9	1 623,9	-1 164,3	-277,2	182,4
wycena instrumentów pochodnych	1 065,4	1 065,4	-672,1	0,0	393,3
pochodne instrumenty zabezpieczające	558,5	558,5	-492,2	0,0	66,3
zabezpieczenie transakcji pochodnych	0,0	0,0	0,0	-277,2	-277,2
Pożyczki papierów wartościowych z otrzymanym przrzeczeniem odkupu, w tym:	962,9	962,9	0,0	-954,5	8,4
transakcje klasyfikowane do zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu	200,0	200,0	0,0	-197,7	2,3
transakcje klasyfikowane do zobowiązań wobec banków / klientów	762,9	762,9	0,0	-756,8	6,1
Razem					190,8

39. Działalność powiernicza

Według stanu na 31 grudnia 2021 roku Grupa prowadziła 556 rachunków papierów wartościowych, na których były przechowywane papiery wartościowe na rzecz Klientów Grupy (582 na 31 grudnia 2020 roku). Rachunki te nie spełniają definicji aktywów i nie są wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy.

Na koniec roku 2021 jednostka dominująca Grupy pełniła funkcję banku depozytariusza dla 122 funduszy inwestycyjnych i subfunduszy, 2 funduszy emerytalnych, oraz dokonywała wyceny wartości aktywów netto oraz wartości aktywów netto na jednostkę uczestnictwa 8 ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych (łącznie 132 fundusze). Dla porównania na koniec roku 2020 jednostka dominująca Grupy pełniła funkcję banku depozytariusza dla 146 funduszy inwestycyjnych i subfunduszy, 1 funduszu emerytalnego, 1 funduszu pracowniczego oraz dokonywała wyceny wartości aktywów netto oraz wartości aktywów netto na jednostkę uczestnictwa 8 ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych (łącznie 156 funduszy).

40. Leasing – Grupa jako leasingodawca

40.1. Leasing operacyjny

Grupa uzyskuje przychody z tytułu najmu lokali użytkowych w nieruchomościach własnych. Umowy te są traktowane jako umowy leasingu operacyjnego. Umowy te nie przewidują ponoszenia przez leasingobiorcę opłat warunkowych, z postanowień umów leasingowych nie wynikają też ograniczenia. W niektórych przypadkach umowy zawierają możliwość przedłużenia umowy lub zmiany ceny. Umowy nie zawierają natomiast możliwości zakupu.

Płatności leasingowe według terminów zapadalności oraz w wartościach brutto prezentuje poniższa tabela:

	2021	2020
poniżej 1 roku	3,9	4,1
od 1 roku do 2 lat	3,7	4,0
od 2 do 3 lat	3,1	3,7
od 3 do 4 lat	3,1	3,1
Razem	13,8	14,9

40.2. Leasing finansowy

Ujawnienia dotyczące leasingu finansowego, w którym Grupa jest leasingodawcą zostały opisane w nocie objaśniającej **20.1. Należności z tytułu leasingu finansowego**.

41. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych

Gotówka i jej ekwiwalenty

Dla celów skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych, gotówka i jej ekwiwalenty obejmują bilansowy stan środków pieniężnych oraz salda rachunków bieżących w innych bankach.

	2021	2020
Gotówka i pozostałe środki pieniężne (prezentowane w nocie 14)	599,1	723,1
Środki na rachunkach w Banku Centralnym (prezentowane w nocie 14)	500,9	144,2
Rachunki bieżące w innych bankach (prezentowane w nocie 15)	95,0	92,1
Inne należności w innych bankach (prezentowane w nocie 15)	182,6	268,7
Razem	1 377,6	1 228,1

Objaśnienie podziału działalności Grupy na działalność operacyjną, inwestycyjną i finansową w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna dotyczy podstawowego obszaru działalności Grupy, nie zaliczanej do działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna polega na nabywaniu i zbywaniu udziałów lub akcji w jednostkach stowarzyszonych, wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych oraz instrumentów kapitałowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, a także dłużnych papierów wartościowych wycenianych według amortyzowanego kosztu (z wyłączeniem krótkoterminowych bonów skarbowych). Wpływy z działalności inwestycyjnej obejmują ponadto dywidendy otrzymane z tytułu posiadania akcji i udziałów w innych podmiotach.

Działalność finansowa dotyczy długoterminowych (powyżej 1 roku) operacji finansowych, przeprowadzanych z podmiotami finansowymi. Wpływy z działalności finansowej wskazują na źródła finansowania Grupy, uzyskiwane np. poprzez zaciąganie długoterminowych kredytów i pożyczek od innych banków oraz od innych niż banki podmiotów finansowych lub emisję dłużnych papierów wartościowych. Wydatki z działalności finansowej dotyczą głównie spłat przez Grupę długoterminowych zobowiązań (m.in.: spłat otrzymanych kredytów wraz z odsetkami,

odsetek od wyemitowanych papierów dłużnych) oraz płatności dywidend na rzecz właścicieli i innych wydatków z tytułu podziału zysku.

Przyczyny występowania różnic pomiędzy zmianami stanu niektórych pozycji wykazanymi w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

W poniższych tabelach zaprezentowano różnice pomiędzy zmianami stanu wynikającymi ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej a zmianami stanu wykazanymi w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych. Objasnienia przyczyn wystąpienia różnic są następujące:

Różnica 1:

Zmiany stanu poszczególnych składników aktywów i zobowiązań finansowych zostały skorygowane o odsetki, które prezentowane są w pozycji *Odsetki otrzymane* (od aktywów) lub *Odsetki zapłacone* (od zobowiązań).

Różnica 2:

Ze *Zmiany stanu Kredytów i innych należności udzielonych innym bankom* wyłączono zmianę stanu należności stanowiących ekwiwalent środków pieniężnych (rachunki w innych bankach) i zaprezentowano ją w pozycji *Zwiększenie/zmniejszenie środków pieniężnych netto*.

Różnica 3:

Ze zmian stanów poszczególnych składników aktywów i zobowiązań wyłączono zmiany wycen do wartości godziwej ujmowanych w innych całkowitych dochodach.

Różnica 4:

Pozycje *Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy* oraz *Zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych* obejmują zmiany stanu dłużnych papierów wartościowych prezentowanych, zgodnie z MSSF 9.3.2.23(a), w odrębnej pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej jako *Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań*.

Różnica 5:

Ze *Zmiany stanu inwestycyjnych papierów wartościowych* wyłączono zmiany związane z nabyciem oraz sprzedażą lub wykupem dłużnych papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu a także zmiany związane z nabyciem instrumentów kapitałowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Zmiany te zaprezentowano jako przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej.

Różnica 6:

W *Zmianie stanu pozostałych aktywów* ujęto niepieniężne - poza amortyzacją - zmiany wartości bilansowej rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych a także inwestycji kapitałowych (zmiany pieniężne dotyczące tych pozycji zostały zaprezentowane w przepływach pieniężnych z działalności inwestycyjnej).

Różnica 7:

Ze *Zmiany stanu pozostałych zobowiązań* wyłączono kwotę spłaty zobowiązań z tytułu leasingu, która została zaprezentowana w przepływach pieniężnych z działalności finansowej.

Różnica 8:

W *Zmianie stanu pozostałych zobowiązań* ujęto niepieniężne - inne niż naliczone i niezapłacone odsetki - zmiany wartości bilansowej zobowiązań podporządkowanych oraz zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych. Zmiany pieniężne dotyczące tych pozycji zostały zaprezentowane w przepływach pieniężnych z działalności finansowej.

Różnica 9:

Ze *Zmiany stanu zobowiązań wobec innych banków* wyłączono kwoty zaciągniętych kredytów oraz kwoty spłat kredytów na długoterminowe finansowanie spółek zależnych, które wraz z kwotą spłaty odsetek od tych kredytów zostały zaprezentowane w przepływach pieniężnych z działalności finansowej.

Różnica 10:

W *Zmianie stanu inwestycyjnych papierów wartościowych* ujęto zwiększenie stanu inwestycji kapitałowych będące następstwem przeklasyfikowania (w roku 2020) udziałów w spółce stowarzyszonej do portfela inwestycyjnych papierów wartościowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

W tabelach znajdujących się na kolejnych stronach poszczególne różnice zostały ponumerowane zgodnie z powyższą listą.

2021

	zmiana stanu		różnica, w tym:	Różnica 1	Różnica 2	Różnica 3	Różnica 4	Różnica 5	Różnica 6	Różnica 7	Różnica 8	Różnica 9
	w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej	w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych										
zmiana stanu rezerw	80,6	73,4	-7,2			-7,2						
zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	-0,2	-82,6	-82,4	0,8	-83,2							
zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	279,3	233,3	-46,0	-2,9			-43,1					
zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych	8 586,2	5 571,7	-3 014,5	-61,6		-311,8	-1 274,8	-1 366,3				
zmiana pochodnych instrumentów zabezpieczających	621,3	-7 371,8	-7 993,1			-7 993,1						
zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	-21 880,7	-21 840,3	40,4	40,4								
zmiana stanu pozostałych aktywów, w tym:	-	-21,5										
zmiana stanu pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej "inne aktywa"	-3,7	-3,7	0,0									
pozostałe zmiany	-	-17,8	-17,8						17,8			
zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	1 823,0	1 457,0	-366,0	-0,2								-365,8
zmiana stanu zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	148,8	148,7	-0,1	-0,1								
zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	19 581,4	19 583,3	1,9	1,9								
zmiana stanu pozostałych zobowiązań; w tym:	-	432,0										
zmiana stanu pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej "inne zobowiązania"	317,4	426,2	108,8							108,8		
pozostałe zmiany	-	5,8	5,8								5,8	

2020

	zmiana stanu		różnica, w tym:	Różnica 1	Różnica 2	Różnica 3	Różnica 4	Różnica 5	Różnica 6	Różnica 7	Różnica 8	Różnica 9	Różnica 10
	w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej	w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych											
zmiana stanu rezerw	50,6	49,8	-0,8			-0,8							
zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych innym bankom	93,9	-140,1	-234,0	-0,3	-233,7								
zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	-514,3	-632,9	-118,6	0,2			-118,8						
zmiana stanu inwestycyjnych papierów wartościowych	-20 376,4	-78,4	20 298,0	128,5		142,2	-732,7	20 755,7					4,3
zmiana pochodnych instrumentów zabezpieczających	-330,7	2 071,1	2 401,8			2 401,8							
zmiana stanu kredytów i innych należności udzielonych klientom	-6 527,5	-6 539,1	-11,6	-11,6									
zmiana stanu pozostałych aktywów, w tym:	-74,4	-136,8											
zmiana stanu pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej "inne aktywa"	-74,4	-74,4	0,0										
pozostałe zmiany	-	-62,4	-62,4						-62,4				
zmiana stanu zobowiązań wobec innych banków	1 971,9	2 061,1	89,2	-38,1								127,3	
zmiana stanu zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	615,7	615,9	0,2	0,2									
zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	20 555,0	20 568,7	13,7	13,7									
zmiana stanu pozostałych zobowiązań; w tym:	227,1	503,2											
zmiana stanu pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej "inne zobowiązania"	227,1	331,5	104,4							104,4			
pozostałe zmiany	-	171,7	171,7								171,7		

Zmiana stanu zobowiązań ujętych w działalności finansowej skonsolidowanego sprawozdania z przepływów
pieniężnych

2021

	kredyty otrzymane	zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	zobowiązania podporządkowane	zobowiązania leasingowe
Stan na początek okresu	3 517,1	1 370,5	2 309,2	393,7
zmiany z tytułu przepływów pieniężnych ujęte w działalności finansowej skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych, w tym:	365,8	-404,3	-730,3	-108,8
zaciągnięcie zobowiązań / emisja dłużnych papierów wartościowych	1 852,6	575,0	-	-
spłata zobowiązań / wykup dłużnych papierów wartościowych	-1 486,8	-975,0	-702,2	-108,8
płatności odsetek od zobowiązań	-	-4,3	-28,1	-
zmiany nie wynikające z przepływów pieniężnych ujęte w działalności operacyjnej skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych	-11,2	6,2	31,4	50,7
Stan na koniec okresu	3 871,7	972,4	1 610,3	335,6

2020

	kredyty otrzymane	zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	zobowiązania podporządkowane	zobowiązania leasingowe
Stan na początek okresu	3 639,5	399,7	2 131,1	403,8
zmiany z tytułu przepływów pieniężnych ujęte w działalności finansowej skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych, w tym:	-127,3	975,0	-30,7	-104,4
zaciągnięcie zobowiązań / emisja dłużnych papierów wartościowych	891,0	975,0	-	-
spłata zobowiązań / wykup dłużnych papierów wartościowych	-1 013,3	-	-	-104,4
płatności odsetek od zobowiązań	-5,0	-	-30,7	-
zmiany nie wynikające z przepływów pieniężnych ujęte w działalności operacyjnej skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych	4,9	-4,2	208,8	94,3
Stan na koniec okresu	3 517,1	1 370,5	2 309,2	393,7

W porównaniu do sprawozdań finansowych za okresy wcześniejsze Grupa zmieniała sposób prezentacji niektórych
pozycji skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych:

- 1) Zmiana prezentacji bieżącego podatku dochodowego poprzez ujęcie w pozycji Podatek dochodowy zapłacony
łącznej kwoty odprowadzonej do Urzędu Skarbowego zarówno z tytułu podatku bieżącego z rachunku zysków
i strat jak i z tytułu podatku bieżącego ujętego w innych całkowitych dochodach. W sprawozdaniach
finansowych za wcześniejsze okresy, podatek bieżący dotyczący wycen ujmowanych w innych całkowitych
dochodach korygował odpowiednie pozycje aktywów lub zobowiązań, których dotyczyły wyceny. Zmiana
miała na celu lepsze odzwierciedlenie rzeczywistych przepływów z tytułu bieżącego podatku dochodowego.
Więcej informacji na temat bieżącego podatku dochodowego ujętego w innych całkowitych dochodach
znajduje się w niniejszym sprawozdaniu w nocie 34.2. Skumulowane inne całkowite dochody.
- 2) Zmiana prezentacji odsetek poprzez ujęcie w pozycjach Odsetki zapłacone oraz Odsetki otrzymane zmian
stanu odsetek bilansowych w kwotach nieuwzględniających zmian dotyczących korekt z tytułu efektywnej
stopy procentowej.

W opinii Grupy powyższe zmiany przyczyniły się do zwiększenia wartości informacyjnej skonsolidowanego
sprawozdania z przepływów pieniężnych. Dane za rok 2020 zostały przekształcone w celu doprowadzenia do
porównywalności. W odniesieniu do danych za rok 2020 Grupa wprowadziła ponadto kilka mniejszych poprawek
o charakterze porządkującym.

42. Podmioty powiązane

ING Bank Śląski S.A. jest spółką zależną od ING Bank N.V., który według stanu na 31 grudnia 2021 roku posiadał 75% udziału w kapitale zakładowym ING Banku Śląskiego oraz 75% udziałów w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu ING Banku Śląskiego S.A. Jednostką dominującą najwyższego szczebla jest ING Groep N.V. z siedzibą w Holandii.

ING Bank Śląski dokonuje na rynku międzybankowym operacji z ING Bank N.V. i podmiotami zależnymi od niego. Są to zarówno lokaty i kredyty krótkoterminowe jak i operacje instrumentami pochodnymi. Bank prowadzi również rachunki bankowe podmiotów z Grupy ING. Ponadto spółka zależna ING Lease Sp. z o.o. otrzymała od ING Bank N.V. finansowanie długoterminowe kontraktów leasingowych w EUR (tzw. „matched funding”). Wszystkie wyżej wymienione transakcje odbywają się na zasadach rynkowych.

Koszty działania ponoszone przez Bank na rzecz podmiotu dominującego wynikają przede wszystkim z umów o świadczenie usług konsultacyjno-doradczych, przetwarzania i analizy danych, udostępniania licencji oprogramowania oraz wsparcia informatycznego. W zakresie kosztów ponoszonych przez Bank na rzecz innych podmiotów powiązanych, dominującą rolę odgrywają umowy outsourcingowe dotyczące świadczenia usług hostingu zasobów systemowych dla różnych aplikacji, dzierżawy sprzętu IT, monitoringu dostępności i wydajności aplikacji i infrastruktury IT oraz testów penetracyjnych i monitoringu bezpieczeństwa informatycznego.

Koszty prezentowane są według wartości netto (bez podatku VAT).

Na 31 grudnia 2021 roku ING Bank Śląski S.A. posiadał zaangażowanie wobec jednego z członków Rady Nadzorczej wchodzących w jej skład na koniec 2021 roku w postaci wykorzystanego limitu na karcie kredytowej w wysokości 11,7 tys. zł (13,9 tys. zł na koniec 2020).

W tabelach zaprezentowano informacje liczbowe dotyczące należności i zobowiązań, przychodów i kosztów a także nakładów na majątek trwały, ktre wynikają z transakcji zawartych pomiędzy podmiotami powiązanymi z Grupą.

	2021			2020		
	ING Bank N.V.	Pozostałe podmioty Grupy ING	Podmioty stowarzyszone	ING Bank N.V.	Pozostałe podmioty Grupy ING	Podmioty stowarzyszone
Należności						
Rachunki nostro	5,8	6,0	-	2,3	8,1	-
Złożone depozyty zabezpieczające typu call	-	-	-	105,6	1,1	-
Kredyty	1,2	8,8	-	21,5	22,6	-
Wycena dodatnia instrumentów pochodnych	140,0	-	-	78,3	3,7	-
Inne należności	4,8	1,4	-	4,9	0,5	-
Zobowiązania						
Depozyty otrzymane	3 378,5	142,1	13,6	1 476,3	550,0	10,9
Kredyty otrzymane	3 871,6	-	-	3 400,0	-	-
Pożyczka podporządkowana	1 610,4	-	-	2 309,3	-	-
Rachunki loro	39,1	40,1	-	34,3	182,6	-
Wycena ujemna instrumentów pochodnych	102,1	-	-	197,6	0,1	-
Inne zobowiązania	119,3	2,5	-	39,7	0,2	-
Zobowiązania pozabilansowe						
Udzielone zobowiązania pozabilansowe	503,1	790,1	0,1	471,9	890,3	0,1
Otrzymane zobowiązania pozabilansowe	2 186,5	19,0	-	808,6	17,5	-
Transakcje wymiany walutowej	17 884,0	8,7	-	9 649,5	58,2	-
IRS	554,6	-	-	910,4	140,0	-
Opcje	1 020,1	16,7	-	2 355,0	17,0	-

	2021			2020		
	ING Bank N.V.	Pozostałe podmioty Grupy ING	Podmioty stowarzyszone	ING Bank N.V.	Pozostałe podmioty Grupy ING	Podmioty stowarzyszone
Przychody i koszty						
Przychody, w tym:	-34,0	11,4	52,6	-156,7	9,3	50,5
przychody/koszty odsetkowe i prowizyjne	-36,3	6,2	52,6	-47,4	4,6	50,5
wynik na instrumentach finansowych	1,0	3,9	-	-109,9	4,1	-
wynik na pozostałej działalności podstawowej	1,3	1,3	-	0,6	0,6	-
Koszty działania	171,4	10,9	-	126,3	7,9	-
Nakłady na majątek trwały						
Nakłady na wartości niematerialne	-	-	-	9,5	-	-

43. Transakcje z personelem zarządzającym i pracownikami

Kredyty dla pracowników i kierownictwa Banku

Pracownicy Grupy ING Banku Śląskiego S.A. korzystają z kredytów na takich samych warunkach jak pozostali klienci Banku (nie ma kredytów preferencyjnych dla pracowników). Kredyty dla pracowników ujęte są w kwocie kredytów dla klientów i według stanu na 31 grudnia 2021 roku wynosiły 213,8 mln zł (bez pożyczek z ZFŚS). Na 31 grudnia 2020 roku ich wartość wynosiła 190,4 mln zł.

Udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji bankowej i poręczenia dla osób będących w kierownictwie Banku jest określone odrębną procedurą i monitorowaniem zgodnie z Zarządzeniem Prezesa ING Banku Śląskiego S.A.

W sprawozdaniu finansowym za 2021 rok ujęto udzielone kredyty, pożyczki pieniężne, gwarancje i poręczenia bankowe dla kierownictwa Banku (w rozumieniu Art. 79 Prawa Bankowego) w wysokości 32,7 mln zł. Na 31 grudnia 2020 roku ich wartość wynosiła 33,4 mln zł.

Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych

Pracownicy mogą korzystać z różnorodnych form pomocy socjalnej w ramach utworzonych w podmiotach Grupy Zakładowych Funduszy Świadczeń Socjalnych. Stan pożyczek udzielonych z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych według stanu na 31 grudnia 2021 roku wynosił 1,5 mln zł, wobec 2,0 mln zł na 31 grudnia 2020 roku. Stan Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych na 31 grudnia 2021 roku wynosił 11,4 mln zł wobec 9,2 mln zł na 31 grudnia 2020 roku.

Wynagrodzenie Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A.

Skład Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. na koniec 2021 roku został zaprezentowany w rozdziale I. *Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej*, w punkcie **I.5. Skład Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku**.

Świadczenia dla Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A.

	2021	2020
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze, w tym:		
wynagrodzenia	10,2	11,0
inne świadczenia	1,9	2,6
Razem	12,1	13,6

Na krótkoterminowe świadczenia pracownicze składają się wynagrodzenia zasadnicze, ubezpieczenia, wpłaty na fundusz inwestycyjny, opieka medyczna oraz inne świadczenia przyznane przez Radę Nadzorczą.

Świadczenia dla Członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. wynikające z Programu Zmiennych Składników Wynagrodzeń

	2021		2020	
	krótkoterminowe świadczenia	długoterminowe świadczenia	krótkoterminowe świadczenia	długoterminowe świadczenia
płatności w gotówce	3,6	2,9	2,7	2,1
akcje fantomowe	3,6	2,9	2,7	2,1
Razem	7,2	5,8	5,4	4,2

Na krótkoterminowe świadczenia składają się świadczenia wynikające z Programu Zmiennych Składników Wynagrodzeń – część nieodroczone. Na długoterminowe świadczenia składają się świadczenia wynikające z Programu Zmiennych Składników Wynagrodzeń – część odroczone.

Świadczenia za rok 2021 dla członków Zarządu ING Banku Śląskiego S.A. wynikające z Programu Zmiennych Składników Wynagrodzeń nie zostały jeszcze przyznane.

Zgodnie z obowiązującym w Banku systemem wynagrodzeń, Członkom Zarządu Banku może przysługiwać premia za rok 2021, której część zostanie wypłacona w 2022 roku, a część będzie odroczone na lata kolejne (2023 – 2029). Maksymalna możliwa do uzyskania wysokość premii za 2021 rok, na którą została utworzona rezerwa, wynosi 13,0 mln zł, w tym na wypłatę gotówkową w 2022 roku 3,6 mln zł, a na część premii z odroczonym terminem płatności 9,4 mln zł. Ostateczną decyzję odnośnie wysokości premii podejmie Rada Nadzorcza Banku.

Na 31 grudnia 2020 roku rezerwa na wypłatę gotówkową premii dla Członków Zarządu wynosiła 9,6 mln zł. Zatwierdzona przez Radę w roku 2021 kwota premii, która dotyczyła roku 2020 wyniosła 6,7 mln zł.

W latach zakończonych dnia 31 grudnia 2021 roku oraz 31 grudnia 2020 roku Członkom Zarządu nie wypłacono świadczeń po okresie zatrudnienia.

Członkowie Zarządu mają zawarte umowy o zakazie konkurencji po zaprzestaniu pełnienia funkcji w Zarządzie Banku. W przypadku nie powołania na nową kadencję lub odwołania Członkom Zarządu przysługuje odprawa. Informacja o odprawach przysługujących Członkom Zarządu jest zawarta w ich umowach o pracę i należy się tylko w przypadku rozwiązania umowy o pracę przez Bank z przyczyn innych niż uprawniające do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.

Wynagrodzenie Członków Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A.

Skład Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A. na koniec 2021 roku został zaprezentowany w rozdziale I. *Informacje o Banku i Grupie Kapitałowej*, w punkcie **I.5. Skład Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku**.

Świadczenia dla Członków Rady Nadzorczej ING Banku Śląskiego S.A.

	2021	2020
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze, w tym:		
wynagrodzenia	0,8	0,8
Razem	0,8	0,8

Członkowie Zarządu oraz inne osoby będące pracownikami ING Banku Śląskiego S.A. nie otrzymują wynagrodzenia ani nagród z tytułu pełnienia funkcji we władzach jednostek zależnych i stowarzyszonych ING Banku Śląskiego S.A.

Stan posiadania akcji ING Banku Śląskiego przez członków Rady Nadzorczej Banku oraz członków Zarządu Banku

Członkowie Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku na 31 grudnia 2021 roku nie posiadali akcji ING Banku Śląskiego S.A., podobnie jak na dzień przekazania do publicznej wiadomości rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za 2021 rok.

44. Zatrudnienie

Zatrudnienie w Grupie Kapitałowej na koniec roku 2021 i 2020 wynosiło odpowiednio:

	2021	2020
w osobach	8 694	8 507
w etatach	8 642,9	8 451,2

45. Istotne zdarzenia po dacie bilansowej

Wpływ sytuacji w Ukrainie na polską gospodarkę, sektor bankowy i na Grupę ING Banku Śląskiego S.A.

Otoczenie makroekonomiczne

24 lutego 2022 roku Rosja rozpoczęła zakrojoną na szeroką skalę wojnę przeciwko Ukrainie. Społeczność międzynarodowa zareagowała wprowadzeniem sankcji przeciwko Rosji i Białorusi.

Według wstępnych szacunków ekonomistów Banku, wojna w Ukrainie może obniżyć PKB Polski. Głównym źródłem wpływu będzie najprawdopodobniej handel z Ukrainą, Rosją i Białorusią, chociaż niższe zaufanie wpłynie także na krajowe otoczenie inwestycyjne. Niemniej jednak, niższa skłonność do inwestycji polskich gospodarstw domowych powinna zostać zrekompensowana przez wydatki prywatne i rządowe związane z przyjmowaniem uchodźców. W rezultacie, konsumpcja powinna być silniejsza. Ostateczny wpływ wojny na PKB będzie poddawany dalszym analizom.

Według ekonomistów Banku, rząd powinien przedłużyć tarczę antyinflacyjną do końca 2022 roku, niwelując w ten sposób wzrost cen ropy i podwyżki regulowanych cen gazu w 2022 roku. Jednak dodatkowym zagrożeniem inflacyjnym są wysokie ceny żywności. Ukraina i Rosja są dużymi producentami żywności, może wystąpić efekt przeniesienia wzrostów cen na inne towary rolne.

Krótkoterminowa słabość kursu PLN, braki siły roboczej (część Ukraińców opuszcza Polskę, by wstąpić do wojska) również powinny zwiększać ryzyko wzrostu wskaźnika CPI. Powyższe ryzyka są odzwierciedlone w nowej projekcji inflacyjnej NBP, która jest bardzo wysoka i prawdopodobnie uwzględnia duży skok cen ropy, nowy szok na rynkach żywności oraz przełożenie się osłabienia PLN na CPI. Jednocześnie bank centralny widzi ograniczone ryzyko dla PKB w 2022 roku ze strony wojny. Zważywszy na powyższe, występuje ryzyko, że docelowa stopa procentowa może być wyższa niż 4.5%.

Złoty prawdopodobnie pozostanie pod presją w miarę trwania konfliktu. Przedłużający się konflikt zwiększa ryzyko na zaostrenie sankcji, co wpłynie na rynki surowcowe i rynkowe obawy o nowy szok energetyczny. Ponadto, inwestorzy nie mogą pozbyć się aktywów w rublach, co w warunkach trwających odpływów z funduszy rynków wschodzących zmusza ich do wyprzedaży innych aktywów, jak polskie obligacje rządowe. Stąd wpływ wojny na pozycję złotego jest większy, niż wskazują analizy ekonomiczne. Gdyby walki w Ukrainie przesunęły się na Zachód, w pobliże polskiej granicy, z pewnością zwiększyłoby to ryzyko geopolityczne. W odniesieniu do aktywności Narodowego Banku Polskiego, ekonomiści Banku spodziewają się, że interwencje walutowe będą kontynuowane i nadal będą skupiać się na ograniczaniu zmienności, a nie na obronie konkretnych poziomów EUR/PLN.

Ekspozycja na ryzyko kredytowe

Grupa ING Banku Śląskiego S.A. nie prowadzi bezpośredniej działalności w Ukrainie, Rosji ani Białorusi. Niemniej jednak, Grupa jest w trakcie analizy portfela należności klientów pod kątem powiązań z tymi rynkami.

Detaliczny portfel kredytowy wobec obywateli Ukrainy, Rosji i Białorusi jest ograniczony i jego udział w portfelu detalicznym nie przekracza 1%. Zdecydowana większość (ponad 90%) dotyczy kredytów zabezpieczonych hipotecznie, dla których nieruchomości stanowiąca zabezpieczenie jest zlokalizowana na terenie Polski.

Portfel kredytowy jest również na bieżąco monitorowany i na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego nie występują znaczące zmiany w profilu ryzyka ani w udziale kredytów w poszczególnych przedziałach przeterminowania.

Bezpośrednia ekspozycja bilansowa i pozabilansowa Grupy w segmencie korporacyjnym na firmy zarejestrowane w Ukrainie, Rosji lub Białorusi, a także firmy w których strukturze właścicielskiej znajdują się podmioty (powyżej 50% udziałów) zarejestrowane w Ukrainie, Rosji lub Białorusi wynosi 0,02% portfela korporacyjnego. Ponadto, w ramach nadal toczących się analiz portfela kredytowego, Bank zidentyfikował również klientów segmentu korporacyjnego, których udział przychodów lub kosztów przekracza 25% w stosunku do rynków ukraińskiego, rosyjskiego i/lub białoruskiego (ekspozycje pośrednie). Udział ekspozycji (łącznie bilansowych i pozabilansowych) względem tych klientów wynosi (według stanu na 31 grudnia 2021 roku) 3,2% ekspozycji łącznej segmentu korporacyjnego. W grupie tych zidentyfikowanych klientów, 91% ekspozycji łącznej stanowią strategiczne z punktu widzenia polskiej gospodarki spółki Skarbu Państwa. Poniższa tabela przedstawia podsumowanie zaangażowania wobec tych grup podmiotów na 31 grudnia 2021 roku.

	zaangażowanie bilansowe (w mln zł)	zaangażowanie pozabilansowe (w mln zł)	Łącznie
Ekspozycje bezpośrednie	8,3	10,0	18,3
Ekspozycje pośrednie	2 105,5	1 729,8	3 835,3
w tym strategiczne spółki Skarbu Państwa	1 867,0	1 632,3	3 499,3

Powyższa analiza ma charakter wstępny i będzie przez Grupę pogłębianą w kolejnych okresach sprawozdawczych, co może mieć wpływ na inne zdefiniowanie ekspozycji, na których ryzyko kredytowe opisywane zdarzenia mogą mieć pośredni wpływ oraz na zmianę wartości portfela kredytowego objętego podwyższonym ryzykiem.

Dodatkowo, przeprowadzona analiza istniejącego portfela kredytowego nie wskazuje na znaczące ryzyko jego pogorszenia. Według stanu na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupa nie obserwuje wzrostu udziału klientów w statusie niewykonania zobowiązania czy z opóźnieniami w spłacie ekspozycji w przedziale przeterminowania 1- 30 dni. Zarówno udział kierunków Rosja, Ukraina i Białoruś w handlu zagranicznym, jak i udział klientów korporacyjnych posiadających istotne relacje handlowe z tymi krajami stanowi kilka procent portfela kredytowego.

W sytuacji, gdy ryzyka związane z wojną w Ukrainie przełożą się na pogorszenie oczekiwań co do koniunktury gospodarczej, może to mieć wpływ na jakość portfela kredytowego oraz na poziom odpisów z tytułu strat oczekiwanych Grupy.

Pozostałe aspekty

Grupa w sposób ciągły monitoruje sytuację i adekwatnie reaguje w odniesieniu do sankcji Unii Europejskiej, a także analogicznych sankcji nakładanych przez Stany Zjednoczone Ameryki Północnej oraz Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. Stosunki gospodarcze z klientami i ich beneficjentami rzeczywistymi powiązanymi lub pochodzącymi z Federacji Rosyjskiej, Białorusi oraz separatystycznych obwodów Ukrainy są monitorowane i w razie konieczności podejmowane są działania wynikające z sankcji.

Od 1 marca 2022 roku ING Bank Śląski zrezygnował z rozliczeń w rublu rosyjskim. Oznacza to, że Bank nie będzie realizował transakcji przychodzących i wychodzących w rublu rosyjskim oraz nie będzie wymieniał tej waluty. Jednocześnie Bank zaprzestaje otwierania nowych rachunków w tej walucie.

Bank obserwuje podwyższony poziom wypłat gotówki, zarówno w punktach obsługi kasowej, jak i poprzez bankomaty. Zapotrzebowanie klientów na gotówkę jest stałym procesem występującym w okresach odczucia przez klientów zagrożeń pandemicznych czy ogólnego bezpieczeństwa. Jednocześnie, Bank nie obserwuje całkowitych wypłat środków z depozytów bankowych, a jedynie częściowe wypłaty mające na celu posiadanie gotówki zabezpieczającej bieżące wydatki w okresie 2-3 miesięcy. Transakcje konsumpcyjne pozostają stabilne na nieznacznie podwyższonym poziomie, przy czym ogólne salda rachunków bieżących wzrastają, a salda rachunków depozytowych gospodarstw domowych wykazują nieznaczne spadki.

Salda depozytów gospodarstw domowych w walutach obcych pozostają stałe, gdyż część klientów dokonuje wypłat gotówkowych w walutach obcych, natomiast inne grupy klientów dokonują przewalutowania posiadanych środków z PLN na waluty obce. Całkowity ruch zmian sald depozytów walutowych nie przekracza 1-2% ogółu sald.

Warto podkreślić, że stabilizująco na pozycję płynności Banku wpływają bieżące napływy wynikające m.in. z zasileń z wynagrodzeń. W konsekwencji, Bank obserwuje stabilny poziom salda ogółem depozytów gospodarstw domowych.

W ocenie Zarządu Banku, zarówno Bank jak i cała Grupa Kapitałowa Banku posiadają stabilną pozycję płynnościową i kapitałową. Niemniej jednak, mając na uwadze zakres, skomplikowanie oraz wzajemne przenikanie się skutków finansowych i ekonomicznych, nie wszystkie efekty są możliwe obecnie do oszacowania, zarówno w kontekście wpływu na całą gospodarkę, jak i na poszczególnych klientów. Na dzień zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie można przewidzieć, jak dalej będzie się rozwijał konflikt zbrojny i międzynarodowa reakcja na ten konflikt.

Opisane powyżej wydarzenia, które miały miejsce po dacie bilansowej tj. 31 grudnia 2021 roku, stanowią zdarzenia, które wskazują na stan zaistniały po zakończeniu okresu sprawozdawczego a tym samym nie wymagają korekt do kwot prezentowanych w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. W dacie zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie jest możliwe dokonanie szacunków wpływu finansowego powyższych zdarzeń na kolejne okresy sprawozdawcze.

Indywidualne zalecenie Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie spełnienia kryteriów do wypłaty dywidendy z zysku netto za 2021 rok

1 marca 2022 roku Bank otrzymał pismo Komisji Nadzoru Finansowego (KNF), w którym KNF wskazała, że Bank spełnia wymogi do wypłaty dywidendy na poziomie do 100% zysku netto za 2021 rok. Jednocześnie, KNF zaleciła ograniczenie ryzyka występującego w działalności Banku poprzez niepodejmowanie, bez uprzedniej konsultacji z organem nadzoru, innych działań, w szczególności pozostających poza zakresem bieżącej działalności biznesowej i operacyjnej, mogących skutkować obniżeniem funduszy własnych, w tym również ewentualnych wypłat dywidend z niepodzielonego zysku z lat ubiegłych oraz wykupów akcji własnych.

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr 1/2022 z 3 lutego 2022 roku, intencją Banku jest rekomendowanie Walnemu Zgromadzeniu podjęcie uchwały o przeznaczeniu na wypłatę dywidendy około 30% zysku jednostkowego Banku za 2021 rok.

Nałożenie przez Komisję Nadzoru Finansowego narzutu kapitałowego zalecanego w ramach filara II (P2G)

11 lutego 2022 roku Bank otrzymał pismo Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie zalecenia ograniczenia ryzyka występującego w działalności Banku poprzez utrzymywanie przez Bank na poziomie jednostkowym i skonsolidowanym funduszy własnych na pokrycie dodatkowego narzutu kapitałowego („P2G”) na poziomie 0,13 p.p. w celu zaabsorbowania potencjalnych strat wynikających z wystąpienia warunków skrajnych. Zalecenie powinno być spełnione ponad wartość łącznego współczynnika kapitałowego (o którym mowa w art. 92 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 575/2013), powiększonego o dodatkowy wymóg w zakresie funduszy własnych („P2R”, o którym mowa w art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo bankowe) oraz o wymóg połączonego bufora (o którym mowa w art. 55 ust. 4 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym). Narzut kapitałowy P2G powinien składać się w całości z kapitału podstawowego Tier 1.

P2G składa się z dwóch składowych:

- podstawowego narzutu kapitałowego w wysokości 0,05 p.p., oraz,
- uzupełniającego narzutu kapitałowego w wysokości 0,08 p.p.

Zalecenie P2G obowiązuje Bank od momentu otrzymania informacji od KNF.

Rezygnacja członka Rady Nadzorczej Banku

10 lutego 2022 roku Bank otrzymał oświadczenie Pana Remco Nielanda (Remco Nieland) o rezygnacji z funkcji członka Rady Nadzorczej Banku z dniem odbycia najbliższego Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Banku. Powodem rezygnacji jest planowane przejście na emeryturę.

Modyfikacja umowy najmu budynku Plac Unii w Warszawie

19 stycznia 2022 roku Bank uzgodnił z leasingodawcą budynku Plac Unii przy ul. Puławskiej 2 w Warszawie, zmianę umowy najmu. Modyfikacja obejmuje wydłużenie okresu najmu do 2033 roku oraz wynajem dodatkowych powierzchni w budynku, zgodnie ze strategią lokalizacyjną Banku. Zmiana umowy leasingu nie miała wpływu na sprawozdanie z sytuacji finansowej na 31 grudnia 2021 roku ani na rachunek zysków i strat za rok zakończony 31 grudnia 2021 roku. W wyniku modyfikacji zobowiązania leasingowe w sprawozdaniu finansowym wzrosły w styczniu 2022 roku o 81 mln zł.

Zarządzanie ryzykiem oraz kapitałem

I.	System zarządzania ryzykiem oraz kapitałem	128
II.	Ryzyko kredytowe	132
III.	Ryzyko rynkowe	156
IV.	Ryzyko płynności i finansowania	169
V.	Ryzyko ESG	177
VI.	Pozostałe ryzyka	180

Zarządzanie ryzykiem oraz kapitałem

I. System zarządzania ryzykiem oraz kapitałem

1.1. System zarządzania ryzykiem

System zarządzania ryzykiem stanowi zintegrowany zbiór zasad, mechanizmów i narzędzi (w tym m.in. polityk i procedur) odnoszących się do procesów dotyczących ryzyka. Rolą systemu zarządzania ryzykiem jest stała identyfikacja, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie poziomu ponoszonego przez Grupę ryzyka oraz zabezpieczenie ewentualnych strat poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne, system limitów oraz adekwatny poziom rezerw (odpisów), a także kapitałów i buforów płynnościowych.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem Grupa:

- stosuje sformalizowane zasady służące określaniu wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem,
- stosuje sformalizowane procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości,
- stosuje sformalizowane limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów,
- stosuje przyjęty system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka,
- posiada strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka.

Struktura ryzyka i kontroli w Grupie opiera się na modelu trzech linii obrony. Model ten ma na celu zapewnienie stabilnych i efektywnych ram dla zarządzania ryzykiem poprzez zdefiniowanie i wdrożenie trzech „poziomów” zarządzania ryzykiem, z odmiennymi rolami, zakresem obowiązków i obowiązkami związanymi z nadzorem.

- Pierwsza linia obrony - jest odpowiedzialna za przestrzeganie zasad wynikających z zatwierdzonych polityk, regulaminów, instrukcji i procedur. W zakres odpowiedzialności pierwszej linii obrony wchodzi między innymi analiza, kontrola oraz zarządzanie ryzykami w procesach, w tym również w odniesieniu do działań zleconych na zewnątrz. Są to Jednostki biznesowe oraz organizacyjne Banku wspierające operacyjnie i technologicznie Biznes.
- Druga linia obrony - odpowiedzialna za wydawanie regulacji oraz zapewnienie metod i narzędzi zarządzania ryzykiem, w tym definiowanie i utrzymanie procesu zarządzania ryzykiem oraz wspieranie pierwszej linii obrony w trakcie realizacji tego procesu. W ramach działań kontrolnych dokonuje własnej niezależnej oceny

efektywności funkcjonowania pierwszej linii obrony poprzez: inspekcje, testy, przeglądy i inne formy kontroli. Wspiera też pierwszą linię obrony w ocenie ryzyka. Drugą linię obrony stanowią jednostki z obszaru:

- ryzyka operacyjnego
- ryzyka braku zgodności (compliance)
- ryzyka prawnego
- ryzyka kredytowego i rynkowego
- finansów
- zarządzania zasobami ludzkimi oraz

Departament Inspekcji Ryzyka Kredytowego i Departament Walidacji Modeli.

- Trzecia linia obrony - zapewnia niezależną ocenę systemu kontroli wewnętrznej w odniesieniu do ryzyk zidentyfikowanych w procesach oraz zarządzania tymi ryzykami przez pierwszą i drugą linię obrony. Trzecią linię obrony stanowi Departament Audytu wewnętrznego.

Szczególną rolę w procesie zarządzania ryzykiem pełnią Zarząd Banku oraz Rada Nadzorcza. Bank posiada także szereg komitetów, które pełnią aktywną rolę w zarządzaniu poszczególnymi rodzajami ryzyka.

1.2. Zasady zarządzania ryzykiem

ING Bank Śląski S.A. zarządza ryzykiem kredytowym, rynkowym i operacyjnym zgodnie z zasadami określonymi przez normy polskiego prawa, regulacje Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) oraz inne uprawnione organy, a także zgodnie ze standardami określonymi przez Grupę ING w stopniu, który nie prowadzi do naruszenia wspomnianych wcześniej regulacji oraz dokumentów z zakresu najlepszych praktyk.

Niezależnie od konieczności zapewnienia zgodności regulacyjnej i prawnej (compliance), Grupa traktuje zarządzanie ryzykiem kredytowym, rynkowym oraz operacyjnym jako fundamentalną i integralną część całościowego zarządzania Grupą.

1.3. Apetyt na ryzyko

Apetyt na ryzyko określa maksymalną wielkość ryzyka jaką Grupa jest gotowa zaakceptować wspierając tym samym stabilność oraz dalszy rozwój. W ramach zarządzania ryzykiem i kapitałem w Grupie ustalane są parametry apetytu na ryzyko (tzw. RAS - Risk Appetite Statement) w następujących podstawowych obszarach:

- RAS dotyczący adekwatności kapitałowej,

- RAS dotyczący płynności i finansowania oraz ryzyka rynkowego,
- RAS dotyczący ryzyka kredytowego
- RAS dotyczący ryzyka operacyjnego.

RAS dotyczący adekwatności kapitałowej Grupy został ustalony w 2021 roku dla następujących współczynników kapitałowych¹:

- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1) na poziomie co najmniej 10,75%,
- współczynnik Tier 1 (T1) na poziomie co najmniej 12,25%, oraz
- łączny współczynnik kapitałowy (TCR) na poziomie co najmniej 14,25%.

RAS dotyczący adekwatności kapitałowej wynika z obowiązku utrzymywania minimalnych poziomów współczynników kapitałowych wynikających z następujących regulacji zewnętrznych:

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku (4,5% dla CET1, 6% dla T1 oraz 8% dla TCR),
- Ustawy z 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym sankcjonującej dodatkowe bufor kapitałowe, w tym :
  - bufor zabezpieczający, który w 2021 roku (podobnie jak w roku 2020) wynosił 2,5%,
  - bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym w wysokości 0,75% nałożony decyzją KNF, otrzymaną 5 listopada 2021 roku (zmiana z poziomu 0,5%),
  - bufor antycykliczny z zastosowaniem do ekspozycji na które taki bufor został przez właściwe organy nałożony. Bufor antycykliczny jest zmienny w czasie w zależności od struktury odnośnych ekspozycji oraz poziomów wskaźników bufora antycyklicznego nałożonych na odnośne ekspozycje (według stanu na koniec grudnia 2021 bufor antycykliczny wynosił efektywnie 0,001%, w porównaniu do 0,002% według stanu na koniec grudnia 2020),
- Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 września 2017 roku w sprawie bufora ryzyka systemowego wprowadzającej bufor ryzyka systemowego w wysokości 3% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko z zastosowaniem do wszystkich ekspozycji znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (dnia 18 marca 2020 r. opublikowano Rozporządzenie Ministra Finansów uchylające rozporządzenie w sprawie

bufora ryzyka systemowego, kierując się jednak ostrożnym podejściem Grupa nie obniżyła limitów RAS o wielkość bufora ryzyka systemowego).

W ramach RAS dotyczących adekwatności kapitałowej ustalane są również limity kapitałowe na poszczególne rodzaje ryzyka.

1.4. Fundusze własne i wymóg kapitałowy

1.4.1 Fundusze własne

Fundusze własne Grupy składają się z:

- kapitału podstawowego Tier 1, który na koniec 2021 roku wyniósł 14 021,8 mln zł,
- kapitału Tier 2, który na koniec 2021 roku wyniósł 1 668,1 mln zł.

Na 31 grudnia 2021 roku w Grupie nie jest identyfikowany kapitał dodatkowy Tier 1 (AT1).

¹ Poziomy referencyjne określone w RAS opierają się na nominalnych poziomach poszczególnych buforów kapitałowych. Zastosowane podejście oznacza, że RAS dla adekwatności kapitałowej jest nieco wyższy niż wynikałoby to z regulacyjnych minimalnych poziomów współczynników kapitałowych opierających się na efektywnych i zmiennych w czasie poziomach niektórych buforów kapitałowych. W poziomach RAS utrzymano bufor ryzyka systemowego w wysokości 3%. W poziomach RAS odzwierciedlono zwiększony poziom bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym, który zwiększył się pod koniec 2021 roku z 0,5% do poziomu 0,75%.

Fundusze własne

	2021	2020
Kapitał Tier 1	14 021,8	14 912,9
Kapitał podstawowy Tier 1	14 021,8	14 912,9
instrumenty kapitałowe kwalifikujące się jako kapitał podstawowy Tier 1	130,1	130,1
nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	956,3	956,3
zyski zatrzymane, w tym:	1 059,5	1 885,2
zyski zatrzymane w poprzednich latach	559,0	547,6
uznany zysk lub uznana strata*	500,5	1 337,6
skumulowane inne całkowite dochody	173,4	443,4
kapitał rezerwowy	11 183,5	10 508,1
fundusze ogólne ryzyka bankowego	1 215,2	1 215,2
wartości niematerialne	-425,1	-466,9
korekta w okresie przejściowym z tytułu dostosowania do wymogów MSSF 9	295,7	316,0
korekta wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny	-19,1	-24,9
aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i niewynikające z różnic przejściowych	-544,5	-49,6
niedobór pokrycia z tytułu ekspozycji nieobsługiwanych	-3,2	0,0
Kapitał Tier 2	1 668,1	2 307,4
zobowiązania podporządkowane	1 609,8	2 307,4
nadwyżka rezerw ponad oczekiwane uznane straty według metody IRB	58,3	0,0
Fundusze własne przyjęte do kalkulacji łącznego współczynnika kapitałowego	15 689,9	17 220,3

*) KNF, pismem z 24 stycznia 2022 roku, wyraziła zgodę na włączenie do skonsolidowanego kapitału podstawowego Tier 1 kwoty 500,5 mln zł, stanowiącej kwotę skonsolidowanego zysku netto Grupy za 1 półrocze 2021 roku pomniejszonego o wskaźnik założonej dywidendy.

1.4.2 Wymóg kapitałowy

Na potrzeby sprawozdawcze w 2021 i 2020 roku do kalkulacji wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego Grupa wykorzystywała metodę zaawansowaną wewnętrzných ratingów oraz metodę standardową. Grupa uzyskała zgodę Komisji Nadzoru Finansowego oraz Narodowego Banku Holandii na stosowanie metody zaawansowanej

wewnętrznych ratingów (AIRB) dla klas ekspozycji: przedsiębiorstwa oraz instytucje kredytowe dla Banku i ING Lease Sp. z o.o. W obszarze ryzyka operacyjnego, od czerwca 2020 roku Grupa wykorzystuje metodę standardową TSA (the standardised approach). W obszarze ryzyka rynkowego Grupa wykorzystuje metodę podstawową i metodę zaktualizowanego średniego okresu zwrotu (w zależności od rodzaju ryzyk). Grupa wyznacza również wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka koncentracji, ryzyka rozliczenia oraz ryzyka korekty wyceny kredytowej (CVA). We wszystkich przypadkach wymogi wyznaczane są zgodnie z Rozporządzeniem CRR.

Łączny wymóg kapitałowy jest zdominowany przez wymóg z tytułu ryzyka kredytowego. Na koniec 2021 roku stanowił on 89%, natomiast na koniec 2020 roku 88% wymogu ogółem.

1.4.3 Adekwatność kapitałowa

31 grudnia 2021 roku wartość współczynnika TCR dla Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego wyniosła 15,08% w porównaniu do 19,52% na koniec 2020 roku a wartość współczynnika Tier 1 wyniosła 13,47% w porównaniu do 16,91% na koniec 2020 roku.

Główne czynniki zmiany łącznego współczynnika kapitałowego to:

- w ramach kapitału podstawowego Tier 1:
  - wypłata dywidendy z zysku netto wypracowanego w 2020 roku po podjęciu przez Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie uchwały o wypłacie dywidendy (663,5 mln zł) – spadek TCR o 0,64 p.p.,
  - pomniejszenie kapitału podstawowego Tier 1 o wartość aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego opartych na przyszłej rentowności i niewynikających z różnic przejściowych, w związku ze zrealizowaną stratą podatkową za 2021 rok na skutek wyceny portfela instrumentów IRS – spadek TCR o 0,48 p.p.,
  - uwzględnienie zysku za 1 półrocze 2021 roku, po pomniejszeniu o przewidywane dywidendy (500,5 mln zł) – wzrost TCR o 0,48 p.p.,
- w ramach kapitału Tier 2:
  - spłata pożyczki podporządkowanej w kwocie nominalnej 150 mln EUR – spadek TCR o 0,66 p.p.,
- w ramach wymogu kapitałowego:
  - wzrost aktywów ważonych ryzykiem z tytułu ryzyka kredytowego – łączny spadek TCR o 2,60 p.p.

W grudniu 2021 roku Bank wystąpił z notyfikacją do Komisji Nadzoru Finansowego w sprawie zastosowania tymczasowego traktowania niezrealizowanych zysków i strat wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, zgodnie z art. 468 CRR, począwszy od 31 grudnia 2021 roku. Wpływ zastosowanego rozwiązania na łączny współczynnik kapitałowy był pozytywny i wyniósł +0,11 p.p.

Nadwyżka TCR ponad wymóg regulacyjny zmniejszyła się z 8,52% do 3,83% a nadwyżka współczynnika Tier 1 zmniejszyła się z 7,91% do 4,22%.

Łączny współczynnik kapitałowy

	2021	2020
Fundusze własne przyjęte do kalkulacji łącznego współczynnika kapitałowego	15 689,9	17 220,3
Wymogi kapitałowe		
wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego, ryzyka kredytowego kontrahenta, ryzyka rozmycia oraz dostaw z późniejszym terminem rozliczenia	7 408,8	6 179,2
wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka pozycji, ryzyka walutowego i ryzyka cen towarów	100,3	60,9
wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego	816,8	816,8
Łączny wymóg kapitałowy	8 325,9	7 056,9
Łączny współczynnik kapitałowy		
minimalny wymagany poziom	11,251%	11,002%
nadwyżka wskaźnika TCR (p.p)	3,83	8,52
Współczynnik kapitału Tier 1		
minimalny wymagany poziom	9,251%	9,002%
nadwyżka wskaźnika T1 (p.p)	4,22	7,91

Grupa w kalkulacji współczynników kapitałowych skorzystała z przepisów przejściowych w zakresie złagodzenia wpływu wdrożenia standardu MSSF 9 na poziom funduszy własnych. W przypadku pełnego ujęcia wpływu wdrożenia standardu MSSF 9 na koniec 2021 roku na poziomie skonsolidowanym łączny współczynnik kapitałowy kształtowałby się na poziomie 14,95% a współczynnik kapitału Tier 1 na poziomie 13,32% (w porównaniu do odpowiednio 19,28% oraz 16,56% na koniec 2020 roku).

1.5. Polityka dywidendowa

Polityka dywidendowa Banku zakłada:

- stabilne realizowanie wypłat dywidend w dającej się przewidzieć perspektywie w wysokości do 50% rocznego zysku netto Banku z zachowaniem zasady ostrożnego zarządzania oraz wszelkich wymogów regulacyjnych, do których zachowania Bank jest zobowiązany, a także z uwzględnieniem przyjętych do stosowania Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2021,
- propozycja wypłaty dywidendy w wysokości wyższej niż wynikałoby to ze wskaźnika wskazanego powyżej jest możliwa, gdy jest to uzasadnione sytuacją finansową Banku (np. z niepodzielonego zysku z lat ubiegłych) oraz pod warunkiem spełnienia wszystkich pozostałych wymogów określonych w przepisach prawa i polityce dywidendowej,
- możliwość realizowania wypłat dywidendy z nadwyżki kapitału powyżej minimalnych współczynników adekwatności kapitałowej oraz powyżej określonego przez Komisję Nadzoru Finansowego dla celów wypłaty dywidendy minimalnych poziomów współczynników kapitałowych.

Decydując o proponowanej kwocie wypłaty dywidendy, Zarząd Banku bierze pod uwagę wymogi nadzorcze przekazywane w ramach oficjalnego komunikatu KNF dotyczącego polityki dywidendowej banków, jak również następujące przesłanki:

- aktualną sytuację ekonomiczno-finansową Banku i Grupy Kapitałowej Banku, w tym ograniczenia w sytuacji generowania strat finansowych lub niskiej rentowności (niski zwrot z aktywów / kapitału),
- założenia strategii zarządzania i strategii zarządzania ryzykiem Banku oraz Grupy Kapitałowej Banku,
- konieczność pomniejszania zysków bieżącego okresu lub niezatwierdzonych zysków rocznych zaliczanych do funduszy własnych o możliwe do przewidzenia dywidendy, zgodnie z artykułem 26 Rozporządzenia UE nr 575/2013,
- ograniczenia wynikające z art. 56 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym,
- otoczenie makroekonomiczne.

Wytyczne KNF w sprawie dywidend za 2021 rok

9 grudnia 2021 roku Komisja Nadzoru Finansowego przyjęła stanowisko w sprawie polityki dywidendowej banków w 2022 roku (dywidenda za 2021 rok). KNF zaleca, aby dywidendę w wysokości do 50% wypracowanego zysku w 2021 roku mogły wypłacić jedynie banki, które spełniają jednocześnie poniższe kryteria:

- nie realizują programu naprawczego,
- otrzymały ocenę końcową BION nie gorszą niż 2,5,
- osiągają poziom dźwigni finansowej (LR) na poziomie wyższym niż 5%,

- posiadają współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1) nie niższy niż wymagane minimum: $4,5\% + 56\% \cdot \text{wymóg P2R (add-on regulacyjny)} + \text{wymóg połączonego bufora z uwzględnieniem zniesionego bufora ryzyka systemowego w wysokości } 3\%$,
- posiadają współczynnik kapitału Tier 1 (T1) nie niższy niż wymagane minimum: $6\% + 75\% \cdot \text{wymóg P2R (add-on regulacyjny)} + \text{wymóg połączonego bufora z uwzględnieniem zniesionego bufora ryzyka systemowego w wysokości } 3\%$,
- posiadają łączny współczynnik kapitałowy (TCR) nie niższy niż wymagane minimum: $8\% + \text{wymóg P2R (add-on regulacyjny)} + \text{wymóg połączonego bufora z uwzględnieniem zniesionego bufora ryzyka systemowego w wysokości } 3\%$.

Ponadto KNF wskazuje na możliwość wypłaty dywidendy:

- do 75% - jeżeli banki spełniają wszystkie kryteria dla dywidendy do 50% z uwzględnieniem, w ramach kryteriów kapitałowych, wrażliwości banku na niekorzystny scenariusz makroekonomiczny. Wrażliwość banku na niekorzystny scenariusz makroekonomiczny mierzona jest przy pomocy wyników stress testów nadzorczych (zalecenie P2G dot. kompleksowych stress testów) definiowana jako względna zmiana CET1 wyliczona pomiędzy najniższym poziomem CET1 w horyzoncie scenariusza i CET1 w momencie rozpoczęcia testu, z uwzględnieniem korekt nadzorczych.
- do 100% - jeżeli banki spełniają wszystkie kryteria do wypłaty dywidendy do 75% z uwzględnieniem, w ramach kryteriów kapitałowych, wrażliwości banku na specyficzny niekorzystny scenariusz makroekonomiczny dotyczący wzrostu stóp procentowych i jego wpływu na ryzyko kredytowe. Wrażliwość banku na specyficzny niekorzystny scenariusz makroekonomiczny dotyczący wzrostu stóp procentowych i jego wpływu na ryzyko kredytowe (zalecenie P2G dot. ekspozycji na ryzyko kredytowe związane ze wzrostem stóp procentowych) mierzony jest jako względna największa zmiana CET1 wyliczona pomiędzy poziomem CET1 w scenariuszu referencyjnym i szokowym, z uwzględnieniem korekt nadzorczych.

Ponadto KNF uznaje także za niezbędne niepodejmowanie innych działań, w szczególności pozostających poza zakresem bieżącej działalności biznesowej i operacyjnej, mogących skutkować obniżeniem bazy kapitałowej, bez uprzedniej konsultacji z organem nadzoru. Dotyczy to także ewentualnych wypłat dywidend z zysku zatrzymanego oraz wykupów akcji własnych. KNF oczekuje, że ewentualna realizacja takich operacji będzie każdorazowo poprzedzona konsultacją z organem nadzoru i uzależniona od jej wyniku.

Zgodnie z tymi wytycznymi, wymogi KNF wobec ING Banku Śląskiego S.A. na potrzeby wypłaty dywidendy z zysku za 2021 rok w wysokości do 50% zysku netto są następujące:

- $\text{CET1} \geq 10,75\%$,
- $\text{T1} \geq 12,25\%$,
- $\text{TCR} \geq 14,25\%$.

Zadeklarowane i wypłacone dywidendy

Na podstawie stanowiska KNF w sprawie polityki dywidendowej banków na 2 półrocze 2021 roku, Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło 29 listopada 2021 roku uchwałę w sprawie wypłaty dywidendy z zysku za 2020 rok. Na podstawie tej uchwały, 10 grudnia 2021 roku Bank wypłacił dywidendę w łącznej wysokości 663,5 mln zł, tj. w kwocie 5,10 zł brutto na jedną akcję.

Na podstawie stanowiska w sprawie polityki dywidendowej banków w 2022 roku, Zarząd Banku zamierza rekomendować Walnemu Zgromadzeniu dywidendę za 2021 rok w łącznej wysokości 689,5 mln zł, co stanowi około 30% jednostkowego zysku ING Banku Śląskiego. Proponowana wartość dywidendy na jedną akcję to 5,30 zł brutto. Proponowany dzień dywidendy to 15 kwietnia 2022 roku, a proponowany dzień wypłaty dywidendy to 4 maja 2022 roku. Wysokość proponowanej dywidendy uwzględnia, zarówno obecną sytuację finansową Grupy i Banku, jak i jego plany rozwoju.

1 marca 2022 roku Bank otrzymał pismo Komisji Nadzoru Finansowego zawierające indywidualne zalecenie KNF w sprawie spełnienia kryteriów do wypłaty dywidendy z zysku netto za 2021 rok. Więcej informacji na ten temat znajduje się w nocie [45. Istotne zdarzenia po dacie bilansowej](#).

II. Ryzyko kredytowe

1.1. Wstęp

Ryzyko kredytowe rozumiane jest jako:

- ryzyko poniesienia przez Grupę straty finansowej w wyniku nie wywiązania się dłużnika w całości i terminie ze swoich zobowiązań kredytowych wobec Grupy, lub
- ryzyko zmniejszenia się wartości ekonomicznej ekspozycji kredytowej lub grupy ekspozycji kredytowych w wyniku pogorszenia zdolności dłużnika do obsługi zadłużenia w uzgodnionych terminach.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

	2021	2020
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	704,8	704,6
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem instrumentów kapitałowych), w tym:	1 533,5	1 816,8
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	1 455,1	1 710,6
wycena instrumentów pochodnych	629,3	1 199,8
pozostałe aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	825,8	510,8
dłużne papiery wartościowe, w tym:	301,1	235,9
obligacje Skarbu Państwa w PLN	259,2	219,1
obligacje Skarbu Państwa Czech w CZK	41,4	0,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	0,5	16,8
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	524,7	274,9
Aktywa finansowe inne niż przeznaczone do obrotu wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, w tym:	78,4	106,2
kredyty obowiązkowo wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	78,4	106,2
Pochodne instrumenty zabezpieczające	250,4	1 194,8
Inwestycyjne papiery wartościowe (z wyłączeniem instrumentów kapitałowych), w tym:	47 454,7	54 775,8
Wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w tym:	15 477,9	21 235,7
obligacje Skarbu Państwa w PLN	13 032,3	18 608,0
obligacje Skarbu Państwa w EUR	1 022,9	1 057,7
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	941,4	1 078,1
obligacje Rządu Austriackiego	481,3	491,9
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	31 976,8	33 540,1
obligacje Skarbu Państwa w PLN	16 082,8	17 982,2
obligacje Skarbu Państwa w EUR	4 028,8	4 094,3
obligacje Banku Gospodarstwa Krajowego	2 299,8	2 103,4
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	5 695,2	6 170,9
obligacje Polskiego Funduszu Rozwoju	3 855,2	3 016,7

bony skarbowe	0,0	172,6
bony pieniężne NBP	15,0	0,0
Kredyty i inne należności udzielone klientom, w tym:	146 536,0	124 655,3
Bankowość korporacyjna	77 756,3	67 976,7
kredyty w rachunku bieżącym	11 848,6	8 982,1
kredyty i pożyczki terminowe	44 675,6	41 510,8
należności leasingowe	11 090,0	9 697,6
należności faktoringowe	6 823,8	4 794,5
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	3 318,3	2 991,7
Bankowość detaliczna	65 530,4	54 745,4
kredyty i pożyczki hipoteczne	57 192,3	47 621,8
kredyty w rachunku bieżącym	631,9	594,3
pozostałe kredyty i pożyczki	7 706,2	6 529,3
Inne należności	3 249,3	1 933,2
Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań, w tym:	2 280,9	963,0
obligacje Skarbu Państwa w PLN z portfela aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy	243,2	200,1
obligacje Skarbu Państwa w PLN z portfela aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody	1 266,4	762,9
obligacje Skarbu Państwa w PLN z portfela aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	771,3	0,0
Należności w innych aktywach	122,3	64,7
Udzielone zobowiązania pozabilansowe, w tym:	48 693,8	43 587,5
niewykorzystane linie kredytowe	38 972,4	33 997,6
gwarancje	6 215,5	6 058,6
niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	1 563,2	1 580,5
limity na kartach kredytowych	1 549,1	1 520,5
akredytywy	393,6	430,3
Razem	247 576,4	227 762,5

Polityka Grupy w zakresie ryzyka portfela ekspozycji kredytowych uwzględnia fakt, że działalność generująca ryzyko kredytowe może być powiązana również z innymi rodzajami ryzyk, tj.: ryzykiem płynności, rynkowym, operacyjnym, środowiskowym, społecznym, prawnym i reputacyjnym, które mogą się wzajemnie wzmacniać.

Grupa optymalizuje oraz ogranicza straty z tytułu ponoszonego ryzyka poprzez:

- ustalenie wewnętrznych limitów,
- odpowiednią konstrukcję produktów kredytowych,
- stosowanie zabezpieczeń,
- stosowanie kontroli funkcjonalnej,
- sprawny monitoring, restrukturyzację i windykację,
- monitorowanie zmiany zdolności i wiarygodności kredytowej klientów,
- regularny monitoring i walidację modeli wykorzystywanych do identyfikacji i pomiaru ryzyka kredytowego
- przeprowadzanie analiz trendów i wartości kluczowych wskaźników ryzyka.

Podstawowym celem Grupy w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym jest wspieranie efektywnej realizacji celów biznesowych poprzez proaktywne zarządzanie ryzykiem i działalność na rzecz wzrostu organicznego, przy jednoczesnym:

- utrzymaniu bezpiecznego poziomu wypłacalności i płynności oraz odpowiedniego poziomu rezerw,
- zapewnieniu zgodności z przepisami prawa i wymaganiami instytucji nadzorczych.

Ryzykiem kredytowym Grupa zarządza w sposób zintegrowany w oparciu o:

- planowanie strategiczne,
- spójny system limitów, polityk i procedur oraz
- narzędzia służące do zarządzania ryzykiem, w tym do identyfikacji, pomiaru i kontroli ryzyka.

Na ten zintegrowany system składają się wszystkie procesy w Grupie realizowane w związku z działalnością kredytową.

Szczegółowe cele zarządzania ryzykiem kredytowym to:

- identyfikacja obszarów działalności biznesowej Grupy, wpływających na profil ryzyka kredytowego,
- utrzymanie strat kredytowych na założonym poziomie,
- ciągła weryfikacja, ocena adekwatności i rozwoju stosowanych procedur, modeli i innych elementów systemu zarządzania ryzykiem,

- dostosowywanie działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych,
- utrzymywanie adekwatnego poziomu wymogów kapitałowych na ryzyko kredytowe oraz rezerw,
- zapewnienie zgodności z wymogami regulatora.

1.2. Strategia zarządzania ryzykiem i parametry apetytu na ryzyko

Zarządzanie ryzykiem kredytowym Grupa traktuje jako fundamentalną i integralną część całościowego zarządzania Grupą. Kluczowymi elementami zarządzania ryzykiem są ustalanie i monitorowanie wykonania strategii oraz parametrów RAS (ang. Risk Appetite Statement).

Strategia zarządzania ryzykiem kredytowym

Strategia zarządzania ryzykiem kredytowym wspiera wdrożenie celów biznesowych przy zachowaniu bezpiecznego poziomu wypłacalności i płynności Banku oraz adekwatnego poziomu rezerw. Wyznacza się ją w celu zapewnienia optymalnego rozwoju portfela kredytowego, przy zachowaniu odpowiedniej jakości i dochodowości operacji kredytowych oraz alokacji kapitału. Podstawowym celem określenia strategii zarządzania ryzykiem kredytowym jest optymalizacja relacji między ryzykiem a zwrotem na kapitale, przy uwzględnieniu informacji o aktualnym i perspektywicznym otoczeniu makroekonomicznym, portfela Banku oraz poziomie realizacji limitów RAS.

Strategia zarządzania ryzykiem kredytowym uwzględnia „spojrzenie w przyszłość”, w tym potrzebę utrzymania konkurencyjności, atrakcyjności oraz rozwoju oferty Banku.

Ustalanie apetytu na ryzyko (RAS)

RAS to apetyt na ryzyko Banku, który definiuje się poprzez wyznaczenie kluczowych i szczegółowych limitów. Ustalanie i monitorowanie poziomu apetytu na ryzyko (parametrów RAS) to integralna część procesu planowania w Banku oraz zarządzania przez Bank ryzykiem koncentracji.

Rodzaje limitów RAS dla ryzyka kredytowego:

- limity wielkości portfela,
- limity dla wartości parametrów ryzyka portfela i nowej sprzedaży,
- limity koncentracji, w tym limity dla portfela ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie wynikające z wymogów „Rekomendacji S” Komisji Nadzoru Finansowego.

Oprócz limitów RAS, ustalone są w Banku limity na ryzyko kredytowe dla poszczególnych obszarów, linii biznesowych, produktów oraz limity transakcji, które są akceptowane przez właściwego decydenta kredytowego. Dodatkowo ustala się wewnętrzne limity koncentracji w odniesieniu do branż gospodarki, przyjmowanych form zabezpieczeń, regionów i ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Bieżące wykonanie limitów RAS jest monitorowane i raportowane w trakcie roku, w okresach miesięcznych.

Koncentracja zaangażowań wobec klientów korporacyjnych w branży gospodarki narodowej

2021

Branża gospodarki narodowej	zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe w mln zł (wartość bilansowa brutto)				udział w zaangażowaniu ogółem
	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Ogółem	(w %)
handel hurtowy	12 989,8	1 053,1	487,0	14 529,9	12,0%
obsługa nieruchomości	9 432,4	708,2	280,9	10 421,5	8,6%
budownictwo	6 458,0	569,8	289,2	7 317,0	6,0%
pozostała działalność związana z prowadzeniem interesów	5 836,5	482,6	313,9	6 633,0	5,5%
handel detaliczny	5 764,8	347,4	192,7	6 304,9	5,2%
produkcja metalowych wyrobów gotowych	5 362,2	374,1	137,2	5 873,5	4,8%
produkcja artykułów spożywczych i napojów	4 858,1	537,9	230,1	5 626,1	4,6%
transport lądowy i rurociągami	4 492,3	494,2	160,3	5 146,8	4,2%
pośrednictwo finansowe	4 921,6	4,7	7,7	4 934,0	4,1%
przemysł gumowy	4 181,4	226,5	63,4	4 471,3	3,7%
przemysł energetyczny	3 631,3	13,4	125,3	3 770,0	3,1%
produkcja chemikaliów, wyrobów chemicznych	3 518,9	173,8	1,8	3 694,5	3,0%
przemysł drzewny i papierniczy	2 890,2	175,5	55,5	3 121,2	2,6%
poczta i telekomunikacja	3 011,2	31,9	9,6	3 052,7	2,5%
administracja publiczna i obrona narodowa	2 939,3	0,3	0,0	2 939,6	2,4%
sprzedaż , naprawa i obsługa pojazdów mechanicznych	2 436,7	172,8	66,0	2 675,5	2,2%
wynajem sprzętu	2 424,1	176,8	16,1	2 617,0	2,2%
rolnictwo , leśnictwo , rybactwo	1 858,5	211,0	122,8	2 192,3	1,8%
przemysł maszynowy	1 807,0	211,1	50,7	2 068,8	1,7%
pozostałe	21 101,8	2 608,2	383,7	24 093,7	19,8%
Razem	109 916,1	8 573,3	2 993,9	121 483,3	100%

2020

Branża gospodarki narodowej	zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe w mln zł (wartość bilansowa brutto)				udział w zaangażowaniu ogółem
	Etap 1	Etap 2	Etap 3	Ogółem	(w %)
handel hurtowy	11 513,2	1 140,0	520,1	13 173,3	12,3%
obsługa nieruchomości	8 327,6	1 136,3	408,2	9 872,1	9,2%
budownictwo	5 573,4	346,0	330,3	6 249,7	5,8%
pozostała działalność związana z prowadzeniem interesów	5 629,2	379,3	180,6	6 189,1	5,8%
handel detaliczny	5 263,1	358,1	203,4	5 824,6	5,4%
produkcja artykułów spożywczych i napojów	4 391,9	532,2	203,5	5 127,6	4,8%
pośrednictwo finansowe	5 095,1	5,1	1,7	5 101,9	4,7%
produkcja metalowych wyrobów gotowych	4 544,8	371,5	95,6	5 011,9	4,7%
transport lądowy i rurociągami	3 116,3	775,0	176,6	4 067,9	3,8%
przemysł energetyczny	3 544,0	11,1	189,7	3 744,8	3,5%
przemysł gumowy	3 358,7	203,4	46,2	3 608,3	3,4%
administracja publiczna i obrona narodowa	3 410,8	0,0	0,0	3 410,8	3,2%
przemysł drzewny i papierniczy	2 527,9	117,3	58,5	2 703,7	2,5%
sprzedaż , naprawa i obsługa pojazdów mechanicznych	2 307,9	132,8	66,7	2 507,4	2,3%
wynajem sprzętu	2 147,5	227,1	22,5	2 397,1	2,2%
rolnictwo , leśnictwo , rybactwo	1 462,0	357,8	148,5	1 968,3	1,8%
pozostały przemysł surowców niemetalicznych	1 713,5	191,8	35,2	1 940,5	1,8%
informatyka i działalność pokrewna	1 707,3	72,4	79,9	1 859,6	1,7%
przemysł maszynowy	1 661,5	136,2	53,4	1 851,1	1,7%
pozostałe	18 025,0	2 402,9	389,5	20 817,4	19,4%
Razem	95 320,7	8 896,3	3 210,1	107 427,1	100%

Największe zaangażowania Grupy

Poniższa tabela prezentuje zestawienie 20 największych zaangażowań Grupy wobec podmiotów / grup podmiotów powiązanych (w tym grup podmiotów, w których jednostką dominującą jest Bank).

W kwocie zaangażowań ujęto wartość aktywów bilansowych (udzielonych kredytów, złożonych lokat, dłużnych papierów wartościowych), udzielonych zobowiązań pozabilansowych oraz wartość ekwiwalentu bilansowego instrumentów pochodnych. Zaangażowania zostały pomniejszone o kwoty wyłączeń dopuszczone w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku oraz w Rozporządzeniu MF 1018 z dnia 01 lipca 2016 roku.

Podmiot/grupa podmiotów powiązanych	zaangażowanie Grupy	
	2021	2020
Grupa 1 (bankowa)	2 058,2	1 262,8
Grupa 2	1 717,3	716,2
Grupa 3	1 670,0	1 861,7
Grupa 4 (bankowa)	1 371,9	1 600,4
Grupa 5	1 230,6	1 231,9
Grupa 6	1 162,9	275,6
Grupa 7	1 122,7	732,7
Grupa 8	1 041,6	1 025,4
Grupa 9	1 016,3	1 015,8
Grupa 10	968,7	1 052,1
Grupa 11 (bankowa)	936,1	1 278,7
Grupa 12	925,0	917,3
Grupa 13	822,7	866,9
Grupa 14	814,4	13,3
Grupa 15	796,7	396,2
Grupa 16	795,2	713,0
Grupa 17	727,7	303,8
Grupa 18	724,6	995,0
Grupa 19	653,5	605,1
Grupa 20	631,6	430,5

1.3. Proces zarządzania ryzykiem kredytowym

Zarządzanie ryzykiem kredytowym jest procesem ciągłym, na który składają się wszystkie działania Banku związane z wykonywaniem działalności kredytowej. Wszystkie jednostki i osoby, które wykonują zadania w ramach procesu kredytowego ściśle współpracują ze sobą w celu:

- zwiększenia efektywności zarządzania ryzykiem, oraz
- utrzymania ryzyka na poziomie zgodnym ze strategią, apetytem na ryzyko i planami finansowymi Banku oraz zatwierdzonym poziomem RAS.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym realizowany jest w Banku w ramach trzech niezależnych organizacyjnie i funkcjonalnie linii obrony.

W Banku stosuje się rozwiązania organizacyjne uwzględniające rozdzielenie funkcji sprzedaży produktów bankowych od funkcji akceptacji ryzyka na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej, w tym Zarządu Banku. Rozdzielenie funkcji monitorowania i kontroli ryzyka ekspozycji kredytowych (w tym ryzyka koncentracji) od funkcji sprzedaży produktów bankowych i funkcji akceptacji ryzyka utrzymywane jest na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej Banku poniżej poziomu Zarządu Banku, a dla detalicznych ekspozycji kredytowych również na poziomie Zarządu.

W przypadku uproszczonych, zautomatyzowanych ścieżek procesu kredytowego rozdzielenie funkcji sprzedaży produktów bankowych od funkcji akceptacji ryzyka ekspozycji kredytowych oparte jest na niezależności procesu budowy i walidacji narzędzi wspierających proces akceptacji ryzyka od funkcji sprzedażowych i operacyjnych. Kompetencje w zakresie decyzji kredytowych odnoszących się do indywidualnych transakcji kredytowych są oddzielone od kompetencji decyzyjnych w sferze kształtowania polityki kredytowej i zasad zarządzania ryzykiem kredytowym.

1.4. Struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem kredytowym

W ramach Pionu CRO (Chief Risk Officer, Wiceprezes Zarządu Odpowiedzialny za Ryzyko) wyodrębnione zostały trzy obszary ryzyka kredytowego, podlegające Dyrektorom Banku:

- Transakcyjne Ryzyko Kredytowe, w skład którego wchodzi:
  - Departament Ryzyka Kredytowego Centrali,
  - Departament Ryzyka Kredytowego Regionów,
  - Stanowisko Ryzyka Kredytowego Instytucji Finansowych.
- Centrum Eksperckie – Ryzyko Kredytowe, w skład którego wchodzi:
  - Consumer Credit Risk,

- Business Credit Risk.
- Modele, Dane i Raportowanie, w skład którego wchodzi:
  - Departament Modeli Ryzyka,
  - Departament Polityk, Procedur, Regulacji i Raportowania Ryzyka,
  - Zespół Credit Risk Tech.

Ponadto w strukturze Pionu CRO znajduje się Departament Kredytów Zwiększonego Ryzyka.

Każdy z tych obszarów sprawuje kontrolę i nadzór nad powierzonym mu zakresem działalności Banku i procesem zarządzania ryzykiem.

1.5. Zasady działalności kredytowej

Podstawową zasadą, którą Bank kieruje się w ramach prowadzonej działalności kredytowej jest przestrzeganie prawa i przepisów zewnętrznych związanych z działalnością kredytową, tj. np.:

- Ustawa Prawo bankowe,
- Ustawa o nadzorze makroostrożnościowym,
- Prawo dewizowe,
- przepisy dot. zapobiegania praniu brudnych pieniędzy, itp.

Bank nie zawiera transakcji kredytowych oraz nie angażuje się w działania, których aspekt etyczny budzi wątpliwości i które mogłyby przynieść szkodę dobremu imieniu Banku.

Realizując działalność kredytową stosuje się następujące zasady:

- Bank pozyskuje i utrzymuje w portfelu kredytowym ekspozycje kredytowe, które zapewniają bezpieczeństwo depozytów i kapitału Banku,
- Bank działa w interesie klienta, uwzględniając zarówno jego potrzeby jak i możliwości; unika sytuacji, w której udzielone finansowanie przyczyniłoby się do wejścia klienta w spiralę długów,
- Bank pozyskuje klientów zgodnie z obowiązującymi regulacjami i wymogami dotyczącymi dostarczenia niezbędnych informacji, dokumentacji, przestrzegania procedur,
- Bank świadczy usługi kredytowe efektywnie i profesjonalnie, respektując interes klientów oraz oczekiwania akcjonariuszy Banku w zakresie wzrostu wartości ING Banku Śląskiego S.A.,
- Bank nie zawiera transakcji, zaangażowań kredytowych bez poznania i zrozumienia podłoża ekonomicznego transakcji,

- Bank akceptuje ryzyko kredytowe, jeśli może skutecznie je kontrolować oraz - w przypadku zaniechania spłaty - realizuje procedury odzyskania należności,
- Bank nie udziela zaangażowań w przypadkach, w których naraża się na ryzyko reputacyjne,
- Bank podejmuje decyzje dotyczące nowych rodzajów lub kierunków zaangażowań kredytowych (np. nowe rynki, segmenty rynku, grupy klientów, produkty) po wcześniejszej analizie i ocenie nowych możliwości oraz związanych z nimi ryzyk,
- w relacjach biznesowych Bank stosuje zasadę „równych praw”, tj. wymaga takich samych dokumentów i informacji od takich samych – z perspektywy ryzyka kredytowego – klientów i zwraca szczególną uwagę na ich równe traktowanie,
- Bank prowadzi otwartą komunikację z klientami w zakresie wymagań informacyjnych w procesie kredytowym.
- W ramach współpracy z partnerami biznesowymi Bank przestrzega następujących zasad:
- prowadzi weryfikację partnerów biznesowych, z którymi współpracuje w procesie udzielania kredytów,
- posiada procedury obiegu dokumentacji pomiędzy klientem, partnerem biznesowym i Bankiem,
- posiada procedury kontroli jakości partnerów biznesowych,
- nie udziela pełnomocnictwa lub prawa do podejmowania decyzji kredytowych w imieniu i na rzecz Banku przy udzielaniu (dystrybucji) kredytów,
- określa akceptowalny poziom ryzyka dla poszczególnych kanałów sprzedaży,
- monitoruje jakość portfela kredytowego udzielonego za pośrednictwem poszczególnych partnerów biznesowych.

1.6. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Ryzykiem kredytowym Bank zarządza zarówno na poziomie portfela ekspozycji kredytowych, jak i na poziomie poszczególnych transakcji.

Zarządzanie ryzykiem portfela ekspozycji kredytowych

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym portfela Grupy jest zapewnienie rozwoju portfela zgodnie z przyjętą strategią, przy utrzymaniu współczynnika wypłacalności Grupy i Banku na akceptowalnym poziomie oraz w ramach określonych i zatwierdzonych parametrów ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym portfela ekspozycji kredytowych realizowane jest przez:

- określanie strategii zarządzania ryzykiem kredytowym,
- uzgadnianie ze stroną biznesową poziomu RAS,
- rozwój, wdrożenie i monitorowanie realizacji polityki kredytowej,
- analizę sytuacji makroekonomicznej i poszczególnych branż oraz formułowanie wytycznych w zakresie kierunków kredytowania,
- rozwój i wdrożenie produktów kredytowych,
- wyznaczanie poziomów kompetencyjnych dla akceptacji odstępstw od polityki kredytowej i odstępstw produktowych,
- rozwój i wdrażanie narzędzi wspomagających pomiar i ocenę ryzyka,
- analiza i ocena sposobu realizacji procesu kredytowego oraz zakresu kontroli funkcjonalnej,
- zarządzanie portfelem ekspozycji kredytowych,
- szkolenia pracowników uczestniczących w realizacji procesu kredytowego,
- tworzenie i utrzymywanie systemu motywacyjnego pracowników, ukierunkowanego na przestrzeganie wewnętrznych standardów kredytowych.

Bank zarządzając profilem ryzyka kredytowego:

- ustala, monitoruje i raportuje wewnętrzne limity koncentracji dla branż gospodarki, typów zabezpieczeń, regionów i ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- monitoruje i analizuje jakość przyjętych zabezpieczeń,
- monitoruje i raportuje zgodność z normami ostrożnościowymi wynikającymi z ustawy Prawo bankowe,
- ustala, monitoruje i raportuje wewnętrzne limity koncentracji, z uwzględnieniem poszczególnych pod-portfeli,

- definiuje zmiany w polityce kredytowej oraz ofercie produktowej uwzględniając cykliczność gospodarki oraz zmiany zachodzące na rynku nieruchomości,
- pozyskuje dane rynkowe o jakości portfeli kredytowych i dokonuje ich porównania, z własnymi portfelami kredytowymi.

Adekwatność kapitałowa i tworzenie odpisów na ryzyko kredytowe

Grupa zabezpiecza utratę wartości ekspozycji kredytowych poprzez tworzenie odpisów na oczekiwane straty kredytowe. Grupa zabezpiecza także wahania strat względem przeciętnego poziomu straty oczekiwanej (tzn. stratę nieoczekiwaną), poprzez zapewnienie odpowiedniego poziomu kapitału regulacyjnego i kapitału ekonomicznego.

Kalkulacja aktywów ważonych ryzykiem oraz wymogu kapitałowego w Banku odbywa się:

- dla ekspozycji detalicznych – zgodnie z metodą standardową,
- dla korporacyjnych ekspozycji kredytowych – zgodnie z metodą zaawansowaną wewnętrznych ratingów, z wyłączeniem ekspozycji wobec rządów, banków centralnych, jednostek samorządu terytorialnego oraz podmiotów sektora publicznego, dla których Grupa stosuje metodę standardową.

Kalkulacja rezerw na ryzyko kredytowe w Banku dla wszystkich ekspozycji kredytowych odbywa się zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym indywidualnie istotnych ekspozycji kredytowych

Zarządzanie ryzykiem kredytowym indywidualnie istotnych ekspozycji kredytowych obejmuje:

- określenie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym dla transakcji obciążonych ryzykiem kredytowym,
- zarządzanie wymaganiami dokumentacyjnymi wobec klienta kredytowego Banku,
- określenie standardu analizy kredytowej,
- określenie maksymalnego poziomu wskaźnika DTI, LTV, oraz minimalnego poziomu wkładu własnego dla określonych produktów, rodzajów transakcji,
- opracowanie zasad podejmowania decyzji kredytowych oraz zarządzanie kompetencjami kredytowymi,
- zarządzanie zasadami:
  - określania miar ryzyka z zastosowaniem modeli ryzyka wykorzystywanych w Banku,
  - weryfikowania terminowości spłat,
  - monitorowania sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta,
  - monitorowania spełnienia przez klienta warunków umownych,

- monitorowania innych zdefiniowanych sygnałów ostrzegawczych,
- przyjmowania i monitorowania zabezpieczeń przyjętych przez Bank,
- wykorzystania i monitorowania limitów dostępnych w Banku.
- zasady tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych i rezerw na zobowiązania pozabilansowe,
- zarządzanie ryzykiem kredytowym klientów z portfela w Etapie 3.

W ramach procesu udzielania i zarządzania indywidualnie istotnymi ekspozycjami kredytowymi realizowane są następujące działania:

- ocena ryzyka klienta i transakcji,
- podjęcie decyzji kredytowej,
- monitoring,
- restrukturyzacja i windykacja.

Ocena ryzyka klienta i transakcji

Do najważniejszych elementów w ramach oceny ryzyka kredytowego klienta i transakcji należą:

- ocena wiarygodności kredytowej klienta

Wiarygodność kredytową klienta Bank ocenia poprzez:

- weryfikację spełnienia kryteriów minimalnych,
- wyznaczenie ratingu lub scoringu klienta odpowiednio w procesie ratingowym lub scoringowym.

Pomiar ryzyka klienta w procesie ratingowym lub scoringowym bazuje na szacowanym PD (prawdopodobieństwie defaultu). Warunkiem udostępnienia klientowi finansowania jest ustalenie dla klienta ratingu lub oceny scoringowej na określonym minimalnym poziomie dla danego typu klienta, procesu kredytowego lub produktu.

Ocenę wiarygodności kredytowej klienta korporacyjnego w procesie ratingowym dokonuje się w oparciu o:

- rating nadawany podmiotom wnioskującym o zaangażowanie kredytowe, udzielającym zabezpieczenia (np. poręczyciele, gwaranci) oraz innym podmiotom, jeżeli wymaga tego specyfika zabezpieczenia lub transakcji (np. dłużnicy wierzytelności scedowanej na Bank),
- zasadę „dwóch par oczu”, tj.:

- funkcje komercyjne są oddzielone od funkcji zatwierdzania ratingu, którą realizują jednostki Pionu Ryzyka, lub
- zasady działania automatycznych modeli ratingowych, które są zatwierdzane przez Komitet Polityki Kredytowej.

Ocenę wiarygodności kredytowej klienta detalicznego przeprowadza się w oparciu o:

- punktową ocenę ryzyka kredytowego (scoring),
- analizę historii obsługi zobowiązań w Banku oraz w innych instytucjach finansowych,
- cechy kredytobiorcy mające istotny wpływ na wywiązywanie się z zaciągniętych zobowiązań kredytowych (analiza jakościowa), np.:
  - cechy osobowe klienta: wiek, stan cywilny, liczba osób będących na jego utrzymaniu, status mieszkaniowy i majątkowy, wykształcenie, staż pracy, forma zatrudnienia, wykonywany zawód, itp.,
  - historia współpracy klienta z Bankiem: okres współpracy oraz historia prowadzenia rachunku.

W Banku stosowane są modele scoringowe (modele aplikacyjne, behawioralne oraz scoring BIK) oddające statystyczny poziom ryzyka klienta. Stosowane modele oceny wiarygodności kredytowej klienta podlegają cyklicznemu monitoringowi oraz walidacji w celu zapewnienia dobrej jakości tych narzędzi.

- ocena zdolności kredytowej (ocena ilościowa)

Zdolność kredytowa oceniana jest poprzez rozpoznanie źródła spłaty oraz jego wysokości i stabilności w całym okresie kredytowania. Jest to ocena możliwości spłaty przez klienta ekspozycji kredytowej w określonej kwocie, terminach i na warunkach określonych przez Bank. Przy ocenie zdolności klienta uwzględniana jest ocena wiarygodności kredytowej klienta ustalona w procesie ratingowym lub scoringowym. W ocenie zdolności kredytowej uwzględniane jest również ponoszone przez dłużnika ryzyko walutowe oraz ryzyko stopy procentowej.

Analiza zdolności kredytowej klienta biznesowego oraz WB (Wholesale Banking) może obejmować następujące obszary:

- struktura własnościowa klienta,
- rodzaj prowadzonej działalności,
- strategia biznesowa i inwestycyjna,
- pozycja na rynku,
- rynki zbytu i dostawcy,
- analiza finansowa, w tym prognoza finansowa,

- identyfikacja i ocena źródeł spłaty,
- pozycja finansowa na tle porównywalnych podmiotów z branży,
- czynniki z otoczenia globalnego, makroekonomicznego, regionalnego oraz branżowego oddziałujące obecnie i mogące wpływać w przyszłości w istotny sposób na kondycję finansową przedsiębiorstwa.

Analiza zdolności klienta indywidualnego obejmuje:

- ustalenie wysokości i stabilności uzyskiwanych dochodów (analiza ilościowa),
- ustalenie wysokości zobowiązań klienta o charakterze finansowym (zarówno kredytowych, jak i niekredytowych),
- ustalenie wysokości wydatków gospodarstwa domowego.

Przy ocenie zdolności kredytowej wykorzystywane są miary finansowe oparte na formułach matematycznych.

- ocena zabezpieczenia

W Banku stosowane są zabezpieczenia w celu ograniczenia ryzyka kredytowego oraz wysokości strat poniesionych w przypadku niewywiązania się klienta z obowiązku spłaty kredytu. Przed przyjęciem zabezpieczenia dokonuje się oceny przedmiotu zabezpieczenia oraz jego wartości i efektywności.

Oprócz klasycznych form zabezpieczenia (rzeczowych i osobistych) Bank stosuje dodatkowe instrumenty ograniczania ryzyka utraty należności w formie warunków i klauzul umownych.

Dla celów kalkulacji wymogu kapitałowego Bank wykorzystuje zatwierdzone modele LGD, w których każdemu zabezpieczeniu przypisana jest odpowiednia stopa odzysku. Polityką Grupy jest udzielanie kredytów w wysokości i na warunkach, które umożliwiają regularne spłaty bez konieczności odzyskiwania należności z zabezpieczeń.

- ocena ryzyka transakcji.

Oceniając transakcję Bank bierze pod uwagę:

- wyniki z oceny wiarygodności i zdolności kredytowej klienta,
- zgodność z polityką kredytową,
- cel kredytowania,
- adekwatność wnioskowanego produktu,
- inne występujące ryzyka, takie jak:
  - biznesowe – makroekonomiczne, rynkowe, branży, sezonowości,

- strukturalne – struktura transakcji, wartość parametrów LTV oraz LGD, wkład własny (jeżeli jest wymagany), siła klauzul, pozycja Banku względem innych kredytodawców,
  - kadry zarządczej – staż, doświadczenie, ryzyko zastępowalności decydentów i sukcesji,
  - finansowe – w tym ryzyko kursowe i stopy procentowej,
  - koncentracji – czy wnioskowany wzrost zaangażowania łączy się z wykorzystaniem wewnętrznie ustalonego przez Bank limitu,
  - reputacyjne – czy współpraca z klientem może mieć negatywny wpływ na reputację Banku.
- relację poziomu ryzyka do warunków cenowych, itp.

Maksymalna uznawalna kwota zabezpieczenia lub gwarancji

Grupa stosuje zabezpieczenia na następujących aktywach: środki finansowe (lokata w Banku lub innym banku), papiery wartościowe płynne, nieruchomości, środki transportu, wierzytelności, maszyny i urządzenia, zapasy, wartości niematerialne oraz inne zabezpieczenia.

Wartość zabezpieczeń ekspozycji kredytowych w Etapie 3 w wysokości nie przekraczającej sald poszczególnych kredytów na 31 grudnia 2021 roku wynosiła 902,7 mln zł w porównaniu z 763,2 mln zł na koniec roku 2020.

Tabele przedstawiają wartość zabezpieczeń nie przekraczającą wartości bilansowej powiązanych ekspozycji kredytowych. Prezentowane wartości zabezpieczeń wynikają z przyjętych przez Grupę założeń określania nominalnej wartości zabezpieczeń, których ogólne zasady dla głównych typów zabezpieczeń są następujące:

- Wartości zabezpieczenia na nieruchomości to niższa z dwóch wartości tj. wartości ustalonej w wyniku weryfikacji wartości nieruchomości przez Grupę (nie wyższej niż wartość rynkowa określona w operacie szacunkowym lub wewnętrznym raporcie z wyceny) po pomniejszeniu o powstałe wcześniej obciążenia hipoteczne i wartości wpisu hipoteki w księdze wieczystej.
- Wartość zabezpieczeń, których przedmiotem są maszyny i urządzenia to niższa z wartości ubezpieczenia tych przedmiotów, wartości księgowych netto i kwot z umowy dla zastawów rejestrowych.
- Wartość zabezpieczenia w przypadku gwarancji innych niż firmy matki lub innej firmy powiązanej stanowi mniejsza z dwóch wartości, tj. kwota, do której wystawiona jest gwarancja lub wysokość ekspozycji kredytowej, do której odnosi się zabezpieczenie.

2021

	Maksymalna uznawalna kwota zabezpieczenia lub gwarancji				
	kredyty zabezpieczone nieruchomościami		inne kredyty zabezpieczone		otrzymane gwarancje finansowe
	mieszkaniowe	komercyjne	środki pieniężne (wyemitowane instrumenty dłużne)	pozostałe	
Kredyty i zaliczki; w tym:	47 910,1	20 107,3	153,6	18 335,0	7 551,4
pozostałe instytucje sektora finansowego	0,0	0,0	20,3	227,0	461,3
przedsiębiorstwa niefinansowe	154,5	17 750,8	129,4	15 198,1	6 105,5
gospodarstwa domowe	47 755,6	2 347,6	3,9	2 906,2	683,7
w tym: kredyty na zakup nieruchomości mieszkaniowych	41 991,6	588,2	0,1	0,0	0,4
pozostałe podmioty (banki, sektor budżetowy)	0,0	8,9	0,0	3,7	300,9

2020

	Maksymalna uznawalna kwota zabezpieczenia lub gwarancji				
	kredyty zabezpieczone nieruchomościami		inne kredyty zabezpieczone		otrzymane gwarancje finansowe
	mieszkaniowe	komercyjne	środki pieniężne (wyemitowane instrumenty dłużne)	pozostałe	
Kredyty i zaliczki; w tym:	39 020,1	19 831,9	219,3	15 836,7	4 822,6
pozostałe instytucje sektora finansowego	0,0	0,0	0,0	412,6	472,7
przedsiębiorstwa niefinansowe	117,6	17 758,8	214,3	15 021,3	3 959,6
gospodarstwa domowe	38 902,5	2 068,7	4,3	395,9	389,8
w tym: kredyty na zakup nieruchomości mieszkaniowych	37 017,5	477,8	0,1	0,0	0,0
pozostałe podmioty (banki, sektor budżetowy)	0,0	4,4	0,7	6,9	0,5

Podjęcie decyzji kredytowej

Zakres kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych w zakresie akceptacji ryzyka indywidualnych ekspozycji kredytowych ustala Komitet Polityki Kredytowej. Brak danych niezbędnych do oceny ryzyka wyklucza możliwość jego akceptacji i podjęcia decyzji.

Zaangażowania na niższe kwoty, krótsze terminy, obarczone niższym ryzykiem, podejmowane są na niższych szczeblach kompetencyjnych. W miarę wzrostu ryzyka kredytowego - tj. wzrostu wielkości pojedynczego lub łącznego zaangażowania kredytowego, wydłużenia okresu kredytowania, pojawienia się niestandardowych elementów we wniosku lub odstępstw od obowiązujących regulacji wewnętrznych – decyzje podejmowane są na wyższych szczeblach kompetencji kredytowych.

Ocena ryzyka i jego akceptacja jest oparta na ocenie eksperckiej bazującej na wynikach pomiaru ryzyka z zastosowaniem narzędzi wspomagających określonych polityką kredytową i procedurami. Wyjątek stanowią tzw. decyzje automatyczne, podejmowane przez system informatyczny lub półautomatyczne podejmowane w ramach uproszczonych ścieżek procesu kredytowego.

Decyzje kredytowe podejmowane są w odpowiedniej ścieżce, w oparciu o kompleksową analizę ryzyka transakcji w zależności od stopnia złożoności i kwoty transakcji. Dla ścieżek o wyższym poziomie automatyzacji, analiza ryzyka transakcji bazuje na jasno zdefiniowanych kryteriach, w tym behawioralnych oraz na automatycznym wyliczeniu limitu kredytowego w oparciu o algorytm zatwierdzony przez Komitet Polityki Kredytowej.

Segment detaliczny (segment hipoteczny i klienta indywidualnego) oraz klienci SE/Micro

Decyzje kredytowe dla portfela regularnego podejmowane są:

- w trybie automatycznym – zgodnie z określonymi kryteriami,
- w trybie jedno lub dwuosobowym - przez jednostki z Pionu Operacji,
- w trybie dwuosobowym - w jednostce analiz zwiększonego ryzyka, na poziomie dyrektorów lub członków zarządu - dotyczy to przypadków charakteryzujących się wyższym ryzykiem kredytowym oraz przypadków niestandardowych.

Decyzje dla portfela nieregularnego podejmowane są w dedykowanej jednostce ds. windykacji i restrukturyzacji.

Segment segment klientów biznesowych z wyłączeniem klientów SE/Micro i Wholesale Banking)

Decyzje kredytowe dla portfela w Etapie 1 i 2 (z wyłączeniem ścieżek automatycznych) podejmowane są:

- kolegialnie w trybie Komitetu Kredytowego Banku lub Komitetu ds. Restrukturyzacji – dotyczy to największych ekspozycji kredytowych,
- w trybie dwuosobowym - przez jednostki biznesowe i jednostki transakcyjnego ryzyka kredytowego,
- w trybie jednoosobowym – przez Menedżera Ryzyka w przypadku małych ekspozycji kredytowych.

Decyzje kredytowe dla portfela klientów biznesowych (Easy Lending) podejmowane są w zależności od ścieżki procesowej:

- automatycznie na podstawie:
  - weryfikacji zdefiniowanych kryteriów kwalifikacyjnych,
  - weryfikacji klienta w bazach BRNK, BIK i BIG,
  - kalkulacji limitu transakcyjnego EL wyliczonego zgodnie z algorytmem zatwierdzonym przez KPK,lub
- ekspercko przez decydenta jednostki kredytującej (Front Office) posiadającego odpowiednie kompetencje kredytowe.

Decyzje kredytowe dotyczące portfela w Etapie 3 podejmowane są w trybie jednoosobowym, dwuosobowym lub przez Komitet ds. Restrukturyzacji.

Wspólne zasady

Tryb podejmowania decyzji nie zwalnia żadnego z uczestników procesu decyzyjnego od osobistej odpowiedzialności za podejmowane decyzje.

Decydentom kredytowym w ramach dwuosobowego trybu decyzyjnego przyznawane są indywidualnie personalne kompetencje kredytowe, których wysokość zależy od posiadanej wiedzy oraz doświadczenia.

Poziom kompetencyjny koreluje z poziomem ryzyka kredytowego. Jeśli ryzyko kredytowe jest większe, decyzje podejmują osoby z większym doświadczeniem. Zasady nadawania i odwoływania kompetencji kredytowych są odrębne w ramach poszczególnych segmentów klientów. Przy ustalaniu odpowiedniego szczebla kompetencji kredytowych dla klientów biznesowych (z wyłączeniem klientów SE&Micro) oraz Wholesale Banking bierze się pod uwagę m.in. łączne zaangażowanie Grupy wobec grupy podmiotów powiązanych, do której należy klient, a w przypadku osób fizycznych oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, poziom kompetencji wynika z łącznego zaangażowania Banku wobec tego klienta. Akceptacja wszystkich transakcji dokonywana jest zgodnie z jasno określonymi zasadami podejmowania decyzji i kompetencji kredytowych.

Decyzje kredytowe dotyczące portfela w Etapie 3 podejmowane są w trybie dwuosobowym lub przez Komitet ds. Restrukturyzacji.

Monitoring

Monitorowaniu podlegają wszystkie ekspozycje kredytowe generujące ryzyko kredytowe, w tym ryzyko koncentracji oraz transakcje rynków finansowych. Celem monitorowania jest wczesna identyfikacja sygnałów ostrzegawczych i podjęcie działań zapobiegających powstaniu trudnego kredytu oraz wczesna identyfikacja przesłanek lub obiektywnych dowodów utraty wartości ekspozycji kredytowej i podjęcie działań ograniczających straty Banku. Monitoring udzielonej ekspozycji kredytowej obejmuje:

- przebieg spłaty wierzytelności Banku (terminowość),
- realizację przez klienta pozostałych warunków umownych,
- sytuację finansową oraz/lub majątkową klienta,
- przebieg wykorzystania środków pieniężnych zgodnie z celem finansowania (jeżeli został określony),
- stopień realizacji inwestycji (w przypadku kredytów inwestycyjnych),
- weryfikację sygnałów ostrzegawczych dotyczących klienta lub transakcji,
- występowanie obiektywnych dowodów lub przesłanek utraty wartości,
- okresową ocenę jakości i wartości zabezpieczenia.

Restrukturyzacja i windykacja

Bank służy wsparciem swoim klientom na każdym etapie finansowania. Bank oferuje produkty dostosowane do ich potrzeb a w przypadku wystąpienia niewielkich opóźnień w spłacie zobowiązań proponuje elastyczne harmonogramy spłat. W przypadku większych trudności w spłacie Bank może zaproponować restrukturyzację zadłużenia. Wówczas wspólnie z klientem Bank ustala najlepszą formę wsparcia lub zawarcie ugody.

Głównym celem działań podejmowanych w ramach portfela w Etapie 3 jest minimalizacja ryzyka powstania strat Banku lub minimalizacja wielkości straty.

Bank przyjmuje następujące strategie postępowania w ramach portfela w Etapie 3:

- restrukturyzacja zadłużenia – w oparciu o współpracę z klientem, która w szczególności może polegać na zmianie warunków umownych w celu dostosowania warunków spłaty zadłużenia do możliwości finansowych klienta, np.:
  - wydłużeniu okresu spłat,
  - sprzedaży aktywów,
  - sprzedaży części działalności gospodarczej kredytobiorcy,
  - umorzeniu części zobowiązań finansowych.

Decyzję o rozpoczęciu restrukturyzacji podejmuje się po szczegółowej ocenie oraz po akceptacji przez odpowiedni organ decyzyjny w Banku. Po pomyślnie zakończonym procesie restrukturyzacji kredytobiorca z powrotem podlega standardowym procedurom monitoringu ryzyka kredytowego.

- windykacja zadłużenia – tj. dochodzenie przez Bank należności z ustanowionych zabezpieczeń prawnych lub z innego majątku klienta albo z majątku zobowiązanych osób trzecich. Bank może dochodzić swoich należności w drodze wszczęcia postępowania egzekucyjnego lub udziału w postępowaniu upadłościowym lub, w odniesieniu do klientów detalicznych – w drodze polubownej windykacji, tj. umożliwienia klientowi dobrowolnych spłat w ramach strategii windykacyjnej.

Forbearance

Forbearance występuje, jeżeli Bank uzna, że klient nie będzie mógł wywiązać się ze swoich zobowiązań finansowych z uwagi na trudności finansowe (stwierdzone lub spodziewane w krótkim czasie) i zdecyduje się udzielić mu udogodnienia.

Forbearance jest identyfikowany, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

- u klienta stwierdzono trudności z regulowaniem zobowiązań finansowych lub Bank spodziewa się tych trudności w krótkim czasie,
- Bank zdecydował się zastosować udogodnienia wobec klienta posiadającego trudności, aby umożliwić mu spłatę zobowiązań umownych lub aby zapobiec powstaniu trudności ze spłatą,
- udogodnienie nie wynika ze względów komercyjnych i przyznawane jest na warunkach, które mogliby uzyskać od Banku inni kredytobiorcy o podobnym profilu ryzyka,
- klient zaakceptował udogodnienie, a więc zmieniły się dotychczasowe warunki umowy, zawarta została umowa o refinansowanie lub weszła w życie wbudowana klauzula udogodnienia, albo Bank zaniechał podjęcia działań w sytuacji istotnego złamania przez klienta kluczowej klauzuli finansowej.

Ekspozycje korporacyjne oraz część ekspozycji detalicznych spełniających definicję moratoria kredytowego (zgodnie z Wytocznymi EBA dotyczącymi ustawowych i pozaustawowych moratoriów na spłaty kredytów, stosowanych w obliczu kryzysu spowodowanego przez COVID-19) nie były identyfikowane jako forbearance. Ekspozycje detaliczne spełniające kryteria moratoriów ustawowych były klasyfikowane do Etapu 3 z jednoczesnym rozpoznanie restrukturyzacji awaryjnej.

Podział portfela kredytowego na portfel pracujący i niepracujący z wyszczególnieniem ekspozycji z udzielonym udogodnieniem typu forbearance**2021**

	Portfel kredytowy pracujący (performing exposure)	w tym zaangażowania forbearance	modyfikacja warunków	refinansowanie	kwarantanna*	Portfel kredytowy niepracujący (non-performing exposure)	w tym zaangażowania forbearance	modyfikacja warunków	refinansowanie	portfel przeterminowany	portfel z utratą wartości
Portfel kredytowy brutto, w tym:	142 593,7	1 560,6	1 560,2	0,4	1 396,1	3 806,6	1 554,6	1 551,4	3,3	946,3	1 544,2
Bankowość korporacyjna, w tym:	77 120,3	1 392,2	1 391,8	0,4	1 230,7	2 794,2	1 156,6	1 153,4	3,3	851,4	1 146,2
kredyty w rachunku bieżącym	11 707,2	119,8	119,8	0,0	119,8	701,4	202,2	201,9	0,3	165,6	202,2
kredyty i pożyczki terminowe	44 416,4	1 112,2	1 111,8	0,4	1 108,5	1 700,9	905,0	902,1	3,0	640,7	894,6
należności leasingowe	10 876,0	149,7	149,7	0,0	0,0	304,0	38,5	38,5	0,0	38,5	38,5
należności faktoringowe	6 802,1	10,5	10,5	0,0	2,4	87,9	10,9	10,9	0,0	6,6	10,9
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	3 318,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankowość detaliczna, w tym:	65 473,4	168,4	168,4	0,0	165,4	1 012,4	398,0	398,0	0,0	94,9	398,0
kredyty i pożyczki hipoteczne	57 081,9	92,4	92,4	0,0	89,4	328,3	200,7	200,7	0,0	21,9	200,7
kredyty w rachunku bieżącym	636,7	2,5	2,5	0,0	2,5	49,2	2,8	2,8	0,0	1,1	2,8
pozostałe kredyty i pożyczki	7 754,8	73,5	73,5	0,0	73,5	634,9	194,5	194,5	0,0	71,9	194,5
Odpis na oczekiwane straty kredytowe, w tym:	-633,5	-51,1	-51,1	0,0	-48,9	-2 480,1	-894,5	-891,6	-2,9	-625,7	-894,5
Bankowość korporacyjna, w tym:	-387,1	-41,9	-41,9	0,0	-39,8	-1 771,1	-677,6	-674,7	-2,9	-553,4	-677,6
kredyty w rachunku bieżącym	-66,4	-0,9	-0,9	0,0	-0,9	-493,6	-124,3	-124,0	-0,3	-114,2	-124,3
kredyty i pożyczki terminowe	-292,8	-39,3	-39,3	0,0	-38,9	-1 148,9	-534,8	-532,2	-2,6	-422,2	-534,8
należności leasingowe	-21,9	-1,7	-1,7	0,0	0,0	-68,1	-12,2	-12,2	0,0	-12,2	-12,2
należności faktoringowe	-5,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-60,5	-6,3	-6,3	0,0	-4,8	-6,3
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankowość detaliczna, w tym:	-246,4	-9,2	-9,2	0,0	-9,1	-709,0	-216,9	-216,9	0,0	-72,3	-216,9
kredyty i pożyczki hipoteczne	-66,0	-3,6	-3,6	0,0	-3,5	-151,9	-77,2	-77,2	0,0	-14,8	-77,2
kredyty w rachunku bieżącym	-15,2	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	-38,8	-1,6	-1,6	0,0	-0,9	-1,6
pozostałe kredyty i pożyczki	-165,2	-5,5	-5,5	0,0	-5,5	-518,3	-138,1	-138,1	0,0	-56,6	-138,1

2021 – c.d.

Portfel kredytowy netto, w tym:	141 960,2	1 509,5	1 509,1	0,4	1 347,2	1 326,5	660,1	659,8	0,4	320,6	649,7
Bankowość korporacyjna, w tym:	76 733,2	1 350,3	1 349,9	0,4	1 190,9	1 023,1	479,0	478,7	0,4	298,0	468,6
kredyty w rachunku bieżącym	11 640,8	118,9	118,9	0,0	118,9	207,8	77,9	77,9	0,0	51,4	77,9
kredyty i pożyczki terminowe	44 123,6	1 072,9	1 072,5	0,4	1 069,6	552,0	370,2	369,9	0,4	218,5	359,8
należności leasingowe	10 854,1	148,0	148,0	0,0	0,0	235,9	26,3	26,3	0,0	26,3	26,3
należności faktoringowe	6 796,4	10,5	10,5	0,0	2,4	27,4	4,6	4,6	0,0	1,8	4,6
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	3 318,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankowość detaliczna, w tym:	65 227,0	159,2	159,2	0,0	156,3	303,4	181,1	181,1	0,0	22,6	181,1
kredyty i pożyczki hipoteczne	57 015,9	88,8	88,8	0,0	85,9	176,4	123,5	123,5	0,0	7,1	123,5
kredyty w rachunku bieżącym	621,5	2,4	2,4	0,0	2,4	10,4	1,2	1,2	0,0	0,2	1,2
pozostałe kredyty i pożyczki	7 589,6	68,0	68,0	0,0	68,0	116,6	56,4	56,4	0,0	15,3	56,4

*) do klasy *kwarantanna* Grupa klasyfikuje ekspozycje, dla których w przeszłości zastosowano udogodnienia, a które obecnie znajdują się w okresie obserwacji przed pełnym uzdrowieniem

2020

	Portfel kredytowy pracujący (performing exposure)	w tym zaangażowania forbearance	Portfel kredytowy niepracujący (non-performing exposure)			w tym zaangażowania forbearance	Portfel kredytowy przeterminowany				portfel z utratą wartości
			modyfikacja warunków	refinansowanie	kwarantanna		modyfikacja warunków	refinansowanie	portfel przeterminowany	portfel z utratą wartości	
Portfel kredytowy brutto, w tym:	121 824,7	1 229,2	1 229,1	0,1	1 060,6	4 167,7	1 654,3	1 649,8	4,5	1 654,3	1 654,3
Bankowość korporacyjna, w tym:	67 063,0	1 112,0	1 111,9	0,1	944,1	3 096,9	1 323,7	1 319,2	4,5	1 323,7	1 323,7
kredyty w rachunku bieżącym	8 838,1	88,2	88,2	0,0	88,2	711,8	207,4	207,0	0,4	207,4	207,4
kredyty i pożyczki terminowe	41 025,0	859,1	859,0	0,1	855,9	1 903,5	1 084,9	1 080,8	4,1	1 084,9	1 084,9
należności leasingowe	9 421,2	143,0	143,0	0,0	0,0	410,9	23,5	23,5	0,0	23,5	23,5
należności faktoringowe	4 786,4	21,7	21,7	0,0	0,0	70,7	7,9	7,9	0,0	7,9	7,9
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	2 992,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankowość detaliczna, w tym:	54 761,7	117,2	117,2	0,0	116,5	1 070,8	330,6	330,6	0,0	330,6	330,6
kredyty i pożyczki hipoteczne	47 560,4	64,5	64,5	0,0	63,9	340,7	190,3	190,3	0,0	190,3	190,3
kredyty w rachunku bieżącym	602,6	2,4	2,4	0,0	2,3	52,4	3,1	3,1	0,0	3,1	3,1
pozostałe kredyty i pożyczki	6 598,7	50,3	50,3	0,0	50,3	677,7	137,2	137,2	0,0	137,2	137,2

2020 – c.d.

Odpis na oczekiwane straty kredytowe, w tym:	-744,6	-43,3	-43,3	-0,1	-42,7	-2 525,7	-801,9	-689,9	-3,9	-801,9	-801,9
Bankowość korporacyjna, w tym:	-414,8	-34,4	-34,4	-0,1	-33,8	-1 768,4	-638,6	-526,6	-3,9	-638,6	-638,6
kredyty w rachunku bieżącym	-62,9	-2,0	-2,0	0,0	-2,0	-504,9	-118,1	-117,9	-0,2	-118,1	-118,1
kredyty i pożyczki terminowe	-309,6	-31,8	-31,8	0,0	-31,8	-1 108,1	-508,0	-405,3	-3,7	-508,0	-508,0
należności leasingowe	-33,9	-0,6	-0,6	0,0	0,0	-100,6	-9,1	0,0	0,0	-9,1	-9,1
należności faktoringowe	-7,8	0,0	0,0	-0,1	0,0	-54,8	-3,4	-3,4	0,0	-3,4	-3,4
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	-0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankowość detaliczna, w tym:	-329,8	-8,9	-8,9	0,0	-8,9	-757,3	-163,3	-163,3	0,0	-163,3	-163,3
kredyty i pożyczki hipoteczne	-105,8	-4,3	-4,3	0,0	-4,3	-173,5	-79,0	-79,0	0,0	-79,0	-79,0
kredyty w rachunku bieżącym	-20,1	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	-40,6	-2,1	-2,1	0,0	-2,1	-2,1
pozostałe kredyty i pożyczki	-203,9	-4,5	-4,5	0,0	-4,5	-543,2	-82,2	-82,2	0,0	-82,2	-82,2
Portfel kredytowy netto, w tym:	121 080,1	1 185,9	1 185,8	0,0	1 017,9	1 642,0	852,4	959,9	0,6	852,4	852,4
Bankowość korporacyjna, w tym:	66 648,2	1 077,6	1 077,5	0,0	910,3	1 328,5	685,1	792,6	0,6	685,1	685,1
kredyty w rachunku bieżącym	8 775,2	86,2	86,2	0,0	86,2	206,9	89,3	89,1	0,2	89,3	89,3
kredyty i pożyczki terminowe	40 715,4	827,3	827,2	0,1	824,1	795,4	576,9	675,5	0,4	576,9	576,9
należności leasingowe	9 387,3	142,4	142,4	0,0	0,0	310,3	14,4	23,5	0,0	14,4	14,4
należności faktoringowe	4 778,6	21,7	21,7	-0,1	0,0	15,9	4,5	4,5	0,0	4,5	4,5
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne i komunalne)	2 991,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankowość detaliczna, w tym:	54 431,9	108,3	108,3	0,0	107,6	313,5	167,3	167,3	0,0	167,3	167,3
kredyty i pożyczki hipoteczne	47 454,6	60,2	60,2	0,0	59,6	167,2	111,3	111,3	0,0	111,3	111,3
kredyty w rachunku bieżącym	582,5	2,3	2,3	0,0	2,2	11,8	1,0	1,0	0,0	1,0	1,0
pozostałe kredyty i pożyczki	6 394,8	45,8	45,8	0,0	45,8	134,5	55,0	55,0	0,0	55,0	55,0

Zaangażowania z udzielonym udogodnieniem typu forbearance według klas ryzyka

	2021				2020			
	portfel pracujący (performing)		portfel niepracujący (non-performing)		portfel pracujący (performing)		portfel niepracujący (non-performing)	
	zaangażowanie bilansowe	zaangażowanie pozabilansowe	zaangażowanie bilansowe	zaangażowanie pozabilansowe	zaangażowanie bilansowe	zaangażowanie pozabilansowe	zaangażowanie bilansowe	zaangażowanie pozabilansowe
Bankowość korporacyjna	1 392,2	256,9	1 156,6	13,2	1 112,0	179,3	1 323,7	64,3
klasy odpowiadające ratingom inwestycyjnym (rating 1-10)	0,0	0,0	0,0	0,0	19,9	0,0	0,0	0,0
klasy odpowiadające ratingom spekulacyjnym (rating 11-17)	1 066,0	238,5	0,0	0,0	927,8	172,5	0,0	0,0
klasy zaangażowań potencjalnie nieregularnych (rating 18-19)	326,2	18,4	0,0	0,0	159,8	6,8	0,0	0,0
klasy zaangażowań nieregularnych (rating 20-22)	0,0	0,0	1 156,6	13,2	4,5	0,0	1 323,7	64,3
Bankowość detaliczna	168,4	0,0	398,0	0,1	117,2	0,1	330,6	0,0
klasy odpowiadające ratingom inwestycyjnym (rating 1-10)	62,7	0,0	0,0	0,0	28,4	0,1	4,6	0,0
klasy odpowiadające ratingom spekulacyjnym (rating 11-17)	96,0	0,0	0,0	0,0	73,8	0,0	0,6	0,0
klasy zaangażowań potencjalnie nieregularnych (rating 18-19)	9,7	0,0	0,0	0,0	15,0	0,0	0,0	0,0
klasy zaangażowań nieregularnych (rating 20-22)	0,0	0,0	398,0	0,1	0,0	0,0	325,4	0,0
Razem (brutto)	1 560,6	256,9	1 554,6	13,3	1 229,2	179,4	1 654,3	64,3

Zaangażowania z udzielonym udogodnieniem typu forbearance według okresów przeterminowania

	2021				2020			
	portfel pracujący (performing)		portfel niepracujący (non-performing)		portfel pracujący (performing)		portfel niepracujący (non-performing)	
	zaangażowanie bilansowe	zaangażowanie pozabilansowe	zaangażowanie bilansowe	zaangażowanie pozabilansowe	zaangażowanie bilansowe	zaangażowanie pozabilansowe	zaangażowanie bilansowe	zaangażowanie pozabilansowe
Bankowość korporacyjna	1 392,2	256,9	1 156,6	13,2	1 112,0	179,3	1 323,7	64,3
0	1 365,8	256,9	490,7	13,2	1 101,0	179,3	497,9	64,3
1-30	6,4	0,0	46,8	0,0	7,3	0,0	49,9	0,0
31-60	19,7	0,0	8,6	0,0	2,5	0,0	15,3	0,0
61-90	0,3	0,0	7,1	0,0	1,1	0,0	82,5	0,0
91-180	0,0	0,0	21,8	0,0	0,0	0,0	98,9	0,0
181-365	0,0	0,0	49,8	0,0	0,1	0,0	53,7	0,0
>365	0,0	0,0	531,8	0,0	0,0	0,0	525,5	0,0
Bankowość detaliczna	168,4	0,0	398,0	0,1	117,2	0,1	330,6	0,0
0	146,8	0,0	303,0	0,1	112,4	0,1	259,4	0,0
1-30	16,9	0,0	19,9	0,0	4,0	0,0	19,0	0,0
31-60	3,8	0,0	7,9	0,0	0,5	0,0	6,8	0,0
61-90	0,9	0,0	4,9	0,0	0,3	0,0	2,4	0,0
91-120	0,0	0,0	3,5	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0
121-150	0,0	0,0	4,3	0,0	0,0	0,0	1,6	0,0
151-180	0,0	0,0	3,3	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0
>180	0,0	0,0	51,2	0,0	0,0	0,0	39,0	0,0
Razem (brutto)	1 560,6	256,9	1 554,6	13,3	1 229,2	179,4	1 654,3	64,3

W rachunku zysków i strat za rok 2021 w pozycji Przychody odsetkowe – odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom ujęto przychód odsetkowy od ekspozycji z udzielonym udogodnieniem typu forbearance w wysokości 64,4 mln zł (75,6 mln zł za rok 2020), z czego 41,7 mln zł dotyczy ekspozycji w portfelu pracującym a 22,7 mln zł dotyczy ekspozycji w portfelu niepracującym (za rok 2020 odpowiednio 38,6 mln zł i 37,0 mln zł).

Ekspozycje objęte narzędziami pomocowymi z tytułu COVID-19

W związku z pandemią Covid-19, w 2020 roku Grupa udostępniła swoim klientom następujące narzędzia pomocowe:

- moratoria pozaustawowe, tj. narzędzia wynikające ze stanowiska banków w zakresie ujednolicenia zasad oferowania narzędzi pomocowych dla klientów sektora bankowego (moratorium pozaustawowe w rozumieniu wytycznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego - EBA),
- tzw. moratoria ustawowe, tj. wsparcie w ramach tarczy antykryzysowej.

Wprowadzone moratoria znacząco wpłynęły na poprawę kondycji finansowej kredytobiorców. Moratoria pozaustawowe spełniające wytyczne EBA były klasyfikowane do Etapu 1, pozostałe, w zależności od indywidualnej oceny, do Etapu 2 lub 3. Moratoria ustawowe ze względu na stwierdzoną utratę głównego źródła dochodu zostały zaklasyfikowane do Etapu 3. W segmencie korporacyjnym, ze względu na brak moratoriów ustawowych, udostępniano jedynie moratoria pozaustawowe. Moratoria pozaustawowe spełniające wytyczne EBA były klasyfikowane do Etapu 1.

W przypadku klasyfikacji ekspozycji do Etapu 3 z powodu moratorium, po wygaśnięciu odroczenia spłat, klasyfikacja do portfela zdrowego (performing) następuje w momencie spełnienia warunków uzdrowienia, stosowanych dla ekspozycji ze statusem udzielonego udogodnienia w spłacie (forbearance), w tym m.in. 12-miesięcznego okresu próbnego. Szczegółowe warunki uzdrowienia ekspozycji w statusie forbearance opisano w rozdziale III. *Znaczące zasady rachunkowości*, w punkcie **14.13. Utrata wartości**.

W 2021 roku Grupa w dalszym ciągu oferowała swoim klientom detalicznym możliwość skorzystania z moratoriów ustawowych. Klienci korporacyjni mieli możliwość skorzystania z wznowionego moratorium pozaustawowego tylko w 1 kwartale 2021 roku, po tym jak w grudniu 2020 roku Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA) postanowił reaktywować „Wytyczne dotyczące ustawowych i pozaustawowych moratoriów na spłaty kredytów, stosowanych w obliczu kryzysu spowodowanego przez Covid-19”. W ramach wznowionego moratorium pozaustawowego, narzędzia pomocowe przeznaczone były dla przedsiębiorców z określonych branż, uprawnionych do świadczeń z Tarczy Finansowej PFR 2.0. Polegały one na odroczeniu spłat rat kapitałowych lub kapitałowo-odsetkowych na okres maksymalnie 9 miesięcy, przy czym szczegółowe rozwiązania różniły się w zależności od rodzaju klienta (mikro, mały, średni lub duży przedsiębiorca) lub rodzaju produktu (kredyty, leasing, faktoring, produkty odnawialne).

Tabele prezentują wartość bilansową brutto należności objętych moratoriami ustawowymi i pozaustawowymi według stanu na 31 grudnia 2021 roku oraz na 31 grudnia 2020 roku.

2021

Wartość bilansowa brutto							
	Liczba dłużników	Razem, w tym:	moratoria ustawowe	moratoria wygaste	moratoria niewygaste		
					ogółem, w tym:	z terminem rezydualnym poniżej 3 m-cy	z terminem rezydualnym powyżej 3 m-cy
Kredyty, w odniesieniu do których zapropozowano moratorium	44 962	6 930,1	-	-	-	-	-
Kredyty objęte moratorium (przyznane), w tym:	43 954	6 742,0	254,7	6 726,5	15,5	13,6	1,9
Klienci bankowości detalicznej	-	2 509,3	254,7	2 496,1	13,2	13,2	-
w tym: zabezpieczone nieruchomościami mieszkalnymi	-	1 841,7	163,4	1 833,7	8,0	8,0	-
Klienci bankowości korporacyjnej	-	4 232,7	-	4 230,4	2,3	0,4	1,9
w tym: zabezpieczone nieruchomościami komercyjnymi	-	2 586,6	-	2 584,7	1,9	-	1,9

Wartość bilansowa brutto								
	Wartość bilansowa brutto			Odpis na oczekiwane straty kredytowe				
	Razem, w tym:	obsługiwane	w tym Etap 2	nieobsługiwane	Razem, w tym:	obsługiwane	w tym Etap 2	nieobsługiwane
Kredyty objęte moratorium, w tym:	15,5	0,3	0,3	15,2	-5,0	-	-	-5,0
Klienci bankowości detalicznej	13,2	-	-	13,2	-5,0	-	-	-5,0
w tym: zabezpieczone nieruchomościami mieszkalnymi	8,0	-	-	8,0	-2,1	-	-	-2,1
Klienci bankowości korporacyjnej	2,3	0,3	0,3	2,0	0,0	-	-	-
w tym: zabezpieczone nieruchomościami komercyjnymi	1,9	-	-	1,9	0,0	-	-	-

2020

	Liczba dłużników	Wartość bilansowa brutto					
		Razem, w tym:	moratoria ustawowe	moratoria wygasłe	moratoria niewygasłe		
					ogółem, w tym:	z terminem rezydualnym poniżej 3 m-cy	z terminem rezydualnym powyżej 3 m-cy
Kredyty, w odniesieniu do których zaproponowano moratorium	44 962	9 805,6	-	-	-	-	44 962
Kredyty objęte moratorium (przyznane), w tym:	44 394	8 667,4	164,2	8 426,2	241,2	241,2	44 394
Klienci bankowości detalicznej	-	2 890,0	164,2	2 688,9	201,1	201,1	-
w tym: zabezpieczone nieruchomościami mieszkalnymi	-	2 011,4	104,7	1 891,6	119,8	119,8	-
Klienci bankowości korporacyjnej	-	5 777,4	-	5 737,3	40,1	40,1	-
w tym: zabezpieczone nieruchomościami komercyjnymi	-	2 647,7	-	2 631,8	15,9	15,9	-

	Wartość bilansowa brutto				Odpis na oczekiwane straty kredytowe			
	Razem, w tym:	obsługiwane	w tym Etap 2	nieobsługiwane	Razem, w tym:	obsługiwane	w tym Etap 2	nieobsługiwane
Kredyty objęte moratorium, w tym:	241,2	162,3	29,3	78,9	-35,5	-4,5	-3,1	-31,0
Klienci bankowości detalicznej	201,1	130,0	22,0	71,1	-32,2	-3,7	-2,5	-28,5
w tym: zabezpieczone nieruchomościami mieszkalnymi	119,8	74,7	10,0	45,1	-15,9	-0,9	-0,9	-15,0
Klienci bankowości korporacyjnej	40,1	32,4	7,3	7,7	-3,3	-0,7	-0,6	-2,6
w tym: zabezpieczone nieruchomościami komercyjnymi	15,9	13,6	0,5	2,3	-0,4	-	-	-0,4

1.7. System zarządzania ryzykiem

System zarządzania ryzykiem stanowi zintegrowany zbiór zasad, mechanizmów i narzędzi w tym m.in. polityk i procedur odnoszących się do procesów dotyczących ryzyka. Rolą systemu zarządzania ryzykiem jest stała identyfikacja, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie poziomu ponoszonego przez Bank ryzyka oraz zabezpieczenie ewentualnych strat poprzez odpowiednie mechanizmy kontrolne, system limitów oraz adekwatny poziom rezerw, a także kapitałów i buforów płynnościowych.

Na system zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku składają się:

- ogólne zasady zarządzania i ograniczania ryzyka kredytowego,
- strategię i limity RAS,
- polityki, instrukcje i procedury z zakresu zarządzania ryzykiem kredytowym,
- systemy, narzędzia i modele odnoszące się do ryzyka kredytowego,
- system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka kredytowego,
- struktura organizacyjna dostosowana do wielkości i profilu ponoszonego przez Bank ryzyka kredytowego.

Działania, które Bank podejmuje w ramach systemu zarządzania ryzykiem mogą polegać na:

- unikaniu ryzyka – likwidacji bądź ograniczaniu rodzajów działalności, które generują zbyt wysoki poziom ryzyka lub rodzaj ryzyka, który nie może być skutecznie kontrolowany,
- ograniczaniu ryzyka – podejmowaniu działań mających na celu zmniejszenie prawdopodobieństwa niekorzystnych zdarzeń lub ograniczanie skutków takich zdarzeń,
- przenoszeniu ryzyka – przeniesieniu w całości lub części ryzyka na inny podmiot, np. poprzez ubezpieczenie lub sekurytyzację portfela kredytowego,
- akceptowaniu ryzyka – nie podejmowaniu powyższych czynności ze względów ekonomicznych lub praktycznych, w ramach apetytu na ryzyko Banku.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem w Banku stosuje się sformalizowane:

- zasady określania wielkości podejmowanego ryzyka i zasady zarządzania ryzykiem,
- procedury mające na celu identyfikację, pomiar lub szacowanie oraz monitorowanie ryzyka, uwzględniające również przewidywany poziom ryzyka w przyszłości,
- limity ograniczające ryzyko i zasady postępowania w przypadku przekroczenia limitów.

Dodatkowo Bank:

- stosuje przyjęty system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający monitorowanie poziomu ryzyka,
- posiada strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego przez Bank ryzyka,
- posiada odpowiednio zdefiniowany proces oceny i pomiaru ryzyka kredytowego, niezależny od funkcji udzielania kredytów, obejmujący:
  - skuteczny system ratingowy,
  - skuteczny proces pozyskiwania odpowiednich informacji, w tym prognoz, wykorzystywanych do wyceny oczekiwanych strat kredytowych,
  - politykę oceny, która zapewnia, że wycena oczekiwanych strat kredytowych odbywa się metodą indywidualną lub kolektywną,
  - skuteczny proces walidacji modeli, który zapewnia, że modele generują na bieżąco dokładne, spójne i obiektywne prognozy i szacunki,
  - jasno sformułowaną, formalną komunikację i koordynację działania wszystkich pracowników zaangażowanych w proces oceny ryzyka i wyceny oczekiwanych strat kredytowych.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym struktura organizacyjna, organizacja procesu kredytowego, system regulacji wewnętrznych, stosowane narzędzia i modele, podlegają bieżącej weryfikacji i dostosowaniu w celu zapewnienia realizacji strategii Banku, w tym apetytu na ryzyko. W ten sposób Bank realizuje cel jednoczesnego zachowania adekwatności prowadzonych działań w zakresie identyfikacji, oceny, pomiaru, monitorowania i zarządzania działalnością obciążoną ryzykiem kredytowym oraz zachowania spójności i zgodności z wymogami regulacyjnymi.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Banku prowadzone jest w oparciu o zaawansowane modele oceny ryzyka kredytowego. Kalkulacja wymogów kapitałowych dla klientów biznesowych (z wyłączeniem SE&Micro oraz klientów Easy Lending) oraz Wholesale Banking odbywa się w oparciu o metodę zaawansowaną Wewnętrznych Ratingów (ang. Advanced IRB Approach). Również w zakresie portfela detalicznego Bank dąży do uzyskania zgody KNF na stosowanie tej metody dla portfela kredytów hipotecznych oraz konsumpcyjnych. Modele wykorzystywane przez Bank do zarządzania ryzykiem są systematycznie walidowane i rozwijane.

Systemy i modele wspierające ocenę wiarygodności i zdolności kredytowej klienta:

- z Pionu Klientów Biznesowych oraz Wholesale Banking - są budowane i monitorowane zgodnie z wymogami stosowania metody zaawansowanej kalkulacji wymogów kapitałowych na ryzyko kredytowe oraz standardami Grupy ING (z wyłączeniem SE&Micro oraz klientów Easy Lending),

- z Pionu Klientów Biznesowych (SE&Micro oraz klientów Easy Lending) - to aplikacyjne i behawioralne modele scoringowe oddające statystyczny poziom ryzyka klienta, zbudowane zgodnie z wymogami zawartymi w regulacjach nadzorczych,
- z Pionu Klientów Detalicznych - to modele scoringowe (modele aplikacyjne, behawioralne oraz scoring BIK) oddające statystyczny poziom ryzyka klienta, zbudowane zgodnie z wymogami zawartymi w regulacjach nadzorczych.

W ocenie ryzyka kredytowego ekspozycji kredytowych, Bank wykorzystuje posiadane modele:

- PD (ang. Probability of Default) - miara prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania,
- LGD (ang. Loss given Default) - strata dla Banku wynikająca z niewykonania zobowiązania przez klientów,
- EAD (ang. Exposure at Default) - miara zaangażowania klienta wobec Banku w momencie niewykonania zobowiązania.

Modele te są zbudowane zgodnie z wymogami zawartymi w regulacjach nadzorczych i stosowane m.in. do określania wielkości rezerw, kapitału ekonomicznego na ryzyko kredytowe dla wewnętrznych i zewnętrznych wymagań sprawozdawczych, raportowania zgodnie z wymaganiami nadzorczy, określania ceny kredytów i rentowności klientów. Skuteczność działania stosowanych modeli oceniana jest na podstawie procesów monitoringu i walidacji.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Banku prowadzone jest w oparciu o zaawansowane modele oceny ryzyka kredytowego. W procesie raportowania ryzyka kredytowego, informacje odnoszące się do modeli AIRB, uwzględniane są z częstotliwością dostosowaną do istotności i rodzaju prezentowanej informacji oraz pozycji odbiorcy. Co do zasady, szczegółowe informacje odnoszące się do modeli AIRB prezentowane są wyższej kadrze kierowniczej, w szczególności:

- Zarządowi Banku – wyniki monitorowania poprawności funkcjonowania metody AIRB zgodnie z „Polityką zmian i monitorowania metody wewnętrznych ratingów w ING Banku Śląskim S.A.”,
- Komitetowi Polityki Kredytowej – wyniki monitorowania modeli ryzyka kredytowego zgodnie z „Instrukcją zarządzania modelami ryzyka kredytowego w ING Banku Śląskim S.A.” i wyniki walidacji modeli zgodnie z „Polityką walidacji modeli ryzyka”,
- Komitetowi Aktywów i Pasywów (ALCO) – testy warunków skrajnych zgodnie z „Polityką przeprowadzania testów warunków skrajnych”.

W ramach kwartalnego raportu Pionu Ryzyka, przedstawiane są Zarządowi Banku i Komitetowi Ryzyka przy Radzie Nadzorczej wyniki analizy profilu ryzyka kredytowego portfeli ekspozycji korporacyjnych oraz ekspozycji detalicznych zabezpieczonych hipotecznie zgodnie z procesem monitorowania modeli, w szczególności:

- profil ryzyka według kategorii,
- migrację między kategoriami,
- oszacowania odpowiednich parametrów w poszczególnych kategoriach,
- porównania zrealizowanych współczynników niewykonania zobowiązania, wartości zrealizowanych LGD i zrealizowanych współczynników konwersji (CCF) z wartościami oczekiwanymi.

Bank uwzględnia również w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym dane dotyczące odpisów aktualizacyjnych (rezerw kredytowych), które prezentowane są w raporcie MB Report: „Credit, Market and Non-Financial Risk Management Report”. Miesięczny MB Report w wersji skróconej przedstawiany jest Zarządowi Banku. Kwartalny MB Report w wersji pełnej oraz skróconej przedstawiany jest Radzie Nadzorczej Banku.

1.8. Zasady zarządzania ryzykiem w podmiotach zależnych

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w podmiotach zależnych ING Lease (Polska) Sp. z o.o. oraz ING Commercial Finance Polska S.A. podlega takim samym głównym zasadom jak w ING Banku Śląskim S.A., z uwzględnieniem specyfiki działalności tych podmiotów.

Jako część procesu zarządzania ryzykiem Bank sprawuje nadzór nad:

- portfelem kredytowym podmiotów zależnych poprzez ocenę wielkości i profilu ryzyka portfela kredytowego związanego z ich działalnością,
- zasadami identyfikacji, pomiaru i ograniczania ryzyka oraz zarządzaniem ryzykiem kredytowym indywidualnych transakcji kredytowych podmiotów zależnych,
- poziomem ryzyka rynkowego (w tym ryzyka płynności) w spółkach zależnych poprzez ustalanie limitów i monitorowanie pozycji.

Nadzór podmiotów powiązanych sprawowany jest przez Bank poprzez:

- stosowanie jednolitych modeli ryzyka kredytowego w procesie ratingowym,
- stosowanie ujednoliconych zasad analizowania i oceny transakcji obarczonych ryzykiem kredytowym, z uwzględnieniem specyfiki podmiotu powiązanego,
- stosowanie ujednoliconych zasad i poziomów kompetencji kredytowych,
- udzielanie upoważnień do podejmowania decyzji kredytowych,

- ustalanie umownych warunków wzajemnej współpracy w zakresie udzielania finansowania w przypadku wybranych rodzajów transakcji obarczonych ryzykiem kredytowym,
- wymianę informacji o preferowanych przez Bank rozwiązaniach oraz narzędziach wspierających zarządzanie ryzykiem kredytowym,
- udostępnianie informacji dotyczących polityki branżowej prowadzonej przez Bank oraz innych dokumentów branżowych,
- współpracę w zakresie przygotowywania raportów dotyczących ryzyka kredytowego.

W obszarze ustalania oraz raportowania odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowej i rezerw na pozabilansowe ekspozycje kredytowe podmioty powiązane zobowiązane są do stosowania zasad obowiązujących w Banku. Ustalane przez podmioty powiązane poziomy odpisów i rezerw prezentowane są na kwartalnych spotkaniach Komitetu LLP. Dodatkowo przedstawiciele Banku są członkami Rad Nadzorczych i Komitetów Transakcyjnych podmiotów zależnych, ponieważ działalność spółek, analogicznie jak działalność Banku, związana jest z generowaniem ryzyka kredytowego i/lub rynkowego.

Dodatkowe aspekty zarządzania ryzykiem w podmiotach zależnych

- ING Lease Polska Sp. z o.o.:
  - jest właścicielem przedmiotów finansowanych w ramach umowy leasingowej, które są podstawowym zabezpieczeniem transakcji,
  - po wypowiedzeniu umowy leasingu, może przejąć fizyczną kontrolę nad przedmiotem zabezpieczenia i dokonać jego sprzedaży, co zmniejsza lub całkowicie eliminuje stratę na ekspozycji kredytowej,
  - posiada rozbudowaną procedurę weryfikacji dostawcy i przedmiotu leasingu w celu ograniczenia ryzyka oszustwa oraz ryzyka związanego z finansowaniem przedmiotu obciążonego wadą fizyczną lub prawną,
  - w zakresie uregulowanym wewnętrznymi procedurami weryfikuje zarówno dostawcę (w koniecznych przypadkach również podmioty powiązane z dostawcą) / pośrednika występującego w obrocie finansowanym aktywem, co minimalizuje ryzyko dostawy finansowanego aktywa.
- ING Commercial Finance Polska S.A.:
  - głównym źródłem spłaty zaangażowania są wierzytelności objęte umową faktoringu, zarówno w przypadku faktoringu z regresem, jak i bez regresu,
  - co do zasady, nabywa wierzytelności z przejęciem ryzyka wypłacalności odbiorców po uprzednim ubezpieczeniu tych wierzytelności,

- oferuje klientom faktoring z przejęciem ryzyka wypłacalności odbiorców na warunkach umów ubezpieczenia zawartych przez klientów z ubezpieczycielami, tzw. „wejście w prawa i obowiązki umowy ubezpieczeniowej klienta”.
- ING Bank Hipoteczny S.A.:
  - ING Bank Hipoteczny S.A. nabywa od ING Banku Śląskiego S.A. wierzytelności, które po ocenie przydatności jako zabezpieczenia udzielonych kredytów i ustaleniu bankowo-hipotecznej wartości nieruchomości stanowią zabezpieczenie emisji listów zastawnych,
  - ING Bank Hipoteczny S.A. swoją działalność opiera na bieżącej i ścisłej współpracy z Pionem CRO oraz Pionem COO Banku Śląskiego S.A.

1.9. Struktura portfela zaangażowań

Zaangażowanie wobec klientów według klas ryzyka

Klasy ryzyka można podzielić na cztery podstawowe grupy:

- grupę klas odpowiadającą ratingom inwestycyjnym (klasy ryzyka 1-10),
- grupę klas odpowiadającą ratingom spekulacyjnym (klasy ryzyka 11-17),
- grupę klas zaangażowań potencjalnie nieregularnych (klasy ryzyka 18-19),
- grupę klas zaangażowań nieregularnych (klasy ryzyka 20-22).

Przedział klas ryzyka 1-10 odpowiada krótkoterminowym ratingom Moody's od Aaa do Baa3, przedział klas ryzyka 11-17 odpowiada krótkoterminowym ratingom Moody's od Ba1 do Caa3 a przedział klas ryzyka 18-19 – od Ca do C. Dla ratingów 20-22 prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania wynosi 100%.

2021

klasa ryzyka (risk rating)	Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych (w mln zł)										Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (w mln zł)									
	Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem		Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem	
	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe
klasy odpowiadające ratingom inwestycyjnym (rating 1-10)	27 272,9	19 700,0	198,5	208,6	3,7	0,4	0,0	0,0	27 475,1	19 909,0	55 417,7	4 816,3	149,3	130,0	0,0	0,0	0,0	0,0	55 567,0	4 946,3
klasy odpowiadające ratingom spekulacyjnym (rating 11-17)	43 366,6	19 461,4	5 445,2	1 733,7	305,1	127,3	0,0	0,0	49 116,9	21 322,4	8 678,6	529,6	960,4	45,0	0,0	0,0	2,0	0,0	9 641,0	574,6
klasy zaangażowań potencjalnie nieregularnych (rating 18-19)	14,6	102,9	822,5	163,3	11,5	0,0	0,0	0,0	848,6	266,2	6,3	0,0	261,1	0,8	0,1	0,0	0,2	0,0	267,7	0,8
klasy zaangażowań nieregularnych (rating 20-22)	0,0	0,0	0,0	0,0	2 422,8	71,2	51,1	0,0	2 473,9	71,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1 010,1	2,8	0,0	0,0	1 010,1	2,8
Razem brutto	70 654,1	39 264,3	6 466,2	2 105,6	2 743,1	198,9	51,1	0,0	79 914,5	41 568,8	64 102,6	5 345,9	1 370,8	175,8	1 010,2	2,8	2,2	0,0	66 485,8	5 524,5
odpis na oczekiwane straty kredytowe	-168,7	-28,9	-218,4	-19,3	-1 771,1	-20,8	0,0	0,0	-2 158,2	-69,0	-107,0	-3,8	-139,4	-3,1	-709,0	-2,7	0,0	0,0	-955,4	-9,6
Razem netto	70 485,4	39 235,4	6 247,8	2 086,3	972,0	178,1	51,1	0,0	77 756,3	41 499,8	63 995,6	5 342,1	1 231,4	172,7	301,2	0,1	2,2	0,0	65 530,4	5 514,9

2020

klasa ryzyka (risk rating)	Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych (w mln zł)										Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (w mln zł)									
	Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem		Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem	
	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe	bilansowe	poza-bilansowe
klasy odpowiadające ratingom inwestycyjnym (rating 1-10)	23 060,0	17 038,8	217,6	48,8	0,2	0,0	0,0	0,0	23 277,8	17 087,6	41 451,2	3 612,1	528,6	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	41 979,8	3 615,3
klasy odpowiadające ratingom spekulacyjnym (rating 11-17)	36 147,9	18 970,1	7 003,5	978,7	5,2	0,2	0,0	0,0	43 156,6	19 949,0	11 194,6	626,2	1 278,8	43,6	5,5	0,0	1,8	0,0	12 480,7	669,8
klasy zaangażowań potencjalnie nieregularnych (rating 18-19)	7,4	75,6	611,7	26,6	0,1	0,1	0,0	0,0	619,2	102,3	0,0	0,0	322,2	0,8	0,0	0,0	0,4	0,0	322,6	0,8
klasy zaangażowań nieregularnych (rating 20-22)	6,8	3,6	9,4	0,1	3 088,8	124,6	1,3	0,0	3 106,3	128,3	0,2	0,1	0,0	0,0	1 049,2	2,9	0,0	0,0	1 049,4	3,0
Razem brutto	59 222,1	36 088,1	7 842,2	1 054,2	3 094,3	124,9	1,3	0,0	70 159,9	37 267,2	52 646,0	4 238,4	2 129,6	47,6	1 054,7	2,9	2,2	0,0	55 832,5	4 288,9
odpis na oczekiwane straty kredytowe	-192,1	-35,8	-227,7	-12,0	-1 763,4	-31,3	0,0	0,0	-2 183,2	-79,1	-150,2	-2,8	-181,8	-2,4	-755,1	-2,5	0,0	0,0	-1 087,1	-7,7
Razem netto	59 030,0	36 052,3	7 614,5	1 042,2	1 330,9	93,6	1,3	0,0	67 976,7	37 188,1	52 495,8	4 235,6	1 947,8	45,2	299,6	0,4	2,2	0,0	54 745,4	4 281,2

Zaangażowanie wobec klientów według okresów przeterminowania

2021

liczba dni przeterminowania	Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych (w mln zł)										Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (w mln zł)									
	Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem		Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem	
	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe
0	70 407,4	39 262,1	6 168,6	2 105,6	631,2	198,9	51,1	0,0	77 258,3	41 566,6	63 918,4	5 345,9	923,9	175,8	373,2	2,8	1,8	0,0	65 217,3	5 524,5
1-30	245,9	2,2	207,3	0,0	104,5	0,0	0,0	0,0	557,7	2,2	184,2	0,0	356,9	0,0	33,4	0,0	0,4	0,0	574,9	0,0
31-60	0,2	0,0	76,9	0,0	63,8	0,0	0,0	0,0	140,9	0,0	0,0	0,0	70,0	0,0	18,4	0,0	0,0	0,0	88,4	0,0
61-90	0,6	0,0	11,7	0,0	34,9	0,0	0,0	0,0	47,2	0,0	0,0	0,0	19,9	0,0	12,1	0,0	0,0	0,0	32,0	0,0
91-180	0,0	0,0	0,6	0,0	73,5	0,0	0,0	0,0	74,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	58,5	0,0	0,0	0,0	58,6	0,0
181-365	0,0	0,0	0,2	0,0	166,6	0,0	0,0	0,0	166,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	114,3	0,0	0,0	0,0	114,3	0,0
>365	0,0	0,0	0,9	0,0	1 668,6	0,0	0,0	0,0	1 669,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	400,3	0,0	0,0	0,0	400,3	0,0
Razem brutto	70 654,1	39 264,3	6 466,2	2 105,6	2 743,1	198,9	51,1	0,0	79 914,5	41 568,8	64 102,6	5 345,9	1 370,8	175,8	1 010,2	2,8	2,2	0,0	66 485,8	5 524,5

2020

liczba dni przeterminowania	Zaangażowanie wobec klientów korporacyjnych (w mln zł)										Zaangażowanie wobec klientów detalicznych (w mln zł)									
	Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem		Etap 1		Etap 2		Etap 3		POCI		Razem	
	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe	bilansowe	poza- bilansowe
0	58 818,4	36 033,8	7 580,0	1 050,5	769,0	122,4	1,3	0,0	67 168,7	37 206,7	52 590,6	4 238,4	1 948,4	47,6	326,7	2,9	1,9	0,0	54 867,6	4 288,9
1-30	386,1	54,3	192,5	3,7	104,8	1,7	0,0	0,0	683,4	59,7	51,0	0,0	106,8	0,0	38,2	0,0	0,3	0,0	196,3	0,0
31-60	10,7	0,0	41,8	0,0	50,8	0,0	0,0	0,0	103,3	0,0	3,6	0,0	23,7	0,0	16,0	0,0	0,0	0,0	43,3	0,0
61-90	2,3	0,0	26,5	0,0	110,8	0,0	0,0	0,0	139,6	0,0	0,3	0,0	22,1	0,0	11,8	0,0	0,0	0,0	34,2	0,0
91-180	0,4	0,0	1,1	0,0	150,5	0,3	0,0	0,0	152,0	0,3	0,4	0,0	0,0	0,0	48,6	0,0	0,0	0,0	49,0	0,0
181-365	2,2	0,0	0,1	0,0	192,0	0,0	0,0	0,0	194,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	94,9	0,0	0,0	0,0	94,9	0,0
>365	2,0	0,0	0,2	0,0	1 716,4	0,5	0,0	0,0	1 718,6	0,5	0,1	0,0	28,6	0,0	518,5	0,0	0,0	0,0	547,2	0,0
Razem brutto	59 222,1	36 088,1	7 842,2	1 054,2	3 094,3	124,9	1,3	0,0	70 159,9	37 267,2	52 646,0	4 238,4	2 129,6	47,6	1 054,7	2,9	2,2	0,0	55 832,5	4 288,9

Kredyty i inne należności wobec innych banków oraz dłużne papiery wartościowe

Na 31 grudnia 2021 roku, wszystkie dłużne papiery wartościowe z portfela aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu oraz portfela inwestycyjnych papierów wartościowych znajdowały się w klasach niskiego ryzyka z ratingami od 1 do 11 (od 1 do 8 na koniec 2020 roku). Zarówno na koniec 2021 roku jak i na koniec 2020 roku, wszystkie dłużne papiery wartościowe z portfela inwestycyjnych papierów wartościowych znajdowały się w Etapie 1.

Na 31 grudnia 2021 roku oraz na 31 grudnia 2020 roku, kredyty i inne należności wobec innych banków w ponad 99% znajdowały się w klasach niskiego ryzyka (rating 1-10), pozostałe w klasach średniego i podwyższonego ryzyka z ratingami od 11 do 14 (od 11 do 16 na koniec 2020 roku). Ekspozycje w wysokości 704,9 mln zł w całości znajdowały się w Etapie 1 (705,1 mln zł na 31 grudnia 2020 roku).

Zmiana poziomu odpisu na oczekiwane straty kredytowe w roku 2021 i 2020 wynikała ze zmian parametrów kredytowych tych portfeli.

III. Ryzyko rynkowe

1.1. Wstęp

Głównymi celami zarządzania ryzykiem rynkowym w ING Banku Śląskim S.A. są: zapewnienie, że istnieje świadomość i zrozumienie ekspozycji Banku na ryzyko rynkowe, oraz że ta ekspozycja jest odpowiednio zarządzana, i tam gdzie ma to zastosowanie, mieści się w granicach przyjętych limitów. Ryzyko rynkowe definiuje się jako potencjalną stratę, którą może ponieść Bank w związku z niekorzystnymi zmianami cen rynkowych (takich jak krzywe dochodowości, kursy walutowe, ceny na rynku kapitałowym), parametrów rynkowych (zmienności cen rynkowych, korelacji pomiędzy ruchami poszczególnych cen) oraz zachowań klientów (np. wcześniejsze spłaty kredytów).

1.2. Proces zarządzania ryzykiem rynkowym

Proces zarządzania ryzykiem rynkowym w Banku obejmuje identyfikację, pomiar, monitorowanie oraz raportowanie ryzyka. Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym (DZRR) dostarcza menedżerom Obszaru Rynków Finansowych w Pionie Wholesale Banking oraz Centre of Expertise Treasury, wybranym członkom Zarządu oraz Komitetowi ALCO regularne raporty ryzyka. Ponadto, ALCO, Zarząd Banku oraz Rada Nadzorcza otrzymują okresowe raporty zawierające najważniejsze miary ryzyka rynkowego. Akceptacja poszczególnych limitów ryzyka rynkowego jest przeprowadzana na poziomie komitetu ALCO, Zarządu Banku lub Rady Nadzorczej, zgodnie z podziałem odpowiedzialności w określaniu poziomów limitów definiowanych w Polityce ustalania i monitorowania apetytu na ryzyko w obszarze ryzyka rynkowego, płynności i adekwatności kapitałowej. Pracownicy Departamentu Zarządzania

Ryzykiem Rynkowym są wykwalifikowanymi specjalistami, a niezależność departamentu jest zapewniona poprzez jego oddzielenie od jednostek generujących ryzyko.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym w Banku obejmuje również funkcję Kontroli Produktów („Product Control”), która zapewnia poprawność wyceny produktów Rynków Finansowych w Pionie Wholesale Banking i Centre of Expertise Treasury poprzez monitoring poprawności modeli wyceny oraz kontrolę jakości danych rynkowych stosowanych do wyceny i kalkulacji wyniku finansowego. Decyzje związane z kwestiami dotyczącymi procesu wyceny, takie jak: źródła danych rynkowych używanych do wyceny, kalkulacja korekt dotyczących modeli wycen rynkowych (bid-offer spread oraz BVA), są podejmowane przez Komitet Parametryzacji.

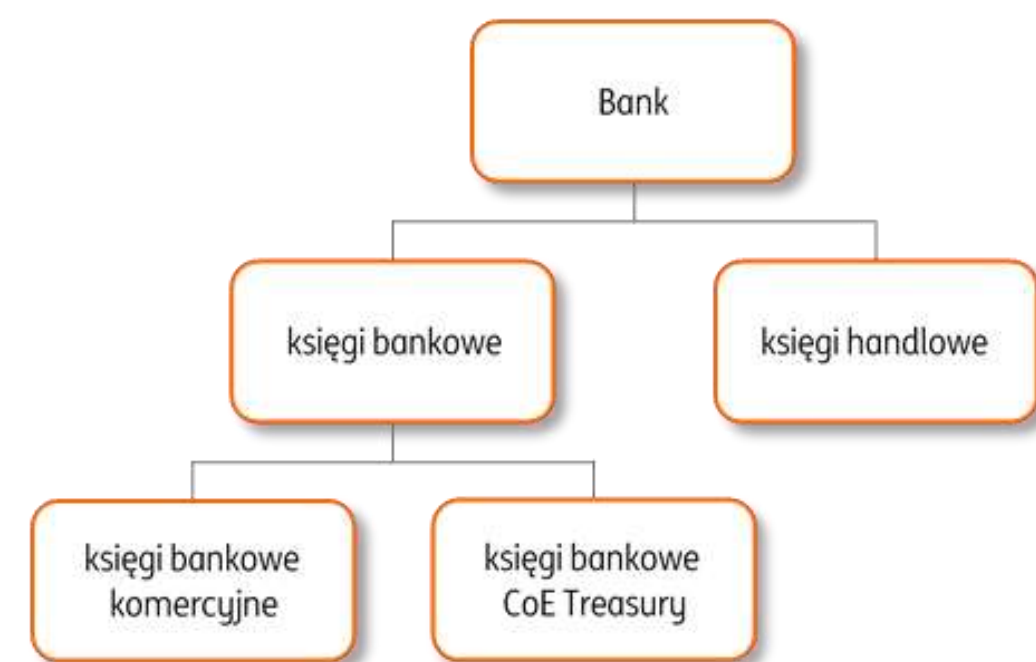
W raportowanym okresie profil ryzyka rynkowego oraz sposób zarządzania tym ryzykiem nie uległ istotnym zmianom.

1.3. Struktura ksiąg Banku i metody pomiaru ryzyka

Bank utrzymuje strukturę ksiąg bazującą na intencji, co przekłada się na wiele procesów, w tym zarządzanie ryzykiem rynkowym. Struktura ksiąg jest odzwierciedleniem typów ryzyka rynkowego, które są oczekiwane oraz akceptowane w poszczególnych obszarach Banku oraz tego, gdzie ryzyko rynkowe powinno być wewnętrznie transferowane/zabezpieczane. Księgi są pogrupowane według intencji utrzymania pozycji na:

- „handlowe” (pozycje zajmowane w celu uzyskania korzyści w krótkim okresie wynikających z ruchów cen rynkowych), oraz
- „bankowe” (wszystkie pozostałe pozycje).

Ogólna struktura ksiąg Banku wygląda następująco:

Księgi bankowe dzieli się na księgi bankowe komercyjne oraz księgi bankowe Centre of Expertise Treasury (CoE Treasury). Księgi bankowe komercyjne, to księgi pionów działalności detalicznej oraz korporacyjnej, zawierające depozyty oraz kredyty komercyjne. Ryzyko wynikające z tych pozycji jest transferowane do:

- ksiąg bankowych Centre of Expertise Treasury (dla ryzyka stopy procentowej, ryzyka bazowego i płynności), oraz
- ksiąg handlowych Obszaru Rynków Finansowych w Pionie Wholesale Banking (dla ryzyka walutowego) poprzez transakcje wewnętrzne.

Proces ten zapewnia, że w bankowych księgach komercyjnych nie pozostaje istotne ekonomiczne ryzyko rynkowe. Jednakże, jak zostanie to opisane bardziej szczegółowo w dalszej części sprawozdania finansowego, krótkoterminowy wynik finansowy w tych księgach jest wrażliwy na zmiany stawek rynkowych. Działalność komercyjna spółek zależnych należy do komercyjnych ksiąg Banku.

Księgi Bankowe Centre of Expertise Treasury, to księgi służące do zarządzania:

- ryzykiem płynności Banku jako całości, oraz
- ryzykiem stopy procentowej księgi bankowej.

Utrzymywanie otwartych pozycji jest tu dopuszczalne w granicach przyjętych limitów ryzyka rynkowego:

- dla księgi bankowej - NIIaR NIIaR (Net Interest Income at Risk), EVE (Economic Value of Equity), NPVaR (Net Present Value at Risk),
- dla księgi handlowej – VaR (Value at Risk), ryzyko slope (niekorzystnego wpływu na wynik spowodowanego nierównomiernym przesunięciem krzywej dochodowości), CS01 (zmiana wartości rynkowej papieru wartościowego na skutek wzrostu spreadu kredytowego), BPV (Basis Point Value),
- CS RRaR (ang. Credit Spread Revaluation Reserve at Risk) – miara ta pokazuje potencjalny wpływ zmiany spreadu kredytowego na poziom rezerwy rewaluacyjnej,
- IR RRaR (ang. Interest Rate Revaluation Reserve at Risk) - miara ta pokazuje potencjalny wpływ zmiany stóp procentowych na poziom rezerwy rewaluacyjnej.

Narzędziem wspierającym zarządzanie ryzykiem stopy procentowej księgi bankowej jest rachunkowość zabezpieczeń. Opracowane założenia strategii zabezpieczających są stosowane w sposób spójny z podejściem do zarządzania ryzykiem rynkowym w ramach przyjętych limitów ryzyka rynkowego opisanych powyżej. Szczegółowe informacje o założeniach poszczególnych strategii w ramach rachunkowości zabezpieczeń zostały opisane w niniejszym rozdziale w punkcie 1.10. *Rachunkowość zabezpieczeń*.

Księgi Handlowe są to księgi Obszaru Rynków Finansowych w Pionie Wholesale Banking: walutowe oraz stopy procentowej. Księgi te zawierają pozycje utrzymywane w krótkim okresie w celu:

- odsprzedaży, bądź
- uzyskania korzyści finansowych na aktualnych lub oczekiwanych w krótkim okresie zmianach cen,
- bądź pozycje zawarte w celach arbitrażowych.

1.4. Pomiar ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej

W pomiarze ryzyka stopy procentowej księgi bankowej Bank stosuje miary wymagane przez regulacje Europejskiego Nadzoru Bankowego (EBA/GL/2018/02). Głównymi miarami są:

- dochód narażony na ryzyko (Net Interest Income at Risk) - pomiar wrażliwości raportowanych wyników pozycji księgowanej na zasadzie memoriału w oparciu o zestaw scenariuszy stóp procentowych, które zakładają różne możliwości przesunięcia krzywej rentowności,
- wartość bieżąca netto zdyskontowanych przyszłych przepływów narażonych na ryzyko – (Net Present Value at Risk) - pomiar wrażliwości wartości ekonomicznej pozycji stopy procentowej na nagłe zmiany stóp procentowych w oparciu o zestaw scenariuszy stóp procentowych, które zakładają różne możliwości przesunięcia krzywej rentowności,
- wartość bieżąca netto zdyskontowanych przyszłych przepływów narażonych na ryzyko (Economic Value of Equity - EVE) - pomiar wrażliwości wartości ekonomicznej pozycji stopy procentowej na nagłe zmiany stóp procentowych.

Jako miary dodatkowe w obszarze księgi bankowej Bank mierzy:

- ryzyko opcyjności - potencjalne straty na tych pozycjach wynikające z wcześniejszego wycofywania depozytów i/lub wcześniejszej spłaty kredytów,
- ryzyko rezydualne - potencjalna strata na tych pozycjach wynikająca ze stosowania niestandardowych mechanizmów cenowych, które nie są transferowane do Departamentu Skarbu zarządzającego ryzykiem stopy procentowej.

Powyższe ryzyka mają status nieistotnych (potencjalne straty mają bardzo nieznaczny udział w historycznych i prognozowanych wynikach).

Z uwagi na fakt, iż pozycje Centre of Expertise Treasury w większości podlegają wycenie według zamortyzowanego kosztu Bank monitoruje miarę BPV, która limituje ryzyko ekonomiczne pozycji na stopie procentowej. Dodatkowo wahania poziomu rezerwy rewaluacyjnej są ograniczane przez limity CS01, IR RRaR i CS RRaR.

1.5. Pomiar ryzyka rynkowego w księdze handlowej

Pomiar VaR stosowany przez Bank jest zgodny z najlepszymi praktykami rynkowymi. Przy obliczaniu VaR Bank wykorzystuje następujące założenia:

- jednodniowy okres utrzymywania pozycji, 99% poziom ufności,
- 260-dniowy okres obserwacji.

W celu wzmocnienia kontroli ryzyka, Bank dodatkowo wprowadził w obszarze księgi ryzyka walutowego jego pomiar i monitoring w kontekście przyznanych limitów, w ciągu dnia (intra-day).

Bank kalkuluje również tzw. "Stressed VaR". Stressed VaR jest miarą replikującą kalkulację symulacji historycznej przy założeniu, że do pomiaru wykorzystujemy bieżący portfel oraz historyczne dane rynkowe pochodzące z ciągłego dwunastomiesięcznego okresu charakteryzującego się znacznymi wahaniami parametrów rynkowych istotnymi z punktu widzenia danego portfela.

W cyklu półrocznym jest przeprowadzany ogólnobankowy stress-test obejmujący m.in. ryzyko rynkowe, ryzyko płynności i ryzyko kredytowe wykorzystujący scenariusz regulacyjny oraz scenariusze przygotowywane przez ekonomistów Banku i zaakceptowane przez ALCO. Dodatkowo, w cyklu kwartalnym przeprowadzany jest test warunków skrajnych instrumentów pochodnych pokazujący wpływ szokowych zmian rynkowych na wycenę tych instrumentów.

1.6. Wrażliwość na ryzyko walutowe w księdze handlowej

Poniższe tabele przedstawiają miarę VaR* (w tys. zł) za koniec 2021 i 2020 roku:

Obszar FX					
	Limit	Stan na koniec roku	Średnia	Min	Max
2021	1 839,7	359,2	225,3	6,8	969,0
2020	1 845,9	512,6	194,7	9,7	748,0

*) Wszystkie limity VaR i ich wykorzystanie w ING Banku Śląskim S.A są wyrażone w EUR. Poziomy limitów oraz ich wykorzystanie zostały przeliczone na PLN z wykorzystaniem dziennych kursów fixingowych NBP specjalnie dla celów prezentacji w sprawozdaniu finansowym; w kolumnie „Limit” kwoty wyznaczone z wykorzystaniem kursu fixingowego z ostatniego dnia w roku.

1.7. Wrażliwość wyniku z tytułu odsetek na ryzyko stopy procentowej

Aby zaprezentować wrażliwość wyniku z tytułu odsetek na zmiany stóp procentowych, Bank przeprowadził analizę wpływu szokowych zmian krzywej dochodowości (względem tej z 31 grudnia 2021 roku) na wynik odsetkowy za 2022 rok w porównaniu ze scenariuszem bazowym. Biorąc pod uwagę spektrum oczekiwanych zmian stóp procentowych, analiza została przygotowana w oparciu o sześć scenariuszy, po trzy na równoległe przesunięcie krzywej w górę i w dół, odpowiednio o 100 p.b., 200 p.b. i 300 pb, do których miałyby dojść 1 stycznia 2022 roku.

Wpływ na wynik z tytułu odsetek (mln zł)			
	100pb	200pb	300pb
równoległe przesunięcie krzywej dochodowości w górę*	386	772	1 158
równoległe przesunięcie krzywej dochodowości w dół*	-580	-1 771	-1 882

*) względem danych za 31 grudnia 2021 roku

W powyższych wyliczeniach zostało przyjęte założenie m.in. stałego poziomu sald bilansowych z 31 grudnia 2021 roku, z uwzględnieniem szeregu założeń dotyczących zmian w poziomie kosztu finansowania, które mogą się różnić od tych będących konsekwencją faktycznych decyzji biznesowych.

1.8. Wrażliwość wyniku ekonomicznego i kapitału regulacyjnego na ryzyko stopy procentowej

Poniżej zaprezentowano wrażliwość na ryzyko stopy procentowej:

- wrażliwość wyników skonsolidowanych na zmiany stóp wynikającą z księgi bankowej – obserwowane zmiany w pomiarze EVE wynikają w głównej mierze z dwóch czynników:
  - zmian (wzrostu) wolumenów produktowych oraz
  - zmian parametrów modelowych stosowanych do wyznaczania wartości ekonomicznej portfeli produktów bez terminu zapadalności.
- W związku z kolejnymi podwyżkami stóp procentowych przez Radę Polityki Pieniężnej, minimalny poziom zero na cenie klienta w scenariuszach spadku stóp procentowych (przede wszystkim aktywacja na poziomie 0% na cenie klienta dla rachunków oszczędnościowych klientów detalicznych) przestaje mieć znaczenie dla wartości pomiaru.
- wrażliwość funduszy własnych na zmiany stóp wynikającą z instrumentów dłużnych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody w portfelu Centre of Expertise Treasury:
  - zaobserwowano nieznaczne zmiany wrażliwości portfela instrumentów dłużnych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody w porównaniu do poprzedniego roku. Miara BPV portfela (pozycja krótka BPV) spadła z 0,98 mln zł do 0,75 mln zł.

	zmiana w wyniku ekonomicznym przy zmianie krzywej		przybliżona zmiana w bazie kapitału regulacyjnego przy ruchu krzywej			
	-2%	2%	-2%	-1%	+1%	+2%
2021	259,1	-945,1	148,9	74,5	-74,5	-148,9
2020	558,2	-721,1	196,7	98,4	-98,4	-196,7

1.9. Wpływ reformy stawek benchmarkowych

Międzybankowe stopy procentowe (IBORy), takie jak WIBOR i EURIBOR są powszechnie stosowane jako stawki referencyjne do określania oprocentowania w szerokim zakresie produktów finansowych i transakcji. Zgodnie z rekomendacją Rady Stabilności Finansowej (FSB), regulatorzy zobowiązali się do przeglądu i reformy głównych stawek referencyjnych. Ten przegląd i reforma dla większości głównych walut została już zrealizowana.

Reforma stawki WIBOR została zrealizowana w 2020 roku i polegała na zmianie metodologii kalkulacji stawki. To umożliwia uczestnikom rynku dalsze wykorzystywanie stawki WIBOR do istniejących i nowych kontraktów. Grupa oczekuje, że stawka WIBOR będzie istniała jako stawka referencyjna w dającej się przewidzieć przyszłości.

Od 1 stycznia 2022 roku ICE Benchmark Administration (administrator stawek LIBOR) zaprzestał publikacji większości stawek LIBOR, które były ustalane w oparciu o informacje dostarczane przez panel banków. W wyniku tego umowy nie mogą już odwoływać się do tych stawek. Tylko niektóre stawki LIBOR USD będą publikowane do 30 czerwca 2023 roku w celu wykorzystania do istniejących produktów.

W trakcie 2021 roku Grupa zakończyła proces aneksowania warunków umownych dla wszystkich umów, które odwołują się do stawek LIBOR, z wyłączeniem LIBOR USD.

Na początku 2021 roku Grupa miała ekspozycje na stawki referencyjne LIBOR, które albo zostały zamknięte na koniec 2021 roku, albo zostaną zamknięte w przyszłości. Przedmiotowe zmiany w stawkach referencyjnych mają wpływ na Grupę, jej klientów oraz całą branżę usług finansowych oraz mogą powodować powstanie ryzyk. Wśród tych ryzyk jest ryzyko prawne, ryzyko operacyjne i ryzyko przeprowadzenia procesu. Ryzyko prawne jest związane z wymaganą zmianą dokumentacji dla nowych lub istniejących transakcji. Ryzyko operacyjne wynika z konieczności dostosowania systemów informatycznych, infrastruktury raportowania transakcji i procesu obsługi operacyjnej nowych stawek referencyjnych.

22 października 2021 roku, Komisja Europejska opublikowała Rozporządzenie w sprawie wyznaczenia stopy składanej SARON publikowanej w strukturze terminowej jako ustawowego zamiennika dla niektórych terminów zapadalności stopy LIBOR dla franka szwajcarskiego (CHF LIBOR). Rozporządzenie stosuje się od 1 stycznia 2022 roku.

W celu ograniczenia wspomnianych ryzyk, Grupa powołała projekt implementacyjny. Ten projekt jest rozlegle zarządzany, z postępem prac monitorowanym przez komitet sterujący projektem. Projekt prowadzi ocenę i koordynuje działania niezbędne do wprowadzenia wymaganych zmian do wewnętrznych procesów i systemów, z uwzględnieniem kwotowania cen, zarządzania ryzykiem, dokumentacji prawnej oraz wpływu zmian na klientów. Grupa kontynuuje monitorowanie opracowań rynkowych i ustaleń w kilku obszarach niepewności takich jak dostępność stawek referencyjnych w strukturze terminowej, w celu uwzględnienia wpływu na prace projektowe, klientów Grupy oraz powiązane ryzyka.

Grupa zastosowała zmiany do MSSF 9 „IBOR Faza 2” do ewidencji zmian w zakresie warunków umownych instrumentów finansowych w celu implementacji zmian wynikających z reformy IBOR. Zmiany MSSF 9 „IBOR Faza 2” pozwalają na nie rozpoznanie zysku lub straty z modyfikacji dłużnych instrumentów finansowych, których warunki umowne zostały zmienione o ile te zmiany są konieczne w celu implementacji reformy IBOR, a nowa podstawa kalkulacji przepływów pieniężnych stanowi ekwiwalent poprzedniej podstawy. Zamiast tego, zmiany w zakresie dłużnych instrumentów finansowych wynikających z reformy IBOR są traktowane jako przeszacowanie zmiennej stopy procentowej instrumentu oraz zmiana jego efektywnej stopy procentowej. Grupa zastosowała zmiany do MSSF 9 „IBOR Faza 2” do wszystkich zmian w zakresie warunków umownych instrumentów finansowych realizowanych w związku z implementacją reformy IBOR. W konsekwencji Grupa nie rozpoznała żadnego zysku lub straty z modyfikacji wynikających z tych zmian.

Struktura aktywów i zobowiązań finansowych według stawek referencyjnych

Na 31 grudnia 2021 roku następujące instrumenty finansowe odwołują się do istotnych stawek referencyjnych, co do których planowane jest zaprzestanie publikacji. Tabele poniżej nie uwzględniają ekspozycji, których warunki zostały zmienione w trakcie 2021 roku, ale konwersja na alternatywne stawki nastąpi z datą pierwszego przeszacowania stopy procentowej w trakcie 2022 roku, oraz ekspozycji, które zapadają na początku 2022 roku i dla których zmiana nie była wymagana, ponieważ nie będzie przeszacowania stopy procentowej do daty zapadalności.

	wartość nominalna			
	2021		2020	
	z datą zapadalności po 31.12.2021	z datą zapadalności po 30.06.2023	z datą zapadalności po 31.12.2021	z datą zapadalności po 30.06.2023
Aktywa finansowe (z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych)				
GBP LIBOR	-	-	5,1	-
USD LIBOR	428,6	158,9	291,0	192,8
CHF LIBOR	-	-	920,0	-
Zobowiązania finansowe (z wyłączeniem pochodnych instrumentów finansowych)				
GBP LIBOR	-	-	0,2	-
USD LIBOR	2,5	-	0,2	-
Pochodne instrumenty finansowe				
USD LIBOR	2 561,6	2 202,2	4 818,9	4 097,3
CHF LIBOR	-	-	405,1	-

1.10. Rachunkowość zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej

W rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej zabezpieczanym ryzykiem jest zmiana wartości godziwej składnika aktywów finansowych na skutek zmian stóp procentowych. Przedmiotem zabezpieczenia jest wartość godziwa instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej tj. pozycja (część pozycji) na danym papierze wartościowym zaliczanym do portfela aktywów utrzymywanych w celu otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych lub sprzedaży (dalej HTC&S), który na moment ustanowienia powiązania zabezpieczającego posiada określoną wartość godziwą odniesioną na pozostałe całkowite dochody oraz pozycja (część pozycji) na danym papierze wartościowym zaklasyfikowanym do portfela aktywów finansowych utrzymywanych w celu otrzymywania kontraktowych przepływów pieniężnych (dalej: HTC).

Dla celów strategii, wyodrębnienie części zmiany wartości godziwej z tytułu zabezpieczanego ryzyka prowadzone jest w oparciu o modele wyceny bazujące na założeniach analogicznych jak modele wyceny instrumentów pochodnych stopy procentowej. Stosowane w modelu krzywe wyceny konstruowane są na bazie rynkowych stawek odpowiadającym tenorom przeszacowania zmiennych stóp procentowych instrumentów zabezpieczających.

Instrumentem zabezpieczającym jest Interest Rate Swap zamieniający stałą stopę procentową na zmienną. Powyższe powoduje, że zmiana wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego wykazuje tendencję odwrotną niż zmiana wartości godziwej pozycji zabezpieczanej. W związku z tym, dzięki ustanowieniu powiązania zabezpieczającego, w rachunku zysków i strat uzyskiwany jest efekt wzajemnego kompensowania się zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczonego ryzyka. W celu potwierdzenia efektywności strategii Grupa przeprowadza:

- prospektywny test efektywności:
  - jakościowy w oparciu o termin zapadalności pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego, oraz
  - ilościowy w oparciu o iloraz wartości BPV (ang.: basis point value) pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego,
- retrospektywny test efektywności jako iloraz zmian wyceny instrumentu zabezpieczającego i zmian wyceny pozycji zabezpieczanej z tytułu zabezpieczanego ryzyka.

Źródła nieefektywności strategii, która ujawnia się na poziomie rachunku wyników, mogą wynikać z:

- różnic w terminach realizacji przepływów pieniężnych pozycji zabezpieczanych w stosunku do terminów realizacji przepływów pieniężnych pochodnych instrumentów zabezpieczających,
- niedopasowania wynikającego ze stosowania różnych krzywych wyceny (tj.: instrumenty pochodne stopy procentowej wyceniane w oparciu o krzywe wyceny konstruowane z uwzględnieniem dziennego zabezpieczenia ekspozycji z wyceny, tzw. OIS discounting),
- zmiany ryzyka kredytowego stanowiącego komponent wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanej z portfela HTC&S,
- korekty wyceny instrumentów zabezpieczających z tytułu przedrozliczeniowego ryzyka kredytowego (ang. bilateral value adjustment), z tym, że nie mają one istotnego wpływu na prezentowane wartości, w związku z tym, że jako instrument zabezpieczający zostały desygnowane tylko transakcje zawarte na rynku międzybankowym, dodatkowo zabezpieczone w zależności od ekspozycji ulokowanym lub otrzymanym depozytem zabezpieczającym oraz transakcje przekazane do rozliczenia w trybie dziennym za pośrednictwem Centralnego Kontrahenta.

Ponieważ zabezpieczeniu podlega tylko jeden rodzaj ryzyka (ryzyko zmiany stóp procentowych), zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej zaliczanej do portfela HTC&S wynikające z pozostałych niezabezpieczonych ryzyk są odnoszone na inne całkowite dochody.

Z punktu widzenia powiązania ekonomicznego, w ramach aktualnie funkcjonujących w Grupie strategii zabezpieczających, można wyróżnić dwa typy powiązań zabezpieczających tj.:

- zabezpieczenie wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych w PLN o stałym oprocentowaniu kuponu odsetkowego zaklasyfikowanych do portfela HTC&S za pomocą transakcji IRS typu „płać stałe, otrzymuj zmienne” denominowanej w PLN,
- zabezpieczenie wartości godziwej dłużnych papierów wartościowych w EUR o stałym oprocentowaniu kuponu odsetkowego zaklasyfikowanych do portfela HTC za pomocą transakcji IRS typu „płać stałe, otrzymuj zmienne” denominowanej w EUR.

W tabeli poniżej zostały zaprezentowane wartości godziwe i wartości nominalne instrumentów zabezpieczających i zabezpieczanych w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.

2021

	pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej/ nr noty objaśniającej	wartości godziwa		niezrealizowany wynik z wyceny	skumulowana korekta wyceny z tytułu zabezpieczanego ryzyka	skumulowana część wyceny z tytułu niezabezpieczonych ryzyk ujęta w innych całkowitych dochodach*	wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			
		Aktywa	Zobowiązania				poniżej 1 roku	od 1 roku do 3 lat	od 3 do 8 lat	Razem
Instrumenty zabezpieczające wartość godziwą papierów wartościowych, w tym:	Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,1	16,8	359,6	-	-	299,0	0,0	4 452,0	4 751,0
rozliczane przez CCP		0,1	-	360,3	-	-	0,0	-	4 452,0	4 452,0
Swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float		0,1	3,4	360,3	-	-	0,0	-	4 452,0	4 452,0
Swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float		-	13,4	-0,7	-	-	299,0	-	0,0	299,0
Instrumenty zabezpieczane, w tym:		4 602,4	0,0	-423,1	-386,8	-35,6	0,0	0,0	4 452,0	4 751,0
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w tym:	Inwestycyjne papiery wartościowe	4 290,3	-	-423,1	-387,5	-35,6	0,0	0,0	4 452,0	4 452,0
obligacje Skarbu Państwa	Nota nr 19	3 514,2	-	-377,3	-350,5	-26,8	-	-	3 640,0	3 640,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	Nota nr 19	776,1	-	-45,8	-37,0	-8,8	-	-	812,0	812,0
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	Inwestycyjne papiery wartościowe	312,1	-	-	0,7	-	-	0,0	-	299,0
obligacje Skarbu Państwa w EUR	Nota nr 19	312,1	-	-	0,7	-	299,0	-	-	299,0
Instrumenty dla których powiazanie zabezpieczające zostało unieważnione, w tym:										
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	Inwestycyjne papiery wartościowe	576,9	-	-	1,3	-	551,9	-	-	551,9
obligacje Skarbu Państwa w EUR	Nota nr 19	576,9	-	-	1,3	-	551,9	-	-	551,9

*) prezentowana w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w pozycji: *dłużne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zyski / straty z rewaluacji odnoszone na kapitał własny*

W zakresie podejścia do rozliczania instrumentów pochodnych stopy procentowej IRS/FRA Grupa korzysta z usługi „rozliczane do rynku” (ang.: „settled to market”) przewidzianej w regulaminie Centralnych Kontrahentów/CCP z którymi Grupa współpracuje. Szczegółowe informacje na ten temat zawarte są w nodzie objaśniającej **17. Wycena instrumentów pochodnych**.

2020

	pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej/ nr noty objaśniającej	wartości godziwa		niezrealizowany wynik z wyceny	skumulowana korekta wyceny z tytułu zabezpieczanego ryzyka	skumulowana część wyceny z tytułu niezabezpieczonych ryzyk ujęta w innych całkowitych dochodach	wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji			
		Aktywa	Zobowiązania				poniżej 1 roku	od 1 roku do 3 lat	od 3 do 8 lat	Razem
Instrumenty zabezpieczające wartość godziwą papierów wartościowych, w tym:	Pochodne instrumenty zabezpieczające	0,0	44,6	-423,2	-	-	3 230,0	1 320,0	6 272,0	10 822,0
rozliczane przez CCP		-	16,5	-407,7	-	-	3 230,0	1 020,0	6 272,0	10 522,0
Swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float		-	16,5	-407,7	-	-	3 230,0	1 020,0	6 272,0	10 522,0
Swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float		-	28,1	-15,5	-	-	0,0	300,0	0,0	300,0
Instrumenty zabezpieczane, w tym:		11 744,9	0,0	444,7	441,2	18,8	3 230,0	1 320,0	6 272,0	10 822,0
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w tym:	Inwestycyjne papiery wartościowe	11 416,4	-	444,7	425,9	18,8	3 230,0	1 020,0	6 272,0	10 522,0
obligacje Skarbu Państwa	Nota nr 19	10 504,0	-	354,6	335,3	19,3	3 230,0	1 020,0	5 460,0	9 710,0
obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	Nota nr 19	912,4	-	90,1	90,6	-0,5	-	-	812,0	812,0
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	Inwestycyjne papiery wartościowe	328,5	-	-	15,3	-	-	300,0	-	300,0
obligacje Skarbu Państwa w EUR	Nota nr 19	328,5	-	-	15,3	-	-	300,0	-	300,0
Instrumenty dla których powiazanie zabezpieczające zostało unieważnione, w tym:										
Inwestycyjne papiery wartościowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu, w tym:	Inwestycyjne papiery wartościowe	839,4	-	-	29,9	-	-	784,5	-	784,5
obligacje Skarbu Państwa w EUR	Nota nr 19	839,4	-	-	29,9	-	-	784,5	-	784,5

Profil rozkładu w czasie kwot nominalnych oraz odpowiadających im średnich stawek procentowych instrumentów zabezpieczających

2021

		wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji					
		poniżej 1 roku		od 1 roku do 3 lat		od 3 do 8 lat	
		nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %
Swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	stała %	-	-	-	-	4 452,0	1,93%
	zmienna%	-	-	-	-	-	0,42%
Swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	stała%	299,0	4,03%	-	-	-	-
	zmienna%	-	-0,55%	-	-	-	-

2020

		wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji					
		poniżej 1 roku		od 1 roku do 3 lat		od 3 do 8 lat	
		nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %
Swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	stała %	3 230,0	1,76%	1 020,0	1,73%	6 272,0	1,81%
	zmienna%	-	0,26%	-	0,25%	-	0,27%
Swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	stała%	-	-	300,0	4,03%	-	-
	zmienna%	-	-	-	-0,51%	-	-

Wynik odsetkowy pochodnych instrumentów zabezpieczających prezentowany jest w pozycji *odsetki od papierów wartościowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu* oraz *odsetki od papierów wartościowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody*, w których prezentowany jest przychód odsetkowy pozycji zabezpieczanych w ramach opisywanej strategii.

Wycena transakcji zabezpieczających oraz zabezpieczanych zaprezentowana jest w skonsolidowanym rachunku zysków i strat Grupy w pozycji *Wynik na rachunkowości zabezpieczeń* oraz w nocie objaśniającej nr 6.

Rozbicie wyniku z wyceny transakcji zabezpieczających oraz zabezpieczanych na poszczególne strategie zabezpieczające przedstawione jest w poniższej tabeli.

Typ ekonomicznego powiązania	2021			2020		
	zmiana wartości godziwej wykorzystywana do badania efektywności strategii		nieefektywna część powiązania zabezpieczającego ujęta w P&L	zmiana wartości godziwej wykorzystywana do badania efektywności strategii		nieefektywna część powiązania zabezpieczającego ujęta w P&L
	pozycji zabezpieczanej	instrumentu zabezpieczającego		pozycji zabezpieczanej	instrumentu zabezpieczającego	
Zabezpieczenie dłużnych papierów wartościowych w PLN	-1 075,8	1 019,7	-56,1	331,4	-311,8	19,6
Zabezpieczenie dłużnych papierów wartościowych w EUR	-14,5	14,6	0,1	-14,7	15,0	0,3
Razem	-1 090,3	1 034,3	-56,0	316,7	-296,8	19,9

Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Grupa stosuje zasady rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych w stosunku do określonego portfela aktywów / zobowiązań / wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji finansowych Grupy (np. ekstrapolacje przepływów finansowych wynikające z depozytów odnawialnych/ kredytów w rachunku bieżącym). Stosowane strategie zabezpieczające mają na celu zabezpieczenie ekspozycji Grupy przed ryzykiem zmiany wielkości przyszłych przepływów pieniężnych wynikającej z ryzyka stóp procentowych.

Pozycją zabezpieczaną jest określony portfel aktywów i/lub zobowiązań finansowych lub portfel planowanych transakcji, w skład którego wchodzi instrumenty finansowe charakteryzujące się zmiennym oprocentowaniem (produkty finansowe oparte o rynkową stopę procentową WIBOR/ EURIBOR) a tym samym narażone na ryzyko zmian przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze zmiany rynkowej stopy procentowej WIBOR/EURIBOR.

Dla celów strategii w zakresie kalkulacji zmian wartości godziwej przyszłych przepływów pieniężnych portfela będącego przedmiotem zabezpieczenia, Grupa stosuje metodę „derywatu hipotetycznego” (tj.: metodę która zakłada możliwość odzwierciedlenia pozycji zabezpieczanej i charakterystyki zabezpieczanego ryzyka w postaci instrumentu pochodnego). Zasady wyceny są analogiczne jak zasady wyceny instrumentów pochodnych stopy procentowej. Badania efektywności strategii obejmuje również:

- prospektywny test wysokiego prawdopodobieństwa przyszłych przepływów pieniężnych,

- retrospektywy test wysokiego prawdopodobieństwa przyszłych przepływów pieniężnych potwierdzający, na podstawie rzeczywistych wartości, że przyjęty model działa prawidłowo,
- retrospektywy test homogeniczności portfela pozycji zabezpieczanej w oparciu o analizę statystyczną (metodę regresji).

Źródła nieefektywności strategii, która ujawnia się na poziomie rachunku wyników, mogą wynikać z:

- różnic w terminach realizacji przepływów pieniężnych pozycji zabezpieczanych w stosunku do terminów realizacji przepływów pieniężnych pochodnych instrumentów zabezpieczających,
- niedopasowania wynikającego ze stosowania różnych krzywych wyceny instrumentu zabezpieczającego i derywatu hipotetycznego na pozycje denominowane w PLN (tj.: instrumenty zabezpieczające pochodne stopy procentowej wyceniane w oparciu o krzywe wyceny konstruowane z uwzględnieniem dziennego zabezpieczenia ekspozycji z wyceny, tzw. OIS discounting),
- korekt wyceny instrumentów zabezpieczających z tytułu przedrozliczeniowego ryzyka kredytowego (ang. bilateral value adjustment), z tym, że nie mają one istotnego wpływu na prezentowane wartości, w związku z tym, że jako instrument zabezpieczający zostały desygnowane tylko transakcje zawarte na rynku międzybankowym, dodatkowo zabezpieczone w zależności od ekspozycji ulokowanym lub otrzymanym depozytem zabezpieczającym.

Z punktu widzenia powiązania ekonomicznego, w ramach aktualnie funkcjonujących w Grupie strategii zabezpieczających, można wyróżnić następujące typy powiązań zabezpieczających:

- Instrumentem zabezpieczającym pozycje aktywne w strategii zabezpieczającej ryzyko zmiany stóp procentowych jest pozycja na transakcjach Interest Rate Swap typu "płać zmienne, otrzymuj stałe", natomiast
- instrumentem zabezpieczającym pozycje pasywne jest pozycja na transakcjach Interest Rate Swap typu "płać stałe, otrzymuj zmienne".

Z uwagi na fakt, że pozycja zabezpieczana będąca przedmiotem poszczególnych strategii skutkuje na rachunek wyników w sposób ciągły (tj.: poprzez wycenę zamortyzowanym kosztem) wynik odsetkowy pochodnych instrumentów zabezpieczających portfel:

- aktywów finansowych prezentowany jest w pozycji odsetki od kredytów i innych należności udzielonych klientom wycenianych zamortyzowanym kosztem,
- zobowiązań finansowych prezentowany jest w pozycji odsetki od zobowiązań wobec klientów.

W tabeli zostały zaprezentowane wartości godziwe i wartości nominalne instrumentów zabezpieczających w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Nominały instrumentów pochodnych w przypadku

transakcji jednowalutowych zostały zaprezentowane w kwotach zakupionych, natomiast danych porównawczych w przypadku transakcji dwuwalutowych zaprezentowano zarówno kwoty zakupione jak i sprzedane.

2021

	wartości godziwa		wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem
	Aktywa	Zobowią- zania	poniżej od 1 roku 1 roku	do 3 lat	od 3 do 8 lat	powyżej 8 lat	
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne, w tym:	250,3	218,6	32 625,3	63 656,4	119 984,2	25 811,1	242 077,0
rozliczane przez CCP	28,9	31,6	31 310,3	54 132,3	119 200,2	25 811,1	230 453,9
Swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	142,1	114,3	28 932,0	55 395,0	98 806,3	22 366,1	205 499,4
Swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	108,2	104,3	3 693,3	8 261,4	21 177,9	3 445,0	36 577,6

2020

	wartości godziwa		wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Razem
	Aktywa	Zobowią- zania	poniżej od 1 roku 1 roku	do 3 lat	od 3 do 8 lat	powyżej 8 lat	
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne, w tym:	1 194,8	513,9	30 019,9	40 935,3	101 917,9	26 830,6	199 703,7
rozliczane przez CCP	258,7	125,4	26 393,8	37 141,4	93 477,8	26 830,6	183 843,6
Swapy na stopę procentową (IRS PLN) fixed - float	1 031,3	302,9	29 383,1	37 734,5	82 676,6	19 866,9	169 661,1
Swapy na stopę procentową (IRS EUR) fixed - float	163,5	155,1	636,8	2 774,4	19 126,0	6 963,7	29 500,9
CIRS CHF/PLN (float-float)	0,0	55,9	-	-	-	-	-
float CHF	-	-	-	234,5	64,0	-	298,5
float PLN	-	-	-	191,9	51,3	-	243,2

Na 31 grudnia 2021 roku w innych całkowitych dochodach zaewidencjonowana była kwota -2 994,5 mln zł (uwzględniająca podatek) dotycząca efektywnej części powiązania zabezpieczającego w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych (3 480,0 mln zł według stanu na 31 grudnia 2020 roku). Część nieefektywna powiązania zabezpieczającego wynikająca z niedopasowania w kompensowaniu zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej ujęta w rachunku zysków i strat w roku 2021 wyniosła 3,4 mln zł w porównaniu z -8,4 mln zł w roku 2020.

Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych na rachunek zysków i strat oraz inne całkowite dochody

2021

	wartości godziwa		zmiana wartości godziwej instrumentów zabezpieczających wykorzystywana do badania efektywności strategii			kwota przeklasyfikowana z innych całkowitych dochodów i ujęta w rachunku zysków i strat	
	Aktywa	Zobowiązania	niezrealizowany wynik z wyceny ujęty w okresie*	efektywna część powiązania zabezpieczającego ujęta w innych całkowitych dochodach w okresie**	nieefektywna część powiązania zabezpieczającego ujęta w rachunku zysków i strat***	wynik odsetkowy wynikający z istniejących powiązań zabezpieczających	amortyzacja wyniku zakończonej strategii zabezpieczającej
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne, w tym:	250,3	218,6	-7 987,9	7 991,3	3,4	1 094,1	1,8
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w PLN	138,8	59,3	-11 028,8	11 034,4	5,6	1 406,1	-
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w EUR	36,7	9,5	-144,0	144,9	0,9	51,7	-
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w PLN	3,3	55,0	3 154,3	-3157,1	-2,8	-351,0	-
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w EUR	71,5	94,8	30,6	-30,9	-0,3	-12,7	0,8
CIRS CHF/PLN wynikający z dekompozycji rzeczywistej transakcji CIRS zabezpieczający portfel aktywów finansowych w CHF	-	-	-	-	-	-	0,2
CIRS EUR/PLN wynikający z dekompozycji rzeczywistej transakcji zabezpieczający portfel aktywów finansowych w EUR	-	-	-	-	-	-	0,8

*) prezentowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Pochodne instrumenty zabezpieczające*

**) prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji *Skumulowane inne całkowite dochody* oraz w nocie objaśniającej nr 34.2. (kwota w tabeli nie uwzględnia podatku)

***) prezentowana w rachunku zysków i strat w dedykowanej pozycji *Wynik na rachunkowości zabezpieczeń* oraz w nocie objaśniającej nr 6.

2020

	wartości godziwa		zmiana wartości godziwej instrumentów zabezpieczających wykorzystywana do badania efektywności strategii		kwota przeklasyfikowana z innych całkowitych dochodów i ujęta w rachunku zysków i strat		
	Aktywa	Zobowiązania	niezrealizowany wynik z wyceny ujęty w okresie*	efektywna część powiązania zabezpieczającego ujęta w innych całkowitych dochodach w okresie**	nieefektywna część powiązania zabezpiecza-jącego ujęta w rachunku zysków i strat***	wynik odsetkowy wynikający z istniejących powiązań zabezpieczających	amortyzacja wyniku zakończonej strategii zabezpieczającej
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne, w tym:	1 194,8	513,9	2 394,8	-2 403,3	-8,4	759,9	1,6
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w PLN	1 025,3	49,3	2 930,4	-2 940,5	-10,1	933,8	-
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w EUR	54,3	12,2	64,4	-64,0	0,4	46,5	-
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w PLN z uwzględnieniem transakcji IRS wynikających z dekompozycji transakcji CIRS CHF/PLN i CIRS EUR/PLN	6,0	277,5	-586,1	587,4	1,3	-208,2	-
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w EUR	109,2	142,9	-14,5	14,4	-	-12,8	0,9
CIRS CHF/PLN wynikający z dekompozycji rzeczywistej transakcji CIRS zabezpieczający portfel aktywów finansowych w CHF	-	32,0	0,6	-0,6	-	0,6	-
CIRS EUR/PLN wynikający z dekompozycji rzeczywistej transakcji zabezpieczający portfel aktywów finansowych w EUR	-	-	-	-	-	-	0,7

Profil rozkładu w czasie kwot nominalnych oraz odpowiadających im średnich stawek procentowych instrumentów zabezpieczających

2021

		wartość nominalna pozycji na instrumencie zabezpieczającym o terminie pozostającym do realizacji							
		poniżej 1 roku		od 1 roku do 3 lat		od 3 do 8 lat		powyżej 8 lat	
		nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w PLN	stała %	7 668,0	2,19%	20 901,0	2,48%	49 769,0	1,99%	13 984,7	1,46%
	zmienna%		1,07%		0,95%		0,95%		1,03%
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w PLN	stała%	874,0	2,35%	3 665,0	1,55%	13 509,3	1,26%	6 039,4	2,12%
	zmienna%		1,00%		1,09%		0,87%		0,95%
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w EUR	stała%	-1 352,2	0,18%	695,4	0,48%	2 361,8	0,07%	1 780,0	-0,10%
	zmienna%		-0,58%		-0,57%		-0,58%		-0,57%
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w EUR	stała%	41,4	0,17%	-133,4	1,12%	579,5	0,36%	239,2	0,07%
	zmienna%		-0,53%		-0,53%		-0,53%		-0,54%

2020

		wartość nominalna pozycji na instrumencie zabezpieczającym o terminie pozostającym do realizacji							
		poniżej 1 roku		od 1 roku do 3 lat		od 3 do 8 lat		powyżej 8 lat	
		nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %	nominał (PLN)	średnia %
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w PLN	stała %	12 981,0	2,65%	14 757,5	2,60%	39 262,3	2,25%	17 080,0	1,59%
	zmienna%		0,26%		0,26%		0,26%		0,26%
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w PLN	stała%	3 862,1	2,09%	3 848,0	2,14%	23 578,3	1,23%	2 626,9	1,22%
	zmienna%		0,26%		0,26%		0,26%		0,26%
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel aktywów finansowych w EUR	stała%	447,6	0,27%	688,5	0,54%	500,7	0,21%	1 222,9	-0,10%
	zmienna%		-0,52%		-0,54%		-0,53%		-0,53%
Swapy na stopę procentową (IRS) zabezpieczające portfel zobowiązań finansowych w EUR	stała%	240,0	0,31%	41,5	0,17%	-60,0	0,76%	461,5	0,15%
	zmienna%		-0,44%		-0,47%		-0,42%		-0,46%
CIRS CHF/PLN podlegający dekompozycji na transakcję CIRS zabezpieczającą portfel aktywów finansowych w CHF i transakcję IRS zabezpieczającą portfel zobowiązań finansowych w PLN	zmienna % w CHF	-	-	234,5	-0,71%	64,0	-0,66%	-	-
	zmienna % w PLN	-	-	191,9	0,26%	51,3	0,27%	-	-

Okresy, w których Grupa oczekuje wystąpienia przepływów pieniężnych będących przedmiotem zabezpieczenia w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych a tym samym w których będą wywierały wpływ na wynik finansowy zaprezentowano poniżej. Negatywna wartość wynika z występowania ujemnych stóp procentowych w walutach EUR i CHF.

2021

	przepływy pieniężne w PLN (w mln zł)			przepływy pieniężne w EUR (w mln EUR)		
	wpływy (aktywa)	wypływy (zobowiązania)	przepływy pieniężne netto	wpływy (aktywa)	wypływy (zobowiązania)	przepływy pieniężne netto
do 1 roku	2 987,3	-766,5	2 220,8	-3,9	0,7	-3,2
1-3 lat	5 867,2	-1 818,2	4 049,0	-0,8	0,0	-0,8
3-8 lat	6 460,2	-1 609,9	4 850,3	11,0	-2,3	8,7
powyżej 8 lat	422,4	-185,3	237,1	2,2	-0,5	1,7

2020

	przepływy pieniężne w PLN (w mln zł)			przepływy pieniężne w EUR (w mln EUR)			przepływy pieniężne w CHF (w mln CHF)	
	wpływy (aktywa)	wypływy (zobowiązania)	przepływy pieniężne netto	wpływy (aktywa)	wypływy (zobowiązania)	przepływy pieniężne netto	wpływy (aktywa)	przepływy pieniężne netto
do 1 roku	160,4	-68,9	91,5	-3,3	0,6	-2,7	-0,5	-0,5
1-3 lat	472,8	-212,2	260,6	-4,9	0,9	-4,0	-0,5	-0,5
3-8 lat	2 114,5	-549,3	1 565,2	-4,7	1,1	-3,6	0,0	0,0
powyżej 8 lat	241,7	-52,6	189,1	0,2	0,0	0,2	0,0	0,0

Wpływ reformy kluczowych wskaźników referencyjnych na strategię zabezpieczającą funkcjonującą w Grupie

Grupa stosuje zabezpieczenie wartości godziwej i zabezpieczenie przepływów pieniężnych zgodnie z MSR 39, w zakresie których ryzyko stopy procentowej i ryzyko kursowe jest desygnowane jako ryzyko zabezpieczane w określonych strategiach na bazie indywidualnej i portfelowej. Pozycjami zabezpieczanym są głównie portfele kredytowe, zakupione obligacje skarbowe oraz rachunki oszczędnościowe/depozytowe.

Grupa zastosowała zmiany do MSR 39 opublikowane we wrześniu 2019 roku do powiązania zabezpieczającego, które bazuje na stawce LIBOR CHF, jako powiązania zabezpieczającego bezpośrednio dotkniętego przez reformę stawek referencyjnych. Niemniej jednak w 3 kwartale 2021 roku Bank zdecydował się unieważnić to powiązanie zabezpieczające. Poprzez zastosowanie wspomnianych zmian do MSR 39 Grupa przyjmuje jedynie założenie, że przepływy pieniężne bazujące na stawce LIBOR CHF z pozycji zabezpieczanej tego unieważnionego powiązania zabezpieczającego nie będą dotknięte przez reformę stawek referencyjnych.

W zakresie powiązań zabezpieczających, bazujących na stawkach WIBOR i EURIBOR wspomniane powyżej zmiany do MSR 39 nie mają zastosowania, ponieważ stawki te zostały już zreformowane i ich publikacja będzie dalej kontynuowana. Z uwagi na to, że aktualnie Grupa stosuje zasady rachunkowości zabezpieczeń tylko w zakresie stawek WIBOR i EURIBOR, wpływ reformy stawek referencyjnych na powiązania zabezpieczające funkcjonujące w Banku jest bardzo ograniczony.

1.11. Podejście do zarządzania ryzykiem w spółkach zależnych

Polityka ING Banku Śląskiego S.A. w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym w spółkach zależnych, zakłada utrzymywanie ryzyka rynkowego na niskim poziomie. Główne kategorie ryzyka rynkowego, jakie mogą wystąpić w związku z działalnością spółek zależnych to ryzyko kursowe i ryzyko stopy procentowej. Bieżąca kontrola i monitorowanie poziomu ryzyka rynkowego odbywa się poprzez okresowe pomiary kategorii ryzyka rynkowego związanego z działalnością spółek zależnych.

Spółką działającą na autonomicznych zasadach jest ING Bank Hipoteczny S.A. Jednostka ta funkcjonuje w ramach apetytu na ryzyko akceptowanego przez ING Bank Śląski S.A. i zarządzanego na poziomie ING Banku Hipotecznego S.A. Proces zarządzania ryzykiem rynkowym w ING Banku Hipotecznym S.A. został zbudowany w oparciu o najlepsze praktyki ING Banku Śląskiego S.A. Część czynności technicznych podlega procesowi outsourcingu do ING Banku Śląskiego S.A., zgodnie z podpisaną umową SLA pomiędzy obu bankami. Komitet ALCO ING Banku Śląskiego S.A. pełni rolę nadzorczą w stosunku do Komitetu ALCO ING Banku Hipotecznego S.A.

W procesie zarządzania ryzykiem rynkowym biorą udział Zarząd Banku, Komitet ALCO, Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym, Centre of Expertise Finance Support and Innovations oraz inne zainteresowane jednostki Banku. Jednym z bardzo istotnych elementów procesu zarządzania ryzykiem rynkowym na poziomie Grupy ING Banku Śląskiego S.A. jest zdefiniowanie limitów ograniczających ryzyko rynkowe dla każdej ze spółek zależnych

na skonsolidowanym poziomie. Stosowane techniki pomiaru ryzyka rynkowego na poziomie Grupy są takie same jak na poziomie Banku solo. Zgodnie z polityką Banku monitorowanie wielkości ryzyka oraz przestrzeganie zdefiniowanych limitów ryzyka jest dokonywane miesięcznie.

IV. Ryzyko płynności i finansowania

1.1. Wstęp

ING Bank Śląski S.A. uznaje proces stabilnego zarządzania ryzykiem płynności i finansowania za jeden z najważniejszych procesów w Banku.

Ryzyko płynności i finansowania jest rozumiane przez Bank, jako ryzyko polegające na niemożności spełnienia, przy racjonalnej cenie, zobowiązań pieniężnych wynikających z pozycji bilansowych i pozabilansowych. Bank utrzymuje płynność w taki sposób, aby zobowiązania pieniężne Banku mogły być zawsze realizowane przy pomocy dostępnych środków, wpływów z zapadających transakcji, dostępnych źródeł finansowania po cenach rynkowych i/lub z likwidacji zbywalnych aktywów.

1.2. Proces zarządzania ryzykiem płynności i finansowania

W celu optymalizacji procesu zarządzania ryzykiem płynności i finansowania, Bank stworzył Politykę zarządzania ryzykiem płynności i finansowania w ING Banku Śląskim S.A., której celem jest opisanie zasad zapewniających odpowiednie źródła finansowania oraz zminimalizowanie ryzyka i kosztów związanych z finansowaniem. Polityka opisuje ogólne podejście do procesu zarządzania ryzykiem płynności i finansowania w Banku. Głównym celem procesu zarządzania ryzykiem płynności i finansowania jest utrzymanie odpowiedniego poziomu płynności w celu zapewnienia bezpiecznego i stabilnego działania Banku w normalnych warunkach rynkowych oraz w trakcie kryzysu.

Polityka wynika z zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą strategii zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności (w tym strategii zarządzania ryzykiem płynności i finansowania). W szczególności odzwierciedla ona określony w strategii i zaakceptowany przez Radę Nadzorczą apetyt na ryzyko.

Dodatkowo, Bank przygotowuje raport procesu ILAAP. Prezentuję on, w sposób całościowy i spójny, kluczowe wskaźniki i dane liczbowe dotyczące profilu ryzyka płynności Banku. Uwzględnia on strategię, plan finansowania oraz tolerancję Banku na ryzyko. Wyniki raportu akceptowane są przez Zarząd, który informuje Radę Nadzorczą o wynikach oceny.

Ogólne podejście do zarządzania ryzykiem płynności i finansowania składa się z cyklu pięciu powtarzających się działań: 1) identyfikacji ryzyka, 2) oceny ryzyka, 3) kontroli ryzyka, 4) monitorowania i 5) raportowania.

- **Identyfikacja i ocena ryzyka.** Identyfikacja ryzyka jest wykonywana corocznie poprzez organizację warsztatów identyfikacji ryzyka. Każde zidentyfikowane ryzyko jest oceniane w celu określenia znaczenia takiego ryzyka dla Banku. Identyfikacja ryzyka jest również przeprowadzana w procesie wdrażania nowych produktów. Wycena ryzyka oraz jego istotność jest oceniana na podstawie prawdopodobieństwa, z jakim to ryzyko zachodzi i wielkości skutków finansowych, w przypadku zmaterializowania się tego ryzyka.
- **Kontrola.** Ryzyka są kontrolowane poprzez działania, które obniżają prawdopodobieństwo zajścia ryzyka, lub działania, które zmniejszają skutki w przypadku materializacji ryzyka. Ważnym elementem zarządzania ryzykiem jest ciągłe sprawdzanie, czy wdrożona kontrola ryzyka jest wykonywana. Jednym z elementów kontroli ryzyka jest zdefiniowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka. Regularna kontrola pozwala wykazywać, czy działania w zakresie kontroli ryzyka są efektywne. Istotnym elementem procesu zarządzania ryzykiem płynności i finansowania jest odpowiednie raportowanie, które dostarcza zarządzającym informacji potrzebnych do zarządzania ryzykiem.
- **Monitorowanie i raportowanie.** Monitorowanie ryzyka służy trzem ważnym celom: ciągłemu sprawdzaniu, czy wdrożona kontrola ryzyka jest wykonywana; czy działania w zakresie kontroli ryzyka są efektywne. Takie działanie pozwala zdobyć ich zaufanie, jeden z najistotniejszych elementów w bankowości. Dobrze zorganizowane i zaprojektowane regularne kontrole lub monitorowanie, które funkcjonują pod nazwą zarządzania ryzykiem, są niezbędne do dobrego zarządzania ryzykiem. Odpowiednie raportowanie dostarcza zarządzającym informacji potrzebnych do zarządzania ryzykiem.

Zgodnie z wymogami Rekomendacji S, Bank przygotowuje pogłębioną analizę płynności długoterminowej, ze szczególnym uwzględnieniem kredytów hipotecznych. Powyższa analiza płynności pokazuje poziom ryzyka związany z finansowaniem długoterminowych kredytów hipotecznych.

Bank prowadzi aktywną politykę zarządzania płynnością w odniesieniu do walut głównych. Dla tych walut, pomiar i limitowanie ryzyka płynności odbywa się per waluta, a zarządzanie płynnością operacyjną przeprowadzane jest osobno dla każdej z walut oraz uwzględnia się je w systemie transferu ryzyka.

Płynność śróddzienna jest aktywnie zarządzana przez Centre of Expertise Treasury. W tym procesie zarządza się pozycją i ryzykiem płynności krótkoterminowej (jednodniowej i w ciągu dnia). Jego celem jest spełnienia obowiązków płatniczych i rozliczeniowych w sposób terminowy w warunkach regularnej działalności oraz w sytuacjach nadzwyczajnych/stresowych.

W Banku funkcjonuje system transferu ryzyka, w ramach, którego ryzyka rynkowe, w tym ryzyko płynności, są przekazywane do Centre of Expertise Treasury. Z wykorzystaniem odpowiednich narzędzi, zarządza on ryzykami w sposób zcentralizowany w ramach przyjętego w Banku systemu limitów.

1.3. Rodzaje ryzyka

Ryzyko płynności Bank dzieli na dwie grupy:

- ryzyko płynności wynikające z czynników zewnętrznych, oraz
- ryzyko czynników wewnętrznych związanych z danym bankiem.

Celem Banku jest konserwatywne podejście do zarządzania ryzykiem płynności, które pozwoli w sposób bezpieczny przetrwać zdarzenia specyficzne dla ING Banku Śląskiego S.A. oraz dla całego sektora bankowego.

W kontekście horyzontu czasowego, Bank dzieli ryzyko płynności na:

- operacyjne - skupione na bieżącym finansowaniu pozycji Banku oraz zarządzaniu płynnością śróddzienną,
- strategiczne - skupione na zapewnieniu, aby strukturalne pozycje płynnościowe Banku były na akceptowalnym poziomie.

Biorąc pod uwagę termin oraz sposób zachowania się klientów (dwa aspekty wpływające na płynność Banku), Bank rozróżnia trzy typy ryzyka płynności i finansowania:

- strukturalne - rozumiane, jako potencjalnie negatywny wpływ na dochody Banku ze względu na niedopasowania pomiędzy oczekiwanymi terminami płatności aktywów i zobowiązań Banku, jak również ryzyko braku możliwości refinansowania w przyszłości,
- związane z zachowaniem klientów - rozumiane jest, jako potencjalnie negatywny wpływ na dochody Banku ze względu na wbudowane opcje płynnościowe w produktach oferowanych przez Bank,
- związane z warunkami skrajnymi - rozumiane jest, jako ryzyko braku możliwości spełnienia przez Bank własnych zobowiązań finansowych w momencie, gdy staną się one wymagalne z powodu braku odpowiedniego poziomu dostępnych środków pieniężnych, lub ich wygenerowanie nie jest możliwe za żadną cenę, co skutkuje natychmiastową niewypłacalnością Banku.

1.4. Struktura i organizacja procesu zarządzania ryzykiem

Struktura ryzyka i kontroli w Banku opiera się na modelu trzech linii obrony.

Szczególną rolę w procesie zarządzania ryzykiem płynności i finansowania pełni Rada Nadzorcza, Zarząd Banku oraz Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO).

Rada Nadzorcza odpowiada za:

- zatwierdzanie tolerancji ryzyka płynności, ogólnego akceptowanego poziomu ryzyka płynności i finansowania (w HL RAS) przedstawianego Radzie Nadzorczej przez Zarząd.

Zarząd Banku odpowiada za:

- ustanowienie strategii w zakresie ryzyka płynności i finansowania, docelowej pozycji płynnościowej, metod jej finansowania oraz profilu ryzyka płynności,
- ustanowienie akceptowanego poziomu ryzyka (apetytu na ryzyko) i przedstawienie go do zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą,
- akceptację zmian limitów ryzyka płynności i finansowania (w MB RAS),
- akceptację polityki zarządzania ryzykiem płynności i finansowania i istotnych zmian w polityce, w tym w szczególności limitów dostosowanych do ogólnego poziomu akceptowalnego ryzyka zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą,
- zapewnianie alokacji odpowiednich zasobów ludzkich oraz zasobów teleinformatycznych w ramach Banku w celu wdrożenia polityki,
- zatwierdzanie poziomów premii płynnościowych na podstawie poziomu doradzanego przez Centre of Expertise Treasury wynikającego z przeglądu premii płynnościowej i / lub koryguje ją, gdy uzna się to za konieczne, ze względu na strategiczne zmiany w bilansie lub inne czynniki.

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO) odpowiada za:

- realizację strategii Banku w zakresie ryzyka płynności i finansowania,
- zarządzanie buforem płynności w ramach odpowiednich polityk i limitów zatwierdzonych przez Zarząd Banku, działania operacyjne w tym zakresie są delegowane na Centre of Expertise Treasury,
- nadzorowanie i monitorowanie poziomu ryzyka płynności, jak również struktury finansowania w ramach bilansu Banku,
- comiesięczną analizę krótko-, średnio- i długoterminowego profilu płynności (strategiczne pozycje płynności) prezentowaną w raportach zdefiniowanych przez regulatora i raportach wewnętrznych,
- akceptację zmian limitów ryzyka płynności i finansowania (w LCS i ALCO RAS),
- wdrażanie limitów w ramach przyjętego apetytu na ryzyko (zatwierdzanego zgodnie z podziałem odpowiedzialności w określaniu poziomów limitów definiowanych w Polityce ustalania i monitorowania apetytu na ryzyko w obszarze ryzyka rynkowego, płynności i adekwatności kapitałowej), zatwierdzanie założeń do raportów i modeli,
- analizę wszelkich zaproponowanych zmian w polityce płynności i finansowania oraz przekazanie pozytywnie rozpatrzonych zmian do Zarządu Banku.

1.5. Ramowe zasady zarządzania ryzykiem

Ramowe zasady zarządzania ryzykiem płynności i finansowania zawierają wszystkie istotne metody w odniesieniu do dziennego, krótkoterminowego, średnioterminowego i długoterminowego zarządzania ryzykiem płynności i finansowania. Składają się na nie, następujące kluczowe elementy:

- system limitów i pomiar ryzyka płynności,
- monitorowanie źródeł finansowania i ryzyka koncentracji,
- zarządzanie rezerwami płynności,
- zarządzanie płynnościami śróddzienną,
- zarządzanie pozycjami zabezpieczeń,
- testy warunków skrajnych i plany awaryjne.

System limitów i pomiar ryzyka płynności

Formalne limity są określane przez regulatora sektora bankowego i/ lub Bank dla różnych miar ryzyka płynności. Dopuszczalny poziom ryzyka finansowania i płynności jest zdefiniowany poprzez kilkuelementowy system: ogólny poziom akceptowalnego ryzyka Banku, który jest zatwierdzany przez Radę Nadzorczą Banku, oraz system limitów, który jest zatwierdzany zgodnie z podziałem odpowiedzialności w określaniu poziomów limitów definiowanych w Polityce ustalania i monitorowania apetytu na ryzyko w obszarze ryzyka rynkowego, płynności i adekwatności kapitałowej. Rada Nadzorcza otrzymuje informacje o zgodności z tymi miarami, co najmniej kwartalnie.

Poziom limitów opiera się na strategicznych celach Banku, zidentyfikowanych ryzykach płynności, wynikach testów warunków skrajnych oraz zasadach określonych przez organy regulacyjne. Limity są brane pod uwagę w procesach planowania (tj. realizacja przyjętych planów nie może prowadzić do przekroczenia limitów). W większości przypadków limity mają zdefiniowany poziom ostrzegawczy ustalony powyżej (lub poniżej) limitów nadzorczych. Dopuszczalny poziom ryzyka płynności jest określany i aktualizowany, co najmniej raz w roku.

System limitów jest bardziej szczegółowy niż poziom ryzyka akceptowany przez Radę Nadzorczą. Dopuszczalny poziom ryzyka jest zagwarantowany poprzez monitorowanie ryzyka w różnych raportach dotyczących ryzyka płynności i finansowania w zakresie normalnej/regularnej działalności Banku oraz w sytuacjach nadzwyczajnych/ekstremalnych. Bank monitoruje między innymi ryzyko koncentracji finansowania, wewnętrzny bufor bezpieczeństwa płynności oraz bada stabilność środków obcych.

Zarząd Banku w cyklu tygodniowym otrzymuje raport ryzyka płynności zawierający informację o kluczowych miarach płynności, W cyklu miesięcznym Zarząd Banku i Komitet ALCO otrzymują kompleksową informację dotyczącą ryzyka płynności.

Wskaźnik pokrycia płynności (LCR) oraz stabilnego finansowania (NSFR)

Zgodnie z obowiązkami i zasadami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 wraz ze zmianami wprowadzonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2019/876 oraz Rozporządzeniami delegowanymi Komisji (UE) 2015/61 oraz 2018/1620, Bank dokonuje obliczeń nadzorczych miar płynności:

- miary płynności krótkoterminowej (LCR - Liquidity Covered Ratio, czyli wskaźnik pokrycia płynności) – ma on zapewnić, że Bank posiada odpowiedni poziom płynnych aktywów o wysokiej jakości, które pokryją potrzeby płynnościowe w okresie 30 dni kalendarzowych w warunkach skrajnych. W 2021 obowiązywał regulacyjny limit na poziomie 100%,
- miary płynności długoterminowej (NSFR – Net Stable Funding Ratio) – ma on na celu zapewnienie minimalnego poziomu dostępnego finansowania w średnim i długim okresie. Od 28 czerwca 2021 roku obowiązywał regulacyjny limit na poziomie 100%.

Bank jest zobligowany do raportowania wielkości miar płynności do regulatora miesięczne i kwartalne.

Na koniec roku 2021 i 2020 skonsolidowane nadzorcze miary płynnościowe wynosiły:

Miary płynności				
		Wartość minimalna	2021	2020
LCR	Wskaźnik pokrycia płynności	100%	164%	220%
NSFR	Wskaźnik stabilnego finansowania	100%	157%	144%

Poniżej przedstawiono rozbiecie aktywów płynnych poziomu 1 wykorzystywanych przez Grupę w wyliczeniu wskaźnika płynności LCR (wg definicji Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/61) według stanu na koniec roku 2021 i odpowiednio 2020. Aktywa płynne poziomu 1 obejmują aktywa charakteryzujące się wyjątkowo wysoką płynnością i jakością kredytową.

Aktywa płynne poziomu 1		
	2021	2020
Gotówka	599,1	723,1
Środki na rachunkach nostro w Banku Centralnym po pomniejszeniu o wartość wymaganej rezerwy obowiązkowej	16,6	13,2
Inne ekspozycje wobec Banku Centralnego (lokaty O/N, bony pieniężne)	15,0	0,0
Nieobciążone obligacje Skarbu Państwa	29 230,4	43 801,2
Nieobciążone obligacje BGK	2 128,4	2 149,5
Nieobciążone obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego	6 034,9	7 095,8
Razem	38 024,4	53 782,8

W aktywach płynnych poziomu 1 papiery wartościowe prezentowane są według ich wartości rynkowej. Pozycja płynnościowa Grupy jest pomniejszana o papiery wartościowe obciążone (stanowiące zabezpieczenie, zablokowane) i powiększana o papiery wartościowe otrzymane jako zabezpieczenie w transakcjach reverse-repo lub buy-sell-back.

Dodatkowe wskaźniki monitorowania płynności (ALMM)

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) 2016/313, Bank raportuje zestaw dodatkowych wskaźników monitorowania na potrzeby sprawozdawczości w zakresie płynności. W skład raportów wchodzi:

- niedopasowanie terminów zapadalności,
- koncentracja finansowania według kontrahenta,
- koncentracja finansowania według rodzaju produktu,
- ceny za różne okresy finansowania,
- prolongowanie finansowania,
- koncentracja zdolności równoważenia płynności według emitenta.

Wewnętrzne raporty płynnościowe

Kolejnym istotnym elementem procesu zarządzania ryzykiem płynności Banku są wewnętrznie zdefiniowane raporty, które prezentują szczegółowe i różnorodne podejście Banku do pomiaru i zarządzania ryzykiem. Bank modeluje charakterystyki płynnościowe, zarówno aktywów, jak i zobowiązań Banku w celu uwzględnienia oczekiwanych/rzeczywistych zachowań klientów. Podejście do modelowania jest mieszane. Oznacza to, że analiza zachowań klientów opiera się na danych historycznych oraz na podejściu eksperckim.

Jednym z wewnętrznych raportów płynnościowych jest raport płynności strukturalnej. Raport ten przedstawia lukę pomiędzy aktywami a zobowiązaniami Banku w przedziałach czasowych na prawidłowo funkcjonujących rynkach. Raport jest wykorzystywany do monitorowania i zarządzania pozycjami średnio- i długoterminowej płynności. Służy on jako wsparcie w procesie planowania bilansu i finansowania. Wskazuje on również wszelkie istotne potrzeby finansowania w przyszłości.

Raport ten jest scenariuszem dla aktualnego bilansu w normalnych warunkach rynkowych. Nie obejmuje on żadnych dodatkowych prognoz rozwoju bilansu. Jednakże uwzględnia typowe zachowania klientów obserwowane w poprzednich okresach. Przykładowo, przepływy pieniężne dla kredytów hipotecznych, pożyczek pieniężnych, kredytów w rachunku bieżącym uwzględniają przedpłaty, a przepływy pieniężne dla rachunków oszczędnościowych i rachunków bieżących alokowane są z uwzględnieniem charakterystyki płynności.

Raport płynności strukturalnej

	1-6 m-cy	7-12 m-cy	1-5 lat	6-10 lat	11-15 lat	pow. 15 lat
2021						
Luka płynnościowa	33 879,6	13 575,6	26 684,3	2 233,5	-67 993,2	-8 379,8
Skumulowana luka płynnościowa	33 879,6	47 455,2	74 139,5	76 373,0	8 379,8	0,0
2020						
Luka płynnościowa	39 808,7	9 763,0	26 946,9	841,8	-63 811,4	-13 548,9
Skumulowana luka płynnościowa	39 808,7	49 571,6	76 518,5	77 360,4	13 548,9	0,0

W przypadku Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A., Bank stosuje monitorowanie i limitowanie ryzyka płynności oparte na pomiarze luki skumulowanej. W celu właściwego nadzoru nad ryzykiem płynności w podmiotach Grupy ustalane są limity dla każdej spółki zależnej odrębnie.

Monitorowanie źródeł finansowania oraz ryzyka koncentracji

Bank ustala, przynajmniej raz w roku, ogólną strategię biznesową Banku oraz wynikający z niej średnioterminowy (3-letni) plan finansowy wraz z ogólną strategią ryzyka. Nieodłącznym elementem strategii jest plan finansowania, który zapewnia skuteczną dywersyfikację źródeł i terminów finansowania.

Komitet ALCO aktywnie zarządza bazą finansowania. Ponadto, monitoruje źródła finansowania, w celu:

- zweryfikowania zgodności ze strategią i planem finansowania,
- zidentyfikowania potencjalnych ryzyk związanych z finansowaniem.

Głównym źródłem finansowania w ING Banku Śląskim S.A. są depozyty klientowskie (detaliczne i korporacyjne). Bank monitoruje strukturę finansowania, a zarazem bada ryzyko koncentracji poprzez analizę swojej bazy depozytowej w podziale na:

- rodzaj finansowania,
- segment klienta,
- typ produktów,
- waluty,
- region geograficzny oraz
- koncentrację dużych depozytów.

W cyklicznych analizach monitorowane jest również ryzyko generowane przez klientów powiązanych (w ramach grup kapitałowych).

Obecna struktura finansowania jest dobrze zdywersyfikowana. Poniżej przedstawiono strukturę finansowania na koniec 2021 i 2020 roku, w podziale na finansowanie bezpośrednie i wzajemne. Finansowanie bezpośrednie obejmuje produkty, w których transakcja jest „jednostronna”: środki są pobierane, a następnie spłacane. Finansowanie wzajemne obejmuje produkty, w których finansowanie jest jednocześnie udzielane i pobierane (w osobnych walutach lub w osobnych produktach). Finansowanie bezpośrednie dostarczane jest głównie przez klientów detalicznych i korporacyjnych, natomiast finansowanie wzajemne stanowiły przede wszystkim środki pozyskiwane od innych banków.

Finansowanie bezpośrednie:

		2021		
			2020	
Główne segmenty klienta	finansowanie bezpośrednie	udział	finansowanie bezpośrednie	udział
Banki	3 518	1,8%	2 900	1,7%
Klienci korporacyjni	55 035	28,8%	46 797	27,3%
Klienci detaliczni	113 848	59,5%	102 742	60,0%
Emisja własna/ pożyczka podporządkowana	2 185	1,1%	3 632	2,1%
Kapitał	16 768	8,8%	15 116	8,8%

Finansowanie wzajemne:

		2021		
			2020	
Główne segmenty klienta	finansowanie wzajemne	udział	finansowanie wzajemne	udział
Banki	27 626	100,0%	15 459	100,0%
Klienci korporacyjni	0	0,0%	0	0,0%
Klienci detaliczni	0	0,0%	0	0,0%

Zarządzanie rezerwami płynności

Istotnym elementem zarządzania płynnością Banku jest utrzymywanie odpowiedniego bufora płynności. Bufor płynności prezentuje dostępną płynność, niezbędną do pokrycia luki pomiędzy skumulowanymi odpływami i wpływami w relatywnie krótkim czasie. W jego skład wchodzi aktywa, które są „nieobciążone” i łatwo dostępne dla celów pozyskania płynności. Aktywa nieobciążone są rozumiane, jako wolne od jakichkolwiek prawnych, regulacyjnych, umownych ograniczeń dla upłynnienia ich przez Bank. Bufor płynności jest kluczowy w okresie kryzysu, gdy Bank musi w krótkim czasie pozyskać płynność, podczas gdy standardowe źródła finansowania są niedostępne lub niewystarczające.

Bufor płynności jest utrzymywany, jako zabezpieczenie przed realizacją różnych scenariuszy sytuacji nadzwyczajnych, zapewniając zaspokojenie dodatkowej potrzeby płynności, która może pojawić się w określonym czasie w warunkach nadzwyczajnych, jak również w warunkach normalnych.

Tabela poniżej prezentuje strukturę bufora płynnych aktywów według stanu na 31 grudnia 2021 roku oraz 31 grudnia 2020 roku:

		2021
		2020
Struktura bufora płynności	udział	udział
obligacje emitowane przez rząd lub bank centralny (w zł)	61,8%	67,2%
obligacje emitowane przez rząd lub bank centralny (w EUR)	12,3%	11,0%
obligacje BGK i EBI	25,9%	21,8%

Bank uwzględnia realistyczne obniżki z tytułu utraty wartości papierów wartościowych, których poziom jest cyklicznie przeglądany i akceptowany przez Komitet ALCO. Obniżki te oceniane są m.in. na podstawie płynności i głębokości rynku, zmienności cen rynkowych, wymogów banku centralnego.

Bank obserwuje również koncentrację aktywów zapewniając ich bezpieczną dywersyfikację pod względem emitenta, zapadalności i waluty.

Zarządzanie płynnością śróddzienną

Bank aktywnie zarządza pozycjami i ryzykami płynności krótkoterminowej (jednodniowej i intraday/śróddziennej) w celu spełnienia obowiązków płatniczych i rozliczeniowych w sposób terminowy w warunkach regularnej działalności i w sytuacjach nadzwyczajnych/stresowych.

Proces zarządzania płynnością intraday jest procesem krytycznym z punktu widzenia poprawnego funkcjonowania Banku, jako całości, i dotyczy działalności prowadzonej w warunkach normalnych jak i w sytuacjach nadzwyczajnych (kryzysowych). Jest elementem składowym zarządzania bieżącą płynnością operacyjną. W zarządzaniu płynnością intraday Bank wykorzystuje wskaźniki intraday. Wskaźniki płynności intraday monitorowane są na bieżąco, jak również prezentowane odpowiednim jednostkom zarządzającym ryzykiem płynności oraz na Komitecie ALCO.

Jednym z elementów zarządzania płynnością intraday jest utrzymanie gotowości do realizacji zobowiązań Banku również w warunkach kryzysowych. W związku z powyższym, konieczne jest utrzymanie odpowiedniego bufora płynności w oparciu o informacje o zakresie możliwego pogorszenia dostępu Banku do płynności intraday na skutek wystąpienia stresu rynkowego. W celu zabezpieczenia odpowiedniego bufora płynności, Bank w ramach programu testów warunków skrajnych, stosuje stres testy płynności intraday.

Zarządzanie pozycjami zabezpieczeń

Zarządzanie pozycjami zabezpieczeń obejmuje zarówno pozycje wynikające z umów typu CSA i GIMRA, jak również pozycje płynnych aktywów pod operacje z bankiem centralnym. Odbywa się ono na poziomie odpowiadającym świadczonym usługom, portfelowi Banku, profilowi finansowania oraz wymogom w zakresie płynności.

Większość kontrahentów, z którymi Bank zawiera transakcje pochodne, ma podpisane umowy zabezpieczające (CSA - Credit Support Annex) będące aneksem do umowy ISDA. Regulują one kwestie zabezpieczenia portfela transakcji pochodnych. Dają one prawo do żądania wniesienia depozytu zabezpieczającego stronie, której wycena portfela za dany dzień jest dodatnia (portfel strony jest in-the-money) oraz prawo do żądania zwolnienia zabezpieczenia w przypadku zmiany tej wyceny.

W ramach strategii ustanawiania zabezpieczenia dla każdego kontrahenta objętego umową CSA, portfel transakcji jest codziennie wyceniany pod kątem wymagalności zabezpieczenia.

Instrumenty pochodne, takie jak FRA i IRS, rozliczane są za pomocą izb rozliczeniowych CCP (Central Clearing Party). Umożliwia to sprawne zarządzanie zabezpieczeniami oraz mityguje ryzyko braku rozliczenia ze strony kontrpartnera. ING Bank Śląski S.A. ma podpisane umowy z KDPW CCP, London Clearing House (LCH) oraz EUREX.

1.6. Analiza wymagalności aktywów oraz zobowiązań finansowych według umownych terminów płatności

Tabele przedstawiają aktywa oraz zobowiązania finansowe (z wyłączeniem wyceny instrumentów pochodnych) w podziale na pozostałe – licząc od dnia sprawozdawczego – umowne terminy wymagalności. Prezentowane wartości uwzględniają przyszłe kwoty płatności odsetek. W przypadku udzielonych zobowiązań warunkowych przy analizie wymagalności wzięto pod uwagę najwcześniejsze możliwe terminy realizacji przez Grupę wspomnianych zobowiązań.

2021

	bez określonego terminu	do 1 m-ca	1- 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
Aktywa finansowe					
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 099,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	199,9	355,5	322,4	2 459,2	0,0
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem wyceny instrumentów pochodnych)	4,8	536,6	37,8	577,5	133,3
Inwestycyjne papiery wartościowe	167,4	1 188,2	3 642,5	35 459,7	10 717,6
Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu	12 425,2	5 930,8	32 342,3	53 423,7	69 589,9
Inne aktywa	0,0	125,0	10,8	0,0	0,0
Zobowiązania finansowe					
Zobowiązania wobec innych banków	610,0	5 739,1	1 115,0	2 474,2	112,7
Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem wyceny instrumentów pochodnych)	0,0	244,4	0,0	211,5	274,7
Zobowiązania wobec klientów	167 677,1	844,2	1 585,7	128,7	374,3
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	0,0	150,8	508,7	407,0	0,0
Zobowiązania podporządkowane	0,0	0,8	14,9	47,0	1 666,1
Inne zobowiązania	116,8	885,7	474,6	16,8	294,5
Zobowiązania warunkowe udzielone	3 239,1	1 396,1	16 963,0	13 563,2	13 532,8

2020

	bez określonego terminu	do 1 m-ca	1- 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
Aktywa finansowe					
Kasa, środki w Banku Centralnym	867,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredyty i inne należności udzielone innym bankom	92,1	284,6	47,0	310,9	0,0
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem wyceny instrumentów pochodnych)	0,8	290,2	248,7	224,5	75,3
Inwestycyjne papiery wartościowe	157,7	86,4	7 113,2	37 882,8	11 729,7
Kredyty i inne należności udzielone klientom wyceniane według zamortyzowanego kosztu	9 555,5	4 715,7	11 893,4	60 981,5	56 181,9
Inne aktywa	0,0	14,3	50,1	0,0	0,0
Zobowiązania finansowe					
Zobowiązania wobec innych banków	1 079,2	3 774,1	433,9	1 205,8	1 735,1
Zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy (z wyłączeniem wyceny instrumentów pochodnych)	0,0	200,0	0,0	117,9	147,6
Zobowiązania wobec klientów	147 316,1	1 493,6	1 688,5	227,0	303,2
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	0,0	0,0	979,1	409,5	0,0
Zobowiązania podporządkowane	0,0	0,8	28,2	116,3	2 164,0
Inne zobowiązania	0,0	870,5	387,2	19,8	347,4
Zobowiązania warunkowe udzielone	3 243,3	814,9	16 328,5	13 286,0	9 605,8

W dalszych tabelach zaprezentowano analizę wymagalności pochodnych instrumentów finansowych, których wycena na dzień sprawozdawczy była ujemna. Analiza oparta jest na pozostałych umownych terminach wymagalności.

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach netto

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane przez Bank na bazie netto obejmują transakcje IRS, FRA, opcje oraz transakcje FX Forward NDF. Dane w tabelach odzwierciedlają – w przypadku transakcji IRS - niezdyskontowane przyszłe przepływy pieniężne z tytułu odsetek, a w przypadku pozostałych transakcji jako kwotę przepływu przyjęto wartość wyceny odpowiednio na 31 grudnia 2021 roku oraz 31 grudnia 2020 roku.

2021

	do 1 m-ca	1- 12 m-cy	1-5 lat	pow. 5 lat
Aktywa finansowe				
transakcje IRS, w tym:	171,0	263,2	95,8	328,7
transakcje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń	95,0	100,4	-112,8	59,1
pozostałe instrumenty pochodne	-4,0	-28,8	-4,0	0,0
Zobowiązania finansowe				
transakcje IRS, w tym:	-432,9	-1 205,9	-805,8	184,6
transakcje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń	-135,8	-264,4	-95,9	26,6
pozostałe instrumenty pochodne	-8,0	-33,3	-2,4	0,0

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane w kwotach brutto

Pochodne instrumenty finansowe rozliczane przez Bank na bazie brutto obejmują transakcje FX Swap, FX Forward oraz CIRS. Dane w tabelach odzwierciedlają niezdyskontowane umowne wypływy i wpływ pieniężne z tytułu nominalów oraz – w przypadku transakcji CIRS – z tytułu odsetek odpowiednio na 31 grudnia 2021 roku oraz 31 grudnia 2020 roku.

2021

	do 1 m-ca	1- 12 m-cy	1-5 lat
wypływy	-13 422,6	-7 613,2	-1 200,5
wpływy	13 290,2	7 416,1	1 209,0

2020

	do 1 m-ca	1- 12 m-cy	1-5 lat
wypływy	-5 036,3	-4 376,6	-1 457,7
wpływy	4 961,8	4 255,6	1 380,5

1.7. Centralizacja procesu zarządzania ryzykiem

Proces zarządzania ryzykiem płynności jest w pełni scentralizowany na poziomie funkcji skarbowych jak i zarządzania ryzykiem. Ryzyko płynności (wraz z generowaną pozycją płynnościową) poszczególnych linii biznesowych jest transferowane do Centre of Expertise Treasury w celu centralnego zarządzania.

Bank uwzględnia koszty i korzyści z różnych rodzajów ryzyka płynności w systemie wewnętrznych cen transferowych, w pomiarze rentowności i w procesie zatwierdzania nowych produktów we wszystkich znaczących obszarach działalności biznesowej (zarówno bilansowej, jak i pozabilansowej). Centre of Expertise Treasury zarządza pozycjami przeniesionymi do swoich ksiąg poprzez system transferu ryzyka, w tym zarządza ryzykiem płynności związanym z resetem premii za płynność.

W celu zapewnienia prawidłowego, niezależnego i scentralizowanego wykonywania zadań niezbędnych w procesie zarządzania ryzykiem płynności (w tym pomiar i raportowanie ryzyka oraz przygotowanie, przegląd i aktualizacja dokumentacji), w Banku funkcjonuje Departament Zarządzania Ryzykiem Rynkowym, który w strukturze Banku podlega Wiceprezesowi Zarządu.

1.8. Systemy raportowania i pomiaru ryzyka płynności

Raportowanie i pomiar ryzyka płynności jest procesem zautomatyzowanym. Bank posiada narzędzia generujące zestaw raportów płynnościowych w sposób automatyczny w częstotliwości dziennej lub miesięcznej. Informacja o miarach ryzyka pozwala na bieżące monitorowanie profilu płynności i kontrolę bazowych miar. Raporty prezentujące ryzyko płynności prezentowane są jednostkom zaangażowanym w proces zarządzania tym ryzykiem.

1.9. Podejście do zarządzania ryzykiem w spółkach zależnych

ING Bank Hipoteczny S.A. pełni istotną rolę w procesie zarządzania długoterminową płynnością Grupy. Jego rolą jest pozyskiwanie długoterminowej płynności, co pozwala Grupie na:

- wzmocnienie stabilności finansowania,
- zapewnienie dywersyfikacji finansowania dla portfela kredytów hipotecznych,
- lepsze zarządzanie niedopasowaniem aktywów i zobowiązań.

W 2021 roku ING Bank Hipoteczny w ramach Programu Emisji Obligacji wyemitował obligacje własne na kwotę 654 mln zł.

ING Bank Hipoteczny S.A. jest spółką działającą na autonomicznych zasadach. Jednostka ta funkcjonuje w ramach apetytu na ryzyko akceptowanego przez ING Bank Śląski S.A. i zarządzanego na poziomie ING Banku Hipotecznego S.A.

Ryzyko płynności pozostałych spółek zależnych Banku jest utrzymywane na minimalnym poziomie poprzez zapewnienie finansowania w ramach Grupy ING.

V. Ryzyko ESG

Na początku 2021 roku Bank zatwierdził Strategię zarządzania ryzykiem, w której jako kluczowe cele na lata 2021-2023 wskazał kwestie identyfikacji, oceny, zarządzania i raportowania ryzyka ESG („ryzyko ESG” - ryzyko środowiskowe, społeczne i związane z ładem korporacyjnym).

Zarząd ING Banku Śląskiego SA, Rada Nadzorcza i kadra zarządzająca szczególną wagę przywiązują do kwestii identyfikacji ryzyka i szans oraz zarządzania ryzykiem ESG w Banku. Między innymi Zarząd Banku zainicjował stworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych, które zapewniają kompleksowe podejście do tematu ESG z punktu widzenia zarządzania ryzykiem, kwestii biznesowych i raportowania/ ujawnień oraz odpowiedni przepływ informacji oraz dzielenie się wiedzą pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za poszczególne aspekty ESG, Zarządem Banku i pozostałymi pracownikami.

Organizacja zarządzania ryzykiem ESG

Zarząd Banku powołał kompleksowy Projekt ESG, koordynujący zagadnienia ESG w ramach odrębnych zespołów roboczych ukierunkowywanych na kwestie ryzyka, biznesu i raportowania/ ujawnień. Nadzór nad zarządzaniem ryzykiem ESG został powierzony Członkowi Zarządu Banku nadzorującemu Pion Ryzyka (Pion CRO).

W 2021 roku nadzór operacyjny nad kwestiami Ryzyka ESG sprawował Komitet Polityki Kredytowej. W 2022 roku Zarząd Banku zamierza powołać dedykowany Komitet Ryzyka ESG, którego głównymi zadaniami będzie kreowanie polityki zarządzania ryzykiem ESG, zatwierdzanie metodologii zarządzania ryzykiem ESG, zatwierdzanie narzędzi wykorzystywanych do oceny ryzyka ESG, określanie standardów analizy kredytowej ryzyka ESG oraz przebiegu procesu oceny i monitorowania ryzyka ESG, a także zasad uwzględniania ryzyka ESG w wycenie zabezpieczeń.

W ramach Pionu CRO została wskazana jednostka odpowiedzialna za zarządzanie ryzykiem ESG oraz inicjowanie i koordynację dalszych działań zmierzających do kompleksowego wdrożenia zarządzania tym ryzykiem do istniejącego systemu zarządzania ryzykiem kredytowym, rynkowym, płynności i operacyjnym oraz spełnienia oczekiwań wskazanych w dokumentach nadzorczych.

Zasady zarządzania ryzykiem ESG

Ocena ryzyka środowiskowego i społecznego obejmuje klienta oraz transakcję. Na poziomie klienta Bank ocenia, czy działalność prowadzona jest z poszanowaniem praw człowieka, zasadami ochrony środowiska naturalnego oraz czy nie jest objęta polityką wykluczeń. Na poziomie transakcji Bank ocenia, czy jest ona zgodna z wymaganiami polityk szczegółowych.

Polityka wykluczeń dotyczy działalności, z którymi związane jest szczególnie wysokie ryzyko naruszania praw człowieka oraz ryzyko negatywnego wpływu na środowisko naturalne i zasady zrównoważonego rozwoju. Bank

nie nawiązuje relacji z klientami, których podstawowa działalność objęta jest polityką wykluczeń ING Banku Śląskiego S.A.

Bank identyfikuje oraz odpowiednio zarządza relacjami z klientami, którzy działają w obszarach bardziej podatnych na zagrożenia społeczne lub środowiskowe. Stosowane są szczegółowe polityki, które mają za zadanie wspierać ochronę środowiska oraz minimalizować występujące ryzyka w narażonych obszarach.

Polityki szczegółowe dotyczą następujących obszarów:

- Dobrostan zwierząt,
- Leśnictwo i plantacje,
- Przetwórstwo przemysłowe,
- Przemysł chemiczny oraz wykorzystywanie chemikaliów,
- Obronność oraz przemysł zbrojeniowy,
- Górnictwo węgla, energetyka węglowa oraz działalności powiązane,
- Pozostałe górnictwo i energetyka, petrochemia oraz produkcja metali.

Regulacje Banku wspierają identyfikację ryzyka środowiskowego i społecznego oraz odpowiednie zarządzanie relacjami z klientami, którzy działają w obszarach znacząco wpływających na środowisko.

Dostosowanie do wymogów nadzorczych

W 2021 roku Bank wdrożył rekomendacje EBA określone w dokumencie *Wytyczne dot. udzielania i monitorowania kredytów* (ang. Guidelines on Loan Origination and monitoring).

Ocena ryzyka ESG klientów strategicznych oraz średnich i dużych firm i ocena ryzyka ESG na poziomie tych portfeli (w ujęciu sektorowym) jest dokonywana w ramach standardowego procesu kredytowego/ zarządzania ryzykiem kredytowym.

Bank uwzględnił w regulacjach wewnętrznych definicje ryzyka ESG i wskazał czynniki ryzyka transformacji i ryzyka fizycznego klimatu (chronicznego i nagłego), które mogą mieć potencjalny wpływ na wyniki finansowe klienta i w rezultacie na jakość portfela kredytowego.

Na bazie danych statystycznych oraz oceny eksperckiej, Bank przeprowadził analizę najważniejszych czynników ryzyka ESG w ujęciu sektorowym oraz sporządził mapę ryzyka sektorów (ang. *heatmap*) oraz wyznaczył sektory wysokiego, średniego i niskiego ryzyka ESG.

W zasadach analizy kredytowej dla klientów z segmentu korporacyjnego (z wyłączeniem przedsiębiorców), finansowanych w standardowych ścieżkach procesu kredytowego zostały dodane standardowe wymogi w zakresie oceny ryzyka ESG.

Z punktu widzenia ryzyka ESG, Bank ocenia klienta zgodnie z regułą podwójnej istotności (ang. *double materiality*), tj. uwzględniając zarówno wpływ działalności klienta na środowisko, jak również potencjalny wpływ czynników środowiskowych, klimatycznych i społecznych na wyniki finansowe klienta.

Badając potencjalny wpływ czynników ESG i ryzyka klimatu na wyniki finansowe klienta, Bank skupia się na istotnych czynnikach ryzyka i ocenia: wrażliwość klienta na czynniki ESG (czy mogą podwyższyć ryzyko kredytowe) i zdolność klienta do ograniczenia tego ryzyka, np. przez posiadanie strategii/ planu działań dotyczących przejścia na działalność zrównoważoną środowiskowo oraz inne czynniki ograniczające ryzyko ESG. W przypadku identyfikacji wysokiego poziomu ryzyka ESG istnieje możliwość apelacji (obniżenia) ratingu klienta.

Emisje CO₂ z portfela należności od klientów

Bank dokonał pierwszej kwantyfikacji emisji CO_{2e} związanej z portfelem należności kredytowych od klientów. Emisje z portfela należności są ważnym elementem emisji banków - wchodzą w zakres III emisji w ramach kategorii 15 odpowiadającej za inwestycje. Bank zamierza kontynuować pracę nad wyliczaniem emisji z portfela należności kredytowych od klientów w kolejnych latach, skupiając się nad doskonaleniem metodologii wyliczeń i dążeniem do poprawy dokładności szacunków, w tym poprzez pozyskiwanie bardziej precyzyjnych danych.

Obliczenia przygotowane są zarówno w stosunku do segmentu korporacyjnego jak i detalicznego w oparciu o *Global GHG Accounting and Reporting Standard for the Financial Industry*.

Zakres III, kategoria 15 – kategoria „inwestycje”, mająca zastosowanie m.in. do firm świadczących usługi finansowe, w tym do banków komercyjnych (zgodnie z *Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard*).

Sektory istotnie przyczyniające się do zmian klimatycznych są zdefiniowane jako sekcje A do H oraz sekcja L wg klasyfikacji PKD 2007, zgodnie z załącznikiem I do rozporządzenia (WE) nr 1893/2006.

2021

Emisje CO _{2e} z portfela należności od klientów (Zakres III, kategoria 15)			
	Emisja CO _{2e} (tony)	Wartość ekspozycji (mln zł)	Intensywność emisji (ton CO _{2e} na 1 mln zł ekspozycji)
Portfel segmentu korporacyjnego (bez przedsiębiorców)	5 231 781	62 340,9	83,9
Grupa sektorów istotnie przyczyniające się do zmian klimatu	4 532 934	45 613,0	99,4
Pozostałe sektory	698 846	16 727,9	41,8
Portfel segmentu detalicznego zabezpieczony hipotecznie	641 153	50 005,5	12,8
Razem	5 872 934	112 346,4	52,3

Segment korporacyjny

Obliczenia według stanu na 31 grudnia 2021 roku, dla portfela segmentu korporacyjnego obejmują ekspozycje Banku, ING Lease (Polska) oraz ING Commercial Finance Polska z wyłączeniem kredytów dla przedsiębiorców. Na potrzeby szacunku Bank skorzystał z danych o emisji gazów cieplarnianych (CO₂ oraz CO_{2e} w przypadku pozostałych gazów) w podziale na sektory działalności. Dane są publikowane rocznie przez Eurostat, przy czym najnowsze dane dostępne są za 2020 rok. Na bazie danych sektorowych Bank oszacował emisyjność w relacji do generowanych przychodów oraz w relacji do aktywów. Następnie oszacowania na poziomie sektorów gospodarki narodowej zostały przełożone na klientów korporacyjnych Banku, przy zastosowaniu podstawowej działalności klienta jako klucza.

W tabeli powyżej znajdują się obliczenia w podziale na dwie grupy sektorów, z wyłączeniem sektora nieruchomości komercyjnych. Łącznie analizowany portfel kredytowy stanowi 86% należności od klientów z obszaru średnich i dużych firm oraz klientów strategicznych. W przypadku pierwszej grupy sektorów istotnie przyczyniające się do zmian klimatu, średnia oszacowana emisyjność wyniosła 99 tony CO_{2e} w przeliczeniu na milion wartości bilansowej brutto (CO_{2e}/ 1 mln WBB). W przypadku drugiej grupy, pozostałych sektorów, wartość wskaźnika wyniosła 42 CO_{2e}/ 1 mln WBB, a dla analizowanej części portfela korporacyjnego łącznie – 84 CO_{2e}/ 1 mln WBB.

W przypadku analizy portfela nieruchomości komercyjnych powinna zostać wykorzystana dedykowana metoda liczenia emisyjności, wykorzystująca m.in. dane o klasach energetycznych budynków, źródłach energii oraz powierzchni. Na ten moment Bank nie dysponuje odpowiednią bazą danych do wykonania takich obliczeń.

Segment detaliczny

W ramach segmentu detalicznego, Bank oszacował na 31 grudnia 2021 roku emisyjność związaną z kredytami zabezpieczonymi hipotecznie. W związku z brakiem informacji o rzeczywistym zużyciu energii przez poszczególne budynki oraz brakiem dostępu do świadectw charakterystyki energetycznej, podejście Banku zostało oparte na roku budowy nieruchomości oraz korespondujących przepisach techniczno-budowlanych. Bank korzysta także z informacji udostępnianych przez Główny Urząd Statystyczny w zakresie struktury zużycia energii w gospodarstwach domowych, danych Europejskiej Agencji Środowiska dotyczących emisji związanych z produkcją energii elektrycznej oraz danych 2006 IPCC Guidelines for National Green-house Gas Inventories.

Zgodnie z metodologią zawartą w *Global GHG Accounting and Reporting Standard for the Financial Industry* wysokość emisji została skorygowana o wartość LTV (stosunek kwoty kredytu pozostającej do spłaty do wartości zabezpieczenia) tak, by odzwierciedlić rzeczywistą emisję związaną z zaangażowaniem finansowym Banku. W obliczeniach Bank koncentruje się na lokalach mieszkalnych i budynkach jednorodzinnych uwzględniając około 87% całego portfela Grupy kapitałowej Banku.

Dla portfela segmentu detalicznego zabezpieczonego hipotecznie emisja w 2021 roku wynosiła 641 153 tony CO_{2e} a intensywność emisji 12,8 tony CO_{2e} na 1 mln zł kapitału kredytu pozostającego do spłaty.

Klimatyczny Stress Test Płynności

Dostrzegając wpływ czynników ryzyka ESG na płynność Banku, ING Bank Śląski S.A. opracował w 2021 roku Klimatyczny Stress Test Płynności. Celem było określenie wpływu zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych i zanieczyszczenia środowiska na płynność banku. Scenariusze testu określały zagrożenia, kierunki zmian klimatycznych, biznesowych, prawnych i społecznych, które wpływają na płynność Banku. Horyzont przeprowadzonego Klimatycznego Stress Testu Płynności wynosił 20 lat. Wyniki testu są pozytywne, tj. nie jest zagrożona płynność Banku w horyzoncie objętym testem. Wnioski wynikające z przeprowadzonego Klimatycznego Stress Testu Płynności będą wykorzystywane w określaniu kierunków rozwoju Banku.

Kierunki rozwoju metodologii zarządzania ryzykiem ESG

Wyznaczając kierunek budowania kompleksowego systemu zarządzania ryzykiem ESG, Bank bazuje na oczekiwaniach Europejskiego Banku Centralnego wskazanych w „Przewodniku po ryzykach związanych z klimatem i środowiskiem – oczekiwania nadzorcze związane z zarządzaniem ryzykiem i ujawnieniami” (ang. *Guide on climate-related and Environmental risks – Supervisory expectations relating to risk management and disclosure*). W odniesieniu do tego dokumentu, Bank przeprowadził analizę zgodności, zatwierdzoną przez Komitet Polityki Kredytowej. Bank określił szczegółowy plan dojścia do zgodności z tymi wymogami, rozłożony na najbliższe lata.

Bank na bieżąco monitoruje ryzyko regulacyjne, wynikające ze zmian w środowisku prawnym w odniesieniu do sektora finansowego – śledząc prace organów nadzoru oraz propozycje legislacyjne. Bank uczestniczy w pracach Związku Banków Polskich w zakresie interpretacji regulacji dotyczących ESG.

VI. Pozostałe ryzyka

1.1. Ryzyko niefinansowe

Ryzyko niefinansowe obejmuje funkcje zarządzania ryzykiem operacyjnym i ryzykiem braku zgodności (Compliance) oparte na wspólnych ramach określających jasne zasady i standardy identyfikacji, oceny, monitorowania, ograniczania i raportowania ryzyka. Bank zarządza ryzykiem niefinansowym zgodnie z przyjętą przez Zarząd Banku Strategią oraz Deklaracją Apetytu na Ryzyko Niefinansowe określającą limity i tolerancję na to ryzyko. Zgodność z deklarowanym apetytem na ryzyko jest monitorowana z wykorzystaniem okresowego Raportu o stanie ryzyka niefinansowego (NFRD). Ponadto w Banku funkcjonuje Komitet Ryzyka Niefinansowego powoływany przez Zarząd Banku, który wykonuje funkcje doradcze dla Zarządu Banku w zakresie zarządzania ryzykiem niefinansowym. Rada Nadzorcza, przy wsparciu Komitetu Ryzyka pełni nadzór nad zarządzaniem ryzykiem operacyjnym przez Zarząd i dokonuje co najmniej raz w roku oceny efektywności działań w tym zakresie.

Wspólne ramy zarządzania ryzykiem niefinansowym pozwalają Bankowi aktywnie identyfikować główne zagrożenia i luki oraz związane z nimi ryzyka, które mogą powodować niepożądane zdarzenia. Wspierają je takie procesy jak samoocena ryzyka i kontroli, analizy scenariuszowe, monitorowanie kluczowych wskaźników ryzyka czy testowanie kluczowych kontroli. Wyniki analiz zdarzeń wewnętrznych i zewnętrznych stale poprawiają adekwatność i efektywność funkcjonującego w Banku systemu kontroli wewnętrznej.

Bank jest przekonany, że skuteczne środowisko kontroli jest niezbędne do budowy i utrzymania zrównoważonego biznesu, a także zachowuje i zwiększa zaufanie klientów, pracowników i akcjonariuszy.

1.1.1 Ryzyko operacyjne

Celem Banku w zarządzaniu ryzykiem operacyjnym jest ciągła poprawa bezpieczeństwa Banku i klientów, obniżenie kosztów funkcjonowania i poprawa efektywności działania.

Zarząd Banku – po uzyskaniu akceptacji Rady Nadzorczej – określił strategię zarządzania ryzykiem operacyjnym. Strategia zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku uwzględnia wymagania prawne i regulacyjne oraz wykorzystuje dobre praktyki Grupy ING.

Ponadto Zarząd – także w porozumieniu z Radą Nadzorczą – w deklaracji apetytu na ryzyko określił maksymalne dopuszczalne limity strat, limity kapitałowe oraz zakres ryzyka, jaki jest skłonny podjąć, realizując zaplanowane cele

biznesowe – przy zachowaniu pełnej zgodności z prawem i regulacjami. Poziom wykorzystania limitów jest monitorowany i przedstawiany okresowo Zarządowi, Komitetowi Ryzyka oraz Radzie Nadzorczej.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym dotyczy wszystkich sfer działalności Banku oraz działalności Grupy Kapitałowej, współpracy z klientami, dostawcami i partnerami. Stanowi on spójną, stałą praktykę, która obejmuje następujące elementy:

- identyfikację i ocenę ryzyka,
- ograniczanie ryzyka i monitorowanie działań ograniczających,
- wykonywanie kontroli,
- monitorowanie i zapewnienie jakości.

Bank posiada w odniesieniu do zarządzania ryzykiem operacyjnym spójny i na bieżąco aktualizowany pakiet wewnętrznych dokumentów normatywnych. Uregulowany tam zakres, zasady i obowiązki jednostek organizacyjnych oraz pracowników mają na celu ograniczanie skutków i prawdopodobieństwa strat finansowych i reputacyjnych w tym obszarze. Kultura zarządzania ryzykiem, w tym świadomość ryzyka, wzmacniana jest poprzez szereg szkoleń i programów uświadamiających.

1.1.2 Ryzyko braku zgodności (Compliance)

Misją Banku w zakresie zapewnienia zgodności jest budowanie kultury korporacyjnej opartej na znajomości i przestrzeganiu przepisów prawa, regulacji wewnętrznych, standardów rynkowych oraz Wartości i Zachowań ING, określonych w Pomarańczowym Kodzie.

Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności, a Zarząd Banku odpowiada za efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności, w tym za: wdrożenie rozwiązań organizacyjnych, regulacji i procedur, umożliwiających efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności oraz za zapewnienie adekwatnych zasobów i środków wymaganych dla realizacji zadań.

Jednostka Compliance jest wyodrębnioną organizacyjnie, niezależną komórką, która odpowiada za organizację i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności. Celem jednostki Compliance jest kształtowanie rozwiązań w zakresie identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie. Działania podejmowane w ramach zapewniania zgodności mają na celu aktywny udział pracowników Banku w zarządzaniu ryzykiem braku zgodności poprzez kształtowanie kultury ryzyka opartej na znajomości i przestrzeganiu przepisów prawa, regulacji wewnętrznych, standardów rynkowych.

1.1.3 Bezpieczeństwo transakcji i stabilność systemów IT

Bezpieczeństwo środków i danych klientów oraz partnerów jest kluczową kwestią, na którą Bank zwraca szczególną uwagę w swoich codziennych działaniach. Na bieżąco obserwuje zagrożenia i analizuje ich wpływ na infrastrukturę teleinformatyczną (aplikacje, systemy, sieci), a także procesy biznesowe, procesy swoich partnerów oraz ich potencjalny wpływ na klientów. Na tej podstawie projektuje i wdraża odpowiednie rozwiązania organizacyjne i techniczne w obszarach prewencji, detekcji i reakcji. Systemy teleinformatyczne Banku chronią wielowarstwowe mechanizmy i systemy cyberbezpieczeństwa.

1.1.4 Bezpieczeństwo danych osobowych

Stabilność systemów IT to również ochrona danych osobowych klientów, partnerów biznesowych i pracowników. Jednak poza bezpieczeństwem informatycznym, Bank dba również o bezpieczeństwo fizyczne przechowywanych w Banku danych i informacji i stale doskonali swoje podejście do ochrony danych osobowych. Wewnętrzne regulacje Banku ściśle określają obecność osób postronnych w biurach i wykluczają podłączanie niezwyfikowanych urządzeń do bankowej sieci teleinformatycznej. Regularnie testowane są fizyczne zabezpieczenia, a wnioski z kontroli stanowią inspirację dla zmian. Testowanie zabezpieczeń fizycznych stało się w Banku nieodłącznym elementem testów APT badających odporność cyberbezpieczeństwa Banku.

W ostatnim roku Bank nie stwierdził uzasadnionych skarg dotyczących naruszenia prywatności klienta choć w trzech sprawach toczą się postępowania przed Sądami Administracyjnymi.

Adekwatnie do zmian zewnętrznego środowiska prawnego, Bank dostosował wymagane prawem, regulacjami wewnętrznymi oraz dobrymi praktykami zabezpieczenia techniczne i proceduralne w celu lepszej ochrony danych klientów. Bank wdrożył również dodatkowe wymagania związane z transferem danych poza Europejski Obszar Gospodarczy (tj. oceny transferu i standardowe klauzule umowne).

Tak jak w poprzednich latach, Bank współpracuje w ramach Związku Banków Polskich, z innymi bankami w celu wypracowania wspólnego kodeksu postępowania, a także wypracowania spójnych rozwiązań związanych z ochroną danych osobowych.

1.2. Ryzyko modeli

Zarządzanie ryzykiem modeli jest realizowane zgodnie z Polityką zarządzania ryzykiem modeli w ING Banku Śląskim S.A. Polityka ta określa m. in.:

- cykl życia modeli,
- zasady oceny istotności i ryzyka modeli,
- zasady funkcjonowania rejestru modeli,

- zasady przeprowadzania monitorowania skuteczności i walidacji modeli,
- zasady wyliczania kapitału z tytułu ryzyka modeli i stosowania narzutów kapitałowych dla modeli.

Departament Walidacji Modeli zapewnia rejestr modeli, który stanowi repozytorium informacji na temat funkcjonujących w Grupie kapitałowej Banku modeli ryzyka i modeli wyceny i który jest aktualizowany przez uczestników procesu zarządzania ryzykiem modeli, m.in. przez właścicieli modeli, walidatorów i modelarzy. Rejestr i dzienniki modeli zawierają m.in. informacje o istotności modeli, wynikach monitorowania ich skuteczności oraz rezultatach walidacji modeli i poziomach ich ryzyka.

Grupa kapitałowa Banku regularnie ocenia ryzyka poszczególnych modeli, szacuje kapitał z tytułu ryzyka modeli, a także, jeśli jest to wymagane, alokuje narzuty kapitałowe dla modeli zgodnie z zasadami przyjętymi w regulacjach wewnętrznych.

Jakość funkcjonowania modeli podlega weryfikacji w ramach monitorowania skuteczności modeli i walidacji modeli. Podczas monitorowania dokonywana jest także ocena stopnia ich narażenia na źródła ryzyka modeli. Walidacja modeli jest wykonywana zgodnie z Polityką Walidacji Modeli w ING Banku Śląskim S.A. oraz instrukcjami walidacji.

Raportowanie zarządcze do Komitetów, Zarządu oraz Rady Nadzorczej statusu działań w zakresie zarządzania modelami oraz ich walidacji obejmuje m. in. wyniki walidacji oraz oceny ryzyka modeli, ocenę zagregowanego poziomu ryzyka modeli w kontekście przyjętego poziomu tolerancji na to ryzyko, a także poziom kapitału na ryzyko modeli.

1.3. Ryzyko biznesowe

W ramach ryzyka biznesowego Grupa wyróżnia jedno istotne ryzyko - ryzyko makroekonomiczne. Ryzyko makroekonomiczne to ryzyko wynikające ze zmian czynników makroekonomicznych oraz ich wpływu na wysokość minimalnych wymogów kapitałowych. Grupa zarządza tym ryzykiem poprzez regularne przeprowadzanie wewnętrznych testów warunków skrajnych, co pozwala na bieżący monitoring wrażliwości minimalnych wymogów kapitałowych na czynniki makroekonomiczne. W 2021 roku Grupa przeprowadziła pełne testy kapitałowe dwa razy: według stanu na koniec 4 kwartału 2020 roku oraz na koniec 2 kwartału 2021 roku.

W oparciu o wyniki wewnętrznych testów warunków skrajnych dla scenariusza łagodnej recesji, Grupa szacuje dodatkowy wymóg kapitałowy, aby zabezpieczyć się przed skutkami materializacji wspomnianego scenariusza. Wyniki testów warunków skrajnych pokazują, że materializacja scenariusza łagodnej recesji nie spowoduje spadku adekwatności kapitałowej poniżej wymaganego poziomu.

Niniejsze roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za okres od 1 stycznia 2021 roku do 31 grudnia 2021 roku liczy 182 kolejno ponumerowane strony.

PODPISY CZŁONKÓW ZARZĄDU ING BANKU ŚLĄSKIEGO S.A.

2022-03-11	Brunon Bartkiewicz Prezes Zarządu Banku	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2022-03-11	Joanna Erdman Wiceprezes Zarządu Banku	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2022-03-11	Marcin Giżycki Wiceprezes Zarządu Banku	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2022-03-11	Bożena Graczyk Wiceprezes Zarządu Banku	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2022-03-11	Ewa Łuniewska Wiceprezes Zarządu Banku	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2022-03-11	Michał H. Mrożek Wiceprezes Zarządu Banku	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2022-03-11	Sławomir Soszyński Wiceprezes Zarządu Banku	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
2022-03-11	Alicja Żyła Wiceprezes Zarządu Banku	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

2022-03-11	Jolanta Alvarado Rodriguez Lead of Centre of Expertise Accounting Policy and Financial Reporting	Podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym
------------	---	--